

Using the Thai Free Television Channel's Website for Promoting Political Participation in Thai Society
Krish Rugchatjaroen1

The Development of the Guideline for Participation Operations and Support from All Sectors of the Child Development Centers under Local Administrative Organizations in Kalasin Province
Daonuea Daendongying, Maliwan Noibutip.....11

Relationship between Service Quality, Awareness Value, Reliance and Loyalty of Tourists at Resort Businesses in Koh Samui, Surat Thani.
Thaksaporn Kongkachauy, Tanayu Puwittayathorn, Nit Hataiwasiwong Suksri21

Chinese Vocabulary Used in the Vegetarian Festival Celebrated by Chinese Thais in Trang Province
Katematu Duangmanee.....31

Cost Analysis of Accounting Services of Hotel Businesses in Muang, Khon Kaen
Nongnuch Chaipasak, Mattana Dolphun, Samrith Sirikanerat40

The Development Opportunities and Development Challenges of Ethnic Traditional Culture in the context of "Cultural Globalization"
Pramesini Khamtab48

The Development of a Self-Development Package to Promote Classroom Research Competency of Teachers under the Sakon Nakhon Educational Service Area
Waro Phengsawat53

Adversity Quotient, Knowledge of Pregnancy, Social Support and Maternal Tasks of Pregnancy of the Pregnant Adolescents at Ang Thong Province
Phitchayanat Khrongyat, Buathong Sawangsopakul62

Cost and return of Bungalow Businesses in Nakorn Si Thammarat.
Chayanee Weingsamut, Chatchada Ammarin, Pawina Phetkoh, Phanudet Saetang, Worrayut Kraidet, Rojana Khunkaew75

Non-verbal Language of the Major Character in Romance novels
Warangkana Sensom86

Savings of Agricultural Households: A case study of customers of the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives
Sarawut Sithong, Yothin Sawangdee.....95

Enhancing Pre-Service Science Teachers' Pedagogical Content Knowledge Integrating Local Context Into Science Teaching for Promoting a Sufficiency Economy Society
Siriwan Chatmaneerungcharoen.....109

Khmer Surin Villages' Toponyms with Local Plants in Thasawang Sub - District, Muang Surin District, Surin Province
Somchaya Sritram, Vasa Wongsuksaweang and Chintana Rungrueng121

Study of an Undergraduate Registration Service Model in Government Universities under the Office of the Higher Education Commission, Ministry of Education
Sawat Wicharapote.....134

Management of Ruan Ruela Phra Learning Center of Wat Chaem Uthit Community
Sarinee Inkham, Waranya Sae-yian, Sirawit Chaibubpha, Utai Parinyasutinun.....146

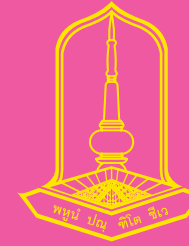
The Implementation of a Health Care Policy for Senior Citizens: A Case Study of the Bangkok Metropolitan Administration in 013-15
Surinthon Kapitha Na Ayudhya.....158

The accounting office personnel's competency and work perception toward stress.
Saowarat Banyongpatthana, Saowanee Samantreeporn, Prongthep Srisopachit168

The Effect of Liability Management and Its Affect on Value Performance at the Stock Exchange of Thailand.
Apisak Jaerlasukon, Tibodee Sakulvichayata, Kanyarat Datchanthuk, Benjawan Supapatrapohn, Pitchanan Pasopa.....175

The State of Readiness and Educational System Development of the Accounting Profession for being the Asean Economic Community (AEC) of Higher Institution Education in Roi-Gaen-Sarasin Group
Amorn Thotham.....183

Job Enrichment Strategy for Developing Employees in The workplace
Yuwadi Chunthasiri.....198

การใช้งานสารสนเทศบนเว็บไซต์ของสื่อโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในสังคมไทย
 ฤกษ์ณี รักษาติเจริญ.....1

แนวทางการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์
 ดาวเหนือ แตนคงยิ่ง, มะลิวัลย์ น้อยบัวทิพย์..... 11

ความสัมพันธ์ ระหว่าง คุณภาพบริการ คุณค่าการรับรู้ ความไว้วางใจกับความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวในธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ท อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
 ทักษพร คงคาช่วย, ธนาญ ภู่วิทยาธร, นิตย์ ทัญยวณิช สุขศรี.....21

คำศัพท์ภาษาจีนที่ใช้ในประเพณีกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดศรีสะเกษ
 เกตมาศ ดวงมณี.....31

การวิเคราะห์ต้นทุนการบริการทางบัญชีของธุรกิจโรงแรม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
 นงนุช ไชยผาสุข, มีธนา คลังพันธุ์, สัมฤทธิ์ ศิริคะเนรัตน์40

โอกาสในการพัฒนาและความท้าทายในการพัฒนาของวัฒนธรรมดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ในบริบทของโลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรม
 เปรมสิณี คำทับนี้48

การพัฒนาชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสตูลนคร
 วาโร เฟิงสวัสดิ์53

ความสามารถในการฟื้นฟูป่าอนุรักษ์ ความรู้เกี่ยวกับการตั้งครุฑ การสนับสนุนทางสังคม และพัฒนากิจการตั้งครุฑ ของวัยรุ่นตั้งครุฑ จังหวัดอ่างทอง
 พิชญนาถ ทรงญาติ, บัณฑิต สว่างโสภาค.....62

ต้นทุนและผลตอบแทนของธุรกิจบึงเกลือ จังหวัดนครศรีธรรมราช
 ชญานี เวียงสมุทร, ชัชฎา อัมรินทร์, ปาวิดา เพชรเกาะ, ภาณุเดช แซ่ตั้ง, วรยุทธ ไกรเดช, รจนา ชุนแก้ว.....75

อวัจนภาษาของผู้บรรยายในนวนิยายพาฝัน
 วรางคณา เสนสม.....86

การออกแบบคู่มือเรียนภาคเกษตรกรรม: กรณีศึกษาลูกค้า อ.ภ.ส.
 ศราวุฒิ ศรีทอง, โยธิน แสงดี95

การส่งเสริมความรู้ในเนื้อหาผนวกรวมวัฒนธรรมของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปเพื่อการจัดการเรียนรู้บูรณาการบริบทชุมชนท้องถิ่นและสังคมเศรษฐกิจพอเพียง
 ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญ109

ภูมิมานูบ้านเขมรสุรินทร์กับพันธุ์ไม้ท้องถิ่น ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
 สมชญา ศรีธรรม, วสา วงศ์สุขแสง และ จินตนา รุ่งเรือง.....121

การศึกษารูปแบบการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
 สวัสดิ์ วิชระโกชน.....134

การจัดการศูนย์การเรียนรู้เรือนเรือพระของชุมชนวัดแหม่มอุทิศ
 สารีณี อินทร์ซ้ำ, วรัญญา แซ่เหียน, สิริวิญญู ไชยบุบผา, อุทัย ปริญญาสุทธีรัตน์.....146

การนำนโยบาย การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ : ศึกษากรณีกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2556-2558
 สุรินทร์ กบิตตา ณ อยุธยา.....158

สมรรถนะและการรับรู้การทำงานที่มีผลต่อความเครียดของบุคลากรสำนักงานสอบบัญชี
 เสาวรัตน์ บรรจบพัฒน, เสาวนีย์ สมันต์ศิริพร, พงษ์เทพ ศรีโสภาค.....168

ผลกระทบของการบริหารพื้นที่ลุ่มที่มีต่อมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
 อภิศักดิ์ เจียรสุคนธ์, ชิบติ สกุลวิชัยชานา, กัญญารัตน์ คายจันติก,เบญจวรรณ คุฎิทรพร, พิษานันท์ ภาโสภะ.....175

ความพร้อมและแนวทางการพัฒนาระบบการศึกษาทางวิชาชีพเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์
 อมร ไทท่า.....183

กลยุทธ์การเพิ่มคุณค่างาน เพื่อการพัฒนาพนักงานในที่ทำงาน
 ยุวดี จันทร์ศิริ198

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปีที่ 35 ฉบับที่ 5 เดือน กันยายน-ตุลาคม พ.ศ.2559

เจ้าของ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา ศิลปกรรม ดนตรี สถาปัตยกรรม ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน คือ เล่ม 1 มกราคม – กุมภาพันธ์ / เล่ม 2 มีนาคม – เมษายน/เล่ม 3 พฤษภาคม – มิถุนายน/เล่ม 4 กรกฎาคม – สิงหาคม /เล่ม 5 กันยายน – ตุลาคม และ เล่ม 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

บทความวิชาการและบทความวิจัยที่นำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้ จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ซึ่งปกติจะมี Double Blind (ผู้พิจารณา 2 คน) หรือ Triple Blind (ผู้พิจารณา 3 คน) ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

ที่ปรึกษา

อธิการบดี

รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและวิจัย

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ปพฤกษ์บารมี อุตสาหะวาณิชกิจ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์
ศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ ปิ่นมิม
รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี
รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปิฎกวัชต์
รองศาสตราจารย์ ดร.ศารัตน์ เมตตาริกานนท์
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด
รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา ผดุงสิทธิ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย สิงห์ยะบูนชัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินดา เจียมศรีพงษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ ตันติรจนางค์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ พิรัชต์โสภณ
รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ทั่วยเรือคำ
รองศาสตราจารย์ ดร.วณิช นิรันทรานนท์
รองศาสตราจารย์พิทักษ์ น้อยวงศ์
รองศาสตราจารย์ยงยุทธ ชูแฉ่น
รองศาสตราจารย์สิทธิพร ภิรมย์ริน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลพร สอนศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังขพันธานนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรวิทย์ จันทร์ศิริ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กอบศักดิ์ สมุทรจักร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ภัทรธนาพันธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ คำคง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอื้อมพร หลินเจริญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมินทร เบ้าธรรม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาคอ้าย
อาจารย์ ดร.พิมพ์ยุพา ประพันธ์
Mr.Paol Dulfer
นางฉวีวรรณ อรรถะเศรษฐ์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตอุดรธานี
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสกลนคร
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เลขานุการ

จิราวัฒน์ ภูสิฤทธิ

สำนักงานกองบรรณาธิการ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

โทรศัพท 0-4375-4321 ต่อ 1754 หรือ 0-4375-4416

ราคาปก 60 บาท

กำหนดเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม

กองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ

ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150

ราคาสมาชิก ราย 1 ปี 240 บาท

ราย 2 ปี 480 บาท

ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน

ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม

ราย 2 ปี 480 บาท

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

พิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2559

บทบรรณาธิการ

สวัสดีครับ วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 5 ประจำปี 2559 ฉบับนี้ยังเข้มข้นด้วยเนื้อหาและสาระทางวิชาการ ทุกบทความวิจัยและบทความวิชาการได้ผ่านการกลั่นกรองจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบทางวิชาการ เพื่อให้วารสารเป็นที่ยอมรับและเกิดความเชื่อมั่นในวงการวิชาการ

ในการจัดทำวารสารทางวิชาการ กองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพของบทความวิจัยและบทความทางวิชาการที่คัดเลือกนำมาลงตีพิมพ์ในแต่ละฉบับ โดยบทความวิจัยและบทความทางวิชาการที่ถูกคัดเลือกตีพิมพ์จะต้องผ่านการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewers) ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับสาขาวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ท่านเหล่านี้ได้สละเวลาอันมีค่าในการช่วยอ่านและพิจารณาต้นฉบับ พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินการจัดทำวารสารเป็น อย่างดี กองบรรณาธิการขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับนี้ประกอบด้วยบทความจำนวน 21 เรื่อง ได้แก่ (1) การใช้งานสารสนเทศบนเว็บไซต์ของสื่อโทรทัศน์ (2) การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนสองภาษา (3) แนวทางการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน (4) คุณภาพบริการ คุณค่าการรับรู้ ความไว้วางใจ และความจงรักภักดี (5) การวิเคราะห์ต้นทุนการบริการ ทางบัญชี (6) คำศัพท์ภาษาจีนที่ใช้ในประเพณีกินเจ (7) โอกาสในการพัฒนาและความท้าทาย ในการพัฒนาของวัฒนธรรมดั้งเดิม (8) การพัฒนาชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการวิจัย (9) ความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค ความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ การสนับสนุนทางสังคม และพัฒนากิจการตั้งครรภ์ (10) ต้นทุนและผลตอบแทนของธุรกิจบังกะโล (11) อวัจนภาษาของกลุ่มพระนางในนวนิยายพาฝัน (12) การออมของครัวเรือนภาคเกษตรกรรม (13) การส่งเสริมความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอน (14) ภูมินามหมู่บ้านเขมรสุนทรกับพันธุ์ไม้ท้องถิ่น (15) การศึกษารูปแบบการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรี (16) การจัดการศูนย์การเรียนรู้เรือนเรือพระ (17) การนำนโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ไปปฏิบัติ (18) สมรรถนะ การรับรู้การทำงาน และความเครียด (19) การบริหารหนี้สินและมูลค่ากิจการ (20) ความพร้อมและแนวทางพัฒนาระบบการศึกษาทางวิชาชีพบัญชี และ (21) กลยุทธ์การเพิ่มคุณค่างาน

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ยินดีต้อนรับสำหรับบรรดานักวิชาการและนิสิตนักศึกษาที่ต้องการนำเสนอผลงานวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นบทความวิจัย บทความวิชาการ บทความทั่วไป หรือบทความหนังสือ ทั้งจากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยมหาสารคาม กองบรรณาธิการยินดีต้อนรับ เปิดกว้าง และพร้อมรับต้นฉบับของท่านตลอดเวลา

ขอให้ศึกษารูปแบบการเขียนจากท้ายวารสารแต่ละฉบับ ส่งมาให้ยังกองบรรณาธิการโดยไว หัวข้อเรื่องและประเด็นนำเสนอที่เกี่ยวข้องกับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และอื่นๆ กองบรรณาธิการยินดีและพร้อมรับต้นฉบับเป็นอย่างมาก เพื่อให้เกิดการเปิดกว้าง ด้านเนื้อหาและสาระที่จะบรรจุในวารสารและเพื่อให้ครอบคลุมทุกสาขาและวิทยาการที่เกี่ยวข้องกับทางด้าน มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ในสุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้อ่านทุกท่านที่ได้ให้คำติชมและให้คำแนะนำ เพื่อการปรับปรุงการดำเนินการจัดทำวารสารมาโดยตลอด โดยกองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญและมุ่งเน้นกับการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของวารสารให้เป็นที่น่าเชื่อถือและยอมรับในวงการศึกษาการอยู่เสมอ และต่อเนื่อง

รองศาสตราจารย์ ดร.ปพฤกษ์บาร์มี อุตสาหะวาณิชกิจ
บรรณาธิการ

สารบัญ

การใช้งานสารสนเทศบนเว็บไซต์ของสื่อโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในสังคมไทย	
<i>กฤษณ์ รัชชาติเจริญ</i>	1
แนวทางการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์	
<i>ดาวเหนือ แดนดงยิ่ง, มะลิวัลย์ น้อยบัวทิพย์</i>	11
ความสัมพันธ์ ระหว่าง คุณภาพบริการ คุณค่าการรับรู้ ความไว้วางใจกับความจงรักภักดี ของนักท่องเที่ยวในธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ต อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี	
<i>ทักษพร คงคาช่วย, ธนาญ ภูวิทย์ยาธร, นิตย์ หทัยวสีวงศ์ สุขศรี</i>	21
คำศัพท์ภาษาจีนที่ใช้ในประเพณีกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดตรัง	
<i>เกตมาตุ ดวงมณี</i>	31
การวิเคราะห์ต้นทุนการบริการทางบัญชีของธุรกิจโรงแรม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น	
<i>นงนุช ไชยผาสุข, มัธนา ดลพันธ์, สัมฤทธิ์ ศิริคะเนรัตน์</i>	40
โอกาสในการพัฒนาและความท้าทายในการพัฒนาของวัฒนธรรมดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ ในบริบทของโลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรม	
<i>เปรมสินี คำทับัน</i>	48
การพัฒนาชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร	
<i>วาโร เพ็งสวัสดิ์</i>	53
ความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค ความรู้เกี่ยวกับการตั้งครุฑ การสนับสนุนทางสังคม และพัฒนากิจการตั้งครุฑ ของวัยรุ่นตั้งครุฑ จังหวัดอ่างทอง	
<i>พิชญนาถ ครองญาติ, บัวทอง สว่างโสภาคกุล</i>	62
ต้นทุนและผลตอบแทนของธุรกิจบังกะโล จังหวัดนครศรีธรรมราช	
<i>ชญาณี เวียงสมุทร, ชัชฎา อัมรินทร์, ปาวินา เพชรเกาะ, ภาณุเดช แซ่ตั้ง, วรายุส ไกรเดช, รจนา ชุนแก้ว</i>	75
อวัจนภาษาของคู่พระนางในนวนิยายพาฝัน	
<i>วรางคณา เสนสม</i>	86
การออมของครัวเรือนภาคเกษตรกรรม: กรณีศึกษาลูกค้า ช.ก.ส.	
<i>ศราวุฒิ ศรีทอง, โยธิน แสงวงศ์</i>	95
การส่งเสริมความรู้ในเนื้อหาหมวดกวีสอนของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป เพื่อการจัดการเรียนรู้บูรณาการบริบทชุมชนท้องถิ่นและสังคมเศรษฐกิจพอเพียง	
<i>ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญ</i>	109
ภูมินามหมู่บ้านเขมรสุรินทร์กับพื้นที่ไม่ท้องถิ่น ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์	
<i>สมชญา ศรีธรรม, วสา วงศ์สุขแสง และ จินตนา รุ่งเรือง</i>	121

การศึกษารูปแบบการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ <i>สวัสดี วิชระโกชน์</i>	134
การจัดการศูนย์การเรียนรู้เรือนเรือพระของชุมชนวัดแควมอุทิศ <i>สาริณี อินทร์ขำ, วรรณญา แซ่เหียน, สิริวิชญ์ ไชยบุบผา, อุทัย ปริญญาสุทธิพันธ์</i>	146
การนำนโยบาย การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ : ศึกษากรณีกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2556-2558 <i>สุรินทร์ กปีตถา ณ อยุธยา</i>	158
สมรรถนะและการรับรู้การทำงานที่มีผลต่อความเครียดของบุคลากรสำนักงานสอบบัญชี <i>เสาวรัตน์ บรรยงพัฒนนะ, เสาวนีย์ สมันต์ตรีพร, พงษ์เทพ ศรีโสภาค</i>	168
ผลกระทบของการบริหารหนี้สินที่มีต่อมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย <i>อภิศักดิ์ เจียรสุคนธ์, ธิบัติ สกลวิษณุชาติ, กันยารัตน์ ดาษจันทิก,</i> <i>เบญจวรรณ ศุภภัทรพร, พิชชานันท์ ภาโสภาค</i>	175
ความพร้อมและแนวทางพัฒนาระบบการศึกษาทางวิชาชีพบัญชีเพื่อเข้าสู่ประชาคม เศรษฐกิจอาเซียนของสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ <i>อมร ไทท่า</i>	183
กลยุทธ์การเพิ่มคุณค่างาน เพื่อการพัฒนาพนักงานในที่ทำงาน <i>ยุวดี จันทะศิริ</i>	198

Contents

Using the Thai Free Television Channel's Website for Promoting Political Participation in Thai Society <i>Krish Rugchatjaroen</i>	1
The Development of the Guideline for Participation Operations and Support from All Sectors of the Child Development Centers under Local Administrative Organizations in Kalasin Province <i>Daonuea Daendongying, Maliwan Noibutip</i>	11
Relationship between Service Quality, Awareness Value, Reliance and Loyalty of Tourists at Resort Businesses in Koh Samui, Surat Thani. <i>Thaksaporn Kongkachaui, Tanayu Puwittayathorn, Nit Hataiwasriwong Suksri</i>	21
Chinese Vocabulary Used in the Vegetarian Festival Celebrated by Chinese Thais in Trang Province <i>Katematu Duangmanee</i>	31
Cost Analysis of Accounting Services of Hotel Businesses in Muang, Khon Kaen <i>Nongnuch Chaipasuk, Mattana Dolphun, Samrith Sirikanerat</i>	40
The Development Opportunities and Development Challenges of Ethnic Traditional Culture in the context of "Cultural Globalization" <i>Pramesini Khamtab</i>	48
The Development of a Self-Development Package to Promote Classroom Research Competency of Teachers under the Sakon Nakhon Educational Service Area <i>Waro Phengsawat</i>	53
Adversity Quotient, Knowledge of Pregnancy, Social Support and Maternal Tasks of Pregnancy of the Pregnant Adolescents at Ang Thong Province <i>Phitchayanat Khrongyat, Buathong Sawangsopakul</i>	62
Cost and return of Bungalow Businesses in Nakorn Si Thammarat. <i>Chayanee Weingsamut, Chatchada Ammarin, Pawina Phetkoh, Phanudet Saetang, Worrayut Kraidet, Rojana Khunkaew</i>	75
Non-verbal Language of the Major Character in Romance novels <i>Warangkana Sensom</i>	86
Savings of Agricultural Households: A case study of customers of the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives <i>Sarawut Srithong, Yothin Sawangdee</i>	95

Enhancing Pre-Service Science Teachers' Pedagogical Content Knowledge Integrating Local Context Into Science Teaching for Promoting a Sufficiency Economy Society	
<i>Siriwan Chatmaneerungcharoen</i>	109
Khmer Surin Villages' Toponyms with Local Plants in Thasawang Sub – District, Muang Surin District, Surin Province	
<i>Somchaya Sritram, Vasa Wongsuksaweang and Chintana Rungrueng</i>	121
Study of an Undergraduate Registration Service Model in Government Universities under the Office of the Higher Education Commission, Ministry of Education	
<i>Sawat Wicharapote</i>	134
Management of Ruean Ruea Phra Learning Center of Wat Chaem Uthit Community	
<i>Sarinee Inkham, Waranya Sae-yian, Sirawit Chaibubpha, Utai Parinyasutinun</i>	146
The Implementation of a Health Care Policy for Senior Citizens: A Case Study of the Bangkok Matropolitan Administration in 013-15	
<i>Surinthon Kapitha Na Ayudhya</i>	158
The accounting office personnel's competency and work perception toward stress.	
<i>Saowarat Banyongpatthana, Saowanee Samantreeporn, Prongthep Srisopachit</i>	168
The Effect of Liability Management and Its Affect on Value Performance at the Stock Exchange of Thailand.	
<i>Apisak Jaerlasukon, Tibodee Sakulvichayatada, Kanyarat Datchanthuk, Benjawan Supapattarapohn, Pitchanan Pasopa</i>	175
The State of Readiness and Educational System Development of the Accounting Profession for being the Asean Economic Community (AEC) of Higher Institution Education in Roi-Gaen-Sarasin Group	
<i>Amorn Thotham</i>	183
Job Enrichment Strategy for Developing Employees in The workplace	
<i>Yuwadi Chunthasiri</i>	198

การใช้งานสารสนเทศบนเว็บไซต์ของสื่อโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในสังคมไทย

Using the Thai Free Television Channel's Website for Promoting Political Participation in Thai Society

กฤษณ์ รัชชาติเจริญ¹

Krish Rugchatjaroen¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การใช้งานสารสนเทศบนเว็บไซต์ของสื่อโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในสังคมไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ของช่องโทรทัศน์ฟรีเว็บไซต์การจัดการ/ความสามารถ/องค์ประกอบที่น่าสนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในประเทศไทยและในการสร้างกรอบความคิดที่สำรวจปัจจัยทั้งห้าของการจัดการสารสนเทศได้แก่ คุณภาพของระบบ คุณภาพของสารสนเทศ คุณภาพของบริการ ความตั้งใจที่จะใช้ และความพึงพอใจของผู้ใช้เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคมไทย ผลการศึกษาพบว่า 1) เว็บไซต์ของสื่อโทรทัศน์ไทยมีการจัดการระบบได้อย่างดีและมีแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ในระดับหนึ่ง แต่ยังมีข้อจำกัดในการแสดงออกทางการเมืองส่งเสริมการแสดงออกที่ลดการขัดแย้ง 2) เว็บไซต์ของสื่อโทรทัศน์ไทยใส่ใจกับคำถาม/ข้อร้องเรียนของผู้ใช้และมีแผนการนำข้อมูลเหล่านี้กลับสู่สาธารณะ 3) เว็บไซต์ของสื่อโทรทัศน์ไทยส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคมไทยได้ภายใต้ข้อจำกัดทางกฎหมาย อย่างไรก็ตามประชาชนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการให้มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณาและการสื่อความหมายด้วยวิธีการอื่น

คำสำคัญ: เทคโนโลยีสารสนเทศ, การมีส่วนร่วมทางการเมือง, ฟรีทีวี

Abstract

The Thai free television channel websites use Information Technology Management (ITM) to enhance their news publications. At the same time, they bring to the Thai people a promise of greater accessibility, correctness and reliance. The aims of this research were to study the current situation with the free television channel websites particularly with respect to their management and whether the capabilities of the system can encourage political participation by Thai citizens. The study creates a conceptual framework that investigates five factors including system quality,

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

¹ Lecturer, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University

information quality, service quality, intention to use and user satisfaction for promoting political participation in Thai society, The results showed that: 1) The management of the free television channel websites has been successful in arranging a capable system for promoting political participation. 2) Thai free television channels' websites should pay attention to the questions/complaints of users. 3) Thai free television channel's website can promote political participation in Thai Society.

Keywords: information technology, political participation, free television

บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีกระแสรุนแรงอย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน หลายประเทศต่างปรับตัวเพื่อพัฒนาประเทศของตนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยความสำคัญในการพัฒนาประเทศ ประการหนึ่งนั้นย่อมต้องอาศัยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (information technology) ซึ่งเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างทั่วถึงที่ มนุษย์ได้ก้าวเข้าสู่สังคมข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มจะเพิ่มมากยิ่งขึ้น เทคโนโลยีสารสนเทศนั้นจึงมีบทบาทต่อชีวิตประจำวัน และในทุก ๆ องค์การ ในยุคโลกาภิวัตน์นี้องค์การภาครัฐและภาคเอกชนเองต่างก็ต้องปรับตัวที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง (Delone & McLean, 2003, pp. 9-31)

เทคโนโลยีมีความจำเป็นในการบริหารงานของทุก ๆ องค์การ โดยเทคโนโลยีที่ถูกนำมาใช้ในองค์การเพื่อการติดต่อสื่อสารที่มีความรวดเร็วในการให้บริการ การส่งเสริมการมีส่วนร่วม และเพิ่มความได้เปรียบในการแข่งขัน เพื่อให้เกิดประโยชน์และประสิทธิผลในการจัดการงานในองค์การ เพิ่มขีดความสามารถขององค์การให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อก้าวสู่การแข่งขันในระดับนานาชาติต่อไป

เทคโนโลยีสารสนเทศยังสามารถช่วยจัดการและสร้างให้การทำงานของหน่วยงานตอบสนองต่อ

ความต้องการของประชาชน เพราะเทคโนโลยีมีการประมวลผลข้อมูลอย่างรวดเร็ว โดยมีความเร็วกว่าการทำงานของมนุษย์หลายเท่า ซึ่งจะสามารถเข้ามาช่วยในด้านงานบริการต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี รวมถึงงานในด้านการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เทคโนโลยีก็มีบทบาทเข้ามาเป็นส่วนช่วยเพิ่มความสะดวกรวดเร็วในด้านการประสานงานในแต่ละองค์การ อีกทั้งยังช่วยในการส่งข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานต้องการสื่อถึงประชาชน และข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนต้องการสื่อถึงหน่วยงานได้อย่างฉับไว กล่าวได้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศสามารถช่วยจัดสรรงานข้อมูลต่าง ๆ ที่มีจำนวนมากได้เป็นอย่างดี และสามารถมาจัดรูปแบบองค์การให้มีรูปแบบที่สมบูรณ์ มีกฎเกณฑ์ ทั่วถึงที่และตรวจสอบได้ (David & Robert, 2005, pp. 344-345)

ในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย สื่อมวลชนทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ถ่ายทอดสารการเมืองและผู้ส่งสารทางการเมือง โดยปัจจุบันโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีลักษณะมวลชนมากที่สุด ซึ่งได้แย่งเวลาและความสนใจของประชาชนไปจากหนังสือพิมพ์ และเมื่อสอบถามประชาชนว่าได้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนประเภทใดมากที่สุด จะพบว่าได้รับข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด (เสถียร เชนประทับ, 2551, หน้า 34) เมื่อประกอบกับเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วฉับไว จึงทำให้สามารถเข้ามามีบทบาทต่อการนำเสนอทัศนคติ และความคิดเห็นส่วนบุคคล ข้อมูลทาง

ความคิดเห็นของประชาชนที่สำคัญในการพัฒนาประเทศได้นั้น คือ ความคิดเห็นในการหาทางออกทางการเมือง ปัจจุบันพบว่า การมีส่วนร่วมต่อการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองมีหลายช่องทาง ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นต้น กรณีตัวอย่าง เช่น สื่อโทรทัศน์เป็นผู้ถ่ายทอดสารการเมือง และผู้ส่งสารทางการเมือง โดยมีสถานีโทรทัศน์เป็นสื่อ การมีส่วนร่วมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ไม่เพียงแต่รับสารอย่างเดียว การตอบรับร่วมแสดงความคิดเห็นต่อข้อมูลข่าวสารจึงมีความสำคัญ สื่อโทรทัศน์มักกระทำในรูปแบบของการส่งสารผ่านสื่อมวลชน เพื่อให้คำร้องหรือความต้องการนั้นมีความน่าเชื่อถือ และได้รับความสนใจ ผ่านรูปแบบการสัมภาษณ์ โพล และการสัมภาษณ์กลุ่ม ฯลฯ แต่บางครั้งการส่งผ่านรูปแบบเหล่านี้ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ระยะเวลา นานกว่าที่จะได้รับการตอบรับ ดังนั้นเทคโนโลยีสารสนเทศผ่านระบบคอมพิวเตอร์ควบคู่กับระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ตจึงเป็นกุญแจสำคัญที่จะเข้ามาช่วยในการสื่อสาร เกิดประโยชน์ และประสิทธิภาพในการสื่อสาร สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนเป็นช่องทางการกระจายเผยแพร่ข้อมูล และการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ทั้งรับและส่งกลับ ข้อมูลข่าวสาร การแสดงทัศนคติของแต่ละบุคคลในยุคปัจจุบันมักพบในรูปแบบของสื่อเว็บไซต์ ที่ใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นฐานเชื่อมต่อ เพื่อหลีกเลี่ยงการแสดงการมีส่วนร่วมทางการเมืองบนที่สาธารณะ เช่น การชุมนุมตามจุดต่าง ๆ ที่อาจจะไม่เป็นการปลอดภัยในการร่วมแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน (reciprocal) อีกต่อไป

จากการมีส่วนร่วมดังกล่าว การใช้สื่อเว็บไซต์เปรียบเสมือนเครื่องมือในการ ร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อหาทางออก และการกระตุ้นเพื่อให้เกิดผลกระทบทางการเมือง แม้ว่าประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พุทธศักราช 2550 กำกับดูแล

แล้วก็ตาม เพราะเป็นที่ชัดเจนว่าการมีส่วนร่วมผ่านสื่อเว็บไซต์หากขาดการบริหารที่ดี ผลที่ตามมาคือไม่สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ (Ott, Hyde, & Shafritz, 1990, pp. 63) จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อเว็บไซต์ เพื่อให้ได้รูปแบบการมีส่วนร่วมผ่านสื่อเว็บไซต์อย่างเป็นรูปธรรม เป็นประโยชน์ต่อผู้ดูแลระบบเว็บไซต์ให้มีแนวทางการตั้งกฎ การอธิบาย และข้อจำกัดในการแสดงความคิดเห็น โดยที่ข้อจำกัดจะต้องไม่ลิดรอนสิทธิตามรัฐธรรมนูญ แต่ข้อจำกัดเหล่านั้นจะมาแก้ไข และสร้างแนวทางการดูแลข้อมูลที่ผ่านในระบบ และจับประเด็นสำคัญเพื่อการคืนข้อมูลจากสื่อเว็บไซต์ของช่องโทรทัศน์กลับสู่ภาคประชาชน และภาคสังคม โดยให้สังคมได้ร่วมกันวิเคราะห์ ไตร่ตรอง เพื่อหาทางออกทางการเมือง ให้ข้อมูลที่มีประโยชน์สู่สาธารณะ ลดความแตกแยกทางการเมือง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความมั่นคงของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพเว็บไซต์สื่อโทรทัศน์เพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง
2. เพื่อศึกษาแนวทางการสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองของเว็บไซต์สื่อโทรทัศน์
3. เพื่อศึกษาประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการใช้เว็บไซต์สื่อโทรทัศน์เพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง
4. เพื่อศึกษาการคืนข้อมูลที่ได้รับจากประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองสู่สาธารณชน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ในเชิงหน่วยที่ศึกษา จะเป็นการวิจัยในเชิงผสมผสานโดยได้ข้อมูลจาก 2 กลุ่ม ได้แก่
 - 1) ประชาชนผู้ใช้งานเว็บไซต์ของสื่อโทรทัศน์
 - 2) ผู้ดูแลเว็บไซต์ของสื่อโทรทัศน์ในรูปแบบฟรีทีวี ซึ่งเป็นช่องรายการที่หารายได้จากโฆษณาอย่างเดียว อาศัยอยู่ในรูป เสว จาน หรือเคเบิล ได้แก่ ช่อง 3, 5, 7, 9, NBT และ Thai PBS
2. ในเชิงทฤษฎีจะใช้แบบจำลอง “ความสำเร็จของระบบสารสนเทศ” ของ Delone & McLean (2003) เพื่อมุ่งไปสู่การสร้างกรอบแนวทางของการจัดการเว็บไซต์ของสื่อโทรทัศน์เพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในสังคมไทย ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในการแสดงออกทางการเมือง และการเสนอข้อมูลกลับคืนสู่สาธารณชนของสื่อโทรทัศน์ในรูปแบบต่าง ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

การค้นหาค้นหาความรู้หรือกรอบแนวความคิดการจัดการนี้จะอาศัยกระบวนการวิจัยเชิงผสมผสาน (mixed methods research) เพื่อประมวลภาพรวมของเว็บไซต์ที่เป็นสื่อสารสนเทศที่ประชาชนต้องการ และสามารถเข้าถึงได้ ในการแสดงออกทางการเมือง และมุมมองของผู้ดูแลเว็บไซต์ของสื่อโทรทัศน์ เพื่อการจัดการเว็บไซต์ให้รองรับการแสดงออกของประชาชน

1. ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และการวิจัยเชิงปริมาณด้วยการใช้แบบสอบถาม (questionnaire)
2. การกำหนดพื้นที่ในการวิจัย ผู้วิจัยทำการคัดเลือกพื้นที่เพื่อเป็นสนามในการศึกษา โดยกำหนดพื้นที่ คือ พื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากพื้นที่กรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่ที่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตรวมถึงเทคโนโลยีสารสนเทศมาก

ที่สุดในประเทศไทย และเป็นพื้นที่ที่มีการชุมนุมทางการเมือง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ประชากรเป้าหมายแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

- 1) ประชาชน โดยผู้ถูกสัมภาษณ์ต้องมีคุณลักษณะคือ อายุ 20-60 ปีเป็นผู้ที่ใช้งานเว็บไซต์ของสื่อโทรทัศน์เว็บใดเว็บหนึ่งในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และมีการใช้งานเว็บไซต์ของสื่อโทรทัศน์เป็นประจำสม่ำเสมอ
- 2) ผู้ดูแลเว็บไซต์ของสื่อโทรทัศน์ โดยผู้ถูกสัมภาษณ์ต้องมีคุณลักษณะ คือ เป็นผู้ดูแลเว็บไซต์ไม่ต่ำกว่าระยะเวลา 1 ปี ประกอบด้วยเว็บไซต์ www.thaitv3.com, www.tv5.co.th, www.ch7.com, www.mcot.net, www.nbtv.prd.go.th และ www.thaipbs.or.th

วิธีการสุ่มตัวอย่าง ทำการสุ่มตัวอย่างในกลุ่มผู้ดูแลเว็บไซต์ของสื่อโทรทัศน์ 6 เว็บไซต์ โดยวิธีสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งผู้วิจัยเลือกตัวอย่างตามคุณลักษณะที่กำหนดไว้ คือ เป็นผู้ดูแลเว็บไซต์ของสื่อโทรทัศน์ ทั้ง 6 เว็บไซต์ และมีหน้าที่ดูแลเว็บไซต์มาไม่ต่ำกว่า 1 ปี เว็บไซต์ละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน

จากนั้นสุ่มตัวอย่างในกลุ่มประชาชนที่ใช้งานเว็บไซต์สื่อโทรทัศน์ โดยวิธีการสุ่มแบบโหนดบอลเทคนิค (snowball technique) โดยผู้วิจัยจะถามผู้ดูแลเว็บไซต์ว่า ควรจะเชิญตัวอย่างในกลุ่มประชาชนเป็นบุคคลใดต่อไป ซึ่งเลือกจากคนที่แสดงความคิดเห็นและใช้งานบ่อยที่สุด จากสถิติการเข้าใช้ (log statistic) เรียงลำดับจนครบเว็บไซต์ละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 18 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

นอกจากข้อมูลด้านเอกสารจากการเก็บรวบรวมข้อมูลวิชาการและวิจัยจากห้องสมุดแล้วยังได้ข้อมูลภาคสนาม โดยการใช้แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ประชาชน แบ่งแบบเป็น 6 ส่วนใหญ่ ๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน การใช้บริการเว็บไซต์ ในการแสดง การมีส่วนร่วมทางการเมือง (เช่น การติดตาม ข่าวสารหรือรับฟังข่าวสาร การให้ข้อเสนอแนะ การ แสดงความคิดเห็น ฯลฯ) และเว็บไซต์ที่ใช้บริการ บ่อยที่สุด

ส่วนที่ 2 การสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศของเว็บไซต์

ส่วนที่ 3 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และแนวทางที่ประชาชนต้องการให้เว็บไซต์จัดทำเพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ส่วนที่ 4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้สื่อเว็บไซต์เพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ส่วนที่ 5 การคืนกลับข้อมูลที่ได้รับจากประชาชนสู่สาธารณชน

ส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะ/ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้งานเว็บไซต์สื่อโทรทัศน์เพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

แบบสัมภาษณ์ผู้ดูแลเว็บไซต์ แบ่งแบบเป็น 4 ส่วนใหญ่ ๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ประสบการณ์ทำงาน

ส่วนที่ 2 การจัดการเว็บไซต์เพื่อรองรับการแสดงความคิดเห็นของประชาชน

ส่วนที่ 3 แนวทางการคืนข้อมูลสู่สาธารณชน

ส่วนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเว็บไซต์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เป็นหลัก ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์จำแนกแยกแยะข้อมูลที่ได้แจกแจงไปตามชุดของมโนทัศน์ในกระบวนการข้อมูลและดำเนินการสืบสาวไปสู่คำตอบ ความสัมพันธ์ หรือในเชิงข้อเสนอแนะ ซึ่ง

สามารถนำไปสู่ข้อสรุปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยผู้ศึกษาได้เน้นการสรุปโยงความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์จากประเด็นเนื้อหาหรือสาระสำคัญในสถานการณ์ที่ศึกษาเป็นหลัก

สรุปผลการวิจัย

1. ความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพเว็บไซต์สื่อโทรทัศน์เพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพเว็บไซต์สื่อโทรทัศน์เพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประชาชนพบว่าการรับรู้และความเข้าใจในสถานการณ์ประเด็นทางการเมืองอาจเกิดข้อจำกัดในการแสดงความคิดเห็นของพวกเขาเกี่ยวกับเรื่องทางการเมือง อย่างไรก็ตามประชาชนหวังว่า ถ้าความมั่นคงทางการเมืองได้รับการพัฒนาจากข้อคิดเห็นของประชาชน ภายหลังการรับข่าวสารจากช่องสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวีในประเทศไทยจะช่วยให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นของตน เพื่อสร้างให้เกิดความชัดเจนของเนื้อหาผ่านการใช้ความเป็นอิสระ โดยไม่มีการเลือกนำเสนอเพียงแต่ด้านใน

อย่างไรก็ตามเว็บไซต์ของช่องสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวีในประเทศไทยนั้นประชาชนเห็นความสำคัญต่อการได้รับการประเมินในแง่ของประสิทธิภาพของความถูกต้อง รวมถึงความสามารถในการเข้าถึงได้ และข้อมูลมีความเชื่อมั่น มีผลงานของนักวิจัยต่าง ๆ มากมายก่อนหน้านี้ที่ให้ความสำคัญต่อการตรวจสอบความสำเร็จของบริการเว็บไซต์ แต่ยังไม่พบการประเมินสื่อเว็บไซต์ที่มุ่งการใช้งานสารสนเทศบนเว็บไซต์ของสื่อโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในสังคมไทยเท่าที่ควร

2. แนวทางการสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองของเว็บไซต์สื่อโทรทัศน์

แนวทางการพัฒนาระบบการร่วมรับการแสดงความคิดเห็นและข้อซักถามของภาค

ประชาชน คือ การพัฒนาเว็บไซต์ โดยมีแผนและคณะทำงานที่แยกออกมาจากเว็บไซต์หลัก เพื่อการร่วมรับการแสดงความคิดเห็นและข้อซักถามของภาคประชาชนที่สามารถเข้าใช้บริการ เพื่อเป็นอีกหนึ่งช่องทางสำหรับผู้รับข่าวสารที่จะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข่าวและโปรแกรมทั้งหมดของช่องรายการ รวมทั้งมีแผนในการแยกส่วนเนื้อหาเพื่อสร้างเป็นพื้นที่รับเนื้อหาประเด็นทางการเมืองอีกด้วย ภายใต้ทัศนคติที่ว่า “เรากลุ่มผู้ให้ข้อมูลควรมีการนำเสนอทุกแง่มุม” ทั้งนี้มีความสอดคล้องกับในทุกช่องสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวีในประเทศไทยช่องอื่นๆ แต่พบเพียงช่องโทรทัศน์ไทยพีบีเอสเท่านั้นที่ได้มีการวางแผนอย่างเป็นรูปธรรมที่จะนำเสนอความคิดเห็นของผู้ใช้ทั้งหมดในความเป็นจริงภายใต้แผนการพัฒนา พร้อมทั้งเน้นการปรับเนื้อหาข้อมูลข่าวสารให้ข้อมูลสุดท้ายต้องเป็นข้อมูลที่ไม่มีการโต้แย้งจากสังคม

3. ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการใช้เว็บไซต์สื่อโทรทัศน์เพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการใช้เว็บไซต์สื่อโทรทัศน์เพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยทุกคนสามารถทำหน้าที่เป็นสื่อได้ ทั้งการนำเสนอข่าวและการแสดงความคิดเห็นและสามารถค้นหาข้อมูลได้อย่างกว้างขวางนำไปสู่การเรียนรู้ที่ไร้ขีดจำกัด ทำให้ทุกคนทุกสังคมต้องมีการปรับตัวและพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง การขยายโอกาสทางการเรียนรู้และธรรมชาติแก่นักเรียนนักศึกษา และประชาชนทั่วไป รวมทั้งสามารถเพิ่มมูลค่าในการให้ข้อมูลทางการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมือง และยังสามารเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสารกับเครือข่ายพันธมิตรต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

4. การคืนข้อมูลที่ได้รับจากประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองสู่สาธารณชน

การคืนข้อมูลที่ได้รับจากประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองสู่สาธารณชนมีแผนการผ่านสื่อหรือช่องทางในการติดต่อในลักษณะของการ

สื่อสารแบบสองทางผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นสื่อรูปแบบใหม่ (new media) เพื่อให้ประชาชนทั่วไปสามารถนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้ด้วยตนเองออกสู่สาธารณะตัวอย่างเช่น Facebook, Twitter, LinkedIn, Google Plus, MySpace, YouTube, Blog, Wiki รวมทั้งเว็บไซต์ต่างๆทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เปิดให้บริการ file sharing, photo sharing, video sharing และกระดานข่าว (board) เป็นต้นโดยตัวอย่าง สถานีไทยพีบีเอสได้ทำการจัดตั้งคณะแผนและคณะทำงานที่แยกออกมาจากเว็บไซต์หลัก เพื่อการร่วมรับการแสดงความคิดเห็นและข้อซักถามของภาคประชาชน รวมทั้งมีแผนในการแยกส่วนเนื้อหาเพื่อสร้างเป็นพื้นที่รับเนื้อหาประเด็นทางการเมืองและประเด็นอื่น ๆ อีกด้วย เพื่อให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม และนำเสนอในรูปแบบข้อมูล ข่าวสาร ผลสำรวจ อีกทั้งมีแผนในการสะท้อนข้อมูลเหล่านี้สู่หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาการบริการต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

หลักสำคัญของการนำสื่อเว็บไซต์เข้ามาช่วยในการบริหารงานทั้งหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชนต่างให้ความสำคัญต่อการขับเคลื่อนสื่อสารสนเทศผ่านสื่อเว็บไซต์ ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญต่อการใช้งานสารสนเทศบนเว็บไซต์ของสื่อโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในสังคมไทย จากปัญหาทางการเมือง (political issues) ที่ผ่านมานั้น ช่องสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย ได้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองส่งตรงสู่ภาคประชาชนโดยการให้บริการสารสนเทศผ่านสื่อเว็บไซต์ควบคู่ด้วย เพื่อให้ประชาชนเข้ารับฟังข้อคิดเห็นรวมถึงข้อเสนอ

แนะต่อข่าวสารที่เกิดขึ้นได้อย่างทั่วถึงและจับใจ

ปัจจุบันการเผยแพร่ข้อมูลที่ประชาชนให้ความสนใจ จึงเป็นเป้าหมายสำคัญของผู้บริหารของสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย ข่าวการเมือง (political news) จึงเป็นข่าวที่ได้รับความสนใจอย่างยิ่งจากภาคประชาชน โดยข้อมูลออกอากาศส่งตรง (broadcast) ถึงภาคประชาชน ประกอบกับการใช้งานสารสนเทศบนเว็บไซต์ของสื่อโทรทัศน์ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคมไทย เพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างผู้ส่งข่าวสารและผู้รับข่าวสาร (feedback communications) การพิจารณาการบริหารการให้บริการสารสนเทศผ่านสื่อเว็บไซต์ของสื่อโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคมไทย

จากข้อมูลการประเมินที่พบในประเทศไทย พบการประเมินสื่อสารสนเทศด้านสื่อเว็บไซต์ของปรัชญนันท์ นิลสุข ที่ได้กล่าวถึง “การประเมินคุณภาพเว็บข้อมูลสารสนเทศ” โดยกล่าวว่า การออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์ได้เพิ่มขึ้นโดยลำดับ และนับวันจะยิ่งทวีจำนวนขึ้น ในปัจจุบันมีเว็บไซต์ออนไลน์ในระบบอินเทอร์เน็ตนับไม่ถ้วน แต่มีคำถามสำคัญที่ต้องมาหาคำตอบก็คือ เว็บไซต์แบบไหนที่มีคุณภาพดี เว็บไซต์แบบใดจึงจะถือว่าเป็นเว็บที่มีคุณค่า และเหมาะสมสำหรับนำมาใช้ประโยชน์ เป็นเรื่องที่ต้องตอบคำถามกันอยู่เสมอ และยังไม่มีความชัดเจน แบบประเมินเว็บเพจของแนนซี อีเวอร์ฮาร์ท ซึ่งกำหนดระดับการให้คะแนนเอาไว้ค่อนข้างน่าสนใจและน่าจะนำมาขยายความ เพื่อประโยชน์ในการประเมินคุณภาพของเว็บสำหรับนักออกแบบและพัฒนาเว็บ รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดสารสนเทศผ่านระบบอินเทอร์เน็ต จะได้มีแนวทางในการตรวจสอบและประเมินคุณภาพที่สามารถอธิบายเหตุผลได้ โดยข้อมูลที่ได้กล่าวถึงในการประเมิน คือ ความทันสมัย (current) เนื้อหาและข้อมูล (content and information) อำนาจความรับผิดชอบ (authority) การเชื่อมโยงข้อมูล (navigation) การปฏิบัติจริง (exper-

ence) ความเป็นมัลติมีเดีย (multimedia) การให้ข้อมูล (treatment) การเข้าถึงข้อมูล (access) ความหลากหลายของข้อมูล (miscellaneous)(Everhart, 1996) จากที่ได้กล่าวมานั้น มีความสอดคล้องในหน่วยวัดขององค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบของ Delone & McLean (2003) ที่กล่าวถึงการศึกษาการให้บริการสารสนเทศผ่านสื่อเว็บไซต์ ผู้วิจัยจึงใช้กรอบการประเมินการให้บริการสารสนเทศบนเว็บไซต์นี้เป็นฐานสรุปตามองค์ประกอบ เพื่ออธิบายผลการใช้งานสารสนเทศบนเว็บไซต์ของสื่อโทรทัศน์ และเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในสังคมไทย

ในปัจจุบันการเผยแพร่ข่าวสารนั้นทำได้ อย่างสะดวก รวดเร็ว ยืดหยุ่นและประหยัด เนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงกระบวนการเผยแพร่สารสนเทศทั้งในระหว่างบุคคล ไปสู่กลุ่มผู้ใช้ หรือแก่สาธารณะโดยอินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทในการสื่อสารทั้งในระดับบุคคล กลุ่มบุคคล ภายในหน่วยงาน ระหว่างหน่วยงานโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ความสามารถของอินเทอร์เน็ตนอกจากสามารถนำเสนอด้วยข้อความและภาพแล้ว ยังสามารถนำเสนอด้วยเสียงและภาพเคลื่อนไหวทำให้เกิดการนำเสนอในรูปแบบสื่อผสมเกิดขึ้นดังนี้ **เทคโนโลยีด้านเสียง** เสียงก็นำมาใช้ประกอบในหน้าเว็บเพจในลักษณะเป็นเสียงประกอบคลออยู่เบื้องหลังเว็บไซต์ **เทคโนโลยีด้านภาพวีดิโอ** ภาพเคลื่อนไหวเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่มีถูกนำมาในหน้าเว็บเพจเช่นเดียวกับแบบเสียงการนำเสนอข้อมูลข่าวสารจะถูกจัดเก็บไว้ในรูปแบบของแฟ้มข้อมูลวีดิโอ เช่น .avi, .mov, .mpeg เป็นต้น **การสื่อสารสองทาง** การสื่อสารระหว่างเว็บไซต์กับผู้ใช้ชมการสื่อสารแบบสองทางที่นิยมนำมาใช้เพื่อการสื่อสารทางเว็บเพจต่าง ๆ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เข้ามาในเว็บไซต์สามารถถามคำถามเสนอความคิดเห็นให้คำแนะนำโดยสื่อสารทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ผู้ที่ต้องการติดต่อสามารถส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

ได้ การสื่อสารสองทางจึงใช้เพื่อสอบถาม เสนอความคิดเห็นหรือให้คำแนะนำต่าง ๆ รวมทั้งใช้ในการรับสมัครสมาชิก อินเทอร์เน็ตมีความแตกต่างไปจากสื่อปกติ มีคุณสมบัติเสนอได้ทั้งภาพและเสียงสามารถเพิ่มคุณสมบัติการติดต่อสื่อสารสองทางได้ **หน้าโฮมเพจ** หน้าโฮมเพจเป็นอินเทอร์เน็ตที่สำคัญที่จะทำให้ผู้ใช้ตัดสินใจว่าจะเข้ามาดูหน้านี้หน้าเดียวหรือหน้าอื่น ๆ ที่มีอยู่ในเว็บไซต์นั้น ถ้าไม่มีอะไรที่แสดงให้เห็นว่าเว็บไซต์นี้มีประโยชน์อะไร ผู้ใช้ก็จะผ่านเว็บไซต์นี้ไป ถ้าข้อมูลในโฮมเพจแสดงให้เห็นว่าในระยะเวลาสั้นว่าเป็นโฮมเพจเกี่ยวกับเรื่องอะไร เป็นของใครสร้างหรือปรับปรุงขึ้นเมื่อไร มีที่มาจากที่ไหน และติดต่อกับผู้พัฒนาเว็บไซต์นั้นได้อย่างไร ก็จะทำให้ผู้ใช้ได้ข้อมูลที่จะตัดสินใจในการเข้าชมเว็บเพจหน้าอื่นของเว็บไซต์นั้น โฮมเพจเป็นเสมือนศูนย์กลางของข้อมูลที่มีในเว็บไซต์นั้น ควรมีการเชื่อมโยงระหว่างหน้าเว็บเพจอื่นกับโฮมเพจ โดยมีส่วนการเชื่อมโยงที่ชัดเจนในหน้าเว็บเพจแต่ละหน้าเพื่อกลับไปยังโฮมเพจ นอกจากนี้ควรมีการให้ข้อสังเกตเมื่อมีข้อมูลใหม่เกิดขึ้น และมีส่วนติดต่อกลับไปยังผู้พัฒนาเว็บไซต์เพื่อสอบถามหรือแสดงความคิดเห็น

เว็บไซต์ของช่องสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวีในประเทศไทยมีความสำคัญมากกว่าเพียงแค่การนำเสนอรายการที่จะออกอากาศผ่านสื่อเว็บไซต์เท่านั้น ยังมีการนำเสนอข่าวสารที่ผ่านการเผยแพร่ทางโทรทัศน์ผ่านทางเว็บไซต์ การทำรับข้อมูลข่าวที่ผ่านการนำเสนอโดยช่องทางเว็บไซต์ ทำให้เป็นอีกหนึ่งช่องทางสำคัญในยุคปัจจุบัน จากสภาพสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลง ประชาชนมีหลายช่องทางในการรับข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งข่าวสารที่ต้องได้รับการกลั่นกรอง หน้าทีของผู้นำเสนอข้อมูลที่ดีคือคัดกรองเนื้อหาเพื่อให้ผู้รับได้ไตร่ตรองพิจารณาสารนั้น ๆ อีกต่อหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาข่าวสารทางการเมืองควรมีช่องทางให้ภาคประชาชนร่วมกลั่นกรองข้อมูล และร่วมแสดงความคิดเห็นต่อข้อมูลเหล่านั้น ช่องสถานีโทรทัศน์

ฟรีทีวีในประเทศไทยควรให้ความสำคัญต่อการใช้งานสารสนเทศบนเว็บไซต์ของสื่อโทรทัศน์ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในสังคมไทย ซึ่งนับว่าเป็นการปฏิวัติเทคโนโลยีแบบมีส่วนร่วมที่ได้มาพร้อมกับความรู้ของข่าวสาร ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้น การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวีในประเทศไทยจึงเป็นประเด็นใหม่ที่นำเสนอใจว่าผู้มีหน้าที่ดูแลเว็บไซต์ และเครือข่ายจะจัดการระบบเพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพได้ โดยเว็บไซต์ของช่องสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวีต่างประเทศ อาทิเช่น บีบีซี (BBC) ซีเอ็นเอ็น (CNN) และเอ็นเอชเค (NHK) ได้มีการสนับสนุนสำหรับผู้รับข่าวสารที่สามารถเข้าถึง การทบทวนข่าวสารได้อย่างง่ายได้ผ่านสื่อเว็บไซต์ และมีการเอื้อประโยชน์ต่อผู้รับสาร โดยการจัดกลุ่มข่าวต่าง ๆ อย่างชัดเจน โดยเฉพาะข่าวทางการเมือง และมีพื้นที่รองรับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการชี้นำระบอบประชาธิปไตย แต่การที่ประเทศไทยมีบรรยากาศทางการเมืองที่อ่อนไหว ประชาชนมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองด้วยการชุมนุมเพื่อปิดช่องทางการเดินทาง และถนนสาธารณะ ทำให้เกิดผลเสียต่อภาพลักษณ์โดยรวมทั้งทางสังคม และทางเศรษฐกิจ ดังนั้น การแก้ปัญหาพฤติกรรมทางการเมืองดังกล่าว อาจจะมีทางออกโดยการใช้งานสารสนเทศบนเว็บไซต์ของสื่อโทรทัศน์ เป็นช่องทางแสดงออกแทนการชุมนุมปิดถนนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในสังคมไทยเป็นการแสดงความคิดเห็น ช่วยลดการสูญเสียชีวิตจากการชุมนุม ลดปัญหาการแสดงความคิดเห็นผ่านสถานที่สาธารณะ รวมถึงเป็นข้อมูลยืนยันตัวตนต่อความคิดเห็น และอาจเป็นการสร้างช่องทางในการเสนอประเด็นสำคัญในการแก้ไขปัญหา และร่างกฎหมายระดับประเทศต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

การเพิ่มประสิทธิภาพเว็บไซต์ หน่วยงานสามารถทำได้โดย

1. การพัฒนาเว็บไซต์ให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ มีการให้บริการที่ตรงตามความต้องการของประชาชน
2. พัฒนาระบบเว็บไซต์ให้รองรับกับเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกิดขึ้นมาใหม่อย่างต่อเนื่อง
3. ประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงกิจกรรมทางการเมืองที่สร้างสรรค์ผ่านสื่อเว็บไซต์ ที่แต่ละหน่วยงานได้มีการจัดสร้างขึ้น
4. การพัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในประเทศ เพื่อสนับสนุนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และการให้บริการ
5. การพัฒนาการบริการเว็บไซต์ เพื่อให้ครอบคลุมตามความต้องการของประชาชน ให้บริการที่มีคุณภาพ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจต่อประชาชน
6. การพัฒนาการบริการข้อมูล มีการปรับปรุงข้อมูลภายในเว็บไซต์ให้ทันสมัย และถูกต้อง
7. ติดตามผลและแจ้งผลการดำเนินงานต่าง ๆ ให้ประชาชนทราบอย่างทันสมัย
8. สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนหันมารับบริการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อเว็บไซต์

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของผู้ให้บริการและรับบริการที่ครอบคลุมสื่อโทรทัศน์ที่ให้บริการในปัจจุบัน ได้แก่ ช่องทีวีดิจิทัล ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น และการสื่อสารที่หลากหลายช่องทางมากยิ่งขึ้น เพื่อประเมินสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน และแนวทางที่จะเป็นไปในอนาคต
2. ควรมีการศึกษารูปแบบการให้บริการข้อมูลทั้งส่ง-รับ ที่ถูกต้องภายใต้กฎหมาย และการทำความเข้าใจระเบียบข้อบังคับและกฎหมายในการใช้สื่อสารสนเทศแก่ประชาชนและผู้ดูแลเว็บไซต์ เพื่อให้ประชาชนได้มีการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้อย่างอิสระภายใต้กรอบของกฎหมาย และได้รับความรู้ที่ถูกต้อง

กิตติกรรมประกาศ

ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยภายใต้โครงการ
สู่มหาวิทยาลัยวิจัย (โครงการ Talent Management)
มหาวิทยาลัยมหิดล

เอกสารอ้างอิง

- David, H. R., & Robert, S. K. (2005). *Public administration: Understanding management, politics, and law in the public sector*. New York: McGraw-Hill.
- Delone, W. H., & McLean, E. R. (2003). The DeLone and McLean model of information system success: A ten-year update. *Journal of Management Information Systems*, 4(19), 9-30.
- Everhart, N. (1996). *Web Page Evaluation Worksheet*. [Online]. Available <http://www.capecod.net/schrockguide/nreeval.htm> [2015, March 24].
- Ott, J. S., Hyde, A. C., & Shafritz, J. M. (1990). *Public management: The essential readings*. Chicago: Lyceum Books/Nelson-Hall.

แนวทางการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาค ส่วนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด กาศสินธุ์

The Development of the Guideline for Participation Operations and Support from All Sectors of the Child Development Centers under Local Administrative Organizations in Kalasin Province

ดาวเหนือ แदनดงยั้ง¹, มะลิวัลย์ น้อยบัวทิพย์²

Daonuea Daendongying,¹ Maliwan Noibutip²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการดำเนินงาน และเพื่อเสนอแนวทางการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้าศูนย์ และครูผู้สอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 313 คน และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.30 – 0.80 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 และแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่าสภาพปัจจุบัน การดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านงบประมาณ รองลงมาได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านวิชาการ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน และแนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็ก เล็ก พบว่า ด้านวิชาการ หน่วยงานควรดูแลเอาใจใส่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยจัดประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง และจัดโครงการเยี่ยมบ้าน ด้านอาคารสถานที่ ควรจัดบริการให้ผู้ปกครองและชุมชน ได้ใช้อาคารสถานที่ในการประชุมและจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อศูนย์กลางแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ด้าน บุคลากร ควรมีการประเมินการปฏิบัติงานจากหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยระบบคุณธรรม โดยสร้างแบบ ประเมินให้ครอบคลุมมาตรฐานการกำหนดตำแหน่ง และคะแนนแต่ละด้านอย่างเหมาะสม ด้านงบประมาณ หน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนงบประมาณ และเล็งเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็ก

¹ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² บรรณารักษ์ชำนาญการพิเศษ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Master Degree of Education Program in Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Librarian, Senior Professional Level, Academic Resource Center Mahasarakham University

เล็ก ควรดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทุกขั้นตอน ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ในวันสำคัญต่าง ๆ ทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการแก่ชุมชนทุกครั้ง

คำสำคัญ : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, การศึกษาปฐมวัย, การมีส่วนร่วม, องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

This research aimed to study the current day operations and guidelines of child development centers operating under local administrative organizations in Kalasin province. More specifically, the study reviews and recommends guidelines and operations that effect participation and support all sectors of the child development centers. The sample group for the research project consisted of the head of the center, 313 teachers from the child development centers operating under local administrative organizations in Kalasin province and 20 experts. The instruments used to collect the data were an interview form and a questionnaire which focused on current circumstances with discrimination ranging from .33 to .80. The reliability of the whole questionnaire was .98. The qualitative data assessment form was analyzed using content analysis. The quantitative data was analyzed by percentage, mean, and standard deviation. The study results revealed that the current status of participation and support from all sectors of the child development center is in the average. The mean ranged from the maximum to minimum when considering the budget, building and personnel, and academics and community relations respectively. The guidelines for operations of the child development centers found that from an academic perspective; concern about child development centers could be demonstrated effectively by organizing meetings for related units at least twice a year and a Home Visit Project. From a building perspective, a place for organizing meetings or information exchange between parents and communities should be established. From the personnel perspective, a performance evaluation based on the moral system should be held by the heads of the child development centers. This should be done by creating an assessment form that holds to the positioning standard and covers the points of each area properly. From a budget perspective, a budget based on foreseeing the importance of the educational provision should be allocated. The child development centers should motivate the communities to participate in every steps of the decision making process. from a community relations perspective, around important holidays, the child development centers should publicize academic performances to the communities.

Keywords: The child development centers, Early childhood education, Participation, Local administrative organizations

บทนำ

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้จัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นในปี พ.ศ. 2553 เพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยแบ่งมาตรฐานออกเป็น ด้านการบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วม และสนับสนุนทุกภาคส่วน และด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2553) โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วม และสนับสนุนทุกภาคส่วน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545 มาตรา 29 กำหนดให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษา อบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชน (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2544)

ในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในสังคมเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายสามารถขับเคลื่อนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปสู่มาตรฐาน และการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมซึ่งจำเป็น ต้องมีทักษะการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็กและที่เกี่ยวข้องที่ทำให้เกิดความพร้อมใจที่จะ

ร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ก้าวหน้าต่อไป (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2553)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีฐานะเป็นสถานศึกษาภายใต้การกำกับดูแลของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย จากผลการวิจัยที่ผ่านมาพบปัญหาในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังขาดความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดให้มีการประสานงานให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องควรส่งเสริมให้ผู้บริหารท้องถิ่นกำหนดนโยบาย และเป้าหมายที่ชัดเจนในการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความคุณภาพ (นุจิจิรา สารจิตตร, 2556) ด้านอาคารสถานที่ข้อจำกัดด้านงบประมาณ ข้อจำกัดด้านพื้นที่ประสิทธิภาพของครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือและเห็นความสำคัญบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อการจัดการศึกษา ซึ่งทุกปัญหาล้วนส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ยิ่งไปกว่านั้นเด็กเหล่านี้เป็นช่วงวัยที่สำคัญช่วงหนึ่งของชีวิตที่สมองมีการเจริญเติบโตมากกว่าทุก ๆ ช่วงของอายุ เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการปูพื้นฐานทักษะต่าง ๆ ให้แก่เด็กได้มีความพร้อมและได้รับการพัฒนาครบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา (สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาฬสินธุ์, 2555)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะครู และหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยตรงได้เล็งเห็นความสำคัญ และมีความสนใจในการที่จะศึกษาค้นคว้าแนวทางการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์

2. เพื่อเสนอแนวทางการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นหัวหน้าศูนย์ และครูสังกัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,246 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้าศูนย์ และครูสังกัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 9 ศูนย์ รวมทั้งสิ้นจำนวน 313 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนจากตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2552) ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อส่งแบบสอบถามให้ผู้บริหารศูนย์ และครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 313 คน ช่วงเวลาเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1-30 สิงหาคม 2558

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเป็นค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

4.2 ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ระยะที่ 2 แนวทางการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์

1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ และนอกสังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.2 กลุ่มเป้าหมายในการประเมินคู่มือแนวทางการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์

ประกอบด้วย ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ และนอกสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 20 คน จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 9 แห่ง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ในการสัมภาษณ์ และตอนที่ 2 เป็นประเด็นในการสัมภาษณ์เป็นแบบปลายเปิด

2.2 แบบประเมินความเหมาะสมของกลุ่มเป้าหมายการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ความเหมาะสมของกลุ่มเป้าหมายการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ประสานงานไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ และเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 5-15 กันยายน 2558

3.2 ดำเนินขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อส่งแบบประเมินให้ผู้ทรงคุณวุฒิ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 โดยการวิเคราะห์เนื้อหาการสัมภาษณ์ (Content Analysis)

4.2 ประเมินความเหมาะสมของกลุ่มเป้าหมายการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม และการ

สนับสนุนจากทุกภาคส่วน วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.08$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านงบประมาณอยู่ในระดับปานกลางเป็นลำดับแรก ($\bar{X} = 3.16$) รองลงมาได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ ($\bar{X} = 3.13$) ด้านบุคลากร ($\bar{X} = 3.06$) ด้านวิชาการ ($\bar{X} = 3.03$) และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ($\bar{X} = 3.01$) สามารถสรุปเป็นรายชื่อในแต่ละด้านได้ดังนี้

1.1 ด้านงบประมาณ พบว่า หน่วยงานต้นสังกัดจัดตั้งงบประมาณการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของเครือข่ายครู ($\bar{X} = 3.50$) รองลงมาได้แก่ หน่วยงานต้นสังกัด มีการจัดตั้งงบประมาณเพื่อสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($\bar{X} = 3.47$) และหน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมและจัดตั้งงบประมาณให้ครูผู้ดูแลเด็กได้รับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ($\bar{X} = 3.44$)

1.2 ด้านอาคารสถานที่ พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีโครงการร่วมมือในการปรับปรุงอาคารสถานที่กับผู้ปกครองและชุมชน ($\bar{X} = 3.46$) รองลงมาได้แก่ ชุมชนร่วมให้การเฝ้าระวังดูแลความปลอดภัยทรัพย์สินภายในอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($\bar{X} = 3.36$) และชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาปรับปรุงห้องพยาบาลสำหรับเด็ก ($\bar{X} = 3.33$)

1.3 ด้านบุคลากร พบว่า หน่วยงานต้นสังกัดจ้างบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในตำแหน่งอื่นที่จำเป็น เช่น บุคลากรสนับสนุนการสอน และบุคลากรสนับสนุนสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.46$) รองลงมาได้แก่ ชุมชน ให้คำแนะนำ ส่งเสริมสนับสนุน ในการพัฒนาบุคลากรของศูนย์พัฒนา

เด็กเล็ก ($\bar{X} = 3.44$) และหน่วยงานต้นสังกัดเสริมสร้างสวัสดิการขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความเหมาะสม ($\bar{X} = 3.40$)

1.4 ด้านวิชาการ พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชุมพิจารณาในการจัดทำแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้ปกครอง ($\bar{X} = 3.45$) รองลงมา ได้แก่ ชุมชนประชาสัมพันธ์เพื่อให้มีการนำเด็กเข้ามาเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($\bar{X} = 3.43$) และชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนสื่อเทคโนโลยีทันสมัยและสามารถนำมาใช้ในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ แก่เด็ก ($\bar{X} = 3.40$)

1.5 ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน พบว่าครูได้เข้าเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่สาธารณะ เช่น ตลาด วัด สวนสาธารณะ ฯลฯ ($\bar{X} = 3.42$) รองลงมา ได้แก่ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาเพื่อจัดทำแผนพัฒนาศูนย์ ในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($\bar{X} = 3.37$) และครูได้จัดทำสมุดสื่อสารระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับผู้ปกครอง ($\bar{X} = 3.33$)

2. แนวทางการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถสรุปแนวทางเป็นรายด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านงบประมาณ หน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนงบประมาณ และเล็งเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทุกขั้นตอน

2.2 ด้านอาคารสถานที่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดบริการให้ผู้ปกครองและชุมชนได้ใช้อาคารสถานที่ในการประชุมจัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

2.3 ด้านบุคลากร มีการประเมินการปฏิบัติงานจากหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยระบบคุณธรรม ไม่ใช้ระบบอุปถัมภ์ โดยสร้างแบบประเมินให้ครอบคลุมมาตรฐานการกำหนดตำแหน่งและคะแนนแต่ละด้านอย่างเหมาะสม

2.4 ด้านวิชาการ หน่วยงานควรดูแล

เอาใจใส่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยจัดประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เพื่อให้ทราบปัญหาและนำไปสู่การแก้ไข ปัญหาด้านพัฒนาการเด็กควรทำการวิจัยในชั้นเรียน และจัดโครงการเยี่ยมบ้านเพื่อการพัฒนาต่อไป

2.5 ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ในวันสำคัญต่าง ๆ ทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการแก่ชุมชนทุกครั้ง เป็นการจัตตลادنดิวิชาการโดยแสดงผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เช่น จัดงานวันเด็กที่เทศบาลและจัดงานวันครู ณ ที่ว่าการอำเภอ เป็นต้น

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เป็นด้านงบประมาณ รองลงมาได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ และด้านบุคลากร การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งเร่งดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากขึ้น ประกอบกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้จัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สามารถดำเนินงานพัฒนาเด็กได้อย่างมีคุณภาพ และเหมาะสมซึ่งในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกาฬสินธุ์ได้ถือปฏิบัติในการดำเนินงานเป็นแนวทางเดียวกัน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริพร มาติ (2554) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใน

ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง การดำเนินงานรายด้านก็อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมจากชุมชนด้านวิชาการ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย และด้านบุคลากรและการบริหารจัดการซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกสร ปลัดทอง (2556) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า โดยรวมมีสภาพการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง และจำแนกเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านส่งเสริมเครือข่ายพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านบุคลากร และด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2. แนวทางการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถอภิปรายตามประเด็นแนวทางการดำเนินงานในแต่ละด้าน ได้ดังนี้

2.1 ด้านงบประมาณ หน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนงบประมาณ และเล็งเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทุกขั้นตอน มีการประสานงานส่งเสริมสุขภาพเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กการจัดตั้งงบประมาณซ่อมแซมอาคารสถานที่การที่ผลเป็นเช่นนี้เนื่องจากงบประมาณเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่จะพัฒนาศูนย์เด็กเล็กให้มีคุณภาพ เพื่อให้ให้สอดคล้องกับ นโยบาย วิสัยทัศน์ เป้าหมาย จากผลการสำรวจสภาพปัจจุบันพบว่า ด้านงบประมาณยังมีการสนับสนุนอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นแนวทางการพัฒนาควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับ ดอกจันทร์ เอื้อศรี (2556 : 61-78) สภาพปัญหาและแนวทาง

พัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ผู้บริหาร ควรสนับสนุนและจัดงบประมาณเพื่อพัฒนาครู อาคารสถานที่ มีการรายงานผลการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณต่อสำนักงานเทศบาล ตามแบบรายงานของสำนักงานเทศบาล เป็นรายภาคเรียน และให้มีผลการเบิกจ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

2.2 ด้านอาคารสถานที่ ควรจัดบริการให้ผู้ปกครองและชุมชนได้ใช้อาคารสถานที่ที่มีความมั่นคงบริเวณศูนย์เด็กเล็กให้ครบวงจร เป็นทั้งแหล่งเรียนรู้ ประชุม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ศูนย์เด็กเล็กและชุมชนได้พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนสารสนเทศ ข้อมูลข่าวสาร การที่ผลการวิจัยเป็นนี้ เนื่องจากเทศบาลซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการดูแล ควรเล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาเด็ก การปรับปรุงพื้นที่สำหรับรับประทานอาหารให้ถูกสุขลักษณะ และปรับปรุงทั้งภายนอกและภายใน เช่น โรงอาหาร ห้องพยาบาล สนามเด็กเล่น และห้องน้ำการจัดพื้นที่ใช้สอยภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความสะอาด ปลอดภัย และเพียงพอ เหมาะสมกับการจัดกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นุจจิรา สารจิตตร (2556 : 60-89) ได้ศึกษาสภาพปัญหาแนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ควรจัดให้มีสนามเด็กเล่นและเครื่องเล่นที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานและปลอดภัยสำหรับเด็กให้เพียงพอ การมีเครื่องป้องกันและอุปกรณ์ ช่วยเหลือการเกิดอุบัติเหตุภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กการจัดให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีอาคารเรียนถาวร มั่นคง แข็งแรง ถูกสุขลักษณะ มีอุปกรณ์เครื่องมือสำหรับการปฐมพยาบาลประจำไว้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และให้ชุมชนมาใช้อาคารสถานที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรัก และศรัทธาในศูนย์พัฒนาเด็ก จัดบริการให้ผู้ปกครอง

ชุมชนใช้อาคารสถานที่ในการประชุมจัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

2.3 ด้านบุคลากรควรมีการประเมินการปฏิบัติงานจากหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยระบบคุณธรรม โดยสร้างแบบประเมินให้ครอบคลุมมาตรฐานการกำหนดตำแหน่ง และคะแนนแต่ละด้านอย่างเหมาะสม ซึ่งนับเป็นกระบวนการที่มีความจำเป็นมากในการบริหารงานบุคลากรและเป็นกระบวนการที่จะต้องกระทำต่อเนื่องมีการติดตามและประเมินผลการพัฒนาบุคคล จากหัวหน้ากองการศึกษาการประเมินการปฏิบัติงานของทุกตำแหน่งโดยการสร้างแบบประเมินการปฏิบัติงานในแต่ละตำแหน่งให้ครอบคลุมมาตรฐานการกำหนดตำแหน่ง โดยผู้ให้คะแนนจากหลายฝ่ายด้วยกันประกอบด้วย ครู คณะกรรมการบริหารศูนย์แล้วเสนอทางหน่วยงานต้นสังกัดต่อไปตำแหน่งอื่นที่จำเป็นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดทำแผนอัตรากำลังเสนอหน่วยงานต้นสังกัด จัดอบรมให้ความรู้แก่ครู เพื่อพัฒนาพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพในการปฏิบัติงาน และเกิดคุณภาพผู้เด็กต่อไป

2.4 ด้านวิชาการ ผู้บริหารควรมีความรู้ดูแลเอาใจใส่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยจัดประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เพื่อให้รู้ปัญหาไปสู่การแก้ไข ปัญหาด้านพัฒนาการเด็กก็ทำวิจัย มีการเชิญวิทยากรที่มีความรู้มาสอนครูให้สามารถปฏิบัติได้ในงานที่รับผิดชอบ การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจากว่างานวิชาการจะมีคุณภาพได้นั้นต้องมาจากครูผู้สอนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ ดอกจันทร์ เอื้อศรี (2556 : 61-78) สภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ แนวทางในการพัฒนาด้านวิชาการ ควรสร้างความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร การศึกษาและการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัย ครูควรจัดโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียนในช่วงปิดภาคเรียนหรือช่วงเลิกเรียนเพื่อที่จะได้พบผู้

ปกครองเป็นรายบุคคลในเด็กที่มีปัญหา

2.5 ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ในวันสำคัญต่าง ๆ ทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการแก่ชุมชนทุกครั้ง เป็นการจัดตลาดนัดวิชาการโดยใช้วีธีผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เช่น งานวันเด็กจัดโชว์ที่เทศบาล และงานวันครู จัดที่ว่าการอำเภอ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรขอความร่วมมือจากชุมชน โดยขอความร่วมมือในการเป็นวิทยากรหรือเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ เช่น ในชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ศิลปินพื้นบ้าน ช่างทอผ้า ช่างจักสาน ช่างแกะสลัก ช่างปั้น และช่างตัดผม ซึ่งสอดคล้องกับจอมศรี จันทร์วงศ์ (2556 : 25-56) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดบึงกาฬพบว่า ผู้ปกครองควรมีโอกาสเข้าร่วมชมผลงานเด็ก และเป็นผู้ตัดสินผลงานเด็ก พร้อมพาเด็กทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองและบุคลากรในศูนย์ฯ ครูและผู้ปกครองควรพาเด็กไปเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นในชุมชน และพาเด็กเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา บุญเดือนสี่ ประเพณีเลี้ยงปู่ตา ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีสงกรานต์ และประเพณีลอยกระทง ในวันสำคัญต่าง ๆ ครูควรจัดเผยแพร่ผลงานในทุกครั้ง โดยจัดตลาดนัดวิชาการ เอาผลงานมาแสดงภายในเขตพื้นที่ของตนเองและสอดคล้องกับ วรณา ผลิกระโทก (2556 : 52-95) ได้ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมาพบว่าด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้ความสำคัญในเรื่องของการศึกษาโดยมีการกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน และให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมและสนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนำเอาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 มาเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยบูรณาการให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น
 - 1.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความสามารถด้านการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ในการจัดทำแนวทาง หรือคู่มือสำหรับการนิเทศเพื่อใช้นิเทศในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดให้เป็นแนวทางเดียวกัน

- 1.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้ความสำคัญการมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาอาคาร สถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ให้ได้มาตรฐานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 2.2 ควรศึกษารูปแบบการนิเทศกรรมการสอนครูผู้ดูแลเด็กโดยมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการนิเทศของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 2.3 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาท ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริม และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2553). *มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น,
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2544). *แนวทางการเสริมสร้างความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, เกษร ปลัดทอง. (2556). *สภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จอมศรี จันทร์วงศ์. (2556). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดบึงกาฬ*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดอกจันทร์ เอื้อศรี. (2556). *สภาพปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นุจจิรา สารจิตร. (2556). *สภาพปัญหาและแนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกาฬสินธุ์*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วรรณ ฝลิกะโทก. (2556). *สภาพปัญหาความต้องการ และแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตอำเภอเมืองนครราชสีมาจังหวัดนครราชสีมา*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดกาฬสินธุ์. (2555). *ข้อมูลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาฬสินธุ์*. กาฬสินธุ์: ศาลากลางจังหวัดกาฬสินธุ์,
- สิริพร มาดี. (2554). *สภาพและปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ความสัมพันธ์ ระหว่าง คุณภาพบริการ คุณค่าการรับรู้ ความไว้วางใจกับ ความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวในธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ต อำเภอ เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Relationship between Service Quality, Awareness Value, Reliance and Loyalty of Tourists at Resort Businesses in Koh Samui, Surat Thani.

ทักษพร คงคาช่วย¹, ธนายุ ปุวิทธยาธร², นิตย์ หทัยวงษ์ สุขศรี³

Thaksaporn Kongkachauy¹, Tanayu Puwittayathorn², Nit Hataiwasriwong Suksri³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา คุณภาพบริการ คุณค่าการรับรู้ ความไว้วางใจ ความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวในธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ต การเปรียบเทียบความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวในธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ต จำแนกตามสัญชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพบริการ คุณค่าการรับรู้ ความไว้วางใจกับความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวในธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ต อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ต ในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 402 คน โดยค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ต ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยด้านการเข้าใจการรับรู้ความต้องการของผู้รับบริการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อคุณค่าการรับรู้หลังจากเข้ารับการบริการจากธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ต ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยด้านอุปกรณ์เครื่องใช้และสิ่งอำนวยความสะดวกทุกอย่างที่ลูกค้าที่ได้ รับจากสถานที่ให้บริการแห่งที่คุ้มค่าเงินที่จ่ายไป มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อความไว้วางใจในบริการจากธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ต ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยด้านรีสอร์ตแห่งนี้ เป็นสถานที่ให้บริการที่สามารถเป็นที่มั่นใจหรือเชื่อถือได้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อความจงรักภักดีในการใช้บริการจากธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ต ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยด้านการซื้อซ้ำ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

¹ นักศึกษาระดับปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, อีเมล: keaw_o@hotmail.com

² อาจารย์ประจำ, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, อีเมล: tanayu136@gmail.com

³ อาจารย์ประจำ, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

¹ Graduate Students in Master of Business Administration, Suratthani Rajabhat University, E-mail: keaw_o@hotmail.com

² Lecturer, Faculty Management Sciences, Suratthani Rajabhat University, E-mail: tanayu136@gmail.com

³ Lecturer, Faculty Management Sciences, Suratthani Rajabhat University

นักท่องเที่ยวที่มีสัญชาติต่างกันมีความคิดเห็นต่อความจงรักภักดีในธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ต อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ คุณภาพบริการ ความไว้วางใจ และ คุณค่าการรับรู้มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ ความจงรักภักดีได้ 75.6 % ($R^2 = 0.756$) สามารถทำนายความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวในธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ตได้จากสมการการถดถอย ดังนี้

สมการทำนายในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 0.181 + 0.362 \text{ คุณภาพบริการ} + 0.413 \text{ ความไว้วางใจ} + 0.177 \text{ คุณค่าการรับรู้}$$

สมการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z'_y = 0.382Z_{\text{คุณภาพบริการ}} + 0.423Z_{\text{ความไว้วางใจ}} + 0.194Z_{\text{คุณค่าการรับรู้}}$$

คำสำคัญ: คุณภาพบริการ, คุณค่าการรับรู้, ความไว้วางใจ, ความจงรักภักดี

Abstract

This research aims to study service quality, awareness value, reliance and loyalty of tourists to a resort business in Koh Samui, Surat Thani. The comparison of the loyalty of tourists in a resort business was divided into nationality. Data about the relationship between service quality, awareness value, reliance and loyalty of tourists in resort businesses at Koh Samui, Surat Thani was collected by questionnaire that was answered by 402 tourists who received the services of a resort business at Koh Samui, Surat Thani. Statistical analysis used frequency, percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis. The research found that tourists rated the service quality of a resort business at an agree level and rated awareness of customer requirements as the highest. Tourists rated the awareness value after receiving overview services of a resort business at an agree level. They rated a worthiness of equipment and facilities of resort as the highest mean. Tourist rated reliance of resort businesses as an agree level and rated reliance towards their resort as the highest. Tourists rated overview loyalty towards a resort business at an agree level and rated return as the highest mean. Tourists with different nationalities had significantly different opinions towards loyalty of tourists at 0.05 level. Service quality, reliance and awareness value significantly related loyalty of tourists in Resort at 0.05 level and had coefficient of prediction of loyalty at 75.6% ($R^2 = 0.756$). Tourist's loyalty towards resort businesses can be calculated by multiple regression analysis as follows:

Raw score prediction

$$\hat{Y} = 0.181 + 0.362 \text{ service quality} + 0.413 \text{ reliance} + 0.177 \text{ awareness value}$$

Standard score prediction

$$Z'_y = 0.382Z_{\text{service quality}} + 0.423Z_{\text{reliance}} + 0.194Z_{\text{awareness value}}$$

Keywords: service quality, awareness value, reliance, loyalty

บทนำ

ในธุรกิจที่พิก คุณภาพการให้บริการจัดเป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ ดังนั้นคุณภาพการให้บริการถือว่าเป็นอาวุธสำคัญในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive Advantage) เพราะนอกจากจะช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดี และทำให้ลูกค้ายินดีที่จะจ่ายมากขึ้นเพื่อแลกกับบริการที่เหนือกว่า แล้วยังเป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้ลูกค้าเกิดความภักดีต่อธุรกิจที่พิก เพราะความภักดีเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการซื้อซ้ำและอาจทำให้เกิดการซื้อเพิ่มมากขึ้น (บุญหลิบ พาณิชชาติ และคณะ, 2556: 176)

ธุรกิจที่พิกในอำเภอเกาะสมุยจังหวัดสุราษฎร์ธานีประสบปัญหาซบเซา อันเนื่องมาจากภาวะปัญหาด้านเศรษฐกิจและภาวะปัญหาด้านการเมืองที่ไม่เสถียร ส่งผลให้ธุรกิจที่พิกมีความสามารถในการทำกำไรได้น้อยเป็นผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจภายในตัวจังหวัด การท่องเที่ยว ยิ่งกว่านั้นความต้องการในการใช้บริการธุรกิจที่พิกในอำเภอเกาะสมุยจังหวัดสุราษฎร์ธานีไม่ได้มีเพียงแต่นักท่องเที่ยวเท่านั้นแต่ยังมีกลุ่มบุคคลอื่น ๆ เช่น นักธุรกิจที่เดินทางมาทำธุรกิจ คนทำงานที่ต้องออกพื้นที่ บุคคลทั่วไปที่สัญจรไปมาเป็นต้น สาเหตุที่ทำให้มีลูกค้าพิกในธุรกิจที่พิกจังหวัดสุราษฎร์ธานีน้อยอาจเนื่องมาจาก การบริการที่ยังไม่มีมาตรฐานที่แน่นอน ยังไม่สามารถสร้างความประทับใจแก่ลูกค้า และยังไม่ตรงตามเป้าหมาย มีผลตอบรับจากลูกค้าในทางลบ ปัจจัยด้านราคาที่ยังไม่สัมพันธ์กับการบริการ การสร้างความจงรักภักดีแก่ธุรกิจยังไม่บรรลุผล เป็นต้น (กรมการท่องเที่ยว, 2556) ซึ่งธุรกิจที่พิกในจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่ได้รับมาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงแรมและรีสอร์ท จากการประกาศของกรมการท่องเที่ยวปี 2557 พบว่า ธุรกิจที่ได้รับมาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงแรมและรีสอร์ท เป็นประเภทรีสอร์ททั้งหมด ซึ่งมีระดับ 5 ดาว 9 แห่ง ระดับ 4 ดาว 13 แห่ง และ 3 ดาว 7

แห่ง รวม 29 แห่ง (กรมการท่องเที่ยว, 2558)

จากข้อมูลข้างต้น จึงเห็นได้ว่าการให้บริการของโรงแรมมีความสำคัญต่อนักท่องเที่ยว และเนื่องจากอำเภอเกาะสมุยจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในจังหวัดเป็นจำนวนมากและเป็นจังหวัดที่มีสถานที่พิกและแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของภาคใต้และของประเทศไทย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ระหว่าง คุณภาพบริการ คุณค่าการรับรู้ ความไว้วางใจกับความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวในธุรกิจที่พิกประเภทรีสอร์ท อำเภอเกาะสมุยจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเป็นแนวทางสู่การพัฒนาปรับปรุงคุณภาพและเป็นกลยุทธ์สำหรับรองรับและตอบสนองความต้องการของลูกค้า

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษา คุณภาพบริการ คุณค่าการรับรู้ ความไว้วางใจ ความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวในธุรกิจที่พิกประเภทรีสอร์ท อำเภอเกาะสมุยจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวในธุรกิจที่พิกประเภทรีสอร์ท อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามสัญชาติ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่าง คุณภาพบริการ คุณค่าการรับรู้ ความไว้วางใจกับความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวในธุรกิจที่พิกประเภทรีสอร์ท อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่ใช้บริการธุรกิจที่พิกในอำเภอ เกาะสมุยจังหวัดสุราษฎร์ธานี 402 ราย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง

แบบมีระบบ (Simple Systematic Sampling) จากจำนวนนักท่องเที่ยวทุกๆ 6 ราย จะได้รับการสุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่าง 1 ราย โดยกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่จะจัดเก็บข้อมูลจากแต่ละกลุ่มแบ่งตามสัดส่วนเท่าๆ กันจากธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ตระดับ 3 ดาว ตามเกณฑ์มาตรฐานรีสอร์ต จากการประกาศของกรมการท่องเที่ยวปี 2557 ในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การวิจัยครั้งนี้ใช้ แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามคุณภาพบริการ ลักษณะเป็นแบบวัดแบบมาตราส่วน 5 ระดับตามเกณฑ์ของ Likert Scale

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามคุณค่าที่รับรู้ ลักษณะเป็นแบบวัดแบบมาตราส่วน 5 ระดับตามเกณฑ์ของ Likert Scale

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความไว้วางใจ ลักษณะเป็นแบบวัดแบบมาตราส่วน 5 ระดับตามเกณฑ์ของ Likert Scale

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามความจงรักภักดี ลักษณะเป็นแบบวัดแบบมาตราส่วน 5 ระดับตามเกณฑ์ของ Likert Scale

มาตรวัดแบบ Likert's Scale โดยยึดหลักเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 100)

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 5 คะแนน
เห็นด้วย	ให้ 4 คะแนน
เฉยๆ	ให้คะแนน 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้ 2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 1 คะแนน

การแปลความหมายของคะแนน เพื่อกำหนดระดับความสำคัญ โดยมีค่าเฉลี่ยในการแปลผลดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 103)

4.51 – 5.00 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง

3.51 – 4.50 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย

2.51 – 3.50 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเฉยๆ

1.51 – 2.50 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่เห็นด้วย

1.00 – 1.50 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์คุณภาพบริการ คุณค่าการรับรู้ ความไว้วางใจกับความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวในธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ต อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. การวิเคราะห์การเปรียบเทียบความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวในธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ต อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามสัญชาติ โดยวิเคราะห์หาค่า t-test

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพบริการ คุณค่าการรับรู้ ความไว้วางใจกับความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวในธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ต อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพการบริการของนักท่องเที่ยวในธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ต อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีพบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการธุรกิจที่พัก

ประเภทรีสอร์ท ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วย โดย ด้านการเข้าใจการรับรู้ความต้องการของผู้รับบริการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านการให้ความมั่นใจ ด้านการตอบสนองความต้องการ และด้านความน่าเชื่อถือตามลำดับ (ดังแสดงในตารางที่ 1)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับคุณค่าการรับรู้ของนักท่องเที่ยวในธุรกิจที่พักประเภท รีสอร์ทที่อำเภอเกาะ สมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีพบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อคุณค่าการรับรู้หลังจากเข้ารับบริการจากธุรกิจที่พักประเภท รีสอร์ท ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อคุณค่าการรับรู้ อยู่ในระดับเห็นด้วยทุกข้อ โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ อุปกรณ์เครื่องใช้และสิ่งอำนวยความสะดวกทุกอย่างที่ลูกค้าที่ได้รับจากสถานที่ให้บริการแห่งนี้ที่คุ้มค่าเงินที่จ่ายไป รองลงมา การบริการของรีสอร์ทที่ดีเหนือความคาดหมาย และทำเลที่ตั้งสะดวกไม่เสียเวลาเดินทางตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ขั้นตอนการให้บริการก่อให้เกิดความสะดวกสบาย (ดังแสดงในตารางที่ 2)

3. ข้อมูลเกี่ยวกับความไว้วางใจของนักท่องเที่ยวในธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ทที่อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีพบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อความไว้วางใจในบริการจากธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ท ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อความไว้วางใจอยู่ในระดับเห็นด้วยทุกข้อ โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ รีสอร์ทแห่งนี้เป็นสถานที่ให้บริการที่สามารถเป็นที่มั่นใจหรือเชื่อถือได้ รองลงมา พนักงานที่ให้บริการของรีสอร์ทแห่งนี้ไม่เพิกเฉยในการแก้ปัญหาต่างๆ แก่ลูกค้าที่เกิดขึ้น และพนักงานที่ให้บริการของ รีสอร์ทแห่งนี้ให้บริการ

อย่างตรงไปตรงมา ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือพนักงานที่ให้บริการของรีสอร์ทแห่งนี้มีศักยภาพในการปฏิบัติงานสูง(ดังแสดงในตารางที่ 3)

4. ข้อมูลเกี่ยวกับความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวในธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ท อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีพบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อความจงรักภักดีในการใช้บริการจากธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ท ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อความจงรักภักดีในการใช้บริการอยู่ในระดับเห็นด้วยทุกข้อ โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการซื้อซ้ำ รองลงมา ด้านความพึงพอใจของลูกค้า และ ด้านการบอกต่อกับบุคคลอื่นตามลำดับ (ดังแสดงในตารางที่ 4)

5. ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวในธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ท อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามสัญชาติ พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีสัญชาติต่างกันมีความคิดเห็นต่อความจงรักภักดีในธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ท อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีต่อความจงรักภักดีในธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ท มากกว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ทุกด้าน (ดังแสดงในตารางที่ 5)

6. ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ระหว่างคุณภาพบริการ คุณค่าการรับรู้ ความไว้วางใจกับความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวในธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ท อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า คุณภาพบริการ ความไว้วางใจ และ คุณค่าการรับรู้มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ ความจงรักภักดีได้ 75.6 % ($R^2 = 0.756$) สามารถทำนาย

ความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวในธุรกิจที่พัก
 ประเภทรีสอร์ทได้จากสมการการถดถอย ดังนี้
 สมการทำนายในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 0.181 + 0.362 \text{ คุณภาพบริการ} + 0.413 \text{ ความไว้วางใจ} + 0.177 \text{ คุณค่าการรับรู้}$$

สมการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z'_y = 0.382Z_{\text{คุณภาพบริการ}} + 0.423Z_{\text{ความไว้วางใจ}} + 0.194Z_{\text{คุณค่าการรับรู้}}$$

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อคุณภาพการบริการธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ท

คุณภาพการบริการ	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการเข้าใจการรับรู้ความต้องการของผู้รับบริการ	4.10	0.65	เห็นด้วย
ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ	3.86	0.74	เห็นด้วย
ด้านการให้ความมั่นใจ	3.81	0.80	เห็นด้วย
ด้านการตอบสนองความต้องการ	3.78	0.82	เห็นด้วย
ด้านความน่าเชื่อถือ	3.77	0.77	เห็นด้วย
รวม	3.86	0.61	เห็นด้วย

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อคุณค่าการรับรู้ต่อธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ท

คุณค่าที่รับรู้	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.อุปกรณ์เครื่องใช้และสิ่งอำนวยความสะดวกทุกอย่างที่ลูกค้าที่ได้ รับจากสถานที่ให้บริการแห่งที่คุ้มค่าเงินที่จ่ายไป	4.07	0.77	เห็นด้วย
2.การบริการของรีสอร์ทนี้ ดีเหนือความคาดหมาย	4.03	0.80	เห็นด้วย
3.ทำเลที่ตั้งสะดวกไม่เสียเวลาเดินทาง	4.03	0.79	เห็นด้วย
4.รีสอร์ทคิดค่าบริการแก่ลูกค้าที่มาพักในระดับที่ลูกค้ายอมรับได้	3.99	0.77	เห็นด้วย
5.การซื้อบริการที่พักแรมในครั้งนี้เป็นการตัดสินใจที่ดีและถูกต้อง	3.98	0.81	เห็นด้วย
6.ประโยชน์ที่ได้รับจากการให้บริการของรีสอร์ทคุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไป	3.96	0.69	เห็นด้วย
7.การรอรับบริการไม่ก่อให้เกิดการเสียเวลา	3.95	0.78	เห็นด้วย
8.ขั้นตอนการให้บริการก่อให้เกิดความสะดวกสบาย	3.91	0.86	เห็นด้วย
รวม	3.99	0.63	เห็นด้วย

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อความไว้วางใจต่อธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ต

ความไว้วางใจ	\bar{x}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1.รีสอร์ตแห่งนี้เป็นสถานที่ให้บริการที่สามารถเป็นที่มั่นใจหรือเชื่อถือได้	4.02	0.80	เห็นด้วย
2.พนักงานที่ให้บริการของรีสอร์ตแห่งนี้ไม่เพิกเฉยในการแก้ปัญหาต่างๆแก่ลูกค้าที่เกิดขึ้น	4.02	0.72	เห็นด้วย
3.พนักงานที่ให้บริการของรีสอร์ตแห่งนี้ให้บริการอย่างตรงไปตรงมา	4.01	0.69	เห็นด้วย
4.รีสอร์ตแห่งนี้เป็นสถานที่ให้บริการอย่างตรงไปตรงมา	3.96	0.78	เห็นด้วย
4.พนักงานที่ให้บริการของรีสอร์ตแห่งนี้สามารถเป็นที่มั่นใจหรือเชื่อถือได้	3.94	0.81	เห็นด้วย
6.พนักงานที่ให้บริการของรีสอร์ตแห่งนี้มีความซื่อสัตย์และสามารถปฏิบัติตามสัญญาที่ รีสอร์ตให้ไว้ได้อย่างดีเยี่ยม	3.92	0.78	เห็นด้วย
7.รีสอร์ตแห่งนี้เป็นสถานที่ให้บริการที่ซื่อสัตย์และปฏิบัติตามที่ได้สัญญาไว้อย่างเคร่งครัด	3.90	0.73	เห็นด้วย
8.รีสอร์ตแห่งนี้เป็นสถานที่ให้บริการมีประสิทธิภาพสูง	3.90	0.77	เห็นด้วย
9.รีสอร์ตแห่งนี้เป็นสถานที่ให้บริการที่ไม่เพิกเฉยในการแก้ปัญหาต่างๆแก่ลูกค้า	3.91	0.79	เห็นด้วย
10.พนักงานที่ให้บริการของรีสอร์ตแห่งนี้มีศักยภาพในการปฏิบัติงานสูง	3.88	0.80	เห็นด้วย
รวม	4.02	0.80	เห็นด้วย

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อความจงรักภักดีในการใช้บริการจากธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ต

ความจงรักภักดี	\bar{x}	S.D.	ระดับความภักดี
ด้านการใช้บริการซ้ำ	3.97	0.59	มาก
ด้านความพึงพอใจของลูกค้า	3.94	0.61	มาก
ด้านการบอกต่อกับบุคคลอื่น	3.84	0.73	มาก
รวม	3.92	0.58	มาก

ตารางที่ 5 การทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นที่มีต่อความจงรักภักดี ในธุรกิจที่פקประเภทรีสอร์ทที่จำแนกตามสัญชาติของนักท่องเที่ยว

ความจงรักภักดี	สัญชาติ				t	P
	ชาวไทย		ชาวต่างชาติ			
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
ด้านการซื้อซ้ำ	4.36	0.45	3.59	0.44	17.219	0.000*
ด้านความพึงพอใจของลูกค้า	4.35	0.49	3.54	0.43	17.784	0.000*
ด้านการบอกต่อกับบุคคลอื่น	4.40	0.48	3.29	0.47	23.403	0.000*
รวม	4.37	0.39	3.47	0.34	24.466	0.000*

* P < 0.05

อภิปรายผล

ข้อมูลเกี่ยวกับคุณค่าการรับรู้ของนักท่องเที่ยวในธุรกิจที่פקประเภท รีสอร์ทอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อคุณค่าการรับรู้หลังจากเข้ารับบริการจากธุรกิจที่פקประเภทรีสอร์ท ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อคุณค่าการรับรู้ อยู่ในระดับเห็นด้วยทุกข้อ โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ อุปกรณ์เครื่องใช้และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ อย่างที่ลูกค้าที่ได้รับจากสถานที่ให้บริการแห่งนี้ที่คุ้มค่าเงินที่จ่ายไป รองลงมา การบริการของรีสอร์ทที่ดีเห็นถึงความคาดหมาย และทำเลที่ตั้งสะดวกไม่เสียเวลาเดินทางตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ขั้นตอนการให้บริการก่อให้เกิดความสะดวกสบาย สอดคล้องกับ Zeithaml. (1988) กล่าวว่า ผลกระทบต่อคุณค่าการบริการที่รับรู้ (Perceived Service Value) คือ ความตั้งใจซื้อและพฤติกรรม คุณค่าการรับรู้เกิดจากการสำรวจโดยให้ลูกค้าประเมินโดยรวมต่ออัตราประโยชน์ของสินค้าและบริการบนพื้นฐานของการรับรู้ระหว่างสิ่งที่ได้ให้กับสิ่งที่ได้รับ ลูกค้าจะมีสติระลึกได้ว่าการให้กับการรับ (Give-

versus-get) จะเกิดเป็นคุณค่าแห่งการรับรู้ส่วนคุณค่าการบริการมีความแตกต่างกันระหว่างประโยชน์ โดยการเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้และต้นทุนทั้งในรูปตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน

ข้อมูลเกี่ยวกับความไว้วางใจของนักท่องเที่ยวในธุรกิจที่פקประเภทรีสอร์ทอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีพบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อความไว้วางใจในบริการจากธุรกิจที่פקประเภทรีสอร์ท ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อความไว้วางใจ อยู่ในระดับเห็นด้วยทุกข้อ โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ รีสอร์ทแห่งนี้เป็นสถานที่ให้บริการที่สามารถเป็นที่มั่นใจหรือเชื่อถือได้ รองลงมา พนักงานที่ให้บริการของรีสอร์ทแห่งนี้ไม่เพิกเฉยในการแก้ปัญหาต่างๆแก่ลูกค้าที่เกิดขึ้น และพนักงานที่ให้บริการของรีสอร์ทแห่งนี้ให้บริการอย่างตรงไปตรงมา ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือพนักงานที่ให้บริการของรีสอร์ทแห่งนี้มีศักยภาพในการปฏิบัติงานสูง สอดคล้องกับ Morgan and Shelby (1994) กล่าวว่า ความไว้วางใจของผู้บริโภคสามารถประเมินได้จากความเชื่อมั่นของลูกค้า ซึ่งผู้ให้บริการแต่ละรายจะได้รับความ

เชื่อมั่นจากลูกค้าแตกต่างกันและจะเกิดการประเมินได้เมื่อลูกค้าได้รับการบริการแล้วจะมีการเปรียบเทียบกับสัญญาที่ผู้ให้บริการกำหนดไว้ ความไว้วางใจมีความสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดลักษณะข้อผูกมัดเพื่อแสดงสัมพันธภาพระหว่างลูกค้าและองค์กร

ข้อมูลเกี่ยวกับความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวในธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ท อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีความคิดเห็นต่อความจงรักภักดีในการใช้บริการจากธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ท ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อความจงรักภักดีในการใช้บริการอยู่ในระดับเห็นด้วยทุกข้อ โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการซื้อซ้ำ รองลงมา ด้านความพึงพอใจของลูกค้า และด้านการบอกต่อกับบุคคลอื่นตามลำดับ สอดคล้องกับ Shiang SooCheong and Clark. (2005 : 466) กล่าวว่า พฤติกรรมการซื้อซ้ำ ที่เกิดจากทัศนคติที่ดี และกระบวนการประเมินในด้านต่างๆ ความจงรักภักดีของลูกค้าจะถูกสร้างขึ้นผ่านความเชื่อในคุณภาพการให้บริการที่มีผลกระทบต่อความพึงพอใจ และกระบวนการรับรู้ และสอดคล้องกับ Assael. (1995) กล่าวว่า ความจงรักภักดีในตราสินค้าที่เกิดจากทัศนคติที่ดีต่อตราสินค้าของลูกค้า นั้นจะส่งผลให้ลูกค้าซื้อสินค้าตราสินค้านั้นอีกหลายครั้ง เนื่องจากลูกค้าได้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับสินค้าตราสินค้านั้น ซึ่งได้สนองความต้องการและทำให้ลูกค้ารู้สึกพึงพอใจ

ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ระหว่างคุณภาพบริการ คุณค่าการรับรู้ ความไว้วางใจกับความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวในธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ท อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า คุณภาพบริการ ความไว้วางใจ และ คุณค่าการรับรู้มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

0.05 และมีสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ ความจงรักภักดีได้ 75.6 % ($R^2 = 0.756$) สอดคล้องกับ Bourdeau (2005) พบว่า ความจงรักภักดีเชิงทัศนคติได้รับผลกระทบมาจากคุณภาพการบริการ คุณค่าที่รับรู้ ความไว้วางใจ เป็นตัวผลักดัน นอกจากนี้ ยังพบว่าความจงรักภักดีเชิงทัศนคติ ยังได้รับอิทธิพลมาจากคุณภาพการบริการ คุณค่าที่รับรู้ และความไว้วางใจ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 คุณภาพการบริการด้านความเป็นรูปธรรมของ ธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ท ควรปรับปรุงให้พนักงานของรีสอร์ทแต่งกายได้เหมาะสมสะอาดเรียบร้อย และจัดพิมพ์วัสดุสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับการให้บริการ เช่น แผ่นพับของ รีสอร์ท มีรูปลักษณะสวยงามน่าหยิบอ่าน

1.2 คุณภาพการบริการด้านความน่าเชื่อถือ ธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ท ควรแสดงความเอาใจใส่อย่างจริงใจที่จะช่วยแก้ปัญหาให้ลูกค้า รวมทั้งสามารถปฏิบัติตามที่ได้ให้สัญญาไว้เมื่อลูกค้าที่มาพักในรีสอร์ทมีปัญหา และสามารถแจ้งระยะเวลาดำเนินการดำเนินการให้เสร็จได้

1.3 คุณภาพการบริการด้านการตอบสนองความต้องการธุรกิจที่พักประเภท รีสอร์ท จะต้องสามารถแจ้งแก่ลูกค้าได้ทันทีว่าการให้บริการบางอย่างจะมีขึ้นได้เมื่อใด และพร้อมที่จะให้บริการแก่ลูกค้าในทันที หรือเมื่อการร้องขอ

1.4 คุณภาพการบริการด้านการให้ความมั่นใจ ธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ทควรให้บริการด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดีต่อลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ การพูดการแสดงออกของพนักงานของรีสอร์ทจะต้องสร้างความมั่นใจให้ลูกค้าได้ รวมทั้งแสดงค่าบริการประเภทต่างๆ ใ้ได้อย่างชัดเจนและคิดค่าบริการตามความเป็นจริงที่ได้ชี้แจงไว้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 รูปแบบความสำเร็จและกลยุทธ์การจัดการของธุรกิจที่พักประเภทรีสอร์ตเพื่อรองรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี หรือในพื้นที่ท่องเที่ยวภาคใดอื่นๆ

2.2 รูปแบบการจัดการธุรกิจที่พัก

ประเภทรีสอร์ตของอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2556). *สถานการณ์นักท่องเที่ยว(ออนไลน์)*. สืบค้นจาก <http://www.tourism.go.th>. [2 ธันวาคม 2557] .
- กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). *สถิตินักท่องเที่ยว(ออนไลน์)*. สืบค้นจาก <http://www.tourism.go.th>. [2 มกราคม 2558] .
- กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). *มาตรฐานโรงแรมและรีสอร์ท ปี 2557 (ออนไลน์)*. สืบค้นจาก <http://www.tourism.go.th>. [2 มกราคม 2558] .
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญหลิบ พาณิชชาติ และคณะ. (2556). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- Assael. (1995). *Consumer Behavior and Marketing Action*. Ohio: South-. Western College Publishing.
- Bourdeau, L. (2005). *A new examination of service loyalty: Identification of the antecedents and outcomes of additional loyalty framework*. Dissertation, Ph.D. (Business Administration). Florida, Florida University. Photocopied.
- Morgan, R. M., and Shelby D. H. (1994). The commitment-trust theory of relationship marketing. *Journal of Marketing*. (58), 20-38.
- Shiang, SooCheong and Clark. (2005). Service Quality Gap Analysis toward Customer Loyalty : Practical Guidelines for Casino Hotels. *Journal of Marketing Hospitality Management*. (24), 465 - 472.
- Zeithaml. (1988). Consumer perceptions of price, quality and value: A means-end model and synthesis of evidence. *Journal of Marketing*. (52), 2-16.

คำศัพท์ภาษาจีนที่ใช้ในประเพณีกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดตรัง

Chinese Vocabulary Used in the Vegetarian Festival Celebrated by Chinese Thais in Trang Province

เกตมาตุ ดวงมณี¹

Katematu Duangmanee¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมคำศัพท์และการใช้คำศัพท์ภาษาจีนในประเพณีกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดตรัง ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องจากศาลเจ้าในเขตพื้นที่อำเภอเมืองตรังและอำเภอห้วยยอด จำนวน 4 แห่ง คือ ศาลเจ้าท่ามก้งเยี่ย ศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย ศาลเจ้าพ่อหมื่นราม และศาลเจ้ากิวอ่องไต่เต้ห้วยยอด ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ร่างทรง กรรมการศาลเจ้า เจ้าหน้าที่ประจำศาลเจ้า และผู้เข้าร่วมการกินเจ

ผลจากการศึกษาพบว่าคำศัพท์ภาษาจีนที่ใช้ในประเพณีกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดตรัง ส่วนใหญ่เป็นคำศัพท์ภาษาจีนจากสำเนียงฮกเกี้ยน ประสมผสมกับสำเนียงแต้จิ๋ว สำหรับการนำคำศัพท์มาใช้จำแนกได้ 3 ลักษณะคือ คำศัพท์ที่ใช้เรียกชื่ออาหารและเครื่องต้ม คำศัพท์ที่ใช้เรียกชื่อบุคคลและเทพเจ้า และคำศัพท์ที่ใช้เรียกชื่อเครื่องมือเครื่องใช้ คำศัพท์ภาษาจีนที่ใช้ในประเพณีกินเจนอกจากมีการใช้ในพิธีกรรมแล้ว ยังมีการนำมาใช้ในชีวิตประจำวันอีกด้วย โดยเฉพาะในส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องสี่ ตำแหน่งการวาง และเรื่องความหมายแฝงของคำศัพท์เป็นต้น

คำสำคัญ : คำศัพท์ภาษาจีน, การใช้คำศัพท์, ประเพณีกินเจ

Abstract

The aim of this paper is to collect Chinese vocabulary and vocabulary usage relating to the Vegetarian Festival, an event celebrated by Chinese Thais in Trang Province in the south of Thailand. This paper applies descriptive research techniques by collecting data from documents and fieldworks, i.e. observations and interviews, in Muang Trang District and Huaiyot District. Four major shrines in Trang Province were selected for this study, namely Tam Kong Yea Shrine, Kew

¹ อาจารย์, สาขาวิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, E-mail : katematu@tsu.ac.th

¹ Lecturer, Department of Oriental Languages, Faculty of Humanities and Social Science, Thaksin University, E-mail : katematu@tsu.ac.th

Ong Yea Shrine, Chao Por Muen Ram Shrine and Kew Ong Taitae Huaiyot Shrine. The population for this research consists of mediums, shrine directors, shrine officers, and vegetarians

This study indicates that Chinese vocabularies related to the Vegetarian Festival of Chinese Thais in Trang Province mostly are Fujian Chinese vocabulary compound with Chaozhou Chinese Voice. The terminology usage was classified into three characteristics. First, the terminology was used to refer to the name of the foods and drinks. Second, the terminology was used to refer to a person and God. Finally, the terminology was used to refer tools. In addition, Chinese vocabulary not only be used in worships, but also be used in daily life especially color, position and the connotation of the word.

Keywords : Chinese Vocabulary, Vocabulary usage, Vegetarian Festival

บทนำ

จังหวัดตรังเป็นจังหวัดที่สำคัญจังหวัดหนึ่งทางชายฝั่งทะเลตะวันตกของภาคใต้ ประชากรส่วนหนึ่งในจังหวัดตรัง คือ ชาวจีน ซึ่งอพยพทางเรือมาจากประเทศจีน และได้สร้างครอบครัวในจังหวัดตรัง ปัจจุบันเรียกลูกหลานชาวจีนเหล่านี้ว่า “ชาวไทยเชื้อสายจีน” ชาวจีนเมื่อเข้ามาพำนักในประเทศก็ได้นำวัฒนธรรม ประเพณีของตนเองติดตัวมาด้วย ซึ่งกรณีการ์ตันประเสริฐ (2540 : 24) ได้กล่าวถึงชาวจีนว่า “การเข้ามาของคนจีน ส่งผลให้เกิดการพบปะและปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมจีนและวัฒนธรรมไทยท้องถิ่นอย่างที่มีอาจหลีกเลี่ยงได้ โดยเฉพาะความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวของชาวจีนที่ไม่ว่าจะเดินทางไปอยู่อาศัยในที่ใดก็จะนำเอาวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตและความเชื่อแบบจีนของตนติดตัวไปด้วย ประเพณีปฏิบัติต่าง ๆ ที่เคยกระทำสืบต่อกันมาในประเทศจีนทั้งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความเชื่อและการดำรงชีวิตจึงปรากฏขึ้นในชุมชน วัฒนธรรมซึ่งมีคตินิยมแฝงอยู่ของชาวจีนครอบคลุมวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดไปจนตาย รวมทั้งวัฒนธรรมการหาเลี้ยงชีพแบบจีนก็เป็นสิ่งที่กลายเป็นประเพณีสืบทอดปฏิบัติสืบทอดกันมา”

ประเพณีหนึ่งของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดตรังที่เป็นที่รู้จักในหมู่ชนทั่วไป คือ

“ประเพณีกินเจ” หรือที่ชาวตรังเรียกว่า “กินผัก” ผู้เข้าร่วมประเพณีกินเจส่วนใหญ่เป็นชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีน ปัจจุบันพบว่ายังปรากฏ การใช้ภาษาจีนในการประกอบพิธีกรรมและการสื่อสาร โดยพบว่าชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป เป็นกลุ่มคนที่มีความคุ้นชินกับการใช้ภาษาจีนดั้งเดิม และยังคงยึดขนบธรรมเนียม ประเพณี และแบบแผน การดำเนินชีวิตแบบจีนดั้งเดิมอยู่ด้วยเหตุนี้การศึกษาการใช้คำศัพท์ภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในประเพณีกินเจ ผ่านกระบวนการทางพิธีกรรม จึงเป็นประเด็นที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจทำการศึกษา เพราะสามารถบ่งบอกว่า ภาษาจีนท้องถิ่นที่ใช้ในประเพณีกินเจ คือ ภาษาจีนฮกเกี้ยนและภาษาจีนแต้จิ๋ว นั้น ยังคงปรากฏร่องรอยการใช้ภาษา เนื่องจากหากเวลาผ่านไป ภาษาดังกล่าวอาจถูกกลืนและเลือนหายไปจากสังคมจีนของชาวตรังได้ เนื่องจากบุคคลที่เป็นลูกหลานชาวจีนในปัจจุบัน โดยเฉพาะช่วงอายุต่ำกว่า 40 ปี มิได้มีการใช้ภาษาจีนสื่อสารในพิธีกรรม หรืออาจมีการใช้ภาษาจีนในพิธีกรรมซึ่งหลงเหลือเพียงบางกลุ่มเท่านั้น ดังนั้นการศึกษาคำศัพท์ภาษาจีนที่ใช้ในพิธีกรรมจึงเป็นแหล่งความรู้หนึ่งที่อาจสะท้อนเรื่องราวผ่านกระบวนการใช้ภาษาในพิธีกรรมของคนในท้องถิ่น อันควรถูกค่าแก่การศึกษา

วัตถุประสงค์

เพื่อรวบรวมคำศัพท์และการใช้คำศัพท์ภาษาจีนในประเพณีกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดตรัง

วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง คำศัพท์ภาษาจีนที่ใช้ในประเพณีกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดตรัง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เพื่อศึกษาการใช้คำศัพท์ภาษาจีนในพิธีกรรม โดยเก็บข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องและมีการนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ตามประเด็นที่ศึกษา เรียบเรียงและรายงานผลด้วยวิธีการพรรณนาเชิงวิเคราะห์และแสดงภาพประกอบบางตอน โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของงานวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาคำศัพท์ภาษาจีนที่ใช้ในประเพณีกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดตรัง โดยเก็บข้อมูลจากงานเทศกาลกินเจที่จัดขึ้นในศาลเจ้าพื้นที่อำเภอเมืองตรัง และอำเภอห้วยยอด จำนวน 4 แห่ง คือ ศาลเจ้าท่ามก้งเยี่ย ศาลเจ้ากิวอ่องเยี่ย ศาลเจ้าพ่อหมีนราม และศาลเจ้ากิวอ่องไต่เต่ห้วยยอด

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

คำศัพท์ภาษาจีนและการใช้คำศัพท์ภาษาจีนในประเพณีกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดตรัง

3. ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่เลือกมาจากประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ร่างทรงหรือม้าทรงจำนวน 12 คน กรรมการศาลเจ้า 15 คน เจ้าหน้าที่ประจำศาลเจ้า 32 คน และผู้เข้าร่วมการกินเจ 60 คน

ผลการศึกษา

ภาษาเป็นเครื่องมือที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน และคำศัพท์ก็เป็นส่วนประกอบของการสื่อสารจากการรวบรวมคำศัพท์ภาษาจีนที่ใช้ในประเพณีกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดตรังมีทั้งหมด 233 คำ ประกอบด้วยคำศัพท์ภาษาจีนที่มาจากภาษาจีนฮกเกี้ยนและภาษาจีนแต้จิ๋ว คำเหล่านี้ถูกนำมาใช้ในการประกอบพิธีกรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจ การใช้คำศัพท์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอคำศัพท์ภาษาจีนที่ใช้ในประเพณีกินเจใน 3 ลักษณะดังนี้

1. การนำคำศัพท์ภาษาจีนมาเรียกชื่ออาหารและเครื่องดื่ม

อาหารและเครื่องดื่ม เป็นปัจจัยหนึ่งในการดำรงชีวิต มนุษย์ไม่สามารถขาดอาหารและน้ำได้ ประเพณีกินเจมีคำศัพท์ภาษาจีนที่ใช้เรียกชื่ออาหารและเครื่องดื่มจำนวน 37 คำ ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างตัวอย่างคำศัพท์ที่ใช้ในการเรียกชื่ออาหารและเครื่องดื่มในประเพณีกินเจให้เห็นชัดเจน ดังนี้

แต่ หรือชา (茶) เป็นเครื่องดื่มหลักที่ตั้งเช่น ไหว้องค์เทพบนโต๊ะ ส่วนใหญ่นิยมตั้งเช่นไหว้ 3 จอก 5 จอก หรือ 9 จอก ขึ้นอยู่กับองค์เทพองค์นั้น ๆ อาทิ พระทั่วไป เช่น ปู่เซ่งไต่เต่ พระหล่อเนี้ย เช่นไหว้ด้วยน้ำชา (แต่) จำนวน 3 จอก พระเจ้าที่ (ท้อเต่ก่อง) เช่นไหว้ด้วยน้ำชา 5 จอก พระกิวอ่องไต่เต่และเจ้าแม่กวนอิมเช่นไหว้ด้วยน้ำชา 9 จอก เป็นต้น

“แต่” ยังใช้ในพิธีกรรมองค์เทพออกโปรดสาธุชน (พระออกเที่ยว) และพิธีโขกุน (พิธีเลี้ยงทหาร) วันพระออกโปรดสาธุชนผู้คนจะจัดโต๊ะเพื่อต้อนรับขบวนขององค์เทพบริเวณด้านหน้าบ้านของตนเอง เมื่อองค์เทพเสด็จถึงหน้าบ้านก็จะยกถ้วยน้ำชาที่วางบนโต๊ะมาบริการมคคาถา และยื่นให้ลูกหลานดื่ม องค์เทพบางองค์จะราดน้ำชาบนพื้นหน้าโต๊ะ เพื่อเป็นการปิดเป่าสิ่งไม่ดีให้ออกไปจากบ้านหลังนี้

สำหรับพิธีโซกุน เมื่อเริ่มประกอบพิธีกรรม องค์เทพจะยกถ้วยน้ำชา หันไปทางองค์เทพหลักของศาลเจ้า จากนั้นหันไปทางศาลเทวดา เพื่อเป็นการแสดงความเคารพและบอกกล่าวให้องค์เทพชั้นผู้ใหญ่รับทราบ ก่อนจะเริ่มประกอบพิธีกรรม เมื่อสิ้นสุดการประกอบพิธีกรรม องค์เทพจะใช้น้ำชารดลงบนพื้นหน้าโต๊ะพิธี เพื่อเป็นการปิดเป่าสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ มิให้เกิดขึ้นกับสาธุชนที่มาร่วมประเพณีกินเจ และเป็นการบอกลาเทพเจ้าที่ให้รับทราบว่าเป็น การสิ้นสุดพิธีกรรม ขอให้ท่านได้ช่วยปกป้องปฐพีแห่งนี้ด้วย

ชาแซ (三生) หมายถึง ของเช่นไหว้คาว 3 ประเภท ส่วนมากประกอบด้วย ไก่ หมู และปลาหมึกแห้ง คำว่า “三” แปลว่า “สาม” ส่วนคำว่า “生” แปลว่า “เกิด”

ชาแซเป็นอาหารคาวไหว้เจ้าประเภทฟ้าและดิน ประกอบด้วยสัตว์จากสามโลก แสดงถึงสามภพสามภูมิ นั่นคือ โลกฟ้า ได้แก่ สัตว์ปีก เช่น นก ไก่ ขลข โลกดิน ได้แก่ สัตว์กีบ เช่น ม้า หมู และโลกน้ำ ได้แก่ ปลาหมึก หรือสัตว์มีเกล็ด มีครีบ หรือมีก้าง ซึ่ง สว่าง จำปา (สัมภาษณ์, 2557) ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับคำศัพท์จีนนี้ว่า

“ชาแซ นี้เป็นภาษาฮกเกี้ยนนะ คำว่า “ชา” คือ “สาม” ส่วนคำว่า “แซ” คือ “เกิด” ก็ตรงกับคำว่า “เชิง 生” ในจีนกลาง ที่พวกเราเคยได้ยินคนจีนเค้าพูดว่า “แซฮิด” พวกจัดงานวันเกิดนั้นแหละ จริง ๆ คำว่าแซ นี้ยังหมายถึง ชีวิตด้วย ชาแซ รวม ๆ แล้ว ก็คือ ชีวิตสามภพ การที่คนเราตายไปก็จะไปเกิดอยู่สามภพนั้นแหละ เราเลยใช้ชาแซไหว้พระเป็นการไหว้ทั้งสามภพ สัตว์ที่เอามาไหว้ หากโลกฟ้า ก็จะเอาสัตว์ที่บินได้มีปีกมาไหว้ ของโลกดินก็เป็นพวกสัตว์ที่อยู่บนดินมีขานะ พอโลกน้ำก็เอาสัตว์พวกที่อยู่ใต้น้ำ แต่ที่เห็น ๆ ในศาลเจ้าส่วนใหญ่จะเป็นปลาหมึกแห้ง”

สำหรับโลกน้ำนั้น ชาวจีนนิยมใช้ปลาหมึกและปู เพราะปลาหมึกมีหนวด 8 เส้น ส่วนปูมีขา 8 ขา ซึ่งตรงกับทิศทั้ง 8 ดังนั้นเลข 8 จึงถือเป็นเลข

มงคลของชาวจีน อันมีความหมายถึง ความร่ำรวย ชาแซเป็นอาหารที่ใช้ในพิธีโซกุนคาว (พิธีเลี้ยงทหารด้วยอาหารคาว) ซึ่งเป็นพิธีกรรมหลังจากวันสิ้นสุดพิธีกินเจ เป็นการเลี้ยงทหารฟ้าครั้งสุดท้ายหลังจากที่ทหารได้ช่วยตรวจตราดูแลตลอดการจัดงานในประเพณีกินเจให้สำเร็จราบรื่น การประกอบพิธีกรรมโซกุนจะถูกต้อง ต่อเมื่อพระอ้อเอี้ย (พระเสื่อ) ประทับทรงบুদ্ধกลในพิธีกรรม และคลานเข้ามาคานเนื้อหมู หากยังไม่มีการประทับทรงของพระอ้อเอี้ย แสดงว่า การประกอบพิธีกรรมมีบางอย่างที่ยังไม่ถูกต้อง จักต้องทำการแก้ไขให้ถูกต้องเสียก่อน

แตเลี้ยว (茶料) หมายถึง ขนมจันอับใช้สำหรับตั้งบนโต๊ะเช่นไหว้องค์เทพ โดยสามารถเช่นไหว้ทั้งองค์เทพที่กินคาว เช่น พระอ้อเอี้ยและองค์เทพที่กินเจ เช่น พระโพธิสัตว์กวนอิม หรือพระไ้เซ่งไต่เต่ แตเลี้ยวเป็นขนมที่ไม่ได้ทำด้วยเนื้อสัตว์หรือน้ำมันหมู หากแต่ใช้น้ำมันถั่วในการปรุง จึงเป็นอาหารที่สามารถตั้งเช่นไหว้เทพทุกองค์ในศาลเจ้า แตเลี้ยวที่นิยมใช้สำหรับเช่นไหว้องค์เทพอยู่มี 3 อย่าง คือ ขนมไขนง ขนมถั่วตัด และขนมคั่วนางหรือบีฝ่าง

นอกจากนี้ยังใช้แตเลี้ยวในพิธีโปรยทาน (พิธีพ้อต่อ) เจ้าหน้าที่จะเตรียมแตเลี้ยวทั้งสามอย่างใส่ถุงเพื่อแจกให้แก่ผู้ยากไร้ในพิธีพ้อต่อ เนื่องจากแตเลี้ยวเป็นอาหารหวาน บุคคลทั่วไปเมื่อได้รับประทานอาหารหวานจะเกิดความสดชื่น ความกระชุ่มกระชวย ดังนั้นการแจกแตเลี้ยวในพิธีพ้อต่อ อีกนัยหนึ่งก็เพื่อส่งมอบความสุข ความหอมหวานในชีวิตให้เกิดขึ้นแก่บุคคลผู้นั้น

อ่องหลาย (凤梨) หมายถึง สับปะรด เป็นผลไม้ที่ใช้เช่นไหว้องค์เทพในศาลเจ้า และใช้สำหรับจัดโต๊ะรับเสด็จองค์เทพของสาธุชนในวันพระออกโปรดสาธุชน

คำศัพท์ “อ่องหลาย” พ้องกับคำจีนว่า “王来” ซึ่งแปลว่ากษัตริย์เสด็จ ฯ สับปะรดจึงเป็นผลไม้ที่นิยมนำมาไหว้องค์เทพ อันมีความหมายแฝงว่า

“กษัตริย์หรือฮ่องเต้ได้เสด็จมาอยู่ใกล้ผู้กราบไหว้” และเนื่องจากสับปะรดเป็นผลไม้ที่มีदारอบผลเปรี้ยวเหมือนตาของเทพเจ้าหรือองค์ศักดิ์สิทธิ์ที่จะช่วยตรวจตราดูแลปกป้องลูกหลานชาวโลกอยู่ทุกขณะ และการที่สับปะรดมีदारอบผลยังสื่อความหมายของ ผู้ไหว้วางจะเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้ มีสติปัญญากว้างไกล (มีตาพันตา ทำให้มองเห็นไกล) การนำสับปะรดมาเช่นไหว้ เพื่อขอให้องค์เทพช่วยปกปักรักษาตนและครอบครัวตลอดไป

ฟิรพงศ์ เสียงจันทร์ (สัมภาษณ์, 2558) กล่าวถึง การวางสับปะรดในการเช่นไหว้วาง

“ย่านัด (สับปะรด) เป็นผลไม้ที่ หมายถึงว่า พระลงมาดูแลพวกเรา จึงต้องวางแยกต่างหาก จะวางรวมปนกับผลไม้อื่นในถาดเดียวกันไม่ได้ ปกติแล้วการวางย่านัดในโรงพระ (ศาลเจ้า) จะวางใส่พานในแนวตั้ง คือ ตัดด้ามออกและให้หัวจุกปลายแหลม ๆ ที่มีหนามชี้ขึ้นข้างบน และต้องเอาย่านัดวางไว้ก่อนผลไม้อื่นนะ เพราะศักดิ์ของย่านัดมากกว่าอย่างอื่น”

อังกู (红龟) หมายถึง ขนมห่านเต่าสีแดง คำว่า “อังกู (红)” หมายถึง แดง ส่วนคำว่า “กู่ (龟)” หมายถึง “เต่า” รวมแล้วหมายถึง เต่าแดง หรือเต่าสีแดง เป็นคำเรียกชื่อขนมหวาน ซึ่งปั้นเป็นรูปตัวเต่า ข้างในมีไส้ถั่วเหลืองบด

อังกู เป็นอาหารเช่นไหว้วางค์เทพในศาลเจ้า และเป็นอาหารที่ใช้สำหรับจัดโต๊ะรับพระในวันพระออกเที่ยว อังกูที่ใช้เป็นอาหารเช่นไหว้วางค์ศาลเจ้าจะเป็นอังกูที่ตัวโต โดยจะจัดใส่จาน ๆ ละ 3 ตัว และหันส่วนหัวของอังกูเข้าหาลูกเทพ สำหรับอังกูที่สาธุชนจัดโต๊ะรับเสด็จองค์เทพจะตัวเล็กกว่าที่ใช้ในศาลเจ้า

การใช้อังกู (ขนมห่านเต่าสีแดง) ในการเช่นไหว้วางค์ เนื่องจาก เต่า เป็นสัตว์อายุยืน มีความอดทนสูง สามารถทนต่อความร้อนหนาวได้ดี ชาวจีนจึงใช้ขนมชนิดนี้ในการขอพรให้ตนเองและครอบครัวให้มีอายุยืนยาว สีแดงถือว่าเป็น สีมงคลของชาวไทยเชื้อสายจีน ดังนั้นการใช้ขนมเต่า สีแดง ในการเช่น

ไหว้วางค์นอกจากจะขอให้อายุยืนยาวแล้ว ยังขอให้สิ่งมงคลเข้ามาในชีวิตอีกด้วย

บิง (饭) หมายถึง ข้าวสวย เนื่องจากข้าวมี่สีขาว ชาวฮกเกี้ยนถือว่าสีขาว คือ สีอวมงคล ดังนั้นสิ่งของที่มีสีขาว จะไม่นำมาไหว้วางค์ ยกเว้นพิธีโชกุน คือ พิธีเลี้ยงทหารในประเพณีกินเจหรือประเพณี วันเกิดเทพเจ้าประจำศาลเจ้านั้น ๆ

นอกจากนี้สีขาวยังเป็นสีชุดไว้ทุกข์ที่ ชาวไทยเชื้อสายจีนใช้สวมใส่ในพิธีงานศพอีกด้วย สอดคล้องกับถาวร สิทธิโกศล (2555, 158) ที่ได้กล่าวถึงการแต่งชุดขาวในประเพณีกินเจว่า “การแต่งชุดขาวในประเพณีกินเจ มีคำอธิบายว่าเป็นชุดไว้ทุกข์ให้แก่เจ้าชายบิง กษัตริย์องค์สุดท้ายของราชวงศ์ซ่ง คำศัพท์ในพิธีนี้ก็ใช้คำราชาศัพท์เช่น รับเสด็จ ส่งเสด็จ เป็นต้น ผู้ที่กินเจแล้วจะไปสักการบูชาก็ต้องแต่งสีขาวและสยายผม ซึ่งเป็นประเพณีไว้ทุกข์ให้ผู้ใหญ่ของจีน”

เมืองตรังได้รับการขนานนามว่า “เมืองแห่งการกิน” ชาวตรังไม่ว่าจะเป็นทั้งชาวไทย หรือชาวไทยเชื้อสายจีน มี การรับประทานอาหารตลอดทั้งวัน ด้วยเหตุนี้จังหวัดตรังจึงมีความหลากหลายในเรื่องอาหารการกิน คำศัพท์ภาษาจีนที่ใช้เรียกชื่ออาหารและเครื่องดื่มในประเพณีกินเจ นอกจากจะใช้ในพิธีกรรมแล้ว ยังเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตของคนในท้องถิ่น ดังเช่น การเลือกสีของสิ่งของที่นำมาเช่นไหว้วางค์ อาทิ สีขาวใช้สำหรับการไหว้วางค์บรรพบุรุษ หรือผู้ล่วงลับ สีแดงเป็นสีมงคลจึงมักใช้สิ่งของสีแดงในพิธีมงคล เช่น การใช้ขนมเต่าสีแดง เป็นต้น

2. การนำคำศัพท์ภาษาจีนมาเรียกชื่อบุคคลและเทพเจ้า

บุคคลและเทพเจ้าล้วนเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับประเพณีกินเจ เพราะเป็นผู้ที่ปฏิบัติพิธีกรรมต่าง ๆ อีกทั้งเป็นผู้ที่ทำให้งานสำเร็จลุล่วงด้วยดี ในประเพณีกินเจมักใช้คำเรียกบุคคลเหล่านี้ด้วยคำศัพท์ภาษาจีน ซึ่งคำศัพท์ที่พบได้บ่อยมีดังนี้

แต่จู้ (地主) หมายถึง เจ้าของที่ดิน เป็นผู้มีอำนาจในพื้นที่นั้น ๆ บางครั้งคนในท้องถิ่นเรียกว่า

เทพเจ้าที่ คำศัพท์ “เต๋จู้” แตกต่างจากเทพเจ้าอีกองค์ คือ ปุนเถ่ากวง ซึ่งเป็น พระศกต์สิทธิ์เหมือนกับบรรพบุรุษที่มีวิชาความรู้ เมื่อตายไปแล้วก็มีผู้บูชาซึ่งรัฐพล ศรีวิลาศ (2550 : 165) ได้กล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับเทพเจ้าตามความเชื่อดั้งเดิมว่า “ปุนเถ่ากวงมีรูปร่างหน้าตาตั้งเคร่งขรึมชนบทโบราณ มีผมและหนวดสีขาว มือถือไม้เท้า สวมเสื้อคลุมยาว เป็นชายชราใจดี และเป็นเทพเจ้าที่คุ้มครองรักษาชุมชน”

ชาวจีนฮกเกี้ยนนิยมอัญเชิญเต๋จู้ไว้ที่หิ้งเพื่อกราบไหว้ ส่วนชาวจีนแต้จิ๋วจะนิยมอัญเชิญท่านไว้ที่หิ้งบนพื้น เพราะถือว่า ท่านเป็นเทพเจ้าที่ในการบูชาเจ้าที่ของแต่ละบ้าน อาจมีรายละเอียดต่างกัน เช่น บางบ้านนิยมบูชาดอกไม้มัสต มาลัย บางบ้านต้องมีต้นไผ่กวนอิมปักแจกันไว้เป็นประจำ ที่กระถางรูปนิยมประดับด้วย กิมฮวย (จินฮวา) แต่ในกระถางรูปบางบ้านนิยมใส่ทรายหรือข้าวสาลีที่กระถางรูป

โหล่เจี้ย (红孩儿) หมายถึง เทพเจ้านาคา เป็นเทพเจ้าที่มีอิทธิฤทธิ์ ร่างทรงที่ทรงโหล่เจี้ยส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่มีร่างกายแข็งแรงกำยำ การเข้าทรงขององค์โหล่เจี้ยจะเป็น แบบดุดัน โดยทั่วไปโหล่เจี้ยจะประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับทหารในประเพณีกินเจ เช่น พิธีอันเอี้ย (พิธีตรวจพลทหาร) พิธีโขกุน (พิธีเลี้ยงทหาร) เป็นต้น ผู้คนที่มากราบไหว้องค์โหล่เจี้ย ส่วนมากมักขอให้ประสบผลสำเร็จในการทำงาน ขอให้ตนมีพลังในการต่อสู้กับคนไม่ดี โดยส่วนมากผู้คนที่มาขอพรมักเป็นบุคคลที่ประกอบอาชีพทหาร ตำรวจ สังเกตได้ว่าหากบ้านใดมีการตั้งองค์โหล่เจี้ยบูชาไว้ที่บ้าน ลูกหลานบ้านนั้นมักประกอบอาชีพทหาร หรือตำรวจ

คำศัพท์ภาษาจีนที่ใช้เรียกชื่อบุคคลหรือเทพเจ้านั้น ล้วนเกี่ยวข้องกับการเช่นไหว้และ ขอพรของผู้คนในท้องถิ่นโดยยึดตามอิทธิฤทธิ์หรือความสามารถของเทพเจ้าองค์นั้น ๆ

3. การนำคำศัพท์ภาษาจีนมาเรียกชื่อเครื่องมือเครื่องใช้

เครื่องมือเครื่องใช้เป็นอุปกรณ์ในการ

ประกอบอาชีพ และทำกิจกรรมต่าง ๆ ประเพณีกินเจก็ย่อมมีเครื่องมือเครื่องใช้ที่ใช้เช่นกัน ซึ่งสุรสิทธิ์อมรมณิศศักดิ์ (2554 : 22) กล่าวว่า “ประเพณีปฏิบัติเรื่องความเชื่อของชาวจีนมักให้ความสำคัญกับเทพประธานก่อนเสมอ สิ่งของเครื่องใช้ส่วนใหญ่ภายในศาลก็มักทำขึ้นเพื่อบูชาเทพประธานเป็นหลัก” ตัวอย่างคำศัพท์เครื่องมือเครื่องใช้ในประเพณีกินเจมี ดังนี้

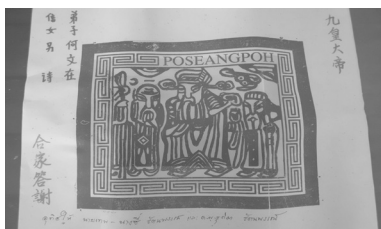
หงอเช็กจั่ว (五色纸) หมายถึง กระดาษห้าสี ประกอบด้วยสีเขียว สีแดง สีขาว สีดำ และสีเหลือง สีทั้งห้าสีนี้เป็นสีประจำทิศของทหารที่ปฏิบัติหน้าที่ประจำทิศตนเองในประเพณีกินเจ แต่ละทิศก็จะมีการถือธาตุที่แตกต่างกัน ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับศาสตร์ ฮวงจุ้ย ซึ่งเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของชาวจีน

ในประเพณีกินเจ หงอเช็กจั่วใช้สำหรับผู้มีความรู้ทางพระเท่านั้น เช่น ฮวดชู ซึ่งเป็นเสมือนผู้ควบคุมทหารทั้ง 5 ทิศ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าฮวดชูเป็นเจ้านายของทหารทั้ง 5 ทิศ จำเป็นต้องใช้เงินเลี้ยงเหล่าทหาร กระดาษห้าสีจึงเปรียบเสมือนคูปองเงินประจำทิศ ใช้สำหรับเผาเพื่อแจกจ่ายให้เหล่าลูกน้อง หงอเช็กจั่วนิยมใช้ในพิธีโขกุน และพิธีลุยไฟ ฮวดชูจะใช้หงอเช็กจั่วเพื่อเชิญทหารให้ทำงาน ดังนั้นอาจเรียกได้ว่าเป็นการติดสินบนทหารเพื่อให้ทำงานให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นหงอเช็กจั่วจึงเป็นสิ่งของอย่างหนึ่ง ที่ใช้ประกอบพิธีกรรมในประเพณีกินเจ

ฮกเกี้ยนกิม (福建金 (纸)) คือ กระดาษทองของชาวฮกเกี้ยน เป็นกระดาษทองที่มีรูปภาพอยู่ตรงกลางของกระดาษ องค์กลาง คือ กษัตริย์ด้านซ้ายเป็นราชองค์รัชฝ่ายบุน ส่วนด้านขวาเป็นราชองค์รัชฝ่ายบู (ภาพที่ 1) จากภาพที่ปรากฏบนฮกเกี้ยนกิม ทำให้ทราบว่าชาวไทยเชื้อสายจีนโดยเฉพาะชาวฮกเกี้ยนได้ให้การเคารพ ศรัทธากษัตริย์หรือเทพเจ้าเป็นอย่างยิ่ง จนเป็นที่มาของการตั้งชื่อกระดาษทองไหว้เจ้า

จากการเก็บข้อมูลในพื้นที่ พบว่าชาวจีน

ฮกเกี้ยนในจังหวัดตรังมีความพิถีพิถันในการเคารพองค์เทพ เห็นได้จากกระดาษที่ใช้ประกอบการไหว้ยังมีการนำสัญลักษณ์แทนกษัตริย์และเทพเจ้าประทับไว้บนกระดาษ นอกจากนี้บนกระดาษทองของชาวฮกเกี้ยนยังปรากฏการจัดวางตำแหน่งองค์รัชของกษัตริย์ไว้อย่างชัดเจน

ภาพประกอบ 1 ฮกเกี้ยนกิม
ที่มา ถ่ายโดยผู้วิจัย, 16 ตุลาคม 2557

อ่อเหล่ง (黑旗) คือ ธงอาญาสิทธิ์ สีดำลงคาถาอาคม สำหรับศาลเจ้าจะมี 2 ชุด อ่อเหล่งชุดที่หนึ่งถูกเก็บไว้ในเขตพระราชฐานชั้นใน หรือที่เรียกว่าไล่ตัว อ่อเหล่งทำด้วยผ้าสีดำรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า 2 ผืน ตรงกลางวาด “ไก่ก๊าก” หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “ปัดก๊ว” ใช้ในพิธีกรรมวันพระออกโปรดสาธุชน อ่อเหล่งชุดที่สอง เป็นธงสีดำผืนเดียว ลักษณะรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ตรงกลางจะมีรูปภาพปัดก๊ว (ยันต์แปดทิศ) เป็นอนุปรณที่องค์เทพใช้สำหรับปัดรังควาน คลุมสิ่งสกปรก (ในที่นี้หมายถึงเคราะห์) คลุมศีรษะของผู้ป่วยในการรักษาใช้เป็นต้น

สังเกตได้ว่าธงสีดำ (อ่อเหล่ง) เป็นอนุปรณที่ใช้ประกอบการพิธีอวมงคล สีดำแสดงถึงสีที่ไม่เป็นมงคล ดังนั้นชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดตรังไม่นิยมสวมใส่เสื้อผ้าสีดำ หลีกเลี่ยงการใช้สิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัวสีดำ เช่น กระเป๋าสตางค์สีดำ ต่างหูสีดำ นาฬิกาสายสีดำ เป็นต้น

คำศัพท์ภาษาจีนที่ใช้ในประเพณีกินเจนอกจากใช้ในแง่ของพิธีกรรมแล้ว ยังปรากฏ การใช้ในชีวิตประจำวันด้วย ดังเช่น

แต่ (น้ำชา) ชาวจีนยังถือว่า “แต่” หรือน้ำชา นั้นเป็นเครื่องดื่มชั้นสูง ซึ่งสูงกว่าเหล้า ปัจจุบันผู้คนในท้องถิ่นจังหวัดตรัง ซึ่งรวมถึง ชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยนิยมพูดติดปากว่า “ไปกินน้ำชา” หมายถึง การไปนั่งดื่มชาในตอนเช้าและตอนเย็น กิจกรรมดังกล่าวทำให้เกิดการเรียนรู้ในวงน้ำชา เกิดการปฏิสัมพันธ์กับคนต่างกลุ่มที่เข้ามาดื่มน้ำชา และอาจนำมาซึ่งความสมานฉันท์ นอกจากนี้ชาวไทยเชื้อสายจีนนิยมใช้น้ำชาในการเลี้ยงต้อนรับแขก ซึ่งมักกล่าวต้อนรับด้วยคำว่า “เจียะแต่” หมายถึง ดื่มชา เป็นการแสดงถึงการมีกัลยามิตรของเจ้าบ้านกับแขก อีกทั้งยังพบว่าชาเป็นส่วนประกอบของพิธีแต่งงาน เพล่งศรี รัตนพรพรรณ (สัมภาษณ์, 2558) ให้ข้อมูลว่า

“ในพิธีแต่งงานก็ใช้น้ำชาเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรม ชาวไทยเชื้อสายจีนในท้องถิ่นจะเรียกว่า “ยกแต่ หรือยกน้ำชา” นั่นคือ คู่บ่าวสาวจะนั่งคุกเข่า ยกน้ำชาขึ้นส่งให้แก่แขกผู้ใหญ่ ซึ่งแขกผู้ใหญ่จะมอบของอั่งเปาบรรจุเงิน หรือสร้อยคอทองคำ ให้แก่คู่บ่าวสาวเป็นของขวัญ ซึ่งการยกแต่หรือยกน้ำชา เป็นการแสดงออกถึงความเคารพ นับถือของผู้ใหญ่ที่มีต่อผู้ใหญ่”

แต่เลี้ยว หากแปลตามตัวอักษรจีนแล้ว มีความหมายถึงขนมแกล้มน้ำชา หรือ ขนมที่กินคู่กับน้ำชา ดังนั้นชาวไทยเชื้อสายจีนนอกจากจะกินดื่มชาดื่มชาในตอนเช้าและตอนเย็นแล้ว ยังมี การดื่มชาในตอนบ่าย โดยใช้จีนอับเป็นอาหารว่างแกล้มกับน้ำชา นอกจากนี้จิตโศกษัตริย์ ทองแจ่ง (สัมภาษณ์, 2557) ยังให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับแต่เลี้ยวว่า

“แต่เลี้ยวยังเป็นขนมมงคลของชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวตรังท้องถิ่นอีกด้วย โดยจะใช้ แต่เลี้ยวในงานมงคลต่าง ๆ เช่น งานแต่งงานและงานขึ้นบ้านใหม่ เนื่องจากขนมที่ประกอบเป็น แต่เลี้ยวคือ ขนมไข่นก จะมีทั้งสีขาวและสีแดง ซึ่งเป็นสีมงคล ขนมถั่วตัด แสดงถึงความเจริญงอกงาม ขนมควั่นาง แสดงถึงความมั่นคงแน่นอน”

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้พบว่าประเพณีกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดตรังยังปรากฏการใช้คำศัพท์ภาษาจีนนอกถิ่นและแต่จิวผ่านกระบวนการทางพิธีกรรม โดยส่วนใหญ่เป็นคำศัพท์ที่ใช้ในการใช้เรียกชื่ออาหารและเครื่องต้ม คำศัพท์ที่ใช้เรียกชื่อบุคคลและเทพเจ้า และคำศัพท์ที่ใช้เรียกชื่อเครื่องมือเครื่องใช้ และยังมีการนำมาใช้ในชีวิตประจำวันอีกด้วยโดยเฉพาะ เรื่องสี เช่น ชาวจีนเชื่อว่าสีแดงเป็นสิริมงคล สีขาวและสีดำเป็นสีอวมงคล การดำเนินกิจการใด ๆ จึงต้องสวมใส่สีแดงเพื่อเอาฤกษ์เอาชัย และจะหลีกเลี่ยงการสวมใส่สีขาวและสีดำในงานมงคล ปัจจุบันชาวไทยมีการปรับการใช้ชีวิตตามสิ่งนี้ด้วย นั่นคือ การใส่เสื้อผ้าสีแดง สีชมพูในพิธีมงคล เป็นต้น เรื่องตำแหน่ง การวางของไหว้ เช่น การหันส่วนหัวของสับประรดเข้าด้านใน เพื่อแสดงการเคารพองค์เทพ และเรื่องความหมายแฝงของคำศัพท์ เช่น การใช้สับประรดเป็นผลไม้เช่นไหว้ด้วยเชื่อว่าตารอบผลสับประรด แสดงถึงตาขององค์เทพที่จะช่วยตรวจตราดูแลปกป้องลูกหลานชาวโลกอยู่ทุกขณะ และทำให้ผู้กราบไหว้เป็นผู้มีปัญญา กว้างไกล การใช้น้ำมันเตาเป็นของเซ่นไหว้ เนื่องด้วยเตาเป็นสัตว์อายุยืน จะทำให้ตนเองและญาติมิตรมีอายุยืนด้วย

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาชาวจีนและลูกหลานชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนที่เข้ามาอาศัยในจังหวัดตรังได้ใช้ความพยายามในการดำรงความเป็นตนเอง เพื่อที่ตนเองสามารถอยู่อาศัยร่วมกับผู้คน และสังคมให้เป็นปกติมากที่สุด สอดคล้องกับศุภการ สิริไพศาลและอภิเชษฐ กาญจนดิฐ (2551 : 112) ซึ่งกล่าวไว้ว่าชาวจีนที่อพยพเข้ามาต้องเผชิญหน้าและปรับตัวให้สามารถใช้ชีวิตในเงื่อนไขที่แตกต่างไปจากเดิมให้ได้ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมใหม่นี้ให้ได้ด้วยเหตุนี้คำศัพท์ภาษาจีนที่ใช้ในพิธีกรรมกินเจ ยังคงมีการสืบทอด และปรากฏการใช้ในชีวิตประจำวัน

ของคนท้องถิ่น

การศึกษาครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมคำศัพท์พร้อมทั้งการใช้คำศัพท์ภาษาจีนที่ปรากฏในประเพณีกินเจ ซึ่งเป็นประเพณีที่ชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดตรัง ได้มีการสืบทอดมาอย่างยาวนานเพื่อต้องการนำเสนอให้ลูกหลานชาวจีนได้มีความรู้และเข้าใจถึงภาษาจีนที่แฝงในชีวิตประจำวัน ตลอดทั้งเห็นถึงความสำคัญในการอนุรักษ์การใช้ภาษาให้คงอยู่ต่อไป อีกทั้งเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ด้านภาษาศาสตร์และสังคมวิทยา ตลอดทั้งประวัติศาสตร์สังคมท้องถิ่น ในแคว้นดวงวิจัย

สรุป

ภาษาจีนที่ใช้ในประเพณีกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดตรังมีทั้งหมด 233 คำ ประกอบด้วยคำศัพท์ภาษาจีนที่มาจากภาษาจีนนอกถิ่นและภาษาจีนแต่จิว คำเหล่านี้ถูกนำมาใช้ในการประกอบพิธีกรรม โดยจำแนกได้ 3 ลักษณะคือ คำศัพท์ที่ใช้เรียกชื่ออาหารและเครื่องต้ม คำศัพท์ที่ใช้เรียกชื่อบุคคลและเทพเจ้า และคำศัพท์ที่ใช้เรียกชื่อเครื่องมือเครื่องใช้ นอกจากนี้คำศัพท์ภาษาจีนที่ใช้ในประเพณีกินเจ ยังแสดงออกในด้านของการดำเนินชีวิตของคนในสังคม

คำศัพท์ภาษาจีนที่ใช้ในประเพณีกินเจได้สะท้อนความเป็นจีนของคนในท้องถิ่น โดยผ่านชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป ความเป็นจีนผ่านกระบวนการใช้ภาษาอาจต้องเผชิญกับปัจจัยภายนอกอันนำมาสู่ความเปลี่ยนแปลงหลายประการปัจจัยดังกล่าวได้แก่การผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิมของชาวไทยกับของชาวไทยเชื้อสายจีนหรือความเป็นสังคมสมัยใหม่ที่มุ่งเน้นความเจริญทางวัตถุและเทคโนโลยี ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ทำให้ชาวไทยเชื้อสายจีนต้องเผชิญกับกระแส การเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามความเป็นจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในสังคมจังหวัดตรังที่ยังคงหลงเหลือให้เห็นจากการใช้ภาษา ยังคง

ดำรงอยู่ในเห็นในพิธีกรรมต่อไป หากมีการสืบทอด
ดั่งที่อรรถพล สาตุ้ม (2545 : 60) ได้กล่าวไว้ว่า
“การใช้ภาษาจีนในพิธีกรรมเป็นสิ่งที่น่าสนใจ
เป็นการเพิ่มคุณค่าทางการศึกษาความหลากหลาย
วัฒนธรรมในประเทศไทยที่พบได้” หากบุคคล รุ่น
หลังได้มีการสืบทอดความเป็นจีนในสังคมตั้งที่ยัง
คงมีอยู่ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาคำศัพท์ภาษาจีนที่ใช้ใน
ประเพณีกินเจของพื้นที่จังหวัดอื่น
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำศัพท์
ภาษาจีนในประเพณีกินเจในด้านของพิธีกรรมและ
ความเชื่อ

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ ต้นประเสริฐ. (2540). *รายงานการวิจัยสนองพระราชประสงค์เรื่องนครศรีธรรมราช*. กรุงเทพฯ
: สภามหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ถาวร สิทธิโกศล. (2555). “ที่มาและพัฒนาการเทศกาลกินเจ : ประเพณีพื้นบ้าน-อุดมการณ์การเมือง”. *ศิลป
วัฒนธรรม*. 34 : 158.
- รัฐพล ศรีวิลาศ. (2550). “ศาลเจ้าจีนบนแผ่นดินสยาม ศรีทธา-ความเชื่อ ของลูกจีนโพ้นทะเล”. *Advance
Thailand Geographic*. 14 : 165.
- ศุภการ สิริไพศาล และอภิเชษฐ กายูจนดิฐ. (2551). *รายงานการวิจัยพิธีกรรมและความเชื่อของชาวไทย
เชื้อสายจีนบริเวณลุ่ม ทะเลสาบสงขลา จากอดีตถึงปัจจุบัน*. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม
แห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.
- สุรสิทธิ์ อมรรณิษศักดิ์. (2554). “เทพเจ้าปูนเถ่ากงในไชง่อน”. *ศิลปวัฒนธรรม*. 32 : 22.
- อรรถพล สาตุ้ม. (2545). “ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ชาวจีนกับผู้ปกครอง ความเชื่อ พิธีกรรมในศาลเจ้า
จีน จังหวัดเชียงใหม่”. 23 : 60.

บุคคลานุกรม

- นางจิตโสภิษฐ์ ทองแจ่ง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, เกิดมาตุ ดวงมณี เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศาลเจ้ากิ้วอ่องไต่เต่
ห้วยยอด อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2557.
- นางสาวเปล่งศรี รัตนพรรณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, เกิดมาตุ ดวงมณี เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ 88 ถนนรัชชูปการ
อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง เมื่อวันที่ 3 มกราคม 2558.
- นายพิรพงศ์ เสียงจันทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, เกิดมาตุ ดวงมณี เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศาลเจ้ากิ้วอ่องไต่เต่
ห้วยยอด อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง เมื่อวันที่ 3 มกราคม 2558.
- นายสว่าง จำปา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, เกิดมาตุ ดวงมณี เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ 131 ตำบลทำนนาน หมู่ 11
อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง เมื่อ วันที่ 20 กันยายน 2557.

การวิเคราะห์ต้นทุนการบริการทางบัญชีของธุรกิจโรงแรม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

Cost Analysis of Accounting Services of Hotel Businesses in Muang, Khon Kaen

นนุช ไชยผาสุก¹, มัทนา ดลพันธ์¹, สัมฤทธิ์ ศิริคะเนรัตน์¹

Nongnuch Chaipasuk¹, Mattana Dolphun¹, Samrith Sirikanerat¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนการบริการทางบัญชีของธุรกิจโรงแรม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ประกอบด้วย ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมระดับ 1-5 ดาว ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 52 ราย และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ผลการวิจัย พบว่า ต้นทุนการบริการทางบัญชีของธุรกิจโรงแรม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ของโรงแรมระดับ 1-2 ดาว แผนกที่มีต้นทุนรวมสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ฝ่ายบริหาร คิดเป็นร้อยละ 56.18 แผนกแม่บ้าน/อาหารและเครื่องดื่ม คิดเป็นร้อยละ 25.05 และแผนกต้อนรับส่วนหน้า คิดเป็นร้อยละ 13.48 โรงแรมระดับ 3-5 ดาว แผนกที่มีต้นทุนรวมสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ แผนกอาหารและเครื่องดื่ม คิดเป็นร้อยละ 39.80 แผนกบริหาร คิดเป็นร้อยละ 25.78 และแผนกช่างคิด เป็นร้อยละ 10.82

คำสำคัญ : ต้นทุนการบริการทางบัญชี, ธุรกิจโรงแรม

Abstract

The objective of this study was to analyze the cost of accounting services of hotel businesses in Muang, Khon Kaen. The sample group used in this research consisted of 52 1-5 star hotel entrepreneurs in Muang, Khon Kaen. Simple random sampling was used in this research. The instrument used in the research was a questionnaire. The statistics used was percentage. The research results showed that for the 1-2 star hotels in Muang district, Khonkaen, the total cost of accounting services of three departments was at the highest level : The percentage of accounting services in the administrative department was at 56.18, department of housekeeping / foods and drinks was at 25.05 and the reception department was at 13.48 respectively. For 3-5

¹ อาจารย์ประจำ, สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 0812617893, nuchs_19.cha@neu.ac.th

¹ Lecturer, Accounting, Faculty of Business, North Eastern University, 081261789, nuchs_19.cha@neu.ac.th

star hotels, the total cost of accounting services of the three departments was at the highest level. The percentage of food and drink department was at 39.80. The administrative department was at 25.78, and the technical department was at 10.82 respectively.

Keywords : Cost of accounting services, Hotel business

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการของประเทศไทยตลอดช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในมิติที่กว้างขวางมากหากพิจารณาในส่วนที่เป็นปัจจัยภายนอก จะพบว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเกี่ยวเนื่องและเชื่อมโยงกับสถานการณ์โลก การลงทุนข้ามชาติ การเปิดเสรีทางการค้าการลงทุน การเผชิญกับปัจจัยภายนอกดังกล่าวภาคส่วนต่างๆ ในประเทศไทยจำเป็นต้องรู้เท่าทันและปรับตัวต่อสถานการณ์ดังกล่าว โดยเฉพาะในส่วนของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวซึ่งถือได้ว่าเป็นความอ่อนไหวและเปราะบางสูงมาก อุตสาหกรรมหนึ่ง การขับเคลื่อนจึงจำเป็นต้องดำเนินการไปอย่างระมัดระวัง (กรมการท่องเที่ยว, 2557) ในปัจจุบันธุรกิจโรงแรมต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและสภาวะการแข่งขันทางการตลาดที่มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น กระบวนการท่องเที่ยวและกีฬา และกรมการท่องเที่ยวได้สรุปสถานการณ์นักท่องเที่ยว เดือนพฤษภาคม 2557 กล่าวว่า มีการหดตัวเพิ่มขึ้นจากเดือนก่อนหน้าโดยมีนักท่องเที่ยวจำนวน 1,736,744 คน ลดลง 207,224 คน หรือหดตัวร้อยละ 10.66 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา และเป็นการหดตัวต่อเนื่องเป็นเดือนที่ 4 (-1.72%) นับจากเดือนกุมภาพันธ์ สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวที่ลดลง จากหลายปัจจัย สำหรับจำนวนและรายได้ในช่วงมกราคมถึงพฤษภาคม 2557 มีนักท่องเที่ยวจำนวน 10,357,388 คน หดตัวร้อยละ 5.93 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา ขณะที่รายได้จากการท่องเที่ยวมีมูลค่าเท่ากับ 480,031.51 ล้านบาท หดตัว

ร้อยละ 3.91 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา จากการลดลงของนักท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียตะวันออก เอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และโอเชียเนีย โดยณ สิ้นไตรมาส 2 ปี 2557 เศรษฐกิจในประเทศส่งสัญญาณการฟื้นตัว โดยภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจทำให้ภาคเอกชนมีความเชื่อมั่นสูงขึ้น ประกอบกับมีการเร่งเบิกจ่ายงบประมาณทำให้เศรษฐกิจในครึ่งปีหลังเริ่มฟื้นตัว ซึ่งน่าจะส่งผลการท่องเที่ยวในประเทศ และคาดว่าในไตรมาสที่ 4 ปี 2557 นั้นจะมีนักท่องเที่ยวต่างชาติ 7.47 ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.02 จากปีก่อนและทั้งปี 2557 คาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวต่างชาติ 25.25 ล้านคน ลดลงร้อยละ 4.90 จากปีก่อน (ศูนย์วิจัยด้านการตลาดการท่องเที่ยว, 2557)

ในปี 2558 จะส่งผลให้รายได้ทางการตลาดด้านท่องเที่ยวในแถบจังหวัดภาคอีสานโตขึ้นประมาณ 20% เนื่องจากเวลานี้บางจังหวัดในพื้นที่เชื่อมโยง มีห้างสรรพสินค้ารองรับเกือบทุกเมือง โรงแรมมีจำนวนห้องพักที่เพิ่มขึ้น และที่สำคัญมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก โดยเฉพาะมีบริการรถโดยสารจาก บริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.) วิ่งเชื่อมโยงระหว่างไทยกับกลุ่มประเทศ AEC ซึ่งปัจจัยที่มากกระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวในแถบภาคอีสาน และพื้นที่เชื่อมโยงเพิ่มขึ้น มาจากการเพิ่มเที่ยวบินของสายการบินโลว์คอสต์ โดยเวลานี้ทางการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ทำกิจกรรมร่วมกันตลอดทั้งปี เพื่อให้เกิดการเดินทางหมุนเวียน ทั้งเข้าและออก และน่าจะส่งผลทำให้บริษัททัวร์ปรับเปลี่ยนกิจกรรมทางด้านการตลาดด้วยการหันมารับฟังความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนในอนาคตด้วย ประกอบกับแรงหนุนจากการ

เข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนใน พ.ศ. 2558 นี้ ย่อมส่งผลถึงจำนวนนักท่องเที่ยวและการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ยุทธศาสตร์ทางการตลาดใหม่ ภายหลังจากการท่องเที่ยวแถบภาคอีสานมีอัตราการเติบโตลดลง ด้วยการหันมาทำตลาดตึงนักท่องเที่ยวทางภาคอีสานที่เกี่ยวเนื่องภายใน 20 จังหวัดมีทั้งอีสานเหนือ อีสานกลาง อีสานใต้ แต่ละโซนก็จะมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และธรรมชาติแตกต่างกันไป สร้างให้เกิดการเดินทางหมุนเวียนในภาคอีสาน จากการศึกษาพบว่า โรงแรมได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว จนมีอัตราการเข้าพักเพิ่มมากขึ้น (Tourism Watch for Thailand, 2554) ทั้งนี้ยังพบว่าธุรกิจโรงแรมมีข้อจำกัดที่เป็นจุดอ่อนในการแข่งขันในตลาดเสรี โดยส่วนใหญ่ราวร้อยละ 70 มีลักษณะเป็นผู้ประกอบการรายย่อยยังขาดการวางแผน และการจัดการที่ดี (กรมการท่องเที่ยว, 2557)

ข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ยังพบอีกว่า ในปี 2553 โดยพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวแถบจังหวัดภาคอีสานจะใช้เวลาโดยเฉลี่ยประมาณ 2 คืน 3 วัน ประมาณ 90% เป็นการเดินทางท่องเที่ยวด้วยตัวเองและที่เป็นนักท่องเที่ยวหลักอีกกลุ่มหนึ่ง คือกลุ่มประชุมสัมมนาที่มีแนวโน้มเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องทุก ๆ ปี และสำหรับธุรกิจโรงแรมก็ต้องมีการพัฒนามาตรฐานการให้บริการ โดยเฉพาะการดูแลความปลอดภัย และการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว รวมถึงการเตรียมความพร้อมของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการเตรียมความพร้อมของการท่องเที่ยวตามเทศกาล การให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรในธุรกิจของตนเอง (ศูนย์วิจัยด้านการตลาดการท่องเที่ยว, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ร่วมกับสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2554) ได้จัดทำรายงานดัชนีความเชื่อมั่นผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวในประเทศไทย ซึ่งในส่วนของผลการสำรวจความคิดเห็นนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว

ชาวต่างชาติเห็นว่า การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้ประเทศ (ร้อยละ 37) และการพัฒนาระบบการรักษาความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว (ร้อยละ 27) เป็นกลยุทธ์ที่สามารถช่วยกระตุ้นการท่องเที่ยวในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่นักท่องเที่ยวชาวไทยต้องการให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวปรับปรุงหรือพัฒนาคุณภาพการให้บริการในเรื่องของความสะอาดมากที่สุด (ร้อยละ 65) รองลงมาได้แก่ ความปลอดภัย (ร้อยละ 63) และการให้บริการของพนักงาน (ร้อยละ 46) เพราะนั่นหมายถึงรายได้ที่จะเพิ่มขึ้น ฉะนั้น ภายใต้อุตสาหกรรมที่มีความตื่นตัวภายใต้ AEC ในภาวะที่ผู้ประกอบการเกิดความกังวลเกี่ยวกับการแข่งขันและความมั่งคั่งในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่นับว่าเป็นอุตสาหกรรมหลักที่มีความอ่อนไหวต่อสิ่งกระทบจากทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง เหตุการณ์ความรุนแรงภายในประเทศ และภัยธรรมชาติ ผู้ประกอบการโรงแรมไทยประสบกับปัญหาที่สำคัญคือ 1) ด้านต้นทุนค่าแรงงานคนไทยมีการค่าแรงที่สูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยในกลุ่มสมาชิกอาเซียนจากนโยบาย โดยค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาท 2) ด้านต้นทุนที่สูงขึ้นจากการปรับตัวของวัสดุ อุปกรณ์ก่อสร้าง การบำรุงรักษาและวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตอาหาร รวมถึงน้ำมันเชื้อเพลิง และ 3) สถานการณ์การแข่งขันทางการตลาดของธุรกิจ ปัจจัยที่จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ประกอบการ คือ การศึกษาต้นทุนในการให้บริการ ซึ่งจะบอกถึงต้นทุนตามแผนงาน จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการวิเคราะห์ต้นทุนการบริการทางบัญชีของธุรกิจโรงแรมเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมไว้ใช้เป็นแนวทางในการบริหารค่าใช้จ่ายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนการบริการทางบัญชีของธุรกิจโรงแรม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 59 ราย (เทศบาลนครขอนแก่น, 2557)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมระดับ 1-5 ดาว ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 52 ราย ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (ยุทธ ไทยวรรณ, 2552) การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยกำหนดสัดส่วนตามกลุ่มประชากร

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ประกอบการเกี่ยวกับต้นทุนการให้บริการทางบัญชีของธุรกิจโรงแรม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาสภาพทั่วไปของโรงแรม ได้แก่ ระยะเวลาในการประกอบธุรกิจโรงแรม ประเภทการจดทะเบียน ระดับดาวของโรงแรม ลักษณะของกลุ่มลูกค้าที่มาใช้บริการ ระยะเวลาที่ลูกค้าเข้าพัก ลักษณะการจองห้องพัก ช่วงเวลาที่ลูกค้าเข้าพักในโรงแรม จำนวนห้องพัก จำนวนพนักงาน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการให้บริการทางบัญชีของธุรกิจโรงแรมระดับ 1- 5 ดาว ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นคำถามปลายเปิด ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ.2547 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์นักท่องเที่ยว พ.ศ.2557 จากกระทรวง

การท่องเที่ยวและกีฬา ศึกษาเกี่ยวกับการบัญชีโรงแรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานวิจัย และเพื่อกำหนดแบบสอบถาม นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อกำหนดข้อคำถามในการออกแบบสอบถาม สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยสร้างแบบสอบถามและเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน นำผลที่ได้จากแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไข จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการโรงแรม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 52 แห่ง

ระยะที่ 2 วิเคราะห์ต้นทุนการบริการทางบัญชีของธุรกิจโรงแรม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามมาวิเคราะห์ต้นทุนการบริการทางบัญชีจำนวน 52 ราย

การวิเคราะห์ ค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage)

ผลการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 73.10 มีอายุน้อยกว่า 30 ปี ร้อยละ 38.50 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 76.90 มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 5-10 ปี ร้อยละ 40.38

2. ผลการศึกษาสภาพทั่วไปของธุรกิจโรงแรม

จากการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่โรงแรมเปิดดำเนินกิจการระหว่าง 11-16 ปี ร้อยละ 46.20 จดทะเบียนในรูปบริษัทจำกัด ร้อยละ 63.50 เป็นโรงแรมระดับ 3 ดาว เป็นร้อยละ 61.50 ลักษณะของกลุ่มลูกค้าที่มาใช้บริการส่วนใหญ่เดินทางมา

พักด้วยตนเอง ร้อยละ 57.70 ระยะเวลาที่ลูกค้าเข้าพักในโรงแรม 1-2 วัน ร้อยละ 84.60 ลักษณะการจองห้องพักโดยโทรศัพท์ที่โรงแรมโดยตรง ร้อยละ 98.10 ลูกค้าเข้าพักในโรงแรมช่วงเดือนตุลาคม-ธันวาคม ร้อยละ 42.30 โรงแรมมีจำนวนห้องพัก 50-100 ห้อง ร้อยละ 48.08 มีจำนวนพนักงานน้อยกว่า 50 คน ร้อยละ 51.91

3. ผลการศึกษาต้นทุนการบริการทางบัญชีของธุรกิจโรงแรม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

3.1 ผลการศึกษาต้นทุนการบริการทางบัญชีของธุรกิจโรงแรมระดับ 1-2 ดาว ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ต้นทุนรวมทั้งหมดเฉลี่ยเดือนละ 893,914 บาท คิดเป็นต้นทุนคงที่เฉลี่ย

เดือนละ 540,617 บาท และต้นทุนผันแปรเฉลี่ยเดือนละ 353,297 ต้นทุนรวมฝ่ายบริหาร คิดเป็นร้อยละ 56.18 แผนกแม่บ้าน/อาหารและเครื่องดื่ม คิดเป็นร้อยละ 25.05 และแผนกต้อนรับส่วนหน้า คิดเป็นร้อยละ 13.48 (ดังแสดงในตารางที่ 1)

3.2 ผลการศึกษาต้นทุนการบริการทางบัญชีของธุรกิจโรงแรมระดับ 3-5 ดาว ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ต้นทุนรวมทั้งหมดเฉลี่ยเดือนละ 9,142,310 คิดเป็นต้นทุนคงที่เฉลี่ยเดือนละ 5,636,403 และต้นทุนผันแปรเฉลี่ยเดือนละ 3,505,907 ต้นทุนรวมแผนกอาหารและเครื่องดื่ม คิดเป็นร้อยละ 39.80 แผนกบริหาร คิดเป็นร้อยละ 25.78 และแผนกช่าง คิดเป็นร้อยละ 10.82 (ดังแสดงในตารางที่ 2)

ตารางที่ 1 ต้นทุนการบริการทางบัญชีของโรงแรมระดับ 1-2 ดาว จำแนกตามแผนก

แผนก	จำนวนเงิน (บาท/เดือน)			ร้อยละ
	FC	VC	รวม	
-ฝ่ายบริหาร	378,587	123,644	502,231	56.18
-แผนกต้อนรับส่วนหน้า	94,700	25,831	120,531	13.48
-แผนกแม่บ้าน/อาหารและเครื่องดื่ม	34,200	189,739	223,939	25.05
-แผนกช่าง	33,130	14,083	47,213	5.28
รวม	540,617	353,297	893,914	100

ตารางที่ 2 ต้นทุนการบริการทางบัญชีของโรงแรมระดับ 3-5 ดาว จำแนกตามแผนก

แผนก	จำนวนเงิน (บาท/เดือน)			ร้อยละ
	FC	VC	รวม	
ฝ่ายปฏิบัติการ				
-แผนกต้อนรับส่วนหน้า	305,580	74,376	379,956	4.16
-แผนกแม่บ้าน	467,261	258,517	725,778	7.89
-แผนกอาหารและเครื่องดื่ม	2,161,928	1,475,222	3,637,150	39.80
-แผนกรักษาความปลอดภัย	288,101	2,941	291,042	3.19
ฝ่ายสำนักงาน				
-แผนกการขายและการตลาด	208,140	34,753	242,893	2.66
-แผนกการเงินและบัญชี	359,716	76,475	436,191	4.77
-แผนกทรัพยากรบุคคล	63,060	20,515	83,575	1.23
-แผนกช่าง	368,106	621,146	989,252	10.82
-แผนกบริหาร	1,414,511	941,962	2,356,473	25.78
รวม	5,636,403	3,505,907	9,142,310	100

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาจะเห็นว่าต้นทุนการบริการทางบัญชีของธุรกิจโรงแรมในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น โรงแรมระดับ 1-2 ดาว มีต้นทุนรวมทั้งหมดเฉลี่ยเดือนละ 893,914 บาท คิดเป็นต้นทุนคงที่เฉลี่ยเดือนละ 522,283 บาท และต้นทุนผันแปรเฉลี่ยเดือนละ 371,631 บาท โรงแรมระดับ 3-5 ดาว มีต้นทุนรวมทั้งหมดเฉลี่ยเดือนละ 9,142,310 บาท คิดเป็นต้นทุนคงที่เฉลี่ยเดือนละ 5,636,403 บาท และต้นทุนผันแปรเฉลี่ยเดือนละ 3,505,907 บาท จากข้างต้นจะเห็นว่ามีต้นทุนคงที่มากกว่าต้นทุนผันแปรเนื่องจากต้นทุนคงที่ของโรงแรมเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเงินเดือนและสวัสดิการพนักงานที่จ่ายให้กับพนักงานประจำ ค่าลิขสิทธิ์ ค่าเบี้ยประกันภัย ซึ่งจะต้องจ่ายคงที่ไม่ว่าลูกค้าที่มาใช้บริการจะมีจำนวนมากหรือน้อย สอดคล้องกับ อรพรรณ สิทธิชัย (2550) กล่าวว่าการศึกษาต้นทุนในการประกอบกิจการของสถานประกอบการสปาจำนวน 30 แห่งพบว่าผู้ประกอบการร้อยละ 60 ประกอบกิจการมาประมาณ 1-3 ปี ต้นทุนที่มากที่สุดเป็นต้นทุนคงที่ทั้งหมดมีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ย 2,106,284 บาท ต้นทุนผันแปรมีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ย ต่อปี 184,589 บาท และต้นทุนค่าเสียโอกาสเฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 35,000 บาท รวมต้นทุนในการประกอบธุรกิจสปาประมาณ 2.2 ล้านบาท และสอดคล้องกับ สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น (2553) กล่าวว่า โรงแรมและรีสอร์ทส่วนใหญ่ มีจุดอ่อนคือ เป็นกิจการที่มีต้นทุนคงที่และค่าใช้จ่ายที่สูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งต้นทุนด้านอาหารและเครื่องดื่ม ต้นทุนด้านพลังงานสำหรับต้นทุนรวมในแต่ละแผนกของโรงแรมระดับ 1-2 ดาว แผนกที่มีต้นทุนรวมสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ฝ่ายบริหาร แผนกแม่บ้าน/อาหารและเครื่องดื่ม และแผนกต้อนรับส่วนหน้า โรงแรมระดับ 3-5 ดาว แผนกที่มีต้นทุนรวมสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ แผนกอาหารและเครื่องดื่ม แผนกบริหาร และแผนกช่าง

จากการที่แผนกดังกล่าวมีต้นทุนสูง เนื่องจากเป็นแผนกมีบทบาทในการบริหาร การให้บริการลูกค้า และสนับสนุนงานบริการลูกค้าโดยตรง สอดคล้องกับ สุดใจ ขอเสริมศรี (2549) กล่าวว่าโรงแรม/รีสอร์ทสปา พบว่า การจัดการต้นทุนของโรงแรม/รีสอร์ทสปาและเดย์สปา มีวิธีการจัดการต้นทุนไม่แตกต่างกัน คือการกำหนดส่วนประกอบต้นทุน การคำนวณและการบันทึกบัญชี และการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศใช้ในการบริหารจัดการ ส่วนประกอบของต้นทุนในการให้บริการต้นทุนหลักคือ ค่าจ้างพนักงานผู้ให้บริการซึ่งเป็นต้นทุนที่สำคัญที่สุด รองลงมาเป็นผลิตภัณฑ์และสมุนไพร ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ในการให้บริการ เป็นต้น สอดคล้องกับ สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น (2553) กล่าวว่า บทวิเคราะห์ธุรกิจโรงแรมและรีสอร์ทที่ 2553 พบว่า อัตราค่าจ้างพนักงานของโรงแรมและรีสอร์ทมีค่าเฉลี่ยอัตราค่าจ้างพนักงานสูงกว่าค่ามาตรฐานเล็กน้อย คือมีอัตราค่าจ้างคิดเป็นร้อยละ 21.40 ต่ำกว่าค่าจ้าง F & B อัตราค่าจ้างพนักงานนี้จะส่งผลต่อต้นทุน ดังนั้นจึงควรมีระดับที่เหมาะสมไม่ต่ำหรือไม่สูงเกินไปหากต่ำเกินไปอาจจะส่งผลต่อการให้บริการได้ และถ้าสูงเกินไปควรมีการตรวจสอบวิธีการทำงานของพนักงานว่ามีประสิทธิภาพเพียงพอหรือไม่หรือมีพนักงานมากเกินไปหรือไม่ในขณะที่ต้องรักษาคุณภาพงานบริการลูกค้าไว้ นอกจากนี้ยังกล่าวว่า ค่าเฉลี่ยของดัชนีค่าวัตถุดิบที่ใช้ใน F & B ของโรงแรมและรีสอร์ททั้งขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ มีค่าสูงกว่าค่ามาตรฐานโดยขนาดเล็กมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดประมาณร้อยละ 38.60 รองลงมาเป็นขนาดกลางร้อยละ 36.90 และขนาดใหญ่ร้อยละ 33.90 ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการกำหนดราคาขายได้สูงกว่าหรือสามารถซื้อวัตถุดิบได้ในราคาต่ำกว่า

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปประยุกต์ใช้

1.1 ผลการศึกษาที่ได้สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ต้นทุนของสถานประกอบการ ธุรกิจโรงแรมและรีสอร์ท ช่วยให้เข้าใจโครงสร้างต้นทุนและนำมาพิจารณาในการบริหารค่าใช้จ่ายที่มีต้นทุนสูงรวมถึงการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าต้นทุนอาหารและเครื่องดื่มมีจำนวนต้นทุนที่สูง ซึ่งผู้ประกอบการสามารถนำผลวิจัยไปปรับใช้ในการลดต้นทุนอาหารและเครื่องดื่มของโรงแรมได้ ดังนี้

1.2.1 จัดทำ Recipe ของรายการอาหารในทุกเมนูซึ่งจะทำให้ทราบต้นทุนในแต่ละรายการอาหารว่าควรเป็นเท่าใด

1.2.2 สังเกตยอดตรายได้ และพยากรณ์รายได้ที่อ้างอิงจากตัวเลขของลูกค้า จะทำให้สามารถควบคุมการสั่งซื้อสินค้าได้

1.2.3 จัดทำรายงานต้นทุนอาหารและเครื่องดื่มจะสามารถควบคุมต้นทุนได้อย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การทำวิจัยในครั้งถัดไปควรศึกษาทั้งต้นทุนการบริการทางบัญชีและต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์และนำมาเปรียบเทียบกันเพื่อจะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารในการวางแผนการดำเนินงาน

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ให้สนับสนุนงบประมาณการวิจัยในครั้งนี้รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ทำได้ให้คำแนะนำ รวมทั้งข้อเสนอแนะอื่นๆ จนกระทั่งงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2557). *สรุปสถานการณ์นักท่องเที่ยวพฤษภาคม 2557*. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2557, จาก www.m-society.go.th/article_attach/11928/16184.pdf
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2557). *โครงการรายงานและพยากรณ์พฤติกรรมนักท่องเที่ยวและความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทย*. ค้นเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2557, จาก www.Marketing-database.tat.ro.th/Ewt_dl_ling.php?nid=1769
- เทศบาลนครขอนแก่น. (2557). *ศูนย์ข้อมูลข่าวสารเทศบาลนครขอนแก่น*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2557, จาก [www.Center.kkmumi.go.th/index.php?option=com_content & view=article & id=88](http://www.Center.kkmumi.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=88)
- ยุทธ ไทยวรรณ. (2552). *วิธีการวิจัยทางธุรกิจ*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ศูนย์วิจัยด้านการตลาดการท่องเที่ยว. (2557). *สถานการณ์การท่องเที่ยว ปี 2556 และแนวโน้มปี 2557*. สืบค้นเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2557, จาก www.marketingdatabase.tat.or.th/ewt_news.php?nid=1731&filename=index&c_id=3.
- สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น). (2553). *บทวิเคราะห์ธุรกิจโรงแรมและรีสอร์ท ปี 2553*. โครงการกิจกรรมการเผยแพร่ผลการวิเคราะห์ระบบเตือนภัยและระบบฐานข้อมูลแก่สาธารณะ. กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. กระทรวงอุตสาหกรรม.
- สุดใจ ขอเสริมศรี. (2549). การจัดการต้นทุนธุรกิจสปา:กรณีศึกษาโรงแรม/รีสอร์ท สปาและเดย์สปาในภาคใต้. *Songklanakar J. of Social Sciences & Humanities*.
- อรพรรณ สิทธิชัย. (2550). ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการบริโภคเดย์ สปา และต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ของการประกอบการเดย์ สปา ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต*, 63-64.
- Tourism Watch for Thailand. (2554). *ไตรมาส 3/54 ไทยเที่ยวไทยท่องเที่ยวสุดใสกว่าตลาดต่างชาติ*. ค้นเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2558, จาก <http://prodrum.npru.ac.th/twt/>

โอกาสในการพัฒนาและความท้าทายในการพัฒนาของวัฒนธรรมดั้งเดิม ของกลุ่มชาติพันธุ์ในบริบทของโลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรม

The Development Opportunities and Development Challenges of Ethnic Traditional Culture in the context of “Cultural Globalization”

เปรมสินี คำทับัน¹

Pramesini Khamtab¹

บทคัดย่อ

ในยุคของการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แห่งศตวรรษที่ 21 ปรากฏการณ์ของ
โลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรมกลายเป็นหัวข้อพูดคุยสำคัญ โลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรมไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นชั่วพริบ
ตา แต่ทว่าเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นผ่านขั้นตอนมากมายของกระบวนการพัฒนา ตรงใดที่เราสามารถ
คว้าโอกาสในการพัฒนาไว้ได้ แล้วเอาชนะความท้าทายในการพัฒนาได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ไม่ว่าจะเป็
นวัฒนธรรมดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ใด ๆ ก็สามารถได้รับโอกาสในการพัฒนาอย่างมั่นคงในอนาคต
วัตถุประสงค์ของบทความฉบับนี้คือเพื่อตอบคำถามต่อไปนี้ คือ โลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรมคืออะไร
โลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรมจะส่งผลอย่างไรต่อวัฒนธรรมดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ และหนทางการแก้ปัญหา
ของวัฒนธรรมดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ในการรับมือกับโลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรมคืออะไร ผู้เขียนหวังเป็
นอย่างยิ่งว่าบทความฉบับนี้จะสามารถก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนแนวคิดและความรู้ในหมู่นักอ่านที่สนใจในด้
านการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรม

คำสำคัญ: โลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรม, วัฒนธรรมดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์, โอกาสในการพัฒนา
ความท้าทายในการพัฒนา

Abstract

In the era of science and technology development in the 21st century, the phenomenon of
Cultural Globalization has become an important topic of discussion. Cultural Globalization is not
something that happens in the blink of an eye, but it is the phenomenon which occurs through
many stages of development. As long as we can grasp development opportunities, and
rationally overcome the development challenges, any Ethnic Traditional Culture is able to get a

¹ นักศึกษาปริญญาเอก, ด้านมาร์กซิสแบบจีนและวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม คณะคตินิยมและการปกครอง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
จีนตอนใต้ เบอร์โทรศัพท์ 0625926197 อีเมล postlin@gmail.com

¹ Ph. D candidate, Sinicization of Marxism and Chinese Traditional Culture, School of Ideology and Politics, South
China University of Technology, 0625926197, postlin@gmail.com

chance to develop healthily in the future. The purpose of this article is to answer the questions: what is the Cultural Globalization; how the Cultural Globalization impact to Ethnic Traditional Culture; what is the solutions of Ethnic Traditional Culture to cope with the Cultural Globalization. I hope that this article is able to provide some mutual exchange of ideas and knowledge to the readers interested in cultural studies.

Keywords : The Cultural Globalization, Ethnic Traditional Culture, development opportunities, development challenges

“The Cultural Globalization” refers to the strength of impacts, cooperation and interactions among countries of the world that are in the process of the development of the global economy and cultural exchange. These make cultural styles with commonness gradually popularized, and become trends or a state of worldwide standards (Bao Zhonghao, 2002). From the dimension of time, we can separate the development process of the cultural globalization in to three stages. The first, the embryonic stage of cultural globalization, it appeared during the late 15th century to the late 16th century. In the east, there were the seven voyages of Chinese admiral Zheng He. In the west, there was a period of great nautical voyages. These events made culture available to the outside world and laid the foundation for the seed of cultural globalization. The second, the highly developed stage of cultural globalization appeared during the 17th century to the late 19th century. Westerners have twice been through Industrial Revolution,. They completed the overall evolution from economic development to science and technology development. In this period, the capitalist countries utilized their advanced military technology to open the doors of the unopened countries, and export their

technology, revolution, religion and products. The third, the forming stage of cultural globalization, appeared during the early 20th century till now. While two world wars were destroying human social orders, the level of human technology was pushed to a higher level. Communication technology (telephone, internet) developed rapidly. These provided a more convenient channel to propagate ideologies and cultures. The resulting unity of language also greatly contributed to the propagation of capitalist culture worldwide. The depth and breadth of cultural globalization has seen unprecedented development.

Contemporary cultural globalization consists of three major features. The first, technical characteristics, the development of internet, information technology and telecommunication technology have made people able to get the latest information wherever there are. Moreover, they are also able to share their information with other people with almost zero cost. The second, homogeneity, it mainly appear in the form of language using, festival, norms and organizations, universal value, etc. The third, diversification, the cultural globalization is actually a diverse coexistence of cultural systems. This comprises the univer-

sality of cultural values which relate to human common destiny and the diversity of each national culture, local culture that does not deny the individuality of each geographical area and culture of each ethnic group (Jin Minqing, 2004). In the aspect of value, cultural globalization has a profound connotation, which is the basis of the existence and development of cultural globalization. It can be separated into three dimensions. The first, “cultural globalization and globalization”, cultural globalization is one of the important components of globalization. It coordinates with economic globalization and political globalization to push the development of globalization. The second, cultural globalization is a group of processes. It is not an independent state, but, it is a group of continuous processes. In these processes, all the countries and ethnic groups in the world can be able to communicate and interact in the aspect of ethnic value and language in-depth. The third, cultural globalization is diversification. Due to our society containing a diversification of cultures, the differentiation of political forms and demands of the benefits, an uncomplicated cultural system cannot be complied, but only diversified cultural system and living together with peace will be the ultimate cultural pattern.

Getting along with the continuous development of science and technology, cultural globalization, led by the western culture, which has already prepared for modernization, has become a development challenge for developing countries' Ethnic Traditional Cultures. In some areas, there is “western capitalist cultural hegemony” which tries to replace “globalization” with “westernization”.

This also led to “the identity orientation's problem in those Ethnic Traditional Cultures”. As a famous Philosopher and Sociologist has said, some people have sharply pointed out that China is losing Chinese characters now. That means, the core of the crisis, which Chinese people currently face, is a “self-character identity crisis (Ding Yi, 1996). If we just adapt the overall westernization to follow the modernization, and ignore the clear understanding of our culture without internal and external cultural dialectical thinking, it means, we are transmitting some wrong idea about how to accomplish the cultural modernization to our young generations. This will cause “the ethnic traditional cultural identity crisis” among the youth, and this will lead to less respect and protection on the Ethnic Traditional Culture. Therefore, we cannot ensure the sustainable development of Ethnic Traditional Culture. Ultimately, it will affect the ethnic traditional cultural security. The Chinese current president, Mr. Xi Jinping, had a speech at the 1st meeting of the national security of the Central Security Committee on April the 15th of 2014. He emphasized that “we must insist on our national security concept, treat the people's security as the aim, treat the political security as the important key, treat the economic security as the basis, treat the military, cultural and social security as the guarantee, see the international security boost as the thing which should rely on, to create a national security concept with Chinese characteristics (Xi Jinping, 2014).

From the overall perspective, the process of Cultural Globalization not only brings Ethnic Traditional Culture development challenges, but

also brings Ethnic Traditional Culture the development opportunities which can be separated in three points. The first is to provide the development impetus for the Ethnic Traditional Cultures. Due to the technological characteristics of cultural globalization, provide new communication technology for the Ethnic Traditional Cultures. As Bill Gates said, "the information superhighway will break the national boundaries, and may promote the development of a world culture, or at least promote the sharing of a cultural activity and cultural values" (Hua Jian, 2001). In addition, while Cultural globalization is providing Ethnic Traditional Cultures the development opportunities, it is also bringing Ethnic Traditional Cultures new development ideas and concepts. The second, to guide Ethnic Traditional Cultures to develop a new trend by promoting Ethnic Traditional Cultures to change themselves from being closed to opened, from single to diversity. The third, to create two new

patterns of culture for development of Ethnic Traditional Cultures. These would be network culture and market culture. The convenience of the internet network permits people to break through the limit of time and space. Market culture, which is born by the market economy, introduces a competitive and effective concept to the Ethnic Traditional Cultures. These will promote the development of Ethnic Traditional Cultures.

Globalization is a development necessity for human society. In terms of weak culture, Cultural Globalization is both the opportunities and the challenges. While Cultural Globalization provides a new development impetus and new development patterns for Ethnic Traditional Cultures, it also brings Ethnic Traditional Cultures some development challenges, such as, ethnic identity orientation's problem, cultural identity crisis, Ethnic Traditional Culture security's problem, etc.

References

- Bao Zhonghao. (2002). The value connotation of cultural globalization. *Marxism & Reality*, 4: 28-36.
- Jin Mingqing. (2004). Cultural Globalization and the diversification of Global culture system. *Tianjin Social Sciences*, 2: 64-67.
- Ding Yi. (1996). Globalization and the trend of Chinese culture. *Exploration and Free Views*, 10: 35-36.
- Xi Jinping. (2014). Persist in overall national security concept, take the national security road with Chinese Characteristics. *People's Daily* April 16.7.
- Hua Jian. (2001). *Soft power competition: The trend of cultural competition from the perspective of Globalization*. Shanghai: Shanghai Social Sciences Press. 261.

การพัฒนาชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร

The Development of a Self-Development Package to Promote Classroom Research Competency of Teachers under the Sakon Nakhon Educational Service Area

วาโร เฟิงส์วัตต์¹

Waro Phengsawat¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครู วิธีดำเนินการเป็นการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วยขั้นตอนการศึกษาเพื่อหาสาระสำคัญของสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียน โดยวิเคราะห์จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาการวิจัยและความต้องการของครู ตามลำดับแล้วนำสาระนั้นมาสร้างเป็นชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา การพัฒนานวัตกรรม การนำนวัตกรรมไปใช้และการเขียนรายงานการวิจัย โดยแต่ละหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วยชื่อหน่วยการเรียนรู้ หัวข้อเนื้อหา แนวคิด วัตถุประสงค์ เนื้อหา เอกสารอ้างอิง แบบประเมินผลตนเอง แบบทดสอบท้ายชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และชุดพัฒนาเพื่อซ่อมเสริม พร้อมด้วยแบบทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรมด้วยตนเอง หลังจากนั้นจึงนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูจำนวน 30 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู มีประสิทธิภาพ 80.74/80.80

2. ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูในแต่ละด้านปรากฏ ดังนี้

2.1 ด้านความรู้ พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยตนเองมีความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ด้านทักษะ พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยตนเองมีทักษะการวิจัยในชั้นเรียน โดยสามารถเขียนเค้าโครงการวิจัยในชั้นเรียนที่มีคุณภาพอยู่ในระดับดี

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹ Assistant Professor, Educational Administration and Development, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

2.3 ด้านเจตคติ พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยตนเองมีเจตคติที่ดีต่อการวิจัยในชั้นเรียนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : สมรรถภาพการวิจัย, ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง, การวิจัยในชั้นเรียน

Abstract

The purposes of the present research and development study are to develop and test the efficiency of a self-development package designed to promote the classroom research competency of teachers in the Sakon Nakhon Educational Service Area. The research process comprises preliminary analytical study of related literatures, a survey of experts' opinions on content, and an assessment of teachers needs, respectively. The collected data were analyzed and then employed in the creation of a self-development package comprising four units: survey and analysis of problem, innovation development, implementation of innovation, and research report writing. Within each unit, the name of the unit, topic of content, concept, objectives, contents, references, self-evaluation, posttest, remedial *teaching*, and pre-test and post-test of the self-development package are provided. Thirty teachers participated in the study.

The research findings reveal that:

1. The efficiency of the self-development package to promote classroom research competency of teachers based on the 80/80 efficiency criteria were 80.74/80.80.

2. The efficiency of the self-development package to promote classroom research competency of teachers in each domain were presented as

2.1 Cognitive domain: the sample group acquires the classroom research knowledge after training with higher scores than before the training at the .01 level of significance.

2.2 Psychomotor domain: the sample group acquires the classroom research skills by producing the classroom research proposals with good quality.

2.3 Affective domain: the sample group demonstrates positive attitudes toward the self-development package to promote classroom research after training higher than before training at the .01 level of significance.

Keywords : Classroom Research Competency of Teachers, Self-development Package, Classroom Research

บทนำ

ครูเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้ง 4 ด้านอย่างสมดุลและกลมกลืนกัน ได้แก่ ด้านปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม ดังนั้น ครูจึงต้องเป็นบุคคลที่ใฝ่คว้าหาความรู้อยู่เสมอ วิธีการหนึ่งที่ใช้สำหรับการค้นคว้าหาความรู้อย่างมีระบบ โดยใช้วิธีการที่น่าเชื่อถือคือการวิจัย ทั้งนี้เนื่องจากการวิจัยเป็นกระบวนการเสาะแสวงหาความรู้ที่มีระบบและน่าเชื่อถือ มีการทดสอบสมมติฐานที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในเรื่องนั้นๆ เพื่อนำไปใช้พยากรณ์หรือสังเกตการเปลี่ยนแปลง เพื่อควบคุมสิ่งหนึ่งให้คงที่ ดังนั้น การวิจัยจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการค้นคว้าหาความจริง เพื่อนำเอาไปใช้ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการเรียนการสอนของครูมักจะประสบปัญหาต่างๆ ในชั้นเรียน ซึ่งวิธีการหนึ่งในการที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้นครูจะต้องใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งการวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยที่ทำโดยครู ของครู เพื่อครู สำหรับครู เป็นการวิจัยที่ครูจะต้องตั้งปัญหาในการเรียนการสอนออกมา และครูจะต้องแสวงหาข้อมูลเพื่อนำมาแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยกระบวนการที่เชื่อถือได้ ผลของการวิจัยคือคำตอบที่ครูจะเป็นผู้นำไปใช้แก้ปัญหาของตน (อุทุมพร จามรمان, 2537: 16) นอกจากนี้ การวิจัยในชั้นเรียนยังเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในห้องเรียน เพื่อพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ทั้งในส่วนหลักสูตร วิธีการสอน การจัดกิจกรรม สื่อการสอน แบบฝึกปฏิบัติ รวมทั้งการวัดและประเมินผล เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประสิทธิภาพ และคุณภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 และมาตรา 30 ที่ให้ความสำคัญกับการนำการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยกำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมสนับสนุน

ให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความรอบรู้และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ อีกทั้งให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา ดังนั้น ครูจะต้องใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีเจตคติที่ดีต่อวิชาเรียน อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งถ้าครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถในการวิจัยในชั้นเรียนแล้ว จะทำให้ครูสามารถที่จะใช้กระบวนการดังกล่าวในการ ค้นคว้าหาความรู้ต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นสารสนเทศในการแก้ไขปัญหาในชั้นเรียนของตนเอง และสอดคล้องกับสภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของตน

ชุดฝึกอบรมตนเองเป็นชุดของสื่อประสม (multi-media) ที่จัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนรู้ตามหัวข้อเนื้อหา และประสบการณ์ของแต่ละหน่วยที่ต้องการจะให้ผู้เรียนได้รับ โดยจัดไว้เป็นชุดๆ บรรจุลงในซอง กล่อง หรือกระเป๋า (บุญเกื้อ ควรหาเวช, 2543: 91) โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง มีอิสระในการเรียน ผู้เรียนสามารถใช้เวลาเรียนตามความสามารถและความสนใจของตนเอง การจัดสื่อการเรียนการสอนอยู่ในลักษณะสื่อประสม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจ ความต้องการ ความสามารถของแต่ละบุคคล จึงทำให้สื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองในลักษณะต่างๆ ถูกนำไปใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะสื่อที่เป็นเอกสารสิ่งพิมพ์ที่พัฒนาขึ้น โดยอาศัยหลักการสอนแบบโปรแกรม ซึ่งมีลักษณะที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนอย่างกระฉับกระเฉง กล่าวคือมีการเรียนรู้ด้วยการทำกิจกรรมด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนได้ทราบผลการเรียนของตนในทันที โดยให้

ทราบคำตอบที่ถูกต้องซึ่งเรียกว่าข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนอยากเรียนต่อไป ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์แห่งความสำเร็จเป็นระยะๆ โดยการเสริมแรง ซึ่งในการเสริมแรงควรกระทำทันที ถ้าหากล่าช้าออกไปตัวเสริมแรงก็จะลดประสิทธิภาพของการเสริมแรงลงไป และการจัดลำดับเนื้อหาเป็นขั้นตอนย่อยๆ ต่อเนื่องกัน กล่าวคือเริ่มจากเรื่องง่ายหรือสิ่งที่รู้แล้ว เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจเริ่มแรก แล้วจึงค่อยเพิ่มความยากขึ้นตามลำดับ ดังนั้นจะเห็นว่าชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูจึงมีความเหมาะสมที่จะพัฒนาครูในเรื่องดังกล่าว

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เพื่อที่จะพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนได้ อันจะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนได้สอดคล้องสภาพจริง ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย และพัฒนา (Research and Development) มีขั้นตอนในการ

วิจัยและพัฒนา ดังนี้

1. ศึกษาสมรรถภาพหลักและสมรรถภาพย่อยของการวิจัยในชั้นเรียน โดยได้ดำเนินการ ดังนี้
 - 1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในชั้นเรียน แล้วสรุปสมรรถภาพหลักและสมรรถภาพย่อยของการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบ
 - 1.2 ตรวจสอบดัชนีความสอดคล้อง โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยนำผลการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1.1 มาร่างเป็นแบบสอบถามแล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จากนั้นนำมาวิเคราะห์ความสอดคล้องโดยพิจารณาคัดเลือกข้อที่มีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปได้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 61)
 - 1.3 สสำรวจความต้องการพัฒนาตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นของครู โดยนำสาระจากผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญในข้อ 1.2 ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป มาสร้างเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สสำรวจความต้องการพัฒนาตนเองของครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 360 คน จากนั้นจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ แล้วคัดเลือกสมรรถภาพที่ครูมีความต้องการอยู่ในระดับมากขึ้นไป ($\bar{X} \geq 3.51$) มากำหนดสาระเพื่อนำไปสร้างเป็นชุดฝึกอบรมด้วยตนเองต่อไป
2. สร้างชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู โดยแต่ละหน่วยการเรียนรู้มี 9 องค์ประกอบ คือ ชื่อหน่วยการเรียนรู้ หัวข้อเนื้อหา แนวคิด วัตถุประสงค์ เนื้อหา เอกสารอ้างอิง แบบประเมินผลตนเอง แบบทดสอบท้ายชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และชุดพัฒนาเพื่อซ่อมเสริม
3. สร้างแบบทดสอบฉบับรวมสำหรับใช้ในการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยสร้างจากสาระสำคัญอันเป็นเป้าหมายของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งได้แบบทดสอบฉบับรวมจำนวน 50 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.20 ถึง 0.86

ค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีของโลเวทท์ มีค่า 0.70 (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 93)

4. หาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง ดังนี้

4.1 การหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง โดยการนำไปทดลองใช้ เพื่อพัฒนาให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

4.2 การทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติของคะแนนก่อน และหลังการศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง โดยการทดสอบค่าที (t-test แบบ Dependent Samples)

4.3 ประเมินทักษะการวิจัยในชั้นเรียนจากการเขียนเค้าโครงการวิจัยในชั้นเรียน โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.4 การทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติของเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียนระหว่างก่อน และหลังการฝึกอบรม โดยการทดสอบค่าที (t-test แบบ Dependent Samples)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า

1. ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู ประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยที่ 1 การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา หน่วยที่ 2 การพัฒนานวัตกรรม หน่วยที่ 3 การนำนวัตกรรมไปใช้ และหน่วยที่ 4 การเขียนรายงานการวิจัย โดยแต่ละหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วยชื่อหน่วยการเรียนรู้หัวข้อเนื้อหา แนวคิด วัตถุประสงค์ เนื้อหา เอกสารอ้างอิง แบบประเมินผลตนเอง แบบทดสอบท้ายชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และชุดพัฒนาเพื่อซ่อมเสริมพร้อมด้วยแบบทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรมด้วยตนเอง

2. การหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

2.1 การหาประสิทธิภาพของชุดฝึก

อบรมด้วยตนเอง โดยการนำไปทดลองใช้ เพื่อพัฒนาให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ผลการทดลองพบว่า

2.1.1 การทดลองแบบเดี่ยว ใช้กลุ่มตัวอย่าง 2 คน ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเป็น 69.48/71

2.1.2 การทดลองแบบกลุ่มย่อย ใช้กลุ่มตัวอย่าง 8 คน ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเป็น 76.95/77.76

2.1.3 การทดลองแบบภาคสนาม ใช้กลุ่มตัวอย่าง 30 คน ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเป็น 80.74/80.80 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80/80 แสดงว่าชุดฝึกอบรมด้วยตนเองมีประสิทธิภาพ

2.2 การทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติของคะแนนก่อนและหลังการศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเองด้านความรู้ พบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยตนเองมีความรู้การวิจัยในชั้นเรียนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 ประเมินทักษะการวิจัยในชั้นเรียนจากการเขียนเค้าโครงการวิจัยในชั้นเรียน พบว่าผู้เข้ารับการอบรมสามารถเขียนเค้าโครงการวิจัยในชั้นเรียนที่มีคุณภาพอยู่ในระดับดี

2.4 การทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติของคะแนนก่อนและหลังการศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเองด้านเจตคติ พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยตนเองมีเจตคติที่ดีต่อการวิจัยในชั้นเรียนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบสารสนเทศสำคัญและอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สำคัญสำคัญของชุดฝึกอบรมด้วยตนเองได้จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและพิจารณาความสอดคล้องกับความต้องการของครูได้สาระหลักและสาระย่อยมาสร้างชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยที่ 1 การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา หน่วยที่ 2 การพัฒนานวัตกรรมหน่วยที่ 3 การนำนวัตกรรมไปใช้ และหน่วยที่ 4 การเขียนรายงานการวิจัย

สาระหลักของหน่วยการเรียนรู้ข้างต้นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาเห็นสอดคล้องกันว่ามี ความจำเป็นต่อการวิจัยในชั้นเรียน (ค่า IOC อยู่ใน ช่วงระหว่าง 0.80 ถึง 1.00) ซึ่งเป็นไปตามสาระที่ ได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทุก หัวข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน ต่างก็เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และ ประสบการณ์ในด้านการศึกษาวิจัยในชั้นเรียน มีผลงาน ทางวิชาการในเรื่องดังกล่าว มีประสบการณ์การสอน เกี่ยวกับการวิจัย หรือประสบการณ์การนิเทศ เกี่ยวกับการทำวิจัยของครูมานาน จึงมีความคิด เห็นสอดคล้องกันว่าองค์ความรู้ที่ผ่านการศึกษา อย่างมีขั้นตอนทั้ง 4 หน่วยการเรียนรู้ ล้วนมีความ จำเป็นสำหรับครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน เมื่อ ศึกษาถึงความต้องการพัฒนาตนเองของครูผู้สอน พบว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากการวิจัยในชั้นเรียนเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ในการค้นคว้าหาคำตอบ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จากการปฏิบัติการสอน เพื่อปรับปรุงและพัฒนา งานสอนของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (อัจฉรา สรวาสี, 2541: 15-17; สุวิมล ว่องวานิช, 2551) ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 ข้อ (5) ได้กล่าวถึงการ จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยให้สถานศึกษาและหน่วย งานที่เกี่ยวข้องดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้ครู สามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการสอน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียน รู้และมีความรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วน หนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ นอกจากนี้ในมาตรา 30 ได้เน้นย้ำถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอน

ว่าให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ครูสามารถวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละ ระดับการศึกษา ซึ่งจะเห็นว่าพระราชบัญญัติการ ศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้เน้นถึงความสำคัญ ของการวิจัยในชั้นเรียนมาก จึงส่งผลให้ครูผู้สอนมี ความต้องการที่จะพัฒนาตนเองในเรื่องดังกล่าวอยู่ ในระดับมากที่สุด

2. การทดลองหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรม ด้วยตนเองได้ผล ดังนี้

2.1 ผลการทดลองหาประสิทธิภาพตาม เกณฑ์ 80/80 ในการทดลอง 3 ครั้ง ปรากฏว่าได้ผล ในเกณฑ์ 69.48/71, 76.95/77.76 และ 80.74/80.80 ตามลำดับ ในการทดลองทั้ง 3 ครั้ง ได้ผลที่แตกต่าง กันและได้เกณฑ์สูงขึ้นตามลำดับ จนเข้าสู่เกณฑ์ใน ครั้งที่ 3 ทั้งนี้เนื่องจากการทดลองแต่ละครั้งผู้วิจัย ได้นำข้อมูลมาปรับปรุงในส่วนที่พบข้อบกพร่อง จึง ทำให้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตามลำดับ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

2.1.1 เนื้อหาสาระของชุดฝึกอบรม ด้วยตนเองในแต่ละหน่วยการเรียนรู้สอดคล้องกับ ความต้องการของครู ซึ่งจะเห็นได้จากผลการ วิเคราะห์ความต้องการพัฒนาตนเองของครูที่อยู่ใน ระดับมากที่สุด ประกอบกับกระบวนการได้มาซึ่ง ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองผ่านการตรวจสอบจากผู้ เชี่ยวชาญ และการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว สอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่ว่าผู้ใหญ่ จะเรียนรู้ได้ดี ถ้าหากเรื่องนั้นตรงกับความต้องการ และความสนใจของตนเอง (จิริยา เหนียนเฉลย, 2546: 117)

2.1.2 ครูมีความต้องการที่จะพัฒนา ตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้วิจัยได้นำผลการ วิเคราะห์ที่พบว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมาก และระดับมากที่สุดมากำหนดสาระของชุดฝึกอบรม ด้วยตนเอง ประกอบกับกลุ่มที่ทดลองใช้ชุดฝึก อบรมด้วยตนเองมีเวลา มีความพร้อมที่จะศึกษา

หน่วยการเรียนรู้ต่างๆ ซึ่งเป็นไปตามกฎความพร้อม (law of readiness) ของธอร์นไคค์ (Thorndike) ที่ว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้เมื่อมีความพร้อม ความพอใจย่อมตามมากับความสำเร็วจนนั้น (ประสาธ อิศรปริดา, 2549: 219)

2.1.3 ครูผู้สอนได้ศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเองตามกำลังความสามารถ ความพร้อม ความพึงพอใจ และความถนัดของตนเอง โดยไม่ต้องมาอยู่รวมกันตามสถานที่และเวลาที่กำหนด ซึ่งบุคคลจะเรียนรู้ได้ดีภายใต้เงื่อนไขดังกล่าว (Werther and Davis, 1981, หน้า 185)

2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยตนเองมีความรู้และเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีทักษะการวิจัยในชั้นเรียน โดยสามารถเขียนเค้าโครงการวิจัยในชั้นเรียนที่มีคุณภาพอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องจากผู้เรียนมีความพึงพอใจ มีความพร้อมที่จะเรียน ประกอบกับการศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเองนั้น ผู้ศึกษาจะต้องทำความเข้าใจถึงแนวคิด วัตถุประสงค์ และเนื้อหาอย่างละเอียด แล้วจึงทำแบบประเมินผลตนเอง ทำแบบทดสอบท้ายชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง และชุดพัฒนาเพื่อซ่อมเสริมตามลำดับ ซึ่งกระบวนการศึกษาในลักษณะนี้เป็นโอกาสให้ผู้ศึกษาได้ประเมินความก้าวหน้าของตนเองเป็นระยะๆ โดยอาศัยข้อมูลย้อนกลับอย่างเป็นระบบ ลักษณะดังกล่าวเป็นจุดเด่นของชุดฝึกอบรมด้วยตนเองที่ทำให้ผู้ศึกษาเกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเดสส์เลอร์ (Dessler, 1982: 272) และสตีเยร์ (Steers, 1984: 287) จึงส่งผลให้สมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของของผู้เข้าอบรมหลังการอบรมด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเองสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของคุณไปใช้ ควรดำเนินการ ดังนี้

1.1.1 ทำการทดสอบครูกลุ่มเป้าหมายด้วยแบบทดสอบฉบับรวม หากใครที่ทำคะแนนได้ไม่ถึงร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม ควรต้องได้รับการพัฒนา

1.1.2 ให้ผู้ที่ต้องการรับการพัฒนาทำแบบทดสอบประจำหน่วยด้วยตนเองก่อนที่จะศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเองในแต่ละหน่วย เพื่อทดสอบความรู้ความสามารถว่าจะต้องได้รับการพัฒนาด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเองนั้นหรือไม่ โดยผู้ทำคะแนนได้ถึงร้อยละ 80 ของคะแนนเต็มไม่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา ควรได้รับการพัฒนาหรือศึกษาด้วยตนเองเฉพาะหน่วยที่ทำคะแนนต่ำกว่าร้อยละ 80 ของคะแนนเต็มเท่านั้น

1.1.3 ให้ผู้ที่ควรได้รับการพัฒนาดำเนินการตามข้อ 1.1.2 ตามลำดับจากหน่วยที่ 1 ถึงหน่วยที่ 4 ในเวลาและสถานที่ที่แต่ละคนมีความสะดวก หลังการศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเองที่ต้องศึกษาแล้วให้ผู้ศึกษาทำแบบทดสอบประจำหน่วยด้วยตนเอง เสร็จแล้วจึงทำการตรวจสอบความถูกต้องโดยอาศัยคำเฉลยในชุดฝึกเพื่อซ่อมเสริม ถ้าหากข้อสอบข้อใดทำไม่ถูกต้องให้ทำการศึกษา ซ่อมเสริมตามคำแนะนำในชุดฝึกเพื่อซ่อมเสริมนั้น จนกว่าจะมีความรู้ความเข้าใจ หรือฝึกปฏิบัติในเรื่องนั้น ๆ ได้ จึงจะทำการทดสอบตนเองเพื่อศึกษาชุดฝึกหน่วยอื่น ๆ ต่อไป

1.1.4 เมื่อผู้ศึกษาได้ศึกษาชุดฝึกด้วยตนเองครบทุกหน่วยแล้วให้ทำแบบทดสอบฉบับรวมอีกครั้งหนึ่ง หากสามารถทำแบบทดสอบได้คะแนนถึงร้อยละ 80 ของคะแนนเต็มหรือมากกว่า แสดงว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเรื่องการวิจัยในชั้นเรียนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด แต่ถ้าหากทำแบบทดสอบได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ดังกล่าวควรตรวจสอบหาข้อบกพร่องที่ทำให้ไม่สามารถทำคะแนนได้ตามเกณฑ์ดังกล่าว แล้วหา

ทางปรับปรุงแก้ไข เพื่อเพิ่มเติมในส่วนที่ยังขาด ความรู้ ความเข้าใจหรือฝึกปฏิบัติได้ต่อไปอีก

1.2 หลังจากพัฒนาบุคลากรกลุ่มเป้าหมายไปได้ในช่วงระยะเวลา 15 วัน หรือ 30 วัน หรืออื่น ๆ ตามความเหมาะสม ผู้บริหารโรงเรียนควรสังเกตพฤติกรรมการทำงานของผู้รับการพัฒนาไป แล้วว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือไม่ นอกจากนั้นควรตรวจสอบผลงานว่ามีคุณภาพขึ้นหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อหาสาเหตุที่ควรปรับปรุงแก้ไข พฤติกรรม หรือคุณภาพของงานต่อไป

1.3 การนำชุดฝึกอบรมด้วยตนเองไปใช้พัฒนาบุคลากร ไม่จำกัดเฉพาะบุคลากรครูผู้สอน เท่านั้น แต่อาจนำไปใช้พัฒนาบุคลากรอื่น ๆ เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์

1.4 ผู้ที่นำชุดฝึกอบรมด้วยตนเองนี้ไปใช้ศึกษาควรมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ไม่ดูคำตอบก่อน และควรปฏิบัติตามคู่มืออย่างเคร่งครัด

1.5 ผู้ศึกษาคควรมีเวลาเพียงพอในการศึกษาแต่ละหน่วยการเรียนรู้ เพื่อที่จะได้ทำกิจกรรมให้แล้วเสร็จก่อนที่จะศึกษาในหน่วยต่อไป

1.6 การนำชุดฝึกอบรมด้วยตนเองไปใช้อาจจะพิมพ์แยกเนื้อหาออกเป็นชุด หรือหน่วยการเรียนรู้ละ 1 เล่ม ทั้งนี้เพื่อความสะดวกและจงใจในการศึกษา อีกทั้งควรให้ความสำคัญกับการออกแบบรูปเล่ม ภาพประกอบ และตัวอักษรที่ใช้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองที่พัฒนาขึ้นได้รับการทดสอบประสิทธิภาพเฉพาะในเรื่องความ

รู้ความเข้าใจในเนื้อหา ทักษะในการฝึกปฏิบัติและเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียนเท่านั้น ไม่ได้ศึกษาถึงประสิทธิภาพที่มีผลต่อเนื่องไปถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานและผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพหลังการศึกษาเสร็จสิ้นไปแล้วในช่วงเวลาหนึ่ง ดังนั้น ผู้สนใจอาจวิจัยให้ทราบถึงประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมด้วยตนเองในประเด็นดังกล่าวได้

2.2 ควรทำการศึกษาดึงองค์ประกอบต่างๆ ที่จะทำให้การศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเองได้ผลดียิ่งขึ้น เช่น สื่อ กิจกรรมการเรียนรู้

2.3 ควรมีการสร้างชุดฝึกอบรมด้วยตนเองให้อยู่ในลักษณะของสื่อหลายมิติ ในสาระที่จำเป็นต้องสื่อด้วยการเคลื่อนไหว และมีเสียง เช่น คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) วิดิทัศน์ (video) ซึ่งจะทำให้การศึกษาน่าสนใจยิ่งขึ้น

2.4 ควรมีการติดตามผลผู้ที่ศึกษาชุดฝึกอบรมด้วยตนเองไปแล้ว ว่าสามารถนำเอาความรู้และทักษะไปปฏิบัติในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้มากน้อยเพียงใด หรือมีปัญหา อุปสรรคอะไรบ้าง เพื่อที่จะหาทางช่วยเหลือต่อไป

2.5 ควรมีการศึกษาและพัฒนาชุดฝึกอบรมด้วยตนเองในเรื่องต่างๆ ให้มากขึ้น เพื่อให้ครูได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เทคนิคการสอน การเสริมแรง การจงใจ

เอกสารอ้างอิง

- จรรยา เหนียนเฉลย. (2546). *เทคโนโลยีการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2543). *นวัตกรรมการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: เอส อาร์ พรินติ้ง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประสาธ อิศรปริดา. (2549). *สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). มหาสารคาม: โครงการตำรา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2551). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). มหาสารคาม: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัจฉรา สระวาสี. (2541). การวิจัยในชั้นเรียนแบบมีส่วนร่วม. *วารสารข้าราชการครู*, 17(5), 15-17.
- อุทุมพร จามรมาน. (2537). *การวิจัยของครู*. ม.ป.ท.
- Dessler, Gary G. (1982). *Organization and Management*. Virginia: Boston Publishing.
- Steers, Richard M. (1984). *Introduction to Organizational Behavior*. (2nd ed). Illinois: Scott, Foresman and Company.

ความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค ความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ การสนับสนุนทางสังคม และพัฒนาการตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นตั้งครรภ์ จังหวัดอ่างทอง *

Adversity Quotient, Knowledge of Pregnancy, Social Support and Maternal Tasks of Pregnancy of the Pregnant Adolescents at Ang Thong Province *

พิชญนาถ ครองญาติ¹, บัวทอง สว่างโสภาคกุล²

Phitchayanat Khrongyat¹, Buathong Sawangsopakul²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค ความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ การสนับสนุนทางสังคม และพัฒนาการตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นตั้งครรภ์ จังหวัดอ่างทอง 2. ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นตั้งครรภ์ จังหวัดอ่างทอง ตามปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน 3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค ความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ การสนับสนุนทางสังคม และพัฒนาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นตั้งครรภ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นตั้งครรภ์จำนวน 259 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบแบบ t-test และ F-test การทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD (least significant difference) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคสูง มีความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์สูง มีการสนับสนุนทางสังคมปานกลาง และมีพัฒนาการตั้งครรภ์ปานกลาง ปัจจัยส่วนบุคคลในด้านอายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ความสัมพันธ์กับคู่สมรส ลักษณะการอยู่อาศัยที่แตกต่างกัน ทำให้มีพัฒนาการตั้งครรภ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค ความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพัฒนาการตั้งครรภ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค, ความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์, การสนับสนุนทางสังคม, พัฒนาการตั้งครรภ์, วัยรุ่นตั้งครรภ์

* วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹ นิสิตปริญญาโท, สาขาจิตวิทยาชุมชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² รองศาสตราจารย์, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

* Master of Science Thesis, Community Psychology, Kasetsart University

¹ Master of Community Psychology, Kasetsart University

² Associate Professor, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University

Abstract

The objectives of this research were 1. to study the adversity quotient, knowledge of pregnancy, social support and maternal tasks of pregnancy of pregnant adolescents in Ang Thong province. 2. to compare the differences of maternal tasks of pregnancy of pregnant adolescents in Ang Thong province according to their personal factors. 3. to examine the relationship between adversity quotient, knowledge of pregnancy, social support and maternal tasks of pregnancy. The sample consisted of 259 pregnant adolescents in Ang Thong province. Questionnaires were used as tools to collect data. Statistical methods used were percentages, mean, standard deviation, t-test, F-test, LSD (least significant difference), and Pearson's product moment correlation coefficient. Level of significance was set at 0.05

Research results could be summarized as follows. Adversity quotient and knowledge of pregnancy among pregnant adolescents were at a high level. Social support and Maternal tasks of pregnancy of pregnant adolescents were at a moderate level. Difference in age, occupation, income, marital relationship, and living arrangements of pregnant adolescents made a difference in doing maternal tasks of pregnancy at 0.01 level of statistical significant. Adversity quotient, knowledge of pregnancy and social support positively correlated with the maternal tasks of pregnancy at 0.01 level of significance.

Keywords : Adversity quotient, Knowledge of pregnancy, Social support, Maternal tasks of pregnancy, Pregnant adolescents

บทนำ

การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของประเทศไทยเป็นปัญหาสำคัญที่มีแต่จะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆจากข้อมูลสถิติสาธารณสุขระบุว่า ปี 2539 อัตราการเกิดมีชีพ ในกลุ่มมารดาอายุ 15-19 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.7 ของการเกิดมีชีพทั้งหมด ต่อมาในปี 2553 พบว่าอัตราการเกิดมีชีพจากมารดาวัยรุ่นสูงในประเทศไทยได้พุ่งสูงขึ้นไปจนถึงร้อยละ 20 แล้ว จนได้บรรจุอยู่ในวาระแห่งชาติประจำปี 2554 ซึ่งตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา และกำหนดเป้าหมายลดอัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นให้เหลือเพียงร้อยละ 10 แต่ต่อมาในปี 2556 รายงานสถิติสุขภาพโลก 2013 ขององค์การอนามัยโลก พบว่าประเทศไทยมีอัตราการคลอดบุตรของวัยรุ่นอยู่ที่ 47 คน ต่อสตรีอายุ 15-19 ปี พันคน เป็นลำดับ

ที่ 5 ในกลุ่มประเทศประชาคมอาเซียน

การตั้งครรภ์ถือเป็นภาวะวิกฤติตามพัฒนาการของชีวิต ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคมของผู้ตั้งครรภ์ โดยปกติแล้วช่วงอายุที่เหมาะสมสำหรับการตั้งครรภ์อยู่ระหว่าง 20-30 ปี ซึ่งบุคคลจะมีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ มีวุฒิภาวะที่สามารถจะดูแลครรภ์ ยอมรับการปรับเปลี่ยนบทบาทสู่การเป็นมารดา ซึ่งต้องรับภาระในการเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนบุตร แต่เนื่องจากวัยรุ่นเป็นช่วงการเปลี่ยนผ่าน ทำให้วุฒิภาวะทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ไม่สอดคล้องกับการตั้งครรภ์และการเป็นมารดา ซึ่งเป็นบทบาทที่ต้องมีความรับผิดชอบ มีการตัดสินใจ มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับบทบาท อีกทั้งการตั้งครรภ์ยังขัดขวางความรู้สึกสมดุระหว่าง การพึ่งพาตนเองกับการพึ่งพาผู้อื่น ซึ่งเป็นพัฒนาการในช่วงวัยรุ่น (Cram-Elsberry & Mally-Corriett,

1986) ดังนั้นการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นจึงเป็นภาวะวิกฤตซ้ำซ้อนที่วัยรุ่นต้องผ่านพ้นและต้องการความสามารถที่จะปฏิบัติตามพัฒนาการตั้งครรภ์ให้ได้

พัฒนาการตั้งครรภ์ (Maternal task of pregnancy) เริ่มต้นขึ้นเมื่อผู้ตั้งครรภ์รับรู้ว่ามี การตั้งครรภ์เป็นพัฒนาการต่อเนื่องไปตลอดเวลาในทุกไตรมาสของการตั้งครรภ์ ผู้ตั้งครรภ์จะต้องมีการปรับตัวยอมรับบทบาทหน้าที่ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความพร้อมในการเป็นมารดาของบุคคลนั้น (May & Mahlmeister, 1994) พัฒนาการตั้งครรภ์จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญมากของการเป็นมารดาต่อไป

ความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคคือการที่บุคคลมีความเข้มแข็งอดทน และมีความสามารถในการควบคุมปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของบุคคล รวมทั้งการกระทำพัฒนาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นที่ต้องเผชิญกับอุปสรรคทั้งทางร่างกายและจิตใจแตกต่างจากการตั้งครรภ์ในวัยที่เหมาะสม

ความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ เป็นสิ่งที่ทำให้วัยรุ่นตั้งครรภ์เกิดความเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง การมีความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ทำให้วัยรุ่นตั้งครรภ์เกิดความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน ระยะตั้งครรภ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ ความสัมพันธ์กับคู่สมรส การคลอด และการเป็นมารดา เมื่อมีความรู้ก็จะมี ความเข้าใจ และทำให้บรรเทาความวิตกกังวลที่จะเกิดขึ้นระหว่างตั้งครรภ์ สามารถปฏิบัติพัฒนาการตั้งครรภ์ได้อย่างราบรื่น

การสนับสนุนทางสังคม ที่ได้จากมารดา คู่สมรส คนรอบข้าง และบุคลากรทางการแพทย์ ก็ เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่จะช่วยเกื้อหนุนให้วัยรุ่นตั้งครรภ์สามารถกระทำพัฒนาการตั้งครรภ์ได้ เนื่องจากการสนับสนุนทางสังคมเป็นสิ่งที่ทำให้วัยรุ่นตั้งครรภ์เกิดความ รู้สึกมีคุณค่า มีความหมาย มีความมั่นใจในตนเอง รู้สึกว่าได้รับการช่วยเหลือเมื่อเกิดอุปสรรค

การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของจังหวัดอ่างทองนั้น มีอัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมากกว่าร้อยละ 10

ข้อมูลอัตราการคลอดบุตรของกรมการปกครองระบุว่า อัตราการคลอดบุตรของมารดาวัยรุ่นของจังหวัดอ่างทองมีอัตราสูงเป็น 10 อันดับแรกของประเทศไทยติดต่อกันมาแล้ว 3 ปี (2551-2553) ปี 2554 มีวัยรุ่นตั้งครรภ์เข้ารับการฝากครรภ์ในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทั้งสิ้น 7 โรงพยาบาล จำนวน 729 คน จากผู้ฝากครรภ์ทั้งหมด 2,188 คน คิดเป็นร้อยละ 33.32

จากปัญหา แนวคิด และข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค ความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ การสนับสนุนทางสังคม กับพัฒนาการตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นตั้งครรภ์ จังหวัดอ่างทอง โดยผู้วิจัยเห็นว่าผลการวิจัยอาจจะสามารถนำไปใช้ เป็นแนวทางในการพัฒนามารดาวัยรุ่นให้กระทำ บทบาทการเป็นมารดาได้อย่างเหมาะสมสอดคล้อง กับความคาดหวังของสังคม แม้ว่าจะมีการตั้งครรภ์ในช่วงวัยที่ไม่เหมาะสมก็ตาม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค ระดับความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ ระดับการสนับสนุนทางสังคม และระดับพัฒนาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นตั้งครรภ์ จังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นตั้งครรภ์ จังหวัดอ่างทอง ตามปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคกับพัฒนาการตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นตั้งครรภ์ จังหวัดอ่างทอง
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์กับพัฒนาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นตั้งครรภ์ จังหวัดอ่างทอง
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมของวัยรุ่นกับพัฒนาการตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นตั้งครรภ์ จังหวัดอ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ตั้งครรภ์อายุต่ำกว่า 20 ปี ที่เข้ารับการฝากครรภ์ ในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จังหวัดอ่างทอง 7 โรงพยาบาล มีจำนวน 729 คน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอ่างทอง, 2554) โดยมีเงื่อนไขคือ เป็นผู้ตั้งครรภ์ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีสัญชาติไทย สามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้ และมีอายุครรภ์ไม่ต่ำกว่า 20 สัปดาห์ในวันที่ทำการเก็บข้อมูล

2. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ ได้ทำการคำนวณหาขนาดตัวอย่างของกลุ่มตัวอย่าง โดยการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 259 คน จากนั้นจะทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วนตามจำนวนวัยรุ่นตั้งครรภ์ในแต่ละโรงพยาบาล

การศึกษาคั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนกันยายน 2555 - มกราคม 2556

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยคั้งนี้ โดยมีการทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบและนำไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทดสอบก่อนการเก็บข้อมูลจริง (Tryout) กับหญิงตั้งครรภ์ที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับและรายข้อ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาร์ค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

1. แบบสอบถามด้านปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ อายุครรภ์ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ความสัมพันธ์กับคู่สมรส ลักษณะการอยู่อาศัย

2. แบบสอบถามความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยใช้แนวคิดของ Stoltz (1997) มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ มีทั้งข้อความเชิงบวกและเชิงลบ

3. แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยประยุกต์จากแนวคิดทฤษฎีที่ได้ทำการศึกษา ให้เลือกตอบว่า ใช่ หรือ ไม่ใช่ จำนวน 16 ข้อ มีทั้งข้อความเชิงบวกและเชิงลบ

4. แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยใช้แนวคิดของ House (1981) มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 24 ข้อ มีทั้งข้อความเชิงบวกและเชิงลบ

5. แบบสอบถามพัฒนาการตั้งครรภ์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยใช้แนวคิดของ May and Mahlmeister (1994) มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ มีทั้งข้อความเชิงบวกและเชิงลบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยคั้งนี้

1. ทำหนังสือเรื่องขออนุมัติในการดำเนินการเก็บข้อมูลจากภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ไปยังนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดอ่างทอง และผู้อำนวยการโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทั้ง 7 แห่งในจังหวัดอ่างทอง เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

2. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปแจกกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่คำนวณได้ โดยแนะนำตัวชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย อธิบายขั้นตอนรายละเอียดการเก็บข้อมูล รวมทั้งการตอบแบบสอบถาม และเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

3. เก็บรวบรวมแบบสอบถาม พร้อมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

4. นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลทั้งหมดแล้ว จึงดำเนินการลงรหัสบันทึกข้อมูล และนำไปวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยแยกสถิติออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้ในการจำแนกตัวแปรและแปลความหมายตัวแปรส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) แสดงลักษณะการกระจายของข้อมูล

2. สถิติอนุมาน (Inference statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ได้แก่

2.1 t – test เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของตัวแปรตามที่แบ่งตามตัวแปรอิสระเป็น 2 กลุ่ม

2.2 F – test เพื่อทดสอบค่าเฉลี่ยความแปรปรวนของตัวแปรตามที่จำแนกตามตัวแปรอิสระตั้งแต่ 3 กลุ่มเป็นต้นไป และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างรายคู่ด้วยวิธีของ LSD (Least significance difference)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค ความรู้เกี่ยวกับการตั้งครุ การตั้งครุ การสนับสนุนทางสังคม กับพัฒนาการตั้งครุ (n=259)

ตัวแปร	\bar{x}	S.D.	ระดับ
ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค	72.98	10.11	สูง
ความรู้เกี่ยวกับการตั้งครุ	13.01	1.65	สูง
การสนับสนุนทางสังคม	87.71	10.09	ปานกลาง
พัฒนาการตั้งครุ	104.01	15.62	ปานกลาง

ส่วนที่ 3 ผลการทดสอบการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของพัฒนาการตั้งครุตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ความ

3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) ในการหาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในแต่ละคู่

4. กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Level of significance) ที่ 0.05 และ 0.01

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุ 18-19 ปี ร้อยละ 45.90 อายุครุ 28 สัปดาห์และสูงกว่า ร้อยละ 57.10 ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าและสูงกว่า ร้อยละ 50.20 ไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 64.50 ไม่มีรายได้ ร้อยละ 64.50 อยู่ด้วยกันกับคู่สมรส โดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส ร้อยละ 59.50 และพักอาศัยอยู่กับครอบครัวของตนเอง ร้อยละ 59.80

ส่วนที่ 2 ระดับความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค ความรู้เกี่ยวกับการตั้งครุ การสนับสนุนทางสังคม กับพัฒนาการตั้งครุ ของวัยรุ่นตั้งครุ ดังปรากฏในตารางที่ 1

สัมพันธ์กับคู่สมรส ลักษณะการอยู่อาศัยแตกต่างกัน มีพัฒนาการตั้งครุแตกต่างกัน ดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบพัฒนาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นตั้งครรภ์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (n=259)

ปัจจัยส่วนบุคคล	พัฒนาการตั้งครรภ์		t-test	F-test
	\bar{X}	S.D.		
อายุ				
14-15 ปี	95.50	14.01	-	13.08**
16-17 ปี	101.27	16.68		
18-19 ปี	108.78	13.16		
อาชีพ			-	
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	100.67	16.07		12.96**
ลูกจ้างหรือพนักงาน	111.52	12.94		
ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว	106.75	11.90		
รายได้ต่อเดือน				
ไม่มีรายได้	100.67	16.07		11.09**
3,000-6,500 บาท	102.54	12.86		
6,501-8,500 บาท	110.94	11.03		
8,501 บาท ขึ้นไป	114.31	12.21		
ความสัมพันธ์กับคู่สมรส				
อยู่ด้วยกัน (จดทะเบียนสมรส)	113.96	11.00		24.58**
อยู่ด้วยกัน (ไม่ได้จดทะเบียนสมรส)	106.70	15.52		
แยกกันอยู่	95.00	12.91		
ลักษณะการอยู่อาศัย				
อาศัยอยู่กับครอบครัวของตัวเอง	101.85	16.13	2.746**	
อาศัยอยู่กับครอบครัวของคู่สมรส	107.22	14.30		

** p < .01

และเมื่อเปรียบเทียบพัฒนาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นตั้งครรภ์จำแนกตามอายุ อาชีพ รายได้ ต่อเดือน ความสัมพันธ์กับคู่สมรส เป็นรายคู่ โดย

วิธี LSD (Least Significant Difference) ดังปรากฏในตารางที่ 3, 4, 5 และ 6 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพัฒนาการตั้งครรรค์ของวัยรุ่นตั้งครรรค์ จำแนกตามอายุเป็นรายคู่ ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference) (n=259)

พัฒนาการตั้งครรรค์ จำแนกตามอายุ	\bar{X}	อายุ		
		(1)	(2)	(3)
		95.50	101.27	108.78
(1) 14-15 ปี	95.50	-		
(2) 16-17 ปี	101.27	ns	-	
(3) 18-19 ปี	108.78	**	**	-

ns $p > .05$, ** $p < .01$

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพัฒนาการตั้งครรรค์ของวัยรุ่นตั้งครรรค์ จำแนกตามอาชีพ เป็นรายคู่ ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference) (n=259)

พัฒนาการตั้งครรรค์ จำแนกตามอาชีพ	\bar{X}	อาชีพ		
		(1)	(2)	(3)
		100.67	111.52	106.75
(1) ไม่ได้ประกอบอาชีพ	100.67	-		
(2) ลูกจ้างหรือพนักงาน	111.52	**	-	
(3) ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว	106.75	*	ns	-

ns $p > .05$, * $p < .05$, ** $p < .01$

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพัฒนาการตั้งครรรค์ของวัยรุ่นตั้งครรรค์ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน เป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference) (n=259)

พัฒนาการตั้งครรรค์ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	\bar{X}	รายได้ต่อเดือน			
		(1)	(2)	(3)	(4)
		100.67	102.54	110.94	114.31
(1) ไม่มีรายได้	100.67	-			
(2) 3,000-6,500 บาท	102.54	ns	-		
(3) 6,501-8,500 บาท	110.94	**	*	-	
(4) 8,501 ขึ้นไป	114.31	**	**	ns	-

ns $p > .05$, * $p < .05$, ** $p < .01$

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพัฒนาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นตั้งครรภ์ จำแนกตามความสัมพันธ์กับ
คู่สมรส เป็นรายคู่ ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference) (n=259)

พัฒนาการตั้งครรภ์ จำแนกตามความสัมพันธ์กับคู่สมรส	\bar{X}	ความสัมพันธ์กับคู่สมรส		
		(1)	(2)	(3)
		113.96	106.70	95.00
(1) อยู่ด้วยกัน (จดทะเบียนสมรส)	113.96	-		
(2) อยู่ด้วยกัน (ไม่ได้จดทะเบียนสมรส)	106.70	*	-	
(3) แยกกันอยู่	95.00	**	**	-

* p < .05, ** p < .01

ส่วนที่ 4 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ พบว่า ความสามารถในการฟันผาอุปสรรคโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพัฒนาการตั้งครรภ์โดยรวม ความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพัฒนาการตั้งครรภ์โดยรวม ดังปรากฏใน

สัมพันธ์ทางบวกกับพัฒนาการตั้งครรภ์โดยรวม การสนับสนุนทางสังคมโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพัฒนาการตั้งครรภ์โดยรวม ดังปรากฏในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการฟันผาอุปสรรค ความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ การ
สนับสนุนทางสังคม และพัฒนาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นตั้งครรภ์ (n=259)

ตัวแปร	R	P
ความสามารถในการฟันผาอุปสรรค	0.404**	0.000
ความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์	0.291**	0.000
การสนับสนุนทางสังคม	0.556**	0.000

** p < .01

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการฟันผาอุปสรรคโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 72.98) เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 14-19 ปี ซึ่งถือว่าอยู่ในช่วงวัยรุ่น เป็นวัยชีวิตที่คั่นกลางระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ (สุชา จันท์เอม และ สุรางค์ จันท์เอม, 2525) เป็นวัยที่ต้องการเป็นตัวของตัวเอง อยากแสดงความสามารถ และตัดสินใจในสิ่งต่างๆ เกี่ยวกับตนเอง (โสภณัท นุชนาถ, 2542) โดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นตอนปลาย ซึ่งมีวุฒิภาวะใกล้เคียงกับวัยผู้ใหญ่ มีเหตุผลมากขึ้น สามารถเรียนรู้

แก้ไขปัญหา หรือตัดสินใจได้ด้วยตนเอง รวมถึงการควบคุมอารมณ์และมีความรับผิดชอบ (Leifer, 2008)

ความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์โดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.01) ซึ่งจากผลการตอบแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์กลุ่มตัวอย่างได้ผลประเมินความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 68.3 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทุกคนเข้ารับการฝากครรภ์ที่โรงพยาบาล ซึ่งทำให้ได้รับความรู้จากการฝึกอบรมของหน่วยบริการฝากครรภ์ ซึ่งแพทย์และพยาบาลจะให้คำปรึกษาและความรู้ที่สำคัญระหว่างการตั้งครรภ์ และมีโครงการเตรียมความพร้อม คือ 'โรงเรียนพ่อ

แม่ ซึ่งเป็นบริการของสถานบริการสาธารณสุข เพื่อมุ่งเน้นเพื่อให้พ่อแม่มีความรู้ เจตคติ และทักษะในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก สำหรับผู้ตั้งครรรค์และสามี (กรมอนามัย, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับสุจารีถมพิรา (2549) ที่ทำการศึกษพบว่า หญิงตั้งครรรค์วัยรุ่นได้รับความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์มากที่สุด

การสนับสนุนทางสังคมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 87.71) ซึ่งมีแหล่งการสนับสนุนทางสังคมจากมารดา คู่สมรส ครอบครัวญาติพี่น้อง เพื่อน บุคลากรทางการแพทย์ เช่น แพทย์ พยาบาล เป็นต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการตั้งครรรค์ของกลุ่มตัวอย่างเกิดขึ้นในสภาวะที่ไม่เหมาะสม ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับคู่สมรสแบบอยู่ด้วยกัน โดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส และมีความสัมพันธ์แบบแยกกันอยู่ การตั้งครรรค์จึงเป็นปัญหาระหว่างกลุ่มตัวอย่าง คู่สมรส และครอบครัวของทั้งสองฝ่าย อาจทำให้มีความขัดแย้งเกิดขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการตั้งครรรค์ของกลุ่มตัวอย่างเกิดขึ้นในช่วงอายุที่ไม่เหมาะสมต่อการตั้งครรรค์ และส่วนใหญ่ตั้งครรรค์ในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ ทำให้ครอบครัวเกิดความไม่พอใจและไม่เห็นด้วย จึงถูกตำหนิ อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพและไม่มีรายได้ จึงอาจทำให้ครอบครัวและคู่สมรสต้องรับภาระค่าใช้จ่ายของทั้งตัวกลุ่มตัวอย่างเองและทารกในครรภ์ด้วย จึงทำให้ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับวัตถุ สิ่งของ เงินทอง แรงงาน และการปรับสภาพแวดล้อมต่อกลุ่มตัวอย่างได้อย่างเต็มที่ อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างทุกคนเข้ารับการฝากครรรค์ที่โรงพยาบาล ซึ่งทำให้ได้รับความรู้จากการฝึกอบรมของหน่วยงานฝากครรรค์

พัฒนาการตั้งครรรค์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 104.01) เนื่องจากในช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่างคือวัยรุ่น ซึ่งวัยรุ่นนั้นต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านจิตใจที่เกี่ยวข้องกับตนเอง (Psychosocial development of the self) และขณะเดียวกันก็ต้อง

เผชิญกับภาวะวิกฤติจากการตั้งครรรค์ ซึ่งถือเป็นวิกฤติของวุฒิภาวะ (Maturational crisis) ต้องมีภาวะผูกพันในการตั้งครรรค์ ดูแลครรรค์เป็นระยะเวลา นานถึง 9 เดือน เนื่องจากวัยรุ่นเป็นช่วงการเปลี่ยนแปลง ทำให้วุฒิภาวะทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ไม่สอดคล้องกับการตั้งครรรค์และการเป็นมารดา อีกทั้งการตั้งครรรค์ยังขัดขวางความรู้สึกสมดุระหว่างการพึ่งพาตนเองกับการพึ่งพาผู้อื่น ซึ่งเป็นพัฒนาการในช่วงวัยรุ่น (Cram Elsberry & Mally Corrinet, 1986) ในการตั้งครรรค์ ผู้ตั้งครรรค์จะต้องเปลี่ยนแปลงความสนใจจากเดิมที่เคยมีต่อเฉพาะตนเองมาเป็นพัฒนาการตั้งครรรค์ (Lederman, 1984) ซึ่งขัดกับลักษณะของวัยรุ่นที่สนใจแต่ตนเอง ทำให้วัยรุ่นไม่สามารถที่จะดำเนินพัฒนาการตั้งครรรค์ไปได้อย่างสมบูรณ์แบบ

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับพัฒนาการตั้งครรรค์กับปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า วัยรุ่นตั้งครรรค์ที่มีอายุมากกว่าจะมีพัฒนาการตั้งครรรค์สูงกว่า ซึ่งอายุ 18-19 ปี ถือเป็นวัยรุ่นตอนปลาย เป็นวัยที่ต้องเตรียมรับการก้าวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ มีความคิดและอารมณ์ที่มั่นคงมากขึ้น (Schuster & Ashburn, 1992) จึงสามารถปรับตนเองและมีพัฒนาการตั้งครรรค์ได้ดีกว่า

วัยรุ่นตั้งครรรค์ที่มีอายุครรรค์แตกต่างกัน มีพัฒนาการตั้งครรรค์ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีอายุครรรค์ 20 สัปดาห์ขึ้นไป ซึ่งเป็นระยะที่ทารกในครรภ์จะเริ่มมีการเคลื่อนไหว ทำให้ผู้ตั้งครรรค์รู้สึกถึงการเคลื่อนไหวและรู้สึกถึงการมีตัวตนของทารกในครรภ์ จึงทำให้ผ่านการยอมรับการตั้งครรรค์ นำไปสู่การสร้างสัมพันธ์ภาพกับทารกในครรภ์ มีการสัมผัสครรรค์เมื่อทารกตื่น การพูดคุย เมื่ออายุครรรค์มากขึ้น ขนาดของครรรค์ก็จะใหญ่ขึ้น ทำให้สตรีระร่างกายเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด ผู้ตั้งครรรค์จะมีการปรับตัวต่อร่างกายของตนเองและปรับตัวต่อความสัมพันธ์กับคู่สมรส และเริ่มจินตนาการถึงการคลอดและการเป็นมารดา (Sherwen, Scoloveno & Weingarten, 1999) ซึ่ง

สอดคล้องกับ Leifer (2008) ที่กล่าวไว้ว่า ตั้งแต่ระยะไตรมาสที่ 2 ผู้ตั้งครุฑจะพยายามแสดงบทบาทการเป็นมารดา เร็วขึ้นเกี่ยวกับสิ่งที่จำเป็นสำหรับทารก และสิ่งนี้จะเพิ่มมากขึ้นเมื่อเข้าสู่ระยะไตรมาสที่ 3 จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุครุฑแตกต่างกัน มีพัฒนาการตั้งครุฑไม่แตกต่างกัน

วัยรุ่นตั้งครุฑที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีพัฒนาการตั้งครุฑไม่แตกต่างกัน เนื่องจากพัฒนาการตั้งครุฑคือการแสดงภาวะทางจิตสังคมของผู้ตั้งครุฑ เป็นการปรับตัวและแสดงพฤติกรรมไปตามลำดับขั้นของพัฒนาการตั้งครุฑ ซึ่งไม่ต้องอาศัยระดับความรู้ที่ได้จากการศึกษาในสถานศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างจะมีความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมของหน่วยงานฝากครุฑมีแพทย์และพยาบาลให้คำปรึกษาและความรู้ที่สำคัญระหว่างการตั้งครุฑแก่ผู้ตั้งครุฑ อีกทั้งในปัจจุบันมีเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย สามารถหาความรู้ได้จากสื่อต่างๆ รอบตัวได้โดยง่าย เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือคู่มือ เว็บไซต์ต่างๆ เป็นต้น จากรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับแม่และเด็กที่มีเผยแพร่หลากหลาย ซึ่งผู้ตั้งครุฑที่มีการศึกษาทุกระดับสามารถเข้าถึงข้อมูลความรู้นี้ได้

วัยรุ่นตั้งครุฑที่มีอาชีพลูกจ้างหรือพนักงานจะมีพัฒนาการตั้งครุฑสูงกว่าวัยรุ่นตั้งครุฑที่ประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว และวัยรุ่นตั้งครุฑที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ เนื่องมาจากผู้หญิงที่มีงานทำ เมื่อตั้งครุฑก็จะเกิดความวิตกกังวลในเรื่องการทำงาน เพราะระหว่างการตั้งครุฑจะต้องมีการหยุดงานเพื่อไปตรวจครุฑอยู่เป็นระยะ หรือมีความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่กระทบต่อการทำงาน รวมทั้งมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นทั้งในระหว่างตั้งครุฑและในการเลี้ยงดูบุตรที่กำลังจะเกิดมา (วชิรพร โชติพานัส, 2555) ซึ่งอาชีพลูกจ้างหรือพนักงานนั้นเป็นอาชีพที่มีสวัสดิการประกันสังคมจากบริษัท โรงงาน หรือนายจ้าง สามารถเบิกค่าใช้จ่ายในการคลอดบุตร และได้รับเงินสงเคราะห์การหยุดงานเพื่อการคลอด

บุตร (สำนักงานประกันสังคม, 2548) ทำให้กลุ่มตัวอย่างลดภาระค่าใช้จ่ายในการตั้งครุฑ นอกจากนี้อาชีพลูกจ้างหรือพนักงานยังมีการทำงานเป็นเวลานานนอน สามารถลาคลอดได้ตามกฎหมายแรงงาน จึงลดความวิตกกังวลในเรื่องของเวลาพักผ่อนหลังคลอดและเลี้ยงดูบุตร เมื่อครบตามกำหนดวันลาแล้วก็สามารถกลับไปทำงานได้ตามเดิม

วัยรุ่นตั้งครุฑที่มีรายได้สูงจะมีพัฒนาการตั้งครุฑสูงกว่า เนื่องมาจากรายได้เป็นพื้นฐานของระบบการดูแลสุขภาพของบุคคล เป็นแหล่งสนับสนุนให้บุคคลสามารถปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้ตามความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ รวมทั้งความปลอดภัยด้านสุขภาพ (Edelman & Mandel, 1990) นอกจากนี้การมีรายได้สูงทำให้ไม่ต้องกังวลกับปัญหาเศรษฐกิจ

วัยรุ่นตั้งครุฑที่มีความสัมพันธ์แบบอยู่ด้วยกัน โดยจดทะเบียนสมรส จะมีพัฒนาการตั้งครุฑสูงกว่าเนื่องมาจากการจดทะเบียนสมรสนั้นเป็นสิ่งที่แสดงถึงการมีคู่สมรสอย่างถูกกฎหมาย ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความมั่นใจในสถานภาพสมรส ไม่ต้องวิตกกังวลในเรื่องสิทธิต่างๆ และทารกในครุฑก็เป็นบุตรอย่างถูกกฎหมาย สถานภาพสมรสมีผลต่อความรับผิดชอบต่อครอบครัวและความรู้สึกทางด้านจิตใจ กลุ่มตัวอย่างที่แยกกันอยู่กับคู่สมรสอาจต้องรับภาระทางการเงิน และขาดการสนับสนุนทางสังคมจากคู่สมรส ทำให้เกิดผลกระทบต่อการปฏิบัติตนตามพัฒนาการตั้งครุฑ

วัยรุ่นตั้งครุฑที่อาศัยอยู่กับครอบครัวของคู่สมรสจะมีพัฒนาการตั้งครุฑสูงกว่าวัยรุ่นตั้งครุฑที่อาศัยอยู่กับครอบครัวของตนเอง เนื่องมาจากการที่กลุ่มตัวอย่างได้เข้าไปอาศัยอยู่กับครอบครัวของคู่สมรสนั้นแสดงให้เห็นถึงการยอมรับและเห็นชอบจากครอบครัวของคู่สมรส ทำให้กลุ่มตัวอย่างรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว เกิดความมั่นใจว่าครอบครัวของคู่สมรสให้การยอมรับการตั้งครุฑนี้ จึงมีพัฒนาการตั้งครุฑดีกว่า สอดคล้องกับแนวคิดของ Arthur

(2007) ที่ทำการศีกษาพบว่าการไม่ได้รับการยอมรับจากครอบครัวของคู่ครอง ทำให้หญิงตั้งครรรค์วัยรุ่นรู้สึกเหมือนถูกทอดทิ้ง ว่าเหว โดดเดี่ยว และไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคม

ความสามารถในการฟื้นฟูปศุภสรค มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพัฒนาการตั้งครรรค์ ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่าตนเองมีความพยายามที่จะจัดการกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการตั้งครรรค์ได้ ทั้งภาระการตั้งครรรค์ที่เกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่อาจก่อให้เกิดความไม่สุขสบายต่างๆ การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ ความเครียด ความวิตกกังวล ที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดระยะการตั้งครรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับ ฮารี พันธมณี (2546) ที่กล่าวไว้ว่า ความสามารถในการฟื้นฟูปศุภสรค หรือการเอาชนะปัญหาและอุปสรรค หมายถึง การที่บุคคลมีความอดทน จิตใจเข้มแข็งและมีเป้าหมายชัดเจนแน่นอน สามารถอดทนต่อความยากลำบาก ความเจ็บปวด การรอคอย อดทนต่อความเหนื่อยหน่าย มุ่งมั่นฟื้นฟูปศุภสรคและแก้ปัญหาให้ได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการตั้งครรรค์สูงไปด้วย

ความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรรค์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพัฒนาการตั้งครรรค์ เนื่องจากการที่บุคคลจะปฏิบัติสิ่งต่างๆ ได้อย่างถูกต้องนั้น จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นเสียก่อน ดังที่สุชา จันทรเอม (2539) กล่าวไว้ว่า ความรู้ทำให้บุคคลสามารถนำเอาข้อเท็จจริงที่เป็นนามธรรมไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อแสดงออกถึงพฤติกรรม และส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีกว่าเดิม เพราะความรู้เป็นพื้นฐานของการคิด การไตร่ตรอง และการตัดสินใจว่าจะปฏิบัติหรือไม่ การมีความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรรค์ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระยะตั้งครรรค์ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ หรือความสัมพันธ์กับคู่สมรส รวมทั้งการคลอดและการเป็นมารดาด้วย เมื่อได้รับความรู้ก็จะมีความเข้าใจ ทำให้ปฏิบัติตัวได้อย่างถูกต้อง ลด

ความเครียด ความวิตกกังวลหรือความกลัวที่เกิดขึ้นในระยะตั้งครรรค์ ทำให้วัยรุ่นตั้งครรรค์สามารถปฏิบัติพัฒนาการตั้งครรรค์ไปได้อย่างราบรื่น

การสนับสนุนทางสังคมโดยรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพัฒนาการตั้งครรรค์ เนื่องจากการสนับสนุนทางสังคมเป็นสิ่งที่ทำให้วัยรุ่นตั้งครรรค์เกิดความรู้สึกมีคุณค่า มีความหมาย มีความมั่นใจในตนเอง รู้สึกว่าได้รับการช่วยเหลือเมื่อเกิดอุปสรรค การที่วัยรุ่นตั้งครรรค์ได้รับการสนับสนุนทางอารมณ์จากครอบครัว ญาติพี่น้อง คู่สมรส หรือเพื่อน ส่งผลให้วัยรุ่นตั้งครรรค์รับรู้ว่าจะตนเองได้รับความสนใจแล ได้รับความรัก ความหวังเีย การไต่ยินคำพูดที่ดีทำให้รู้สึกดี มีกำลังใจ รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า การได้รับการช่วยเหลือด้านการเงินจากคู่สมรสหรือครอบครัว ทำให้วัยรุ่นตั้งครรรค์สามารถเลือกซื้ออาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ซื้อของใช้สำหรับทารก หรือได้รับการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระ เช่น คู่สมรสพามาฝากครรรค์ ช่วยเหลืองานบ้าน ทำให้วัยรุ่นตั้งครรรค์มีความพึงพอใจได้รับการตอบสนองความต้องการในทุกด้าน ทำให้วัยรุ่นตั้งครรรค์สามารถปฏิบัติพัฒนาการตั้งครรรค์ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับการศีกษาของอรทัย ทรงผาสุข (2551) พบว่า แรงสนับสนุนจากคู่สมรสมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพัฒนาการตั้งครรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติและข้อเสนอแนะที่ใช้เป็นแนวทางในการศีกษาครั้งต่อไปได้ ดังนี้

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. วัยรุ่นตั้งครรรค์มีความสามารถในการฟื้นฟูปศุภสรคระดับสูง แต่ความสามารถในการฟื้นฟูปศุภสรค ด้านความสามารถในการควบคุมและด้านผลกระทบจะต่ำกว่าด้านอื่น เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างยังเป็นวัยรุ่น มีการเปลี่ยนแปลงของกาย

และใจ ทำให้ควบคุมอารมณ์ได้ยาก และไม่มีวุฒิภาวะมากพอที่จะสามารถประเมินผลเหตุการณ์ต่างๆ ได้ชัดเจน ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรเพิ่มโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการฟื้นฟูอุปสรรค เนื่องจากเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลสามารถปรับตัวรับมือกับอุปสรรคได้อย่างเหมาะสม ผู้ที่มีความสามารถในการฟื้นฟูอุปสรรคสูงจะมีความเข้มแข็ง จัดการกับปัญหาและจิตใจของตนเองได้ เลือกลงแก้ปัญหาได้ถูกต้อง เป็นประโยชน์ต่อการใช้ชีวิตในทุกด้าน ไม่เฉพาะกับการตั้งครรรภ์เท่านั้น

2. วิทยาลัยตั้งครรรภ์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 68) มีความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรรภ์โดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยไม่มีวิทยาลัยตั้งครรรภ์คนใดที่มีความรู้ในระดับต่ำเลย แสดงให้เห็นว่าการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ตั้งครรรภ์ของหน่วยงานสาธารณสุขได้ผลดีมาก จึงควรส่งเสริมโครงการนี้ต่อไป

3. วิทยาลัยตั้งครรรภ์มีการสนับสนุนทางสังคมในระดับปานกลาง จึงควรมีการพูดคุยกับครอบครัวและคู่สมรสให้เห็นถึงความสำคัญของการสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้ตั้งครรรภ์ เช่น ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษาพูดคุย ช่วยแบ่งเบาภาระในชีวิตประจำวัน เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่าวิทยาลัยตั้งครรรภ์ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวเรื่องการแนะนำให้มาฝากครรรภ์ในระดับสูง แสดงว่าประชาชนเห็นความสำคัญของการฝากครรรภ์ จึงควรส่งเสริมต่อไป

4. วิทยาลัยตั้งครรรภ์มีพัฒนาการตั้งครรรภ์ด้านการปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงระหว่างคู่สมรสในระดับปานกลาง ซึ่งวิทยาลัยตั้งครรรภ์จะมีความรู้สึกผิดหรือเกรงใจที่ต้องรบกวนคู่สมรส รู้สึกว่าตนเองเป็นภาระของคู่สมรส กลัวว่าคู่สมรสจะไม่สนใจ จึงต้องให้คำปรึกษาให้วิทยาลัยตั้งครรรภ์เข้าใจว่าในการตั้งครรรภ์ต้องมีการเปลี่ยนแปลงของร่างกายเป็นเรื่องปกติ และให้คำปรึกษาแก่คู่สมรสให้มีการสนับสนุนทางสังคม ด้านอารมณ์ เพื่อให้วิทยาลัยตั้งครรรภ์มีสุขภาพจิตที่ดี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของวิทยาลัยตั้งครรรภ์เพิ่มเติม เช่น อายุและระดับการศึกษาของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครอง อายุของคู่สมรส ระดับการศึกษาของคู่สมรส อาชีพของคู่สมรส รายได้ของคู่สมรส เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาตัวแปรทางจิตวิทยาอื่นๆ ที่อาจจะมีผลต่อพัฒนาการตั้งครรรภ์ เช่น การเสริมสร้างพลังอำนาจ การเห็นคุณค่าในตนเอง ทักษะการตั้งครรรภ์ เป็นต้น

3. ควรมีการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพมาประกอบด้วย

บรรณานุกรม

- กรมอนามัย. (2554). *คู่มือโรงเรียนพ่อแม่*. กรุงเทพฯ : กรมอนามัย.
- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2556). *เอกสารสถานการณ์การคลอดบุตรของวัยรุ่นไทย ปี 2555*. [ออนไลน์]. ได้จาก: http://www.msociety.go.th/ewt_news.php?nid=10430&filename=index, [สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2556]
- ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์. (2548). *AQ อึดเกินพิกัด*. กรุงเทพฯ : เอ็กชเปอร์เน็ท. อ้างถึง Paul G. Stoltz. 1997. *Adversity Quotient: turning obstacles into opportunities*. New York: John Wiley & Sons.
- วชิรพร โชติพานัส. (2555). *เอกสารประกอบการสอนวิชา PN101 การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุชา จันทรเอม. (2539). *จิตวิทยาทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุชา จันทรเอม และ สุรางค์ จันทรเอม. (2525). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- สำนักงานประกันสังคม. (2558). *สิทธิประโยชน์กรณีคลอดบุตร* [ออนไลน์]. ได้จาก: www.sso.go.th/wpr/category.jsp?cat=869, [สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558]
- โสภณห์ นุชนาถ. (2542). *จิตวิทยาวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- อารี พันธุ์มณี. (2546). *ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ : ไยใหม่ เอ็ดดูเคท.
- Arthur A., S. Unwin and T. Mitchell. (2007). Teenage mother's experiences of maternity services: a qualitative study. *British Journal of midwifery*. 15 (11) : 672-677.
- Cram, E. and C. Mally. (1986). *Adolescent Parent. Nursing assesment and strategies for the family risk: parenting* 2nd ed. (245-248).
- Edelman, C.L. and C.L. Mandel. (1990). *Health promotion throughout the lifespan*. 3rd ed. Missouri: Mosby-Year Book, Inc.
- House, J.S. (1981). *Work stress and social support*. London: Addison Wesley.
- Lederman, R.P. (1984). *Psychosocial adaptation in pregnancy*. 2nd ed. New York: Springer.
- Leifer, G. (2008). *Maternity nursing: an introductory text*. 10th ed. Missouri: Elsevier Inc.
- May, K.A. and Malmeister, L.R. (1994). *Maternal and Neonatal Nursing: Family-Centered Care*. 3rd ed. Philadelphia: J.B. Lippincott.
- Schuster and Ashburn. (1992). *The Process of human development: a holistic lifespan approach*. 3rd ed. Philadelphia: J.B. Lippincott.
- Sherwen, L. N., M. A. Scoloveno, and C. T. Weingarten. (1999). *Maternity nursing: Care of the childbearing family*. 3rd ed. Norwalk: Appleton & Lange.
- Stoltz, P.G. (1997). *Adversity Quotient: turning obstacles into opportunities*. John Wiley & Sons.

ต้นทุนและผลตอบแทนของธุรกิจบังกะโล จังหวัดนครศรีธรรมราช

Cost and return of Bungalow Businesses in Nakorn Si Tammarat.

ชญาณี เวียงสมุทร¹, ชัชฎา อัมรินทร์¹, ปาวินา เพชรเกาะ¹, ภาณุเดช แซ่ตั้ง¹, วรยุทธ ไกรเดช¹,
รจนา ขุนแก้ว²

Chayanee Weingsamut¹, Chatchada Ammarin¹, Pawina Phetkoh¹, Phanudet Saetang¹,
Worrayut Kraidet¹, Rojana Khunkaew²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการรับรู้ต้นทุนและผลตอบแทนของการประกอบธุรกิจบังกะโล ตลอดจนวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนในการประกอบธุรกิจบังกะโล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการธุรกิจบังกะโล อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 13 แห่ง จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินของธุรกิจบังกะโล พบว่า ธุรกิจมีการจำแนกต้นทุนออกเป็นสองส่วนคือ หนึ่งต้นทุนจากการลงทุนเริ่มแรก มีต้นทุนเฉลี่ยเท่ากับ 12,627,000 บาท และสองต้นทุนในการดำเนินงาน มีต้นทุนเฉลี่ยเท่ากับ 155,076.92 บาทต่อเดือน โดยจากการรับรู้ต้นทุนดังกล่าวนั้นผู้ประกอบการขาดความครบถ้วนในการบันทึกต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ ส่งผลทำให้มีการรับรู้ต้นทุนต่ำกว่าต้นทุนที่เกิดขึ้นจริง ในด้านผลตอบแทน พบว่า ผลตอบแทนเฉลี่ยเท่ากับ 521,153.84 บาทต่อเดือน การวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนของธุรกิจบังกะโล พบว่าบังกะโลขนาดเล็กมีอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน 3.20 เท่า ระยะเวลาคืนทุน 5 ปี 1 เดือน มีจุดคุ้มทุนอยู่ที่ 141,772.10 บาท/ปี บังกะโลขนาดกลางมีอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน 1.26 เท่า ระยะเวลาคืนทุน 19 ปี 6 เดือน มีจุดคุ้มทุนอยู่ที่ 385,454.54 บาท/ปี และบังกะโลขนาดใหญ่จะมีอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน 4.73 เท่า ระยะเวลาคืนทุน 1 ปี 9 เดือน มีจุดคุ้มทุนอยู่ที่ 419,277.10 บาท/ปี จากการศึกษาวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าธุรกิจบังกะโลจัดเป็นธุรกิจหนึ่งที่มีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

คำสำคัญ : ต้นทุน, ผลตอบแทน, ธุรกิจบังกะโล

¹ นักศึกษาหลักสูตรพัฒนาธุรกิจ, คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

² อาจารย์หลักสูตรบัญชีบัณฑิต, คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี

¹ Student, Business Administration in Business Development Department

² Lecturer, Accounting Department, Faculty of Liberal Arts and Management sciences Prince of Songkla University, Surat Thani Campus

Abstract

The purposes of this research were to study the recorded costs and returns of Bungalow businesses, including an analysis of return on investment. Interviews were conducted to collect data from 13 owners of bungalows in Khanom district, Nakhon Si Thammarat province. The results indicated that business costs are classified into two parts. One, the investment cost was average and equal to 12.627 million baht. Two, the operational costs was average and equal to 155,076.92 baht/month. According to the study, operator's economic records are incomplete thus it was perceived that costs were lower than actual costs. The returns of the businesses were average and equal to 521,153.84 baht/month. The analysis of return on investment found that a small bungalow had a benefit cost ratio at 3.20 times, and a payback period of 5 years and one month. The breakeven point was equal to 141,772.10 baht/year. A medium bungalow had a benefit cost ratio of 1.26 times, the payback period is 19 years and 6 months, the breakeven point equal to 385,454.54 baht/year. A large bungalow had a benefit cost ratio at 4.73 times, with a payback period of 1 year and 9 months. The breakeven point was equal to 419,277.10 baht/year, The ratio of such finances indicates that the Bungalow business is worth the investment.

Keywords : Cost, Return, Bungalow Business

บทนำ

ประเทศไทยมีอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นแหล่งรายได้สำคัญของประเทศ เนื่องด้วยความโดดเด่นของทรัพยากรทั่วทุกภูมิภาค ทั้งในด้านทางวัฒนธรรมและด้านทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งยังมีการขยายเส้นทางคมนาคมให้มีความสะดวก ในการเดินทางมากขึ้น จึงทำให้นักท่องเที่ยวทั่วโลกตัดสินใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว พักผ่อน หรือใช้ชีวิตหลังเกษียณ ส่งผลให้ธุรกิจห้องพักและบริการมีการขยายตัวขึ้นด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจโรงแรม รีสอร์ท หรือบังกะโล แต่จากสถานการณ์ความไม่แน่นอนทางด้านการเมืองและภาวะการชะลอตัวทางเศรษฐกิจในปี 2557 ส่งผลให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยลดลง ในธุรกิจโรงแรมพบว่าการหดตัวลงร้อยละ 2.6 ปีสุดท้ายดังกล่าวส่งผลต่อเนื่องมาในปี 2558 ยังคงมีแนวโน้มการฟื้นตัวได้ช้า จึงได้มีการประกาศ

ใช้มาตรการให้บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลสามารถนำรายจ่ายจากการท่องเที่ยวใช้ในการหักลดหย่อนภาษีได้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการกระตุ้นตลาดธุรกิจโรงแรม นอกเหนือจากปัญหาดังกล่าวยังคงมีปัญหาการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมทั้งในด้านการให้บริการและด้านราคา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มโรงแรมหรือธุรกิจที่พักขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีการบริหารกิจการเอง จะต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพการแข่งขัน โดยจะต้องมีการวิเคราะห์ศักยภาพของกิจการ อาจต้องสร้างภาพลักษณ์ใหม่ ๆ ที่มีความแตกต่างจากเดิม หรือมีการนำเสนอกิจกรรมอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อให้มีศักยภาพเพียงพอในการให้บริการหลังจากการเปิดเสรีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป (สุนัยวิจิตร กสิกรไทย, กุมภาพันธ์ 2558)

บังกะโลเป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการใช้บริการของนักท่องเที่ยว โดยจัดเป็นธุรกิจให้บริการด้านห้องพักรขนาดเล็ก เหมาะสำหรับลูกค้าที่เดินทางมาเป็นครอบครัวหรือเป็นหมู่คณะ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านในพื้นที่ที่มีการสร้างที่พักขึ้นอย่างเรียบง่าย ไม่เน้นความหรูหรา มีอัตราค่าบริการไม่สูงมาก และมีการบริหารจัดการที่ไม่ซับซ้อน (ผู้จัดการออนไลน์,2550) อย่างไรก็ตามการประกอบธุรกิจบังกะโล ยังคงมีปัญหาในเรื่องของการบริหารจัดการการขาดระบบบัญชี ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบันทึกต้นทุนและผลตอบแทนจากการประกอบธุรกิจ (กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจบังกะโล อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2558) โดยหากผู้ประกอบการมีการบันทึกต้นทุนต่ำกว่าต้นทุนจริง มีการกำหนดราคาห้องพักต่ำ ผลในระยะยาวอาจทำให้กิจการมีผลขาดทุนสะสม ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับการบันทึกต้นทุนและผลตอบแทนของธุรกิจบังกะโล อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเป็นข้อมูลให้กับผู้ประกอบการในการพัฒนาศักยภาพในการบริหารและศักยภาพในการแข่งขันทางธุรกิจต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุนและการจำแนกต้นทุน

กชกร เฉลิมกาญจนา (2552) กล่าวว่า ต้นทุน (Cost) หมายถึง จำนวนทรัพยากรที่ได้ใช้ไป เพื่อวัตถุประสงค์หนึ่งเพื่อให้ได้สิ่งหนึ่งสิ่งใดมา โดยส่วนใหญ่มูลค่าต้นทุนจะแสดงในรูปของตัวเงิน

สุภาพร พรนภา (2536) กล่าวว่า ต้นทุน (Cost) ในแง่ของบัญชีต้นทุน หมายถึง จำนวนเงินที่ใช้ไป เพื่อแลกเปลี่ยนกับสินค้าหรือบริการ จำนวนเงินนี้จะเป็นทั้งเงินสดหรือไม่ก็ได้ แต่ต้องแสดงในลักษณะของตัวเงิน (Monetary Unit) ต้นทุนของสินค้าหรือบริการจะเป็นเท่าไร จำนวนเท่าใดก็ขึ้นอยู่กับผู้ขาย (Monetary Measurement) หรือ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ การแลกเปลี่ยนเพื่อให้ได้มาซึ่ง

วัตถุประสงค์ สินค้าหรือกิจการใดกิจการหนึ่ง

อนุรักษ์ ทองสุโขวงศ์ (2554) กล่าวว่า ต้นทุน (Cost) หมายถึง มูลค่าของทรัพยากรที่สูญเสียไป โดยมูลค่านั้นจะต้องสามารถวัดได้เป็นเงินตรา ซึ่งเป็นลักษณะของการลดลงในสินทรัพย์ หรือเพิ่มขึ้นในหนี้สินและเมื่อมีต้นทุนที่เกิดขึ้นและกิจการได้นำไปใช้ประโยชน์แล้ว ต้นทุนนั้น ก็ถือว่าเป็น ค่าใช้จ่าย ดังนั้น ค่าใช้จ่ายจึงหมายถึงต้นทุนที่ได้ไปใช้ประโยชน์ทั้งหมดไปแล้ว รวมถึงต้นทุนที่กิจการสูญเสียไป โดยมีการจำแนกต้นทุนตามหน้าที่ยานเป็นการพิจารณาต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานหรือปฏิบัติงานของหน้าที่ยานต่างๆ โดยปกติแล้วจะสามารถแบ่งหน้าที่ยานในกิจการต่างๆออกเป็น 4 หน้าที่ยาน คือ การผลิต การตลาด การบริหารการเงิน ดังนั้น ต้นทุนที่จะเกิดขึ้นในหน้าที่ยานต่างๆ คือ

1. ต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการผลิต (Manufacturing costs) ได้แก่ ต้นทุนที่มีความสัมพันธ์กับการผลิต คือ วัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิต

2. ต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการตลาด (Marketing costs) คือ ต้นทุนต่างๆที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการขายสินค้าหรือบริการ ค่าโฆษณา ค่านายหน้าพนักงานขาย

3. ต้นทุนเกี่ยวกับการบริหาร (Administrative costs) ได้แก่ ต้นทุนที่เกิดขึ้นในลักษณะที่เกี่ยวกับการสั่งการ การควบคุมและการดำเนินงานของกิจการ นอกจากนี้ยังรวมถึงเงินเดือนของผู้บริหารและพนักงานในแผนกต่างๆที่ไม่เกี่ยวกับแผนกผลิตและแผนกขาย

4. ต้นทุนทางการเงิน (Financial costs) คือ ต้นทุนที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการจัดหาเงินทุนหรือการบริหารเงินทุนของกิจการ เช่น ค่าดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมต่างๆ เป็นต้น

ในงานวิจัยนี้ขอให้ความหมายเกี่ยวกับต้นทุนและการจำแนกต้นทุน ดังนี้ ต้นทุนในการประกอบธุรกิจบังกะโล คือ ทรัพยากรหรือค่าใช้จ่าย

ของกิจการอันก่อให้เกิดรายได้โดยสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ ค่าใช้จ่ายในการลงทุนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ได้แก่ ต้นทุนค่าที่ดิน ค่าก่อสร้าง ค่าตกแต่ง ค่าสาธารณูปโภค เงินเดือนพนักงาน ค่าจ้าง ตลอดจนต้นทุนที่ไม่ได้อยู่ในรูปของตัวเงิน

แนวคิดเกี่ยวกับผลตอบแทน

สุมาลี จิระมิตร (2547) กล่าวว่า ผลตอบแทนหมายถึง การที่ผู้ลงทุนนำเงินไปลงทุนเพื่อหวังจะได้รับผลประโยชน์จากการลงทุนในอนาคต ซึ่งทำให้ผู้ลงทุนมีความมั่งคั่ง และความพึงพอใจมากขึ้น โดยผลตอบแทนจากการลงทุนนี้ หมายถึง ผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการลงทุนอาจทำให้ส่วนของผู้ลงทุนมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

ฐาปนา ฉินไพศาล (2555) กล่าวไว้ว่า ผลตอบแทนหมายถึง สิ่งที่ผู้ลงทุนได้มา หรือ ได้รับจากเงินลงทุน เช่น ทรัพย์สิน หรือ กิจกรรมต่างๆ ภายใต้ความไม่แน่นอนในอนาคต หรืออีกความหมายหนึ่ง คือ ดอกผล รวมทั้งสิ้น ที่ผู้ลงทุนได้รับทรัพย์สิน กิจกรรม หรือหลักทรัพย์ลงทุน ตลอดช่วงระยะเวลาการลงทุน

อดิ อติกุล (2556) กล่าวว่า ผลตอบแทนหมายถึง สิ่งที่ผู้ลงทุนได้รับจากการดำเนินงานของกิจการที่ลงทุน โดยขึ้นอยู่กับผลจากการปฏิบัติงานของกิจการนั้นๆ ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้ลงทุนได้รับกำไรจากการลงทุนหรือขาดทุนจากกิจการนั้น

ในงานวิจัยนี้ขอให้ความหมายเกี่ยวกับผลตอบแทนดังนี้ ผลตอบแทน หมายถึง รายได้หรือผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการลงทุนประกอบธุรกิจบังกละโด ได้แก่ รายได้จากการให้บริการห้องพัก การบริการด้านอาหาร ตลอดจนรายได้จากการบริการยานพาหนะ

การวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุน

เสถียร ศรีบุญเรือง (2542) การวิเคราะห์การลงทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนของกิจการใดๆ โดยเป็นการเปรียบเทียบผลตอบแทนและต้นทุนของกิจการนั้นๆ ซึ่งผลตอบแทนและต้นทุนของกิจการจะเกิดขึ้นในระยะเวลาที่ต่างกันตลอดอายุของกิจการ ดังนั้นจึงต้องมีการปรับค่าของเวลาของกิจการ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลตอบแทนที่ได้รับและต้นทุนที่เสียไปช่วงในระยะเวลาที่ต่างกัน ให้เป็นเวลาปัจจุบันก่อนจึงจะสามารถทำการเปรียบเทียบกันได้อย่างถูกต้องชัดเจนมากยิ่งขึ้น การวิเคราะห์ทางการเงินเป็นการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายหรือเงินลงทุนและผลตอบแทนหรือผลกำไรทางการเงินของกิจการ เพื่อวิเคราะห์ว่ากิจการที่จัดทำขึ้นนั้นมีความคุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่ โดยทั่วไปแล้วแบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ประเภท คือ

1. การวิเคราะห์โดยไม่มีการคิดลด (Undiscounted Approach) คือ การวัดค่าของต้นทุนและผลตอบแทนจากกิจการโดยไม่คำนึงถึงค่าเงินที่ได้มาหรือใช้ไปในเวลาที่ต่างกัน เช่น เงินสดรับในปีที่ 1 จำนวนหนึ่งกับเงินจำนวนเดียวกันนี้ที่จะได้รับในปีที่ 5 จะถือว่ามียุทธศาสตร์เท่ากัน การวิเคราะห์วิธีนี้ ตัวอย่างเช่น การหาระยะเวลาคืนทุน (Payback Period) ซึ่งเป็นการคำนวณว่านับจากจุดเริ่มต้นกิจการจะใช้ระยะเวลาอีกเท่าไร จึงจะมีกระแสเงินสดรับสุทธิจากกิจการรวมกันเท่ากับมูลค่าในการลงทุน (Total Capital Investment)

2. การวิเคราะห์โดยมีการคิดลด (Discounted Approach) คือ วิธีการวิเคราะห์โดยมีการคิดลดเป็น วิธีการวัดค่าของผลตอบแทน และต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่เกิดจากกิจการ โดยคำนึงถึงค่าเสียโอกาสผ่านวิธีการคิดลด (Discounted Method) ซึ่งวิธีที่นิยมใช้ได้แก่ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) อัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุน (IRR) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C Ratio)

ทฤษฎีการวิเคราะห์โครงการ

จากการศึกษางานวิจัยการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินของธุรกิจ สามารถจำแนกทฤษฎีการวิเคราะห์โครงการออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (Internal Rate of Return ; IRR) เป็นเกณฑ์การวิเคราะห์เพื่อหาอัตราผลตอบแทนภายในของเงินลงทุนในการเทียบกับอัตราดอกเบี้ยในท้องตลาด โดยคำนวณหาอัตราดอกเบี้ยหรืออัตราส่วนลด ที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการมีค่าเป็นศูนย์ ซึ่งอัตราส่วนลดดังกล่าว ทำให้ผลประโยชน์ตอบแทนและต้นทุนที่จ่ายไปของโครงการที่ได้คิดลดเป็นมูลค่าปัจจุบันแล้วเท่ากัน หลักในการตัดสินใจลงทุนในโครงการ โดยนำค่าที่คำนวณได้เปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ยหรืออัตราคิดลดที่กำหนด ถ้าค่าที่คำนวณได้มีค่าสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยหรือค่าเสียโอกาสของเงินทุน โครงการนั้นคุ้มค่าที่จะลงทุน แต่หากค่าที่ได้ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยหรืออัตราคิดลดโครงการนั้นก็ไม่คุ้มค่าที่จะลงทุน

2. อัตราส่วนของผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit-Cost Ratio ; B/C Ratio) คือ มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนรวม (PVB) หารด้วยมูลค่าปัจจุบันของต้นทุนรวม (PVC) ผลตอบแทนจะเกิดขึ้นตลอดอายุของโครงการ ถึงแม้ว่าเมื่อการลงทุนโครงการผ่านพ้นไปแล้ว ในขณะที่ต้นทุนในการก่อสร้างจะเกิดขึ้นเฉพาะในช่วงการลงทุนเท่านั้น ส่วนต้นทุนที่อยู่ในรูปของค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ค่าซ่อมแซมบำรุงรักษาและการลงทุนทดแทนอุปกรณ์ที่เสื่อมสภาพจะเกิดขึ้นตลอดช่วงอายุของโครงการ จากนั้นจึงนำเอากระแสผลตอบแทนและกระแสต้นทุนของโครงการที่ได้รับการปรับค่าไปตามเวลา หรือคิดเป็นมูลค่าปัจจุบันแล้วนำมาเปรียบเทียบกัน เพื่อหาอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C Ratio) โดยอัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนกับมูลค่าปัจจุบันของค่าใช้จ่ายตลอดอายุโครงการ

ซึ่งอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุน (Benefit-Cost Ratio; B/C Ratio) ของโครงการที่เหมาะสมต่อการลงทุน ต้องมากกว่า 1 หรืออย่างน้อยที่สุดต้องเท่ากับ 1

3. ระยะเวลาคืนทุนของโครงการ (Payback Period Analysis) คือ ระยะเวลาหรือจำนวนปีในการดำเนินงานที่ทำให้ผลตอบแทนสุทธิจากโครงการมีค่าเท่ากับค่าใช้จ่ายในการลงทุนพอดี วิธีการหาระยะคืนทุนหรือหาจำนวนปีที่จะได้รับผลตอบแทนคุ้มกับเงินที่ลงทุน สามารถที่จะคำนวณ ได้ดังนี้
 ระยะเวลาคืนทุน(ปี) = เงินลงทุนเมื่อเริ่มโครงการ / ผลตอบแทนเฉลี่ยต่อปี

4. การตัดสินใจลงทุน (Investment Decision) คือ การตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกโครงการลงทุนว่าควรลงทุนในโครงการใดจึงจะให้ผลตอบแทนตามความต้องการ โดยใช้เกณฑ์ในการตัดสินใจทางการลงทุนที่คำนึงถึงค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost) ได้แก่ มูลค่าปัจจุบันสุทธิของผลตอบแทน (NPV) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C Ratio) และอัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (IRR) ตามรายละเอียดที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งเกณฑ์ต่างๆที่ใช้ในการตัดสินใจทางการลงทุน จะทำให้ผู้วิเคราะห์โครงการลงทุนและตัดสินใจได้ว่าควรลงทุนในโครงการนั้นๆหรือไม่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปรากฏ ละวีโล (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของธุรกิจที่ฟักบั้งกะโล ที่เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี จากข้อมูลด้านค่าใช้จ่ายของธุรกิจที่ฟักบั้งกะโล ที่เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี ได้มีการนำข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการลงทุน และค่าใช้จ่ายของธุรกิจบั้งกะโลมาทำการวิเคราะห์ในเชิงทฤษฎี เพื่อเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจลงทุน โดยมีการวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ของธุรกิจที่ฟักแบบบั้งกะโล ที่เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรีนี้ เป็นการวิเคราะห์การดำเนินงานในระยะเวลา 10 ปี และกำหนดอัตราส่วนลดย้อยละ 10 โดยได้ทำการ

วิเคราะห์ถึงต้นทุนของโครงการว่าเป็นโครงการที่สามารถประกอบกิจการได้เพราะมีผลตอบแทนที่คุ้มค่าต่อการลงทุน

ดารี ขวัญสุวรรณ (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของธุรกิจรีสอร์ทแห่งหนึ่ง ในตำบลออนกลาง อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และประเมินถึงความเป็นไปได้ในการลงทุนของโครงการรีสอร์ทแห่งหนึ่ง ในตำบลออนกลาง อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่และเพื่อวิเคราะห์ความไหวตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโครงการ โดยดูผลกระทบของโครงการเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านต้นทุนในการประกอบธุรกิจ โดยกำหนดอายุของโครงการเป็นเวลา 10 ปี และกำหนดให้อัตราส่วนลดเท่ากับร้อยละ 7 ผลการศึกษาพบว่าการลงทุนในโครงการรีสอร์ทแห่งหนึ่งในตำบลออนกลาง อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ มีความเหมาะสมและคุ้มค่าต่อการลงทุน

รุ่งเกียรติ เล้ารุ่งเรือง และ วิชญานัน รัตนวิบูลย์สม (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ต้นทุนและผลตอบแทนในการประกอบธุรกิจโรงแรม ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ จากผู้ประกอบการโรงแรมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 7 แห่ง แล้วนำข้อมูลที่ได้ทำการวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย สรุปผลประกอบการธุรกิจในรูปแบบงบกำไรขาดทุน และ ประมาณการกระแสเงินสดภายในระยะเวลา 10 ปี และนำผลมาวิเคราะห์ทางการเงิน ผลการศึกษาพบว่า การลงทุนมีระยะเวลาคืนทุน 4 ปี 5 เดือน และอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุน เท่ากับ 1.19 จึงเป็นธุรกิจที่สมควรลงทุน

ธนินทร์ นาคนประเสริฐ (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินของธุรกิจหอพักให้เช่าแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยทำการศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินของโครงการหอพักให้เช่าบริเวณหลังมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มี

วัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ทางด้านการเงิน ในการลงทุนในธุรกิจหอพักให้เช่าบริเวณหลังมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และเพื่อพิจารณาถึงผลตอบแทนทางการเงินจากการลงทุน ผลจากการศึกษาพบว่าโครงการนี้มีความคุ้มค่าในการลงทุน เนื่องจาก NPV มีค่ามากกว่าศูนย์ IRR มีค่ามากกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้หรืออัตราที่กำหนด คือ ร้อยละ 8 และ B/C Ratio มีค่ามากกว่าหนึ่ง แต่ในการวิเคราะห์ทางการเงินในที่นี้เป็นการพิจารณาในส่วนที่สามารถตีค่าเป็นตัวเงินได้ในทางบัญชีเท่านั้น การวิเคราะห์โครงการในครั้งนี้ไม่ได้คำนึงถึงต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการรับรู้ต้นทุนและผลตอบแทนของการประกอบธุรกิจบังกะโล รวมถึงวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนในการประกอบธุรกิจบังกะโล ในอำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้ได้ข้อมูลทางการเงินที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการประกอบธุรกิจต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ ต้นทุนและผลตอบแทนของการประกอบธุรกิจบังกะโล อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนของธุรกิจบังกะโล ในอำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาคั้งนี้เป็นการศึกษาถึงต้นทุนและผลตอบแทนในการประกอบธุรกิจบังกะโล ในอำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีประชากรกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการธุรกิจบังกะโล ในพื้นที่อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช

จำนวน 32 แห่ง (เทศบาลตำบลชนอม, 2558) ในการเก็บข้อมูลได้จำแนกขนาดของบังกะโลโดยใช้เกณฑ์ต้นทุนการลงทุน ดังนี้

พื้นที่ตำบล	รวมจำนวน (แห่ง)
ตำบลชนอม	27 แห่ง
ตำบลทองเนียน	3 แห่ง
ตำบลควนทอง	2 แห่ง
รวม	32 แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนในการประกอบธุรกิจบังกะโล พื้นที่อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยแบบสัมภาษณ์มีลักษณะแบบคำถามปลายเปิด (Open-ended) ในการเก็บข้อมูลของผู้ประกอบการ โดยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนและสำรวจการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอนของการประกอบธุรกิจบังกะโล เพื่อทำการพัฒนาแบบสัมภาษณ์ เสนอให้กับผู้ทรงคุณวุฒิทำการประเมินแบบสัมภาษณ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับธุรกิจบังกะโล จำนวน 25 ข้อ ประกอบด้วย ด้านระยะเวลาในการประกอบธุรกิจ การใช้เงินทุน จำนวนห้องพัก อัตราค่าบริการ ระบบการเปิดจองห้องพัก ทำเลที่ตั้ง บังกะโล ตลอดจนรูปแบบในการชำระเงิน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนในการประกอบธุรกิจบังกะโล จำนวน 21 ข้อ ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายในการลงทุน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และผลตอบแทนที่ได้รับจากการให้บริการ

การศึกษาครั้งนี้จะนำข้อมูลที่ได้อ่านมาวิเคราะห์สถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เป็นการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาเพื่อใช้วัดข้อมูลเกี่ยวกับบริบททั่วไปในการรับรู้ต้นทุนและผลตอบแทนของ

ธุรกิจล้งกะโล อำเภอชนอม และใช้การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินในการวิเคราะห์จุดคุ้มทุน ระยะเวลาการคืนทุน และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนของธุรกิจ

สรุปผลการวิจัย

จากจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 32 แห่ง มีผู้ประกอบการให้ข้อมูลในการวิจัยจำนวน 13 แห่ง โดยทำการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย ดังนี้

พื้นที่ตำบล	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	รวม
	เงินลงทุนไม่เกิน 5 ล้านบาท	เงินลงทุน 5,000,001 บาท	เงินลงทุนเกิน 12,000,000 บาทขึ้นไป	
ตำบลชนอม	3	4	5	12 แห่ง
ตำบลทองเนียน		1		1 แห่ง
รวม	3	5	5	13 แห่ง

1. ข้อมูลทั่วไปของธุรกิจบังกะโล

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ประกอบกิจการมาแล้วอยู่ในช่วง 1 - 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 53.8 และอยู่ในช่วง 6 - 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.8 ในด้านการลงทุนนั้น ร้อยละ 76.9 ใช้เงินทุนส่วนตัวในการลงทุนเริ่มแรก จำนวนห้องพักในแต่ละกิจการ มีประมาณ 11 - 20 ห้อง อัตราค่าบริการของบังกะโลต่อคืนอยู่ในช่วง 500 - 1,000 บาท และอยู่ในช่วง 1,200 - 1,500 บาท ผู้ประกอบการบังกะโลทั้งหมดได้มีการเปิดจองห้องพักทางโทรศัพท์ บังกะโลส่วนใหญ่จะใกล้กับสถานที่ท่องเที่ยวที่ติดทะเลหรือชายหาด คิดเป็นร้อยละ 76.9 ผู้ประกอบการร้อยละ 84.6 มีรูปแบบการรับชำระเงินเป็นเงินสด ช่วงที่มีผู้เข้าพักเป็นจำนวนมาก คือช่วงเทศกาลปีใหม่และสงกรานต์

2. ต้นทุนและผลตอบแทนในการประกอบธุรกิจบังกะโล

ต้นทุนในการประกอบธุรกิจบังกะโล

ต้นทุนจากการลงทุนมีต้นทุนเฉลี่ยเท่ากับ 12,627,000 บาท ได้แก่ ค่าก่อสร้างบังกะโลส่วนใหญ่มีต้นทุนค่าก่อสร้างอยู่ในช่วง 10,000,000 บาทขึ้นไป และรองลงมาคือช่วง 700,000 - 2,000,000 บาท ค่าออกแบบและตกแต่งที่พัก ร้อยละ 46.2 อยู่ในช่วง 50,000 - 200,000 บาท รองลงมาคือช่วง 200,001 - 500,000 บาท ค่าเฟอร์นิเจอร์บังกะโลส่วนใหญ่จะมีค่าเฟอร์นิเจอร์ในช่วง 50,000 - 200,000 บาท ค่าเครื่องปรับอากาศพบว่าร้อยละ 76.9 จะอยู่ในช่วง 100,000 - 300,000 บาท ค่าตู้เย็นส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 30,000 - 100,000 บาท ร้อยละ 53.8 ของค่าโทรทัศน์อยู่ในช่วง 40,000 - 100,000 บาท ค่าเครื่องทำน้ำอุ่นส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 30,000 - 100,000 บาท ค่าระบบน้ำระบบไฟ ร้อยละ 38.5 อยู่ในช่วง 80,000 - 200,000 บาท และในช่วง 200,001 - 500,000 บาท และ 1,000,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 23.1 ค่าที่ดิน/ไร่ โดยได้มีการประเมินจากราคาที่ดิน จะอยู่ในช่วง 600,000 - 1,000,000 บาท และ 1,000,001 - 2,000,000 บาท และในช่วง 2,000,001 - 3,000,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.5 , 38.5 และ 23 ตามลำดับ

ต้นทุนในการดำเนินงานมีต้นทุนต่อเดือนเท่ากับ 155,076.92 ได้แก่ ค่าสาธารณูปโภค ร้อยละ 76.9 อยู่ในช่วง 3,000 - 30,000 บาท ค่าน้ำมันรถส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 2,000 - 10,000 บาท ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง 5,000 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 69.2 ค่าวัสดุที่ใช้ในห้องพัก ร้อยละ 84.6 จะอยู่ในช่วง 2,000 - 20,000 บาท การคิดค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์ ร้อยละ 38.5 ของกลุ่มตัวอย่างไม่มีการคิดราคาค่าเสื่อมราคา

สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน โดยสำหรับกลุ่มที่ทำการบันทึกค่าเสื่อมราคาพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 5,000 - 10,000 บาท เงินเดือนของพนักงานในบังกะโลส่วนใหญ่ อยู่ในช่วง 5,000 - 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.8 รองลงมาคือ 15,001 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 23.1 ค่าจ้างแม่บ้านทำความสะอาดพบว่าร้อยละ 30.8 ของกลุ่มตัวอย่างไม่มีการจ้างแม่บ้าน และสำหรับกลุ่มที่มีการจ้างแม่บ้านนั้นส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 7,000 - 10,000 บาท ค่าจ้างคนสวนบังกะโลพบว่า ร้อยละ 69.2 ไม่มีการจ้างคนสวน

ผลตอบแทนจากการประกอบธุรกิจบังกะโล

ผลตอบแทนด้านห้องพัก มีผลตอบแทนเฉลี่ยเท่ากับ 521,153.84 บาทต่อเดือน โดยบังกะโลส่วนใหญ่ มีผลตอบแทนด้านห้องพักอยู่ในช่วง 100,000 - 500,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 61.5 ช่วง 25,000 - 100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.8 และอยู่ในช่วง 1,000,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 7.7 ผลตอบแทนด้านอาหารพบว่าร้อยละ 46.2 ไม่มีการบริการด้านอาหาร และสำหรับผลตอบแทนโดยรวมด้านอาหารส่วนใหญ่่นั้นจะมีผลตอบแทนที่อยู่ในช่วง 5,000 - 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 23.1 และ 50,001 - 500,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 23.1 เช่นเดียวกัน ผลตอบแทนด้านบริการรถยนต์พบว่า ร้อยละ 69.2 ของบังกะโลไม่มีบริการรถยนต์ และสำหรับผู้ประกอบการที่มีบริการจะมีรายได้อยู่ระหว่าง 10,000 - 30,000 บาท

3. การวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนประกอบธุรกิจ

ในการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนได้ใช้เกณฑ์เงินลงทุนเริ่มในการจำแนกกลุ่มตัวอย่างใน การวิเคราะห์ บังกะโลขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ดังนี้

อัตราส่วนการวิเคราะห์	ขนาดเล็ก (5 แห่ง)	ขนาดกลาง (5 แห่ง)	ขนาดใหญ่ (5 แห่ง)
อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C Ratio)	3.20 เท่า	1.26 เท่า	4.73 เท่า
ระยะเวลาคืนทุน (PB)	5 ปี 1 เดือน	19 ปี 6 เดือน	1 ปี 9 เดือน
จุดคุ้มทุน (BEP)	141,772.10 บาท/ปี	385,454.54 บาท/ปี	419,277.10 บาท/ปี

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า บังกะโลขนาดเล็กมีอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน 3.20 เท่า ระยะเวลาคืนทุนจะคืนทุนในระยะเวลา 5 ปี 1 เดือน ส่วนจุดคุ้มทุนอยู่ที่ 141,772.10 บาท/ปี บังกะโลขนาดกลางมีอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน 1.26 เท่า ระยะเวลาคืนทุนจะคืนทุนในระยะเวลา 19 ปี 6 เดือน ส่วนจุดคุ้มทุนอยู่ที่ 385,454.54 บาท/ปี และบังกะโลขนาดใหญ่มีอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน 4.73 เท่าระยะเวลาคืนทุนจะคืนทุนในระยะเวลา 1 ปี 9 เดือน ส่วนจุดคุ้มทุนจะอยู่ที่ 419,277.10 บาท/ปี

อภิปรายผลการวิจัย

การประกอบธุรกิจบังกะโลในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดนครราชสีมา มีต้นทุนในการลงทุนเฉลี่ยเท่ากับ 12,627,000 บาท โดยมีค่าใช้จ่ายในการลงทุนส่วนใหญ่มาจากการก่อสร้าง ค่าที่ดิน ค่าระบบน้ำระบบไฟฟ้า และค่าเครื่องปรับอากาศตามลำดับ และมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน 155,076.92 บาทต่อเดือน โดยมีค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่มาจากค่าสาธารณูปโภค และค่าวัสดุประกอบการบริการ ในด้านผลตอบแทนพบว่า มีผลตอบแทนเฉลี่ยเท่ากับ 521,153.84 บาทต่อเดือน นอกเหนือจากนั้นผลการศึกษายังพบว่า การรับรู้ต้นทุนของผู้ประกอบธุรกิจบังกะโลขาดการรับรู้ต้นทุนที่แท้จริง มีการรับรู้ต้นทุนที่เกิดขึ้นเฉพาะต้นทุนทางการเงิน หากแต่ยังมีผู้ประกอบการที่ไม่ได้ทำการรับรู้ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ คือค่าเสื่อมราคา ค่าตอบแทนประเภท

ค่าแรงงาน เข้าเป็นส่วนหนึ่งของการประกอบการ จึงทำให้ต้นทุนดังกล่าวนี้มีความคลาดเคลื่อนกับต้นทุนจริง ส่งผลให้มีการรับรู้ผลตอบแทนที่สูงด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เจ้าของจะเป็นคนในพื้นที่ จึงไม่ได้ทำการบันทึกต้นทุนตามระบบบัญชีที่ถูกต้อง

การศึกษาวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในธุรกิจบังกะโลในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จัดเป็นธุรกิจหนึ่งที่มีความคุ้มค่าต่อการลงทุน จากการศึกษารายถึงอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน ระยะเวลาคืนทุน และจุดคุ้มทุน โดยการจำแนกขนาดของธุรกิจบังกะโลเป็นขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ นั้น พบว่าธุรกิจที่มีระยะเวลาการคืนทุนเร็วที่สุดคือ ธุรกิจขนาดใหญ่ โดยมีอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน 4.73 เท่าระยะเวลาคืนทุนจะคืนทุนในระยะเวลา 1 ปี 9 เดือน ส่วนจุดคุ้มทุนจะอยู่ที่ 419,277.10 บาท/ปี หากพิจารณาถึงอัตราส่วนผลตอบแทนต่อการลงทุนดังกล่าว ธุรกิจบังกะโลถือเป็นธุรกิจหนึ่งที่คุ้มค่าต่อการลงทุน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยแสดงถึงการขาดความครบถ้วนในการรับรู้ต้นทุนของการประกอบธุรกิจบังกะโล โดยยังขาดการให้ความสำคัญเกี่ยวกับต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ เช่น ขาดการคิดค่าเสื่อมราคาสำหรับสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน การคิดค่าแรงของผู้ประกอบการ เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ประกอบการรับรู้ต้นทุนในการดำเนินงานต่ำกว่าต้นทุนจริง และมีการรับรู้

ผลตอบแทนผิดพลาดด้วยเช่นกัน ดังนั้นผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญในการปรับปรุงกระบวนการรับรู้ต้นทุนดังกล่าวให้สะท้อนต่อต้นทุนที่เกิดขึ้นจริงทั้งหมด เพื่อให้ได้ข้อมูลทางการเงินที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจต่อไป

งานวิจัยในอนาคต

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการประกอบธุรกิจ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพื้นที่อำเภอขนอมเพียงอำเภอเดียว จึงอาจไม่สามารถสะท้อนถึงภาพรวมของ

ธุรกิจบังกะโลได้ทั้งหมด ในอนาคตอาจมีการศึกษาการเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของธุรกิจบังกะโลในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลมาเป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจบังกะโลต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณกลุ่มผู้ประกอบการบังกะโล ในอำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับความร่วมมือในการ ให้ข้อมูลประกอบการวิจัย รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ช่วยให้งานวิจัยนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กชกร เฉลิมกาญจนา. (2552). *การบริหาร*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงการต่างประเทศ. (2558). *นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาล*. เรียกใช้เมื่อ 29 กุมภาพันธ์ 2558 จาก <http://www.mfa.go.th>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2558). *ธุรกิจห้องพักและบริการในประเทศไทย*. เรียกใช้เมื่อ 29 กุมภาพันธ์ 2558
- ฐาปนา ฉันทไพศาล. (2555). *การจัดการการเงิน*. กรุงเทพมหานคร: ยงพลเทรดดิ้ง.
- ดำริ ขวัญสุวรรณ. (2552). *การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินของธุรกิจรีสอร์ทแห่งหนึ่ง ในตำบลออนกลาง อำเภอมะเอนก จังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เทศบาลตำบลขนอม. (2558). *รายชื่อธุรกิจห้องพักและบริการ*. นครศรีธรรมราช เทศบาลตำบลขนอม.
- ธนิษนันท์ นิมิตรยางค์. (2554). *การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนและความเสี่ยงของการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ธนิษฐ์ นาคประเสริฐ. (2554). *การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินของธุรกิจห้องพักให้เช่าแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นภาพร นิลากรณ์กุล. (2551). *การบริหารการเงิน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บริษัททริปเฟิล เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- ปรกาการ ละวีโล. (2547). *การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินของธุรกิจที่พักแบบบังกะโลที่เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2550). *การสร้างที่พักบังกะโลแบบใหม่*. เรียกใช้เมื่อ 1 มีนาคม 2558 จาก <http://www.manager.co.th>
- รุ่งเกียรติ เล้ารุ่งเรือง วิทยานัน รัตนวิบูลย์สม (2553). *ต้นทุนและผลตอบแทนในการประกอบธุรกิจโรงแรม ศูนย์วิจัยกสิกรไทย*. (2558). เรียกใช้เมื่อ 1 มีนาคม 2558 จาก <https://www.kasikornresearch.com>
- สารวิจัยธุรกิจธนาคารกรุงไทย. (2555). *ธุรกิจที่สร้างรายได้ในภาคบริการ*. กรุงเทพมหานคร: ธนาคารกรุงไทย.
- สุภาพร พรนภา. (2536). *การบริหาร*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุมาลี จิระมิตร. (2547). *การบริหารการเงิน*. (เล่มที่ 1). กรุงเทพมหานครสำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสถียร ศรีบุญเรือง. (2542). *การวางแผนและประเมินโครงการ*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- อนุรักษ์ ทองสุขโขวงศ์. (3 กรกฎาคม 2548). *การบริหารต้นทุน*. จาก <http://home.kku.ac.th>

อวัจนภาษาของคู่พระนางในนวนิยายพาฝัน

Non-verbal Language of the Major Character in Romance novels

วารางคณา เสนสม¹

Warangkana Sensom

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษานวนิยายออนไลน์ที่มีผู้อ่านมากที่สุดที่ <http://my.dek-d.com/intuon55/writer/> ซึ่งเป็นบล็อกของนักเขียน นามปากกา บุษบาพาฝัน ได้แก่ เรื่อง เล่ห์สวาทาทาสรัก โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการใช้อวัจนภาษาของคู่พระนางในนวนิยายพาฝัน เรื่อง เล่ห์สวาทาทาสรัก ผลการศึกษาปรากฏว่า การใช้อวัจนภาษาในนวนิยายพาฝัน มี 7 ประเภท ได้แก่ เทศภาษา เป็นการแสดงระยะห่างระหว่างบุคคล กาลภาษา เป็นการแสดงสภาพวันเวลา เนตรภาษา เป็นการใช้ดวงตาเป็นสื่อในการบอกความหมาย สัมผัสภาษา เป็นการสัมผัสสัมผัสด้วยส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย อาการภาษา เป็นการแสดงอารมณ์และความรู้สึกนึกคิด วัตถุภาษา เป็นการใช้และเลือกวัตถุสิ่งของมาใช้เพื่อแสดงให้ทราบความหมาย และปริภาษาเป็นการใช้น้ำเสียงประกอบการพูด นอกจากนี้ในบางบริบทยังปรากฏอวัจนภาษาแบบผสมผสานคือ มีอวัจนภาษามากกว่า 1 ประเภท โดยในบทสนทนา บทบรรยาย บทพรรณนา และเรื่องราวของตัวละครมักใช้อวัจนภาษาเพื่อช่วยในการดำเนินเรื่อง เหตุการณ์ อารมณ์ความรู้สึกนึกคิด เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพและอารมณ์คล้อยตามเกิดอรรถรส ในการอ่านมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากนวนิยายของ บุษบาพาฝันพบสัมผัสภาษาและอาการภาษาเป็นส่วนใหญ่ เพราะเน้นเรื่องความสัมพันธ์ และความรักของคู่พระนางเป็นหลัก

คำสำคัญ : อวัจนภาษา, คู่พระนาง, นวนิยายพาฝัน

Abstract

This study selected novels online as having the most read blogs about the writings of Busabapafun (<http://my.dek-d.com/intuon55/writer/>). The objective of this project was to observe the major character's use of non-verbal language in the author's romance novels. Seven categories have been chosen for study; Proxemics, the distance between individual performances even in the day time, Chronemics, the date and time, Oculistics, used as a medium for the eyes, Haptics, used in contact with parts of the body, Kinesics, the expression of emotions, Objectics, the choice and use of materials used to indicate meaning, and Vocalics, the tone of the speech.. In conversation and stories, the characters often use non-verbal emotional events to assist in the

¹ นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

execution of will; this is intended to put the reader in an imaginary and amenable mood making it even more enjoyable to read. In Busabapafun novels it is often found that the languages are haptics and kinesics, These portray the relationship and love of the major character.

Keywords : non-verbal language, major character, romance novels

บทนำ

การสื่อสาร เป็นกระบวนการของการถ่ายทอดสารจากบุคคลฝ่ายหนึ่งโดยมี ผู้ส่งสารและผู้รับสาร แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ วจนภาษา คือ การสื่อความหมาย โดยใช้ภาษาพูดหรือภาษาเขียน และอวจนภาษา คือ การสื่อความหมายโดยไม่ใช้คำพูด หรือตัวอักษร วจนภาษาและอวจนภาษาจึงมีความสัมพันธ์กันเพราะเมื่อมนุษย์พูดคุยโดยใช้ วจนภาษา อวจนภาษาก็ปรากฏขึ้น เช่น พยักหน้า สายตาระยะ การใช้สายตา หรือการสื่อสารที่เข้าใจกันได้โดยไม่ใช้วจนภาษา (สวานิต ยมาภย์. 2526 : 23)

นวนิยาย คือ เรื่องสมมติ (fiction) ที่เขียนเป็นร้อยแก้ว เน้นความสมจริงตามเค้าโครงเรื่อง มีจุดมุ่งหมายเพื่อความบันเทิง จรรโลงใจผู้อ่าน มีตัวละครเหตุการณ์และปัญหาตามจินตนาการของผู้เขียน ถ่ายทอดความรู้สึกออกมาให้ผู้อ่านสะเทือนอารมณ์ (ประภาศรี สีหอำไพ. 2531 : 97) ส่วนนวนิยายพาฝัน ถูกจัดเป็นนวนิยายประเภทโรแมนติกหรือ ประเภทเรื่องรัก เช่น ความรักระหว่างชายหนุ่มกับหญิงสาว ซึ่งเป็นเรื่องที่มีผู้นิยมเขียน และนิยมอ่านกันมากที่สุด (เจือ สตะเวทิน. 2510 : 84) บุษบาพาฝัน เป็นนามปากกาของสุชาดา ภูแก้ว ชื่อเล่นว่า แดง เป็นนักประพันธ์นวนิยาย โดยนวนิยายที่ชอบประพันธ์มากที่สุดคือแนวโรแมนติก ดราม่า เคยเป็นครูสอนหนังสือที่โรงเรียนเอกชน และรับราชการในหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร ก่อนที่จะผันตัวเองมาทำธุรกิจส่วนตัว และเขียนหนังสือ มีเว็บไซต์ในไอดีของเว็บไซต์เด็กดี (www.Dek-D.com) ใช้ชื่อบุษบาพาฝัน/สร้อยอินทนิล ปัจจุบัน

ทำงานเป็นนักเขียน (สถาพรบุ๊คส์ : 2558) ด้วยความนิยมในการอ่านนวนิยายประเภทพาฝัน ผลงานของบุษบาพาฝันจึงได้รับการตีพิมพ์เป็นรูปเล่มมากกว่า 30 เล่ม อาทิ แผนร้ายกุศโลบายรัก เพลงรักเพลิงเสนหา พรารักลงใจ เล่ห์สวาททาสรัก ตำนักรักข้ามภพ เกมร้ายฟ่ายเกมรัก ร้อยเล่ห์มายารัก รอยแค้นแสนรัก รักร้อนซ่อนปมร้าย ฯลฯ

อวจนภาษามักพบในงานเขียนประเภทนิยาย โดยสอดแทรกในการดำเนินเรื่อง เพื่อให้ทราบลักษณะของฉาก บรรยากาศ เวลา สถานที่ หรือสิ่งแวดล้อมในบริบทนั้น ๆ จึงสะท้อนให้เห็นว่าผู้รับสารสามารถเข้าใจเรื่องราวและเกิดจินตภาพตามได้แม้ไม่ต้อง มีการใช้ถ้อยคำใด ๆ โดยเฉพาะการอ่านวรรณกรรม ในปัจจุบันไม่จำเป็นต้องอ่านจากในหนังสือที่เป็นรูปเล่มเพียงอย่างเดียว เพราะด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าอย่างไร้พรมแดนในยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้เกิดนวัตกรรมการอ่านรูปแบบใหม่ คือ การอ่านออนไลน์จากผู้เขียนที่สามารถสร้างบล็อก (Blog) ได้เองในเว็บไซต์ที่เปิดโอกาสให้ผู้เขียนที่มีความสามารถหรือมีจินตนาการมาถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดผ่านตัวอักษรและเรื่องราวของตัวละคร จนได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้ศึกษาจึงสนใจ ที่จะศึกษาและวิเคราะห์การใช้อวจนภาษาของ คู่พระนาง เพราะด้วยเนื้อหาที่มุ่งนำเสนอความรักของคู่ชายหญิง โดยคัดเลือกนวนิยายของบุษบาพาฝันที่มีผู้อ่านมากที่สุดในบล็อกงานเขียนของบุษบาพาฝัน คือ เล่ห์สวาททาสรัก เพื่อให้ทราบลักษณะการใช้วจนภาษาของคู่พระนาง ในนวนิยายพาฝัน ตลอดจนนำไปเป็นแนวทาง ในการศึกษาเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการใช้อวัจนภาษาของคู่พระนางในนวนิยายพาฝัน เรื่อง เล่ห์สวาททาสรัก ของบุษบาพาฝัน

วิธีการศึกษา

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาลักษณะการใช้อวัจนภาษาของคู่พระนางในนวนิยายพาฝันของบุษบาพาฝัน ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้สำรวจและคัดเลือกผลงานที่มีผู้อ่านมากที่สุดในเว็บไซต์งานเขียนของบุษบาพาฝัน ได้แก่ เรื่อง เล่ห์สวาททาสรัก ซึ่งมีขั้นตอนการศึกษาดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาคัดเลือกผลงานที่มีผู้อ่านมากที่สุดในเว็บไซต์งานเขียนในนามของบุษบาพาฝัน ได้แก่ เรื่อง เล่ห์สวาททาสรัก และศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับนวนิยายและอวัจนภาษา เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์และตีความ

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ศึกษารายละเอียดและเนื้อหาของนวนิยาย เรื่อง เล่ห์สวาททาสรัก

2.2 วิเคราะห์ลักษณะการใช้อวัจนภาษาตามแนวคิดของสวณิต ยมาภัย (2526 : 41-48) ซึ่งแบ่งอวัจนภาษาออกเป็น 7 ประเภท คือ

1. เทศภาษา หมายถึง ภาษาที่ปรากฏขึ้นจากลักษณะของสถานที่ทำการสื่อสารกัน รวมทั้งระยะที่บุคคลทำการสื่อสารกันด้วย

2. กาลภาษา หมายถึง การใช้เวลาเพื่อแสดงเจตนาของผู้ส่งสารที่จะก่อให้เกิดความหมายเป็นพิเศษอย่างใด อย่างหนึ่งแก่ผู้รับสาร เช่น ยามกลางคืน ยามเช้า และการกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน เป็นต้น

3. เนตรภาษา หมายถึง การใช้ดวงตา หรือสายตาเพื่อสื่ออารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ความประสงค์และทัศนคติบางประการในตัวผู้ส่ง

สาร เช่น การค้อน การขำเลื่อง น้ำตาไหล เป็นต้น

4. สัมผัสภาษา หมายถึง การใช้สัมผัสด้วยส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เพื่อสื่อความรู้สึกและอารมณ์ รวมทั้งความปรารถนาที่ฝังลึกอยู่ในใจของผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร เช่น การกอด การลูบไล้ การแตะเบา ๆ เป็นต้น

5. อากาษา หมายถึง การใช้การเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเพื่อสื่อสาร เช่น การใช้มือ สีหน้า ท่าทาง เป็นต้น

6. วัตถุประสงค์ หมายถึง การใช้และเลือกวัตถุประสงค์ของมาใช้เพื่อแสดงให้ทราบถึงความหมายบางอย่าง เช่น การแต่งกาย เครื่องประดับต่าง ๆ เป็นต้น

7. ปริภาษา หมายถึง การใช้น้ำเสียงประกอบถ้อยคำที่พูดออกไป เช่น เสียงสูง – ต่ำ เสียงห้วน เสียงตะโกน เสียงที่ขาดเป็นห้วง ๆ เป็นต้น

2.3 เลือกศึกษาและวิเคราะห์อวัจนภาษา

เฉพาะบริบทของคู่พระนาง

3. ขั้นนำเสนอข้อมูล

3.1 นำผลการวิเคราะห์ นำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ พร้อมยกตัวอย่างประกอบ

3.2 สรุปผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

การใช้อวัจนภาษาของคู่พระนางในนวนิยายพาฝัน สรุปตามแนวคิดของลักษณะ การใช้อวัจนภาษาของสวณิต ยมาภัย ได้ดังต่อไปนี้

เทศภาษา

เทศภาษา หมายถึง ภาษาที่ปรากฏขึ้นจากลักษณะของสถานที่ทำการสื่อสาร

ตัวอย่างที่ 1

มินตราเริ่มรู้สึกตัว ด้วยรู้สึกเย็น ที่ใบหน้า และหน้าอกที่เข่าใช้ผ้าชุบน้ำไล่เบา ๆ เธอค่อย ๆ ลืมตาขึ้น และทันทีที่เธอเห็นหน้าเขาที่ก้มห่างอยู่เพียงแค่นิ้ว ก็ลุกพรวดขึ้นอย่างตกใจทันที (ข้อ

เสนอ. 2552 : 2)

จากตัวอย่างบทบรรยายของคู่พระนาง มี อวัจนภาษาที่เป็นเทศภาษาแสดงระยะห่าง ของ บุคคล คือ เธอเห็นหน้าเขาที่ก้มห่าง อยู่เพียงแค **คืบ** ซึ่งเป็นการคาดคะเนระยะ ว่าอยู่ใกล้กันมาก จนเกิดอาการภาษาตามมา คือการลุกพรัดขึ้น อย่างตกใจ

ตัวอย่างที่ 2

รพีล้มตัวลงนอนเคียงข้างเธออีกครั้ง และ กอดเธอไว้ มินตราเหมือนจะได้ออื้น จากกายเขา เพียงครู่ เธอก็หลับเจียบบอยู่ใน อ้อมกอดเขา และ เขาก็หลับสนิทลงจริง ทั้งที่ ยังกอดเธออยู่ (ความ เข้าใจของมินตรา. 2552 : 4)

จากตัวอย่างบทสนทนาของคู่พระนาง มี อวัจนภาษาที่เป็นเทศภาษา คือ **รพีล้มตัวลงนอน เคียงข้างเธออีกครั้ง** ประกอบกับมินตรารูสึกได้รั บไออื้นจากอีกฝ่ายด้วยอ้อมกอด จึงยิ่งแสดงความ ใกล้ชิดของตัวละครที่สนิทแนบแน่นขึ้นอีก

ตัวอย่างที่ 3

เมื่อเธอเร่งฝีเท้าออกวิ่ง และแทบจะล้มหน้า เขาไป เขาต้องรั้งกายเธอไว้ให้หยุดรอ

“มิน ออย่า...มิน มิน หยุดก่อน”

(เสนอ. 2552 : 13)

จากตัวอย่างบทสนทนาของคู่พระนาง มีอวัจนภาษาที่เป็นเทศภาษา คือ **เมื่อเธอเร่งฝีเท้า ออกวิ่ง และแทบจะล้มหน้าเขาไป** แสดงระยะ ห่างของตัวละครที่อีกคนเกือบจะแซงหน้า ดังนั้นตัวละครจึงอาจอยู่ในระดับเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน มาก เพราะด้วยบริบทต่อมา ฝ่ายชายก็สามารถรั้ง กายฝ่ายหญิงไว้ได้

กาลภาษา

กาลภาษา หมายถึง การใช้เวลา เพื่อแสดง เจตนาของผู้ส่งสาร ที่จะก่อให้เกิดความหมาย เป็น พิเศษอย่างใดอย่างหนึ่งแก่ผู้รับสาร เช่น ยามกลาง ค่ำ ยามเช้า และการกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 1

แสงสว่างยามเข้ลอดเข้มา จากม่านบังตา สีขาว ทำให้ห้องสว่างเรืองขึ้น มินตรารูสึกตัว และ ค่อย ๆ ลืมตา รูสึกว่ามีมือของตัวเอง มีมือของใคร จับอยู่ และรูสึกอึดอัด เหมือนกับถูกรัดรั้ง จนต้อง พยายามพลิกกาย

(ความเข้าใจของมินตรา. 2552 : 4)

จากตัวอย่างบทบรรยายของคู่พระนาง มี อวัจนภาษาที่แสดงเวลาชัดเจน คือ **แสงสว่าง ยาม เข้** และลักษณะการเปลี่ยนแปลงของสถานที่อัน เกิดจากแสงสว่างนั้น คือ **ทำให้ห้องสว่างเรืองขึ้น** เมื่อย่อนไปถึงสภาพก่อนหน้าที่ยังมีตอยู่

ตัวอย่างที่ 2

รพีปลุกให้มินตราตื่นแต่เข้มีต พาสวนน้อย ไปขี่จักรยานเล่น รอบ ๆ สวน ที่กว้างใหญ่ไพศาล พาเธอไปนั่งที่เนินเขาที่มีหญ้าขึ้นเขียวขจี ละออง หมอกที่ปกคลุมหุบเขา เหมือนทะเลหมอกลอย อ้อยอิ่ง งดงาม มินตราตื่นตื่นมากมายกับภาพตรง หน้า (หวานรัก. 2552 : 11)

จากตัวอย่างบทบรรยายของคู่พระนาง มี อวัจนภาษาที่เป็นกาลภาษาแสดงเวลา คือ คำว่า **เข้มีต** นอกจากนั้นในบรรยายกาศของละออง หมอกที่ปกคลุมหุบเขา ก็เป็นกาลภาษาบอก สภาพภูมิอากาศในยามเข้ที่จะพบเห็นตามช่วง เวลา

ตัวอย่างที่ 3

ยามค้ำเมื่อพระอาทิตย์กำลังจะลับ ขอบฟ้า รพีพาเธอมายืนที่ระเบียง และส่ง กล้องถ่ายรูปให้ “ผมเพิ่งนึกได้ มินอยากถ่ายรูปมั๊ย...อะ ถ่ายภาพ วิวสวย ๆ ไว้จ๊ะ” (หวานรัก. 2552 : 11)

จากตัวอย่างบทสนทนาของคู่พระนาง มี อวัจนภาษาที่แสดงเวลาชัดเจน คือ **ยามค้ำ** และการ บรรยายลักษณะของพระอาทิตย์กำลังจะลับขอบ ฟ้า ซึ่งเป็นสัญลักษณ์บ่งบอกเวลาเย็น ๆ หรือใกล้ค้ำ

เนตรภาษา

เนตรภาษา หมายถึง การใช้ดวงตา หรือ สายตาเพื่อสื่ออารมณ์ ความรูสึกนึกคิด ความ

ประสงค์และทัศนคติบางประการในตัวผู้ส่งสาร เช่น การค้อน การขำเลียง น้ำตาไหล เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 1

“จะไปบ้านมัยจะพาไป”

สายตาเธอมีประกายยินดีขึ้นทันที แต่แล้วก็เอ่ยออกมา

“เออ...แต่อย่าเลยละะ ไปทำธุระของคุณดีกว่า” (มารุ่งเทพฯ. 2552 : 6)

จากตัวอย่างบทสนทนาของคู่พระนาง มีอวัจนภาษาที่เป็นเนตรภาษา คือ สายตาเธอ มีประกายยินดีขึ้นทันที แสดงลักษณะของแววตาที่มีความยินดีหรือดีใจ หลังจากได้ฟังประโยคที่ต้องการได้ยิน

ตัวอย่างที่ 2

“ฮือ...เพราะครั้งแรกมันมีเช็กส์เกิดขึ้นมาก่อน และผมก็ไม่ได้รักเขามาก่อน มันก็เลยไม่ต้องบอก มันเลยเวลาที่จะบอกไปแล้ว”

“แล้วกับมิน ไม่เลยเวลาที่จะบอก เหรอคะ” เธอถามเขาด้วยดวงตาที่ค้นหา ความจริง

“มิน...ผมอยากบอกคุณ ว่าผมทั้งรัก ทั้งเสนาหา ประารถนาคุณจริง ๆ” (หวานรัก. 2552 : 11)

จากตัวอย่างบทสนทนาของคู่พระนาง มีอวัจนภาษาเกิดขึ้นในข้อความที่ว่า เธอถามเขาด้วยดวงตาที่ค้นหาความจริง ซึ่งโดยปกติแล้วการถามต้องใช้ในกรณีเป็นคำพูด แต่ผู้เขียนใช้ดวงตาหรือเนตรภาษาในการสื่อสายตาแทนประโยคคำถามด้วยถ้อยคำเพื่อต้องการคำตอบ

ตัวอย่างที่ 3

เธอเพียงพยักหน้า แต่ดวงตาเธอยังเบิกค้ำมองเขาด้วยสายตาประหวั่นพรันพรัง รพีจำต้องขับรถออกมาจากตรงนั้น และอยากให้ออกถึงกรุงเทพฯ เร็วที่สุด เขาปรายตามองเธอ ที่นั่งเงียบอยู่ตลอดเวลา (เหตุเกิดขึ้นอีก. 2552 : 28)

จากตัวอย่างบทบรรยายของคู่พระนาง มีอวัจนภาษาที่เป็นเนตรภาษา คือ ดวงตาเธอยังเบิกค้ำ มองเขาด้วยสายตาประหวั่นพรันพรัง ทั้งนี้คำว่า “เบิกค้ำ” เป็นอาการตกใจชั่วขณะ รวม

ทั้ง “ประหวั่นพรันพรัง” ที่แสดงลักษณะความกลัวหรือหวั่นเกรงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นอกจากนั้นยังมีคำว่า ปรายตา คือแอบมองหรือเหล่มองเพื่อไม่ให้อีกฝ่ายรู้ว่ากำลังมองอยู่

สัมผัสภาษา

สัมผัสภาษา หมายถึง การใช้สัมผัสด้วยส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เพื่อสื่อความรู้สึก และอารมณ์ รวมทั้งความปรารถนาที่ฝังลึกอยู่ในใจของผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร เช่น การกอด การลูบไล้ การตะเบา ๆ เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 1

มินตราใจเต้นระทึกจนเหมือนมีกลองรัวเร้าอยู่ในอก เมื่อเขาก็มลงจูบอย่างตูดตึ่มนิ่งนาน และเริ่มที่จะชุกใช้ปลายจุมกโด่งแหลมลงบน ซอกคอเบา ๆ มือเลื่อนมาประคองแผ่นหลัง เธอไว้ ลูบไล้ระเรื่อยลงไปจนถึงเอว ปลดผ้า ผูกเอวบนเสื้อคลุมของเธอออกจากกาย เหลือเพียงชุดนอนสีชมพูอ่อนเนื้อละเอียดนุ่มเท่านั้น ภายเธอสันสะท้านจนรพีรู้สึกเมื่อเขาเลื่อนมือโลมไล้

จากตัวอย่างบทพรรณนาของคู่พระนาง มีอวัจนภาษาที่เป็นสัมผัสภาษาชัดเจน ได้แก่

ชุกใช้ปลายจุมก โด่งแหลม ลงบนซอกคอเบา ๆ มือเลื่อนมาประคองแผ่นหลังเธอไว้ ลูบไล้ระเรื่อยลงไปจนถึงเอว ภายเธอสันสะท้านจนรพีรู้สึกเมื่อเขาเลื่อนมือโลมไล้ (ไม่มีปาฏิหาริย์สำหรับมินตรา. 2552 : 10)

ตัวอย่างที่ 2

เธอเข้ามาดึงแขนเขาให้ลุกขึ้น เขากลับดึงตัวเธอจนล้มไปบนที่นอนด้วยกัน หอมแก้มกรุ่นหอมทั้งสองข้าง และแกล้งไล้ปลายคางให้หนดสีกับซอกคอ จนมินตราตื่นหนี เขาก็ยังแกล้งชุกใช้ทั้งสองยังคงแกล้งกันอยู่บนเตียง เธอลุกขึ้นตั้งหลักและใช้หมอนพาดเขา เขาโถมเข้ารวบตัวเธอไว้ กอดรัดพิดเหวี่ยงเธออยู่บนเตียง (เวทีมวยหญิง. 2552 : 14)

จากตัวอย่างบทบรรยายของคู่พระนาง มีอวัจนภาษาที่เป็นสัมผัสภาษาหลายลักษณะ เช่น

การดึงแขน การดึงตัว การหอมแก้ม การไล่ปลายคาง การชุกไช้ การรวบตัวมากอด นอกจากนั้น กิริยา **หนวดสีกับชอกคอ** ทำให้เห็นการสัมผัสที่ชัดเจน รวมถึงมีการใช้ คำคล้องจอง คือ **กอดรัดพิ๊ดเหวี่ยง** แสดง การหยอกล้อกันของคู่รัก

ตัวอย่างที่ 3

เธอมองหน้าเขาหนึ่ง ๆ จ้องตาเขา จนปลายจมูกชนปลายจมูกของเขาอยู่ครู่หนึ่ง (ความลับแตก. 2552 : 17)

จากตัวอย่างบทบรรยายของคู่พระนาง มี อวัจนภาษาที่เป็นสัมผัสภาษา คือ **ปลายจมูกชนปลายจมูก** แสดงอวัยวะของทั้งสองฝ่าย ที่สัมผัสกันด้วยความหวานไหวและความรักที่มีต่อกัน

อาการภาษา

อาการภาษา หมายถึง การใช้ การเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เพื่อสื่อสาร เช่น การใช้มือ สีหน้า ท่าทาง เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 1

“เออ...ไม่ทราบสิคะ แต่มีคนคงไม่อายุหรอกคะ ยังไงก็ต้องอายุอยู่ดี”

“ผิวเมียกัน พออยู่ด้วยกันจนชิน ก็จะไม่อายุกันหรอก ถ้าไม่เชื่อต้องลองดูนะ”

คำว่าผิวเมียทำให้เธอยิ่งรู้สึกหน้าชา วูบวาบแดงกล้า และพยายามขมอาย เบี่ยงกายออกจากอ้อมกอดของเขา (วันนี้เธอบอกรักหรือยัง. 2552 : 9)

จากตัวอย่างบทสนทนาของคู่พระนาง มี อวัจนภาษาที่เป็นอาการภาษา แสดงอาการ **หน้าชา วูบวาบ** ทั้งนี้ข้อความนี้อาจเกิดใน ภาวะอารมณ์โกรธก็ได้ แต่ในบริบทนี้เมื่อมีคำว่า **แดงกล้า** ตามมา จึงเป็นอาการเขินอาย ต่อบุคคลที่อยู่ตรงหน้า

ตัวอย่างที่ 2

เขาเอ่ยจบตรงเข้าจับบ่าเธอไว้ทั้งข้าง มินตรา มีสีหน้าตระหนก เธอไม่เคยเห็นสีหน้าโกรธเกรี้ยวขนาดนี้ของเขาเลยสักครั้ง ดวงตา ที่เคยหวานกรุ้มกริมยามที่อยู่ในอารมณ์รัก บัดนี้ดูกร้าวเหี้ยมเกรียม จับร่างเธอเหวี่ยงลงบน ที่นอน กระชากชุดแขกตัวสวย จนเธอเหมือน จะได้ยิน

เสียงมันฉีกขาด และมันก็หลุดออกจากร่างกระเด็น หรือไปปะทะกับผาห้องร่วงลงสู่พื้น (มินตราโดนลงทัณฑ์. 2552 : 18)

จากตัวอย่างบทบรรยายของคู่พระนาง มี อวัจนภาษาที่เป็นอาการภาษาหลายอย่าง โดยเป็นการแสดงสีหน้าและอารมณ์แห่ง ความเกรงกลัวของมินตราและความโกรธของอีกฝ่าย เช่น **สีหน้าตระหนก สีหน้าโกรธเกรี้ยว** รวมไปถึงลักษณะของใบหน้า **ดูกร้าว เหี้ยมเกรียม** ตลอดจนการแสดงกิริยาที่รุนแรง เช่น **จับร่างเธอเหวี่ยง กระชากชุดแขก** หรือแม้แต่การที่ **วัตถุ กระเด็น หรือไปปะทะ กับผาห้องร่วงลงสู่พื้น**

ตัวอย่างที่ 3

มินตราโกรธจนตัวสั่น เธอตะโกนใส่หน้าเขาทันที “ฉันไม่รู้ อยากคิด อยากทำอะไรก็ทำเถอะคะ มินบออะไรไม่ได้ เพราะว่าฉันไม่รู้ เข้าใจมัย” (ความรู้สึกเจ็บแค้นของรพี. 2552 : 23)

จากตัวอย่างบทสนทนาของคู่พระนาง มี อวัจนภาษาที่เป็นอาการภาษา คือ **มินตราโกรธจนตัวสั่น** แสดงภาวะอารมณ์ที่โกรธมากเมื่อเจอเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด จนมีอาการ “ตัวสั่น” ซึ่งเป็นการโกรธจนควบคุมอารมณ์ไม่อยู่

วัตถุภาษา

วัตถุภาษา หมายถึง การใช้ และเลือกวัตถุ สิ่งของมาใช้เพื่อแสดงให้ทราบถึงความหมายบางอย่าง เช่น การแต่งกาย เครื่องประดับ ต่างๆ เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 1

เธอรีบนั่งลงให้ฟองสบู่ปิดบังร่างไว้ เขาเข้ามาใช้ฟองสบู่ลูบไล่ให้ทั่วร่าง เธอใช้ มือซ่อนฟองสบู่ในอ่างขึ้นเล่น และเริ่มป้าย ตามตัวเขาอย่างนึกสนุก (เสนหา. 2552 : 13)

จากตัวอย่างบทบรรยายของคู่พระนาง มี อวัจนภาษาที่เป็นวัตถุภาษา คือ **ฟองสบู่** ที่ปรากฏอยู่ในบทบรรยายหลายครั้ง โดยนำมาใช้เป็นวัตถุสำหรับสื่อความหมาย การนำมาปิดบังร่างกายที่เปลือยเปล่าในขณะอาบน้ำ รวมไปถึงการนำฟองสบู่มาลูบไล่ และซ่อนเล่นเพื่อเป็นการยั่ววนอีกฝ่าย

ตัวอย่างที่ 2

มินตรานอนหลับตาหนึ่ง อยู่บนเตียง ในห้องพิเศษ เธอหลับสนิทเมื่อหมอฉิดยา คลายเครียดให้เมื่อเธอท้อและร้องไห้อววาย กรีดเสียงด้วยความหวาดกลัวอยู่หลายครั้ง รพีเข้ามานั่งอยู่ที่ข้างเตียง จับมือเธอไว้ (ความมือของมิน. 2552 : 15)

จากตัวอย่างบทบรรยายของคู่พระนาง มีอวัจนภาษาที่เป็นวัตถุภาษา คือ **อยู่บนเตียงในห้องพิเศษ** ด้วยบริบทหลังที่บอกว่า เธอหลับสนิทเมื่อหมอฉิดยาคลายเครียดให้ทำให้ทราบว่ามินตราอยู่พักรักษาตัวอยู่ในห้องพิเศษ ของโรงพยาบาล โดยไม่ต้องอธิบายหรือชี้แจงให้ทราบว่านี่คือโรงพยาบาล เพราะมีการใช้วัตถุภาษาเป็นตัวกำหนดสถานที่นั่นเอง

ตัวอย่างที่ 3

เสียงโทรศัพท์ของมินตราที่อยู่บนที่นอนดังขึ้น เธอเงยมองหน้ารพีนิดหนึ่ง และเดินไปหยิบโทรศัพท์ เธอยืนมองเบอร์หนึ่ง ๆ และคิดอย่างสับสน ก่อนที่เธอจะตัดสินใจรับ รพีเดินมาคว้าโทรศัพท์จากเธอไปดูเบอร์ และกดรับสายทันที (ความรู้สึกเจ็บแค้นของรพี. 2552 : 23)

จากตัวอย่างบทบรรยายของคู่พระนางมีอวัจนภาษาที่เป็นวัตถุภาษา คือ **โทรศัพท์** ที่เป็นชนวนเหตุให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ เช่น ความกังวลที่กลัวคนรักเข้าใจผิด ความคิดสับสนว่าจะรับหรือไม่ การตัดสินใจคว้าโทรศัพท์เพื่อกดรับให้รับรู้ว่าปลายสายคือใคร

ปริภาษา

ปริภาษา หมายถึง การใช้น้ำเสียงประกอบถ้อยคำที่พูดออกไป เช่น เสียงสูง – ต่ำ เสียงห้วน เสียงตะโกน เสียงที่ขาดเป็นห้วง ๆ เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 1

“เธอเนี่ยจะมาเป็นผู้จัดการไร หรือว่าคุณย่าส่งเธอมาให้ฉันอีกคน”

เขาเอ่ยขึ้นด้วยเสียงเรียบเย็น พอกับ สีหน้าของเขา (ปฏิบัติการ. 2552 : 1)

จากตัวอย่างบทสนทนาของคู่พระนาง มีอวัจนภาษาที่เป็นปริภาษา คือ **เสียงเรียบเย็น** ซึ่งเป็นลักษณะของเสียงที่ไม่มีอารมณ์ หรือความรู้สึกปะปน นอกจากนั้นคำว่า “เย็น” ยังเข้ามาเน้นเสียงเรียบให้ดูน่าเกรงขาม รวมทั้งมีการเปรียบเทียบเข้ากับสีหน้าของตัวละคร ให้เห็นความสัมพันธ์กันของเสียงและสีหน้า ได้ชัดเจนขึ้น

ตัวอย่างที่ 2

“มินจะไปเข้าห้องน้ำคะ”

เธอเอ่ยเบา ๆ เสียงยังเครือสะท้อน ผลจากเขาเดินเข้าไปห้องน้ำสุดหูที่นั่น และฟังประตูไว้หนึ่ง ๆ (โรงแรมริมแม่น้ำ. 2552 : 7)

จากตัวอย่างบทสนทนาของคู่พระนาง มีอวัจนภาษาที่เป็นปริภาษา คือ **เธอเอ่ยเบา ๆ เสียงยังเครือสะท้อน** ซึ่งแสดงอาการโศกเศร้าอันผ่านการร้องไห้หนักมา ทำให้ยังมีเสียงเครือปนสะท้อน และร่างกายสั่นสะท้าน

ตัวอย่างที่ 3

“คุณพี คุณพี ช่วยมินด้วย”

เธอกรีดเสียงร้องลั่นห้อง และลุกพรุดขึ้นทันที เขาเข้ารวบตัวเธอออกไว้ ลูบหลัง เบา ๆ (ความมือของมิน. 2552 : 15)

จากตัวอย่างบทสนทนาของคู่พระนาง มีอวัจนภาษาที่เป็นปริภาษา คือ **เธอกรีดเสียงร้องลั่นห้อง** แสดงอาการขอความช่วยเหลือจากบริบทข้างต้น สะท้อนภาพตัวละครที่กำลังเผชิญเหตุการณ์ที่โหดร้ายหรือหวาดกลัวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จนต้องกรีดเสียง หรือกรีดเสียงดังด้วยความตกใจ

สรุป

จากการศึกษาอวัจนภาษาของ คู่พระนางในนวนิยายพาฝัน เรื่อง เล่ห์สวาททาสรัก สรุปได้ว่าผู้เขียนมีการใช้อวัจนภาษาทั้ง 7 ประเภท คือ เทศภาษา กาลภาษา เนตรภาษา สัมผัสภาษา อากาษา วัตถุภาษา และปริภาษา ซึ่งอวัจนภาษาเหล่านี้จะปรากฏในบทบรรยาย บทสนทนา เกี่ยวกับ

กิริยาและอารมณ์ต่าง ๆ ของตัวละคร สภาพบริบททางสังคม รวมถึงวัตถุประสงค์ของต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันด้วย

อวัจนภาษาที่ปรากฏมีลักษณะการใช้ภาษาดังนี้

1. เทศภาษา ผู้เขียนใช้ภาษาที่แสดงให้เห็นระยะห่างระหว่างบุคคลในบริบท เช่น ความใกล้ชิด ความห่างไกล

2. กาลภาษา ผู้เขียนใช้ภาษา ที่แสดงให้เห็นสภาพวันเวลาต่าง ๆ เช่น เช้ามีด รุ่งสาง รวมถึงมีการใช้สภาพภูมิอากาศ บอกลักษณะการคาดคะเนเวลา เช่น หมอกหนา แสงรำไร

3. เนตรภาษา ผู้เขียนใช้ภาษา บรรยายลักษณะของการใช้ดวงตาเป็นสื่อ ในการบอกความหมาย เช่น ดวงตาทวนยิ้มกริ่มกริม การจ้องมองเพื่อหาคำตอบ

4. สัมผัสภาษา ผู้เขียนใช้สัมผัส ภาษา บรรยายถึงกิริยาการสัมผัสส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น การสัมผัสหรือถูกเนื้อต้องตัวกันของคู่พระนาง

5. อាកงภาษา ผู้เขียนใช้ภาษา บรรยายถึงกิริยาและพฤติกรรมของคู่พระนาง เพื่อแสดงให้ทราบถึงอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ เช่น ดีใจ เสียใจ ห่วงใย ตกใจ โศกเศร้า อาลัยอาวรณ์ ทำให้ทราบถึงบุคลิก ลักษณะนิสัยของตัวละคร เช่น การทำสีหน้าท่าทาง

6. วัตถุภาษา ผู้เขียนใช้ภาษาที่มีวัตถุภาษาเกี่ยวข้องเพื่อบอกบริบทของสังคมในเวลานั้น ๆ เช่น การแต่งกายของคู่พระนาง สิ่งของในสถานที่ต่าง ๆ

7. ปริภาษา ผู้เขียนใช้ภาษาที่มีการใช้น้ำเสียงประกอบการพูด เช่น การตวาดก้อง เสียงกร้าว เสียงเย็น

อภิปรายผล

จากการศึกษาลักษณะการใช้ อวัจนภาษาของคู่พระนางในนวนิยายพาฝัน เรื่อง เล่ห์สวาท ทาสรัก พบว่าอวัจนภาษาที่ปรากฏในเรื่องมากที่สุด ได้แก่ สัมผัสภาษา และอวัจนภาษา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญใน การบรรยายและอธิบายลักษณะการกระทำของบุคคลได้อย่างชัดเจน สัมผัสภาษาทำให้เห็นการเคลื่อนไหวของร่างกายในอิริยาบถต่าง ๆ ส่วน อាកงภาษาก็ทำให้รู้ภาวะทางจิตใจของ ตัวละคร ในด้านอารมณ์และความรู้สึก นอกจากนั้นอวัจนภาษาด้านอื่น ๆ ก็มีส่วนช่วยให้เรื่องราวในนวนิยายดำเนินไปอย่างได้อรรถรส โดยเฉพาะนวนิยายพาฝันหรือนวนิยายโรแมนติคที่เน้นเรื่องราวความรักของคู่หนุ่มสาว แต่ละฉากมักสอดแทรกบทพรรณนา ที่มีการถูกเนื้อต้องตัวหรือการสัมผัสกันของคู่พระนาง ทำให้เป็นที่ชื่นชอบ และชวนติดตาม หากพิจารณาตามเพศและวัยแล้วนั้น อาจกล่าวได้ว่า เพศหญิงวัยรุ่นหรือแม่แต่วัยทำงาน โดยเฉพาะผู้อยู่ในสถานะโสดจะนิยมอ่านนวนิยายประเภทนี้เป็นจำนวนมาก เช่นเดียวกับนวนิยายของบุษบาพาฝัน ที่ตอบรับกระแสโลกในการถ่ายทอดตัวอักษรผ่านโลกออนไลน์ เหมาะสำหรับบนอนหนังสือในยุคสมัยที่เทคโนโลยีเข้าถึงแทบทุกหย่อมหญ้า ดังนั้น เหตุผลสำคัญในการเลือกนวนิยาย เรื่อง เล่ห์สวาท ทาสรัก ของบุษบาพาฝันมาใช้ในการศึกษา คือ จำนวนของผู้เข้าชมซึ่งเป็นตัวชี้วัดให้เห็นถึงความนิยมของผู้อ่าน ทำให้อธิบายได้ว่าทราบใจที่มนุษย์ยังใช้อวัจนภาษาควบคู่กับวัจนภาษา นวนิยายประเภทนี้จะยัง คงอยู่ และได้รับการพัฒนาด้านการใช้ภาษา จากนักเขียนรุ่นใหม่ที่มีจินตนาการและศิลปะ ในการสร้างสรรค์สืบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เจือ สตะเวทิน. (2510). *ศิลปะการประพันธ์*. พระนคร : อักษรเจริญทัศน์. เด็กดี. (2552). *เล่มที่สวาททาสรัก*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://my.dek-d.com/intuon55/writer/>.
- ประกาศศรี สีหอำไพ. (2531). *การเขียนแบบสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สถาพรบุ๊คส์. (2558). *สัมภาษณ์นักเขียน*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.satapornbooks.co.th/>.
- สวนิต ยมาภัย. (2526). *การสื่อสารของมนุษย์*. กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การออมของครัวเรือนภาคเกษตรกรรม: กรณีศึกษาลูกค้า ธ.ก.ส.

Savings of Agricultural Households: A case study of customers of the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives

ศรวุฒิ ศรีทอง¹, โยธิน แสงวงดี²

Sarawut Srithong¹, Yothin Sawangdee²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการออมของครัวเรือนภาคเกษตรกรรมระหว่างครัวเรือนที่มีหนี้สินในระบบกับครัวเรือนที่มีหนี้สินนอกระบบและเพื่อค้นหาปัจจัยที่มีผลต่อการออมของครัวเรือนภาคเกษตรกรรม ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยทำการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิที่เก็บด้วยแบบสอบถามจากโครงการวิจัยปัญหาหนี้ของเกษตรกรไทย พ.ศ. 2554 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้น ได้ขนาดตัวอย่างทั้งสิ้น 4,213 ครัวเรือน และใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนาและการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบสองกลุ่ม

ผลการศึกษา พบว่า ครัวเรือนภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่ ร้อยละ 84.8 มีการออมซึ่งอยู่ในรูปแบบสินทรัพย์ทางการเงินหรือรูปแบบที่เป็นการลงทุน ครัวเรือนที่มีหนี้สินในระบบจะมีโอกาสในการออมมากกว่าครัวเรือนที่ไม่มีหนี้สินในระบบ ส่วนครัวเรือนที่มีหนี้สินนอกระบบจะทำให้โอกาสในการออมลดลง และปัจจัยที่มีผลต่อการออมของครัวเรือนภาคเกษตรกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ความเพียงพอของรายได้ การมีหนี้สินในระบบ การมีหนี้สินนอกระบบ การมีอาชีพเสริม การได้รับเงินส่งกลับจากผู้ขายถิ่น การเป็นเจ้าของที่ดินทำการเกษตร เนื้อที่ทำการเกษตร และการประสบปัญหาน้ำท่วม

คำสำคัญ : การออม, ครัวเรือนภาคเกษตรกรรม, ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

Abstract

The purposes of this research were to study and compare monetary savings of agricultural households. Specifically, the study focused on factors that affect the savings of agricultural households with formal debt and agricultural households with informal debt. The research was based on a quantitative approach with the support of secondary data from the informal debt problem shown

¹ นักศึกษาหลักสูตรปริญญาโท, สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

² รองศาสตราจารย์, สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

¹ Graduate student, Institute for Population and Social Research, Mahidol University

² Associate Professor, Institute for Population and Social Research, Mahidol University

in a Thai agriculturalists survey of 2011. A sample of 4,213 agricultural households was selected with multi-stage stratified random sampling. The data were analyzed by using descriptive statistics and binary logistic regression.

The results showed that agricultural households had saving of 84.8 percent divided between financial assets and investments. Agricultural households with formal loans had better opportunities to save than those without formal loans. Households with informal loans had reduced ability to save. The independent variables affecting the agricultural household savings with statistical significance were education of householder, sufficiency of household income, having formal debt and informal debt, an extra job, remittance from migrants, agricultural land ownership status, agriculture area and flood problems.

Keywords : Saving, Agricultural Households, Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาย่อมมีความสนใจในการลงทุนในทุก ๆ ด้าน เช่น อุตสาหกรรม เกษตรกรรม การบริการและการท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่ง การศึกษา พลังงาน เป็นต้น โดยเฉพาะการลงทุนในระยะยาวยิ่งจำเป็นต้องอาศัยแหล่งเงินทุนจำนวนมาก ดังนั้นแหล่งเงินทุนที่สำคัญของประเทศจึงมาจากเงินออมภายในประเทศ (Domestic saving) และเงินออมจากต่างประเทศ (Foreign saving) ซึ่งประเทศที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจล้วนเป็นประเทศที่มีเงินออมภายในประเทศอยู่ในระดับที่สูงพอที่จะรองรับการลงทุนภายในประเทศ ดังตัวอย่างเช่น ประเทศสิงคโปร์ ที่มีสัดส่วนของการออมในประเทศเบื้องต้นอยู่ในระดับที่สูง การออมกับการลงทุนของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 ถึง พ.ศ. 2554 พบว่า ช่องว่างระหว่างการออมกับการลงทุนมีค่าเป็นบวกมาโดยตลอด กล่าวคือ มีการออมรวมในประเทศมากกว่าการลงทุนในประเทศ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2555 ช่องว่างระหว่างการออมกับการลงทุนมีค่าติดลบ แม้ว่าสัดส่วนของการออมต่อ GDP จะค่อนข้างคงที่ก็ตาม ปัญหาช่องว่างการลงทุนที่เกิดขึ้นอาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทาง

เศรษฐกิจของประเทศไทย(สำนักนโยบายการออมและการลงทุน, 2558) หากพิจารณาสถานการณ์การออมของประเทศไทย พ.ศ. 2550 ถึง พ.ศ. 2555 ค่อนข้างคงที่ โดยในปี พ.ศ. 2555 มีมูลค่าการออมเท่ากับ 3,460.18 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2554 ร้อยละ 10.4 ที่มีมูลค่าการออม 3,147.74 พันล้านบาท หากพิจารณาเฉพาะการออมของภาคครัวเรือน พบว่า สัดส่วนการออมภาคครัวเรือนค่อนข้างคงที่ คิดเป็นร้อยละ 37.4 ในปี พ.ศ. 2555 กล่าวได้ว่า การออมภาคครัวเรือนมีมูลค่ามากกว่า 1 ใน 3 ของการออมรวมทั้งประเทศ (สำนักนโยบายการออมและการลงทุน, 2558) ดังนั้น การออมของภาคครัวเรือนจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก

หากพิจารณาสัดส่วนแรงงานในภาคการเกษตรกรรมตลอดช่วง 22 ปีที่ผ่านมา พบว่า แรงงานภาคเกษตรกรรมมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2553 แรงงานในภาคการเกษตรกรรมมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 63.3 ของผู้มีงานทำรวม แต่ในปี พ.ศ. 2555 สัดส่วนกลับลดลงเหลือเพียงร้อยละ 42.1 นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มแรงงานอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่กลุ่มแรงงานที่มีอายุตั้งแต่ 15-39 ปี

กลับมีแนวโน้มลดลงโดยเฉพาะกลุ่มแรงงานรุ่นใหม่ที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี ที่มีแนวโน้มลดลงอย่างรวดเร็ว (กรวิทย์ ดันศรี, 2555) จากสำมะโนการเกษตรปี พ.ศ. 2556 พบว่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ผู้ถือครองทำการเกษตรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงขึ้น กล่าวคือ แรงงานภาคเกษตรกรรมที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้นจากปี พ.ศ. 2546 ที่ร้อยละ 9.3 เป็น 16.4 ในปี พ.ศ. 2556 เมื่อพิจารณาหนี้สินของครัวเรือนผู้ถือครองทำการเกษตร พบว่า ร้อยละ 47.2 มีหนี้สินเพื่อการเกษตร ซึ่งส่วนใหญ่กู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) รองลงมาคือ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ตามลำดับ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2556) เมื่อพิจารณากำลังแรงงานของประเทศไทย พบว่า ประมาณ 1 ใน 3 ของกำลังแรงงานทั้งประเทศอยู่ในภาคเกษตรกรรม และมากกว่าร้อยละ 60 เป็นแรงงานนอกระบบที่ยังขาดหลักประกันทางสังคม ทั้งในเรื่องหลักประกันทางรายได้และหลักประกันเมื่อยามชราภาพ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555)

ผลจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมเป็นหลัก อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรและภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้โครงสร้างการจ้างงานและโครงสร้างครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปตามแต่ละพื้นที่ อาจกระทบถึงการออมและการลงทุนที่ลดลง ในขณะที่เดียวกันแรงงานในภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่เป็นแรงงานนอกระบบที่ยังขาดหลักประกันทางสังคม และมีความเสี่ยงในเรื่องความมั่นคงในชีวิตและอาจเป็นภาระของรัฐบาล ในอนาคต การส่งเสริมให้ครัวเรือนภาคเกษตรกรรมมีการออมเพิ่มขึ้นจึงเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้เกษตรกรมีหลักประกันและความมั่นคงในชีวิต นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างวินัยในการออมในระดับครัวเรือนและระดับประเทศ เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ และประเทศมีแหล่งเงินทุนที่เพียงพอ

นโยบายในการส่งเสริมการออมในภาคเกษตรกรรมของรัฐบาลในช่วงที่ผ่านมา มีหลายหน่วยงานที่มีบทบาททั้งภาครัฐและเอกชน เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนหมู่บ้าน ธนาคารหมู่บ้าน ชุมชนสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย เป็นต้น โดยเฉพาะธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์การเกษตร สำหรับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรืออาชีพที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม เพื่อเพิ่มรายได้หรือพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรหรือครอบครัวของเกษตรกร ด้วยเหตุผลทั้งหมดดังที่กล่าวมา ทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาเรื่องการออมของครัวเรือนภาคเกษตรกรรมลูกค้า ธ.ก.ส.

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการออมของครัวเรือนภาคเกษตรกรรมที่มีหนี้สินในระบบและนอกระบบ
- 2) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการออมของครัวเรือนภาคเกษตรกรรม

ขอบเขตการศึกษาวิจัย

การศึกษาเรื่องการออมของครัวเรือนภาคเกษตรกรรม เป็นการศึกษากลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพในภาคการเกษตร ที่อยู่ในพื้นที่การศึกษาของโครงการวิจัยเรื่องปัญหาหนี้ของระบบของเกษตรกรไทย ปี พ.ศ. 2554 ซึ่งดำเนินการโดยสถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล โดยทำการสำรวจข้อมูลระดับหมู่บ้านและข้อมูลระดับครัวเรือน สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ เลือกใช้เฉพาะข้อมูลระดับครัวเรือน เนื่องจากมีข้อคำถาม

ที่เกี่ยวข้องสามารถสะท้อนให้เห็นภาพเกี่ยวกับการออมของครัวเรือนภาคเกษตรกรรม

วิธีวิจัย

การศึกษาเรื่องการออมของครัวเรือนภาคเกษตรกรรม เป็นการศึกษากลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพในภาคการเกษตรที่เป็นลูกค้าของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ช.ก.ส.) จากข้อมูลทุติยภูมิของโครงการวิจัยเรื่องปัญหาหนี้ของระบบของเกษตรกรไทย ปี พ.ศ. 2554 ซึ่งดำเนินการโดยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล โดยใช้ระเบียบวิธีเชิงปริมาณ (Quantitative Approach)

แหล่งข้อมูล

ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากการสำรวจโครงการวิจัยเรื่องปัญหาหนี้ของระบบของเกษตรกรไทย ปี พ.ศ. 2554 โดยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม ในพื้นที่ดำเนินงานของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและทำการเก็บข้อมูลระดับหมู่บ้านและระดับครัวเรือน สาเหตุในการเลือกแหล่งข้อมูลดังกล่าว เนื่องจากแหล่งข้อมูลมีข้อมูลที่สะท้อนพฤติกรรม การออม รูปแบบ และวัตถุประสงค์ของการออมในครัวเรือนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา อีกทั้งข้อมูลชุดดังกล่าวใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยความน่าจะเป็น (Probability random sampling) กล่าวคือ หน่วยตัวอย่างในประชากรทุกหน่วยมีโอกาสที่จะถูกเลือกเท่ากัน ส่งผลดีทั้งในแง่การเป็นตัวแทน (Proxy) และความครอบคลุม (Coverage) และขนาดตัวอย่างที่มากพอสำหรับการวิเคราะห์แบบพหุระดับ (Multi-level analysis)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือครัวเรือนภาคเกษตรกรรมที่อยู่ในพื้นที่ดำเนินงานของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ช.ก.ส.) ในจังหวัดที่มีจำนวนหนี้สินทั้งในและนอกระบบสูงที่สุด 20 จังหวัด จากนั้นทำการสุ่มจังหวัด

เพื่อเป็นตัวแทนของภูมิภาค ได้แก่ เหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ กลาง ใต้ ตะวันออก และตะวันตก ด้วยวิธีการสุ่มแบบง่ายจำนวน 6 จังหวัด ในแต่ละจังหวัดทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stages Stratified Random Sampling) โดย

ขั้นที่ 1 ในแต่ละจังหวัดทำการสุ่มเลือกอำเภอ

ขั้นที่ 2 ในแต่ละอำเภอทำการสุ่มเลือกตำบล

ขั้นที่ 3 ในแต่ละตำบลทำการสุ่มเลือกหมู่บ้าน

ดำเนินการเก็บข้อมูลทุกครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักในหมู่บ้านที่ตกเป็นตัวอย่าง ได้ครัวเรือนตัวอย่างทั้งสิ้น 4,213 ครัวเรือน จาก 55 หมู่บ้าน ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนครัวเรือนภาคเกษตรกรรมตัวอย่าง

จังหวัด	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน
กาญจนบุรี	10	621
เพชรบูรณ์	8	420
น่าน	9	860
สระแก้ว	9	782
กาฬสินธุ์	9	898
สงขลา	10	632
รวม	55	4,213

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาคั้งนี้ใช้แบบสอบถามของโครงการวิจัยเรื่องปัญหาหนี้ของระบบของเกษตรกรไทย โดยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ดำเนินการสำรวจในปี พ.ศ. 2554 ประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลระดับหมู่บ้านและแบบสอบถามข้อมูลระดับครัวเรือนสำหรับการศึกษาคั้งนี้ได้เลือกใช้แบบสอบถามข้อมูลระดับครัวเรือนเฉพาะข้อคำถามที่เกี่ยวข้องและครอบคลุมตัวแปรที่สนใจศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ซึ่งใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบสองทาง (Binary logistic regression)

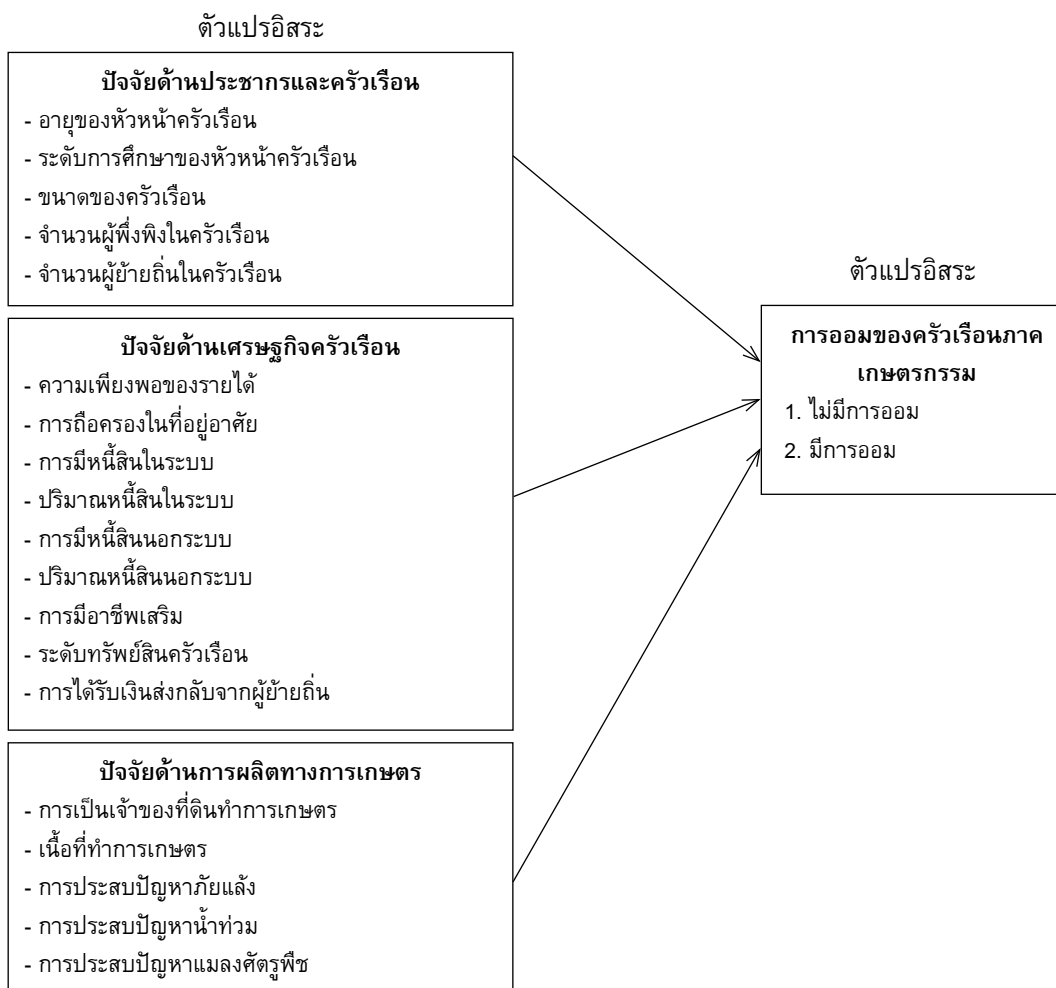
ข้อจำกัดของการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ ใช้ข้อมูลของโครงการสำรวจปัญหาหนี้ในระบบของเกษตรกรไทย เป็นแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ อาจมีตัวแปรอื่นที่น่าสนใจ เช่น รายได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตร รายจ่าย

ของครัวเรือนไม่ได้ถูกเก็บรวบรวมมาด้วย ทำให้มีข้อจำกัดในการนำข้อมูลมาศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยและการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาการออมของครัวเรือนภาคเกษตรกรรม ซึ่งประกอบด้วยปัจจัย 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านประชากรและครัวเรือน ปัจจัยด้านเศรษฐกิจครัวเรือน และปัจจัยด้านการผลิตทางการเกษตร ดังนี้

แผนภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลจากการวิเคราะห์ลักษณะการออมของครัวเรือนภาคเกษตรกรรม (ตาราง 2) พบว่า ครัวเรือนภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่มีการออมคิดเป็นร้อยละ 84.8 ส่วนใหญ่เป็นการออมในรูปแบบ

สินทรัพย์ทางการเงิน เช่น เงินสด เงินฝาก ประกันชีวิต เงินในกองทุนต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 44.2 และร้อยละ 40.6 เป็นการออมในรูปแบบที่เป็นการลงทุน เช่น การซื้อที่ดิน เครื่องมือเครื่องจักรทางการเกษตร

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของครัวเรือน จำแนกตามลักษณะการออมของครัวเรือนภาคเกษตรกรรม

รูปแบบการออม	จำนวน(ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่มีการออม	642	15.2
มีการออม	3,571	84.8
- รูปแบบสินทรัพย์ทางการเงิน	1,860	44.2
- รูปแบบที่เป็นการลงทุน	1,711	40.6
รวม	4,213	100.0

การมีหนี้สินในระบบกับการออมของครัวเรือนภาคเกษตรกรรม (ตาราง 3) พบว่า การมีหนี้สินในระบบจะทำให้ครัวเรือนมีการออมเพิ่มขึ้นทั้งในรูปแบบสินทรัพย์ทางการเงินและรูปแบบที่เป็นการลงทุน โดยครัวเรือนที่มีหนี้สินในระบบส่วนใหญ่ร้อยละ 44.3 จะมีการออมในรูปแบบสินทรัพย์ทางการเงิน ส่วนครัวเรือนที่ไม่มีหนี้สินในระบบร้อยละ 43.6 จะมีการออมในรูปแบบสินทรัพย์ทางการเงินเช่นกัน

การมีหนี้สินนอกระบบกับการออมของครัวเรือนภาคเกษตรกรรม พบว่า การมีหนี้สินนอกระบบจะทำให้การออมทั้งในรูปแบบสินทรัพย์ทางการเงินและรูปแบบที่เป็นการลงทุนลดลง โดยครัวเรือนที่ไม่มีหนี้สินนอกระบบส่วนใหญ่ร้อยละ 44.5 จะมีการออมในรูปแบบสินทรัพย์ทางการเงิน ส่วนครัวเรือนที่มีหนี้สินนอกระบบ ร้อยละ 43.0 จะมีการออมในรูปแบบสินทรัพย์ทางการเงินเช่นกัน

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละการออมของครัวเรือน จำแนกตามลักษณะการมีหนี้สินในระบบและนอกระบบ

การมีหนี้สิน	การออมของครัวเรือน			รวม
	ไม่มีการออม	มีการออมในรูปแบบสินทรัพย์ทางการเงิน	มีการออมในรูปแบบที่เป็นการลงทุน	
หนี้สินในระบบ				
ไม่มีหนี้สินในระบบ	214(22.6)	413(43.6)	321(33.9)	948(100.0)
มีหนี้สินในระบบ	428(13.1)	1,447(44.3)	1,390(42.6)	3,265(100.0)
หนี้สินนอกระบบ				
ไม่มีหนี้สินนอกระบบ	457(14.2)	1,430(44.5)	1,327(41.3)	3,214(100.0)
มีหนี้สินนอกระบบ	185(18.5)	430(43.0)	384(38.4)	999(100.0)
รวม	642(15.2)	1,860(44.2)	1,711(40.6)	4,213(100.0)

การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก มีข้อตกลงเบื้องต้นที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ตัวแปรอิสระจะต้องไม่มีความสัมพันธ์กันเอง (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2546) ถ้าตัวแปรอิสระทุกตัวไม่เป็นอิสระกันจะทำให้เกิดปัญหา Collinearity หรือ Multicollinearity ดังนั้นจึงได้ทำการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficient) และใช้เกณฑ์ของ Burns และ Grove (Burn, N & Grove, S.K., 1993) ในการพิจารณา คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระจะต้องมีค่าไม่เกิน 0.65 สำหรับผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละคู่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไม่เกิน 0.65

นอกจากนี้ยังได้พิจารณาจากค่าสถิติ Tolerance และค่า VIF (Variance Inflation Factors) หากค่า Tolerance มีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวนั้นมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระอื่น ๆ น้อย แต่ถ้ามีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ มาก นั่นคือ เกิดปัญหา Multicollinearity ถ้าค่า Tolerance ต่ำกว่า 0.1 แสดงว่ามีปัญหา Multicollinearity ในระดับรุนแรง และถ้าค่าต่ำกว่า 0.2 แสดงว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก สำหรับเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาค่า Tolerance (Field, A. P., 2000)

จะต้องมีค่ามากกว่า 0.3 ส่วนค่า VIF มีค่าอยู่ระหว่าง 1 ถึง ∞ ถ้าหากค่า VIF มากกว่า 10 นั้นหมายความว่า ตัวแปรอิสระตัวนั้นมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นมาก สำหรับเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาค่า VIF (Field, A. P., 2000) จะต้องน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10

ผลจากการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระในการศึกษาครั้งนี้เมื่อพิจารณาจากค่า Pearson correlation ค่า Tolerance และค่า VIF พบว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันที่จนทำให้เกิดปัญหา Collinearity หรือ Multicollinearity

การศึกษาและวิเคราะห์พหุปัจจัยที่มีผลต่อการออมของครัวเรือนภาคเกษตรกรรมใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่มีต่อโอกาสในการออมของครัวเรือนภาคเกษตรกรรม พร้อมทั้งศึกษาระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่มีต่อการออมของครัวเรือนภาคเกษตรกรรม ในการศึกษาครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบสองกลุ่ม(Binary logistic regression) ซึ่งตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงกลุ่มประกอบด้วย 2 กลุ่ม (0=ไม่มีการออม, 1=มีการออม) ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตาราง 4 ค่า Odds Ratio จากการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบสองกลุ่ม

ตัวแปร	แบบจำลอง	
	Odds Ratio	S.E.
อายุของหัวหน้าครัวเรือน (กลุ่มอ้างอิง: ต่ำกว่า 40 ปี)		
40 - 49 ปี	1.236	0.162
50 - 59 ปี	1.193	0.166
60 ปีขึ้นไป	1.292	0.162
ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน (กลุ่มอ้างอิง: ไม่ได้เรียน)		
ระดับประถมศึกษา	1.826***	0.173
สูงกว่าประถมศึกษา	3.085***	0.221
ขนาดของครัวเรือน (กลุ่มอ้างอิง: 1 - 3 คน)		
4 - 6 คน	1.017	0.113
7 คนขึ้นไป	0.960	0.275
จำนวนผู้พึงพิงในครัวเรือน	1.051	0.057
จำนวนผู้ย้ายถิ่นในครัวเรือน	0.915	0.069
ความเพียงพอของรายได้ (กลุ่มอ้างอิง: ไม่เพียงพอ)		
เพียงพอ	1.636***	0.106
การถือครองในที่อยู่อาศัย (กลุ่มอ้างอิง:เช่าอยู่)		
เป็นเจ้าของ/อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า	2.388	0.650
การมีหนี้สินในระบบ (กลุ่มอ้างอิง: ไม่มีหนี้สินในระบบ)		
มีหนี้สินในระบบ	1.537***	0.108
การมีหนี้สินนอกระบบ (กลุ่มอ้างอิง: ไม่มีหนี้สินนอกระบบ)		
มีหนี้สินนอกระบบ	0.677***	0.113
ปริมาณหนี้สินในระบบ	1.000	<0.0001

ตาราง 4 ค่า Odds Ratio จากการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบสองกลุ่ม (ต่อ)

ตัวแปร	แบบจำลอง	
	Odds Ratio	S.E.
ปริมาณหนี้สินนอกระบบ	1.000	<0.0001
การมีอาชีพเสริม (กลุ่มอ้างอิง: ไม่มีอาชีพเสริม)		
มีอาชีพเสริม	1.389***	0.097
ระดับทรัพย์สินครัวเรือน (กลุ่มอ้างอิง: ต่ำ)		
ปานกลาง	1.383***	0.205
สูง	6.791***	0.341
การได้รับเงินส่งกลับจากผู้ย้ายถิ่น (กลุ่มอ้างอิง: ไม่มีผู้ย้ายถิ่น)		
มีผู้ย้ายถิ่นแต่ไม่ได้รับเงินส่งกลับ	1.407*	0.167
มีผู้ย้ายถิ่นและได้รับเงินส่งกลับ	1.517*	0.169
การเป็นเจ้าของที่ดินทำการเกษตร (กลุ่มอ้างอิง: เช่าผู้อื่น)		
มีทั้งของครัวเรือนและเช่าผู้อื่น	3.199**	0.421
เป็นของครัวเรือน/ไม่เสียค่าเช่า	1.413*	0.152
เนื้อที่ทำการเกษตร	1.011***	0.003
การประสบปัญหาภัยแล้ง (กลุ่มอ้างอิง: ไม่ประสบปัญหา)		
ประสบปัญหา	1.137	0.102
การประสบปัญหาน้ำท่วม (กลุ่มอ้างอิง: ไม่ประสบปัญหา)		
ประสบปัญหา	0.748**	0.093
การประสบปัญหาแมลงศัตรูพืช (กลุ่มอ้างอิง: ไม่ประสบปัญหา)		
ประสบปัญหา	1.011	0.117
Constant	-1.605	

Model Chi-Square = 345.57, d.f. = 26, Sig. = 0.000, Pseudo R2 = 0.139, N = 4,213

หมายเหตุ : * มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 , ** มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 , *** มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.001

ผลจากการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบสองกลุ่ม (ตาราง 4) เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระแต่ละตัว พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการทำนายโอกาสในการออมของครัวเรือนภาคเกษตรกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ความเพียงพอของรายได้ การมีหนี้สินในระบบ การมีหนี้สินนอกระบบ การมีอาชีพเสริม ระดับทรัพย์สินครัวเรือน การได้รับเงินส่งกลับจากผู้ย้ายถิ่น การเป็นเจ้าของที่ดินทำการเกษตร เนื้อที่ทำการเกษตร และการประสบปัญหาน้ำท่วม

ผลการศึกษา พบว่า ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเรียนจบสูงกว่าระดับประถมศึกษาจะมีโอกาสในการออมมากกว่าครัวเรือนที่หัวหน้าครัวเรือนไม่ได้เรียนหนังสือ 3.085 เท่า

ในส่วนของปัจจัยด้านเศรษฐกิจครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนที่ประเมินตนเองว่ามีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายจะมีโอกาสในการออมมากกว่าครัวเรือนที่มีรายได้ไม่เพียงพอ 1.636 เท่า ครัวเรือนที่มีหนี้สินในระบบจะมีโอกาสในการออมเพิ่มขึ้น 1.537 เท่า เมื่อเทียบกับครัวเรือนที่ไม่มีหนี้สินในระบบ ส่วนครัวเรือนที่มีหนี้สินนอกระบบจะทำให้โอกาสในการออมลดลงร้อยละ 32 นอกจากนี้ยังพบว่า ครัวเรือนที่มีการประกอบอาชีพเสริมจะช่วยให้โอกาสในการออมของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1.389 เท่า ครัวเรือนที่มีระดับทรัพย์สินสูงจะมีโอกาสในการออมมากกว่าครัวเรือนที่มีระดับทรัพย์สินต่ำ 6.791

เท่า และการมีผู้ย้ายถิ่นในครัวเรือนและได้รับเงินส่งกลับจะทำให้โอกาสในการออมของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1.517 เท่า

ในส่วนของปัจจัยด้านการผลิตทางการเกษตร พบว่า ครัวเรือนที่เป็นเจ้าของที่ดินทำการเกษตรหรือไม่เสียค่าเช่าจะมีโอกาสในการออมมากกว่าครัวเรือนที่เช่าที่ดินทำการเกษตร 1.413 เท่า เนื้อที่ทำการเกษตรเพิ่มขึ้น 1 ไร่ จะทำให้ออกสาในการออมของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1.011 เท่า และการประสบปัญหาน้ำท่วมจะทำให้โอกาสในการออมลดลงร้อยละ 25.2

และเพื่อแสดงให้เห็นร้อยละของโอกาสในการออมของครัวเรือนภาคเกษตรกรรม จากตัวแปรการมีหนี้สินของครัวเรือนภาคเกษตรกรรม ดังนั้นจึงได้ทำการวิเคราะห์เพิ่มเติมเพื่อหาค่าความน่าจะเป็นในการออมของครัวเรือนภาคเกษตรกรรม โดยอาศัยแบบจำลองความน่าจะเป็นที่ปรับค่าแล้ว (adjusted proportional probability) ด้วยชุดคำสั่งในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ STATA (Garrett, J.M., 1998) พบว่า ครัวเรือนที่มีหนี้สินในระบบจะมีโอกาสในการออมคิดเป็นร้อยละ 89.56 ซึ่งสูงกว่าครัวเรือนไม่มีหนี้สินในระบบที่มีโอกาสในการออมอยู่ที่ร้อยละ 84.80 และถ้าครัวเรือนมีหนี้สินนอกระบบจะทำให้โอกาสในการออมของครัวเรือนลดลงคิดเป็นร้อยละ 85.26 ส่วนครัวเรือนที่ไม่มีหนี้สินนอกระบบจะมีโอกาสในการออมสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 89.52 (ตาราง 5)

ตาราง 5 ร้อยละของโอกาสในการออมของครัวเรือนภาคเกษตรกรรม โดยอาศัยแบบจำลองความน่าจะเป็นที่ปรับค่าแล้ว (adjusted proportional probability)

ตัวแปร	ร้อยละของโอกาสในการออม
การมีหนี้สินในระบบ	
ไม่มีหนี้สินในระบบ	84.80
มีหนี้สินในระบบ	89.56
การมีหนี้สินนอกระบบ	
ไม่มีหนี้สินนอกระบบ	89.52
มีหนี้สินนอกระบบ	85.26

อภิปรายผลการวิจัย

เมื่อพิจารณาปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจครัวเรือน การมีหนี้สินนอกระบบของครัวเรือนจะทำให้การออมลดลง ในขณะที่การมีหนี้สินในระบบกลับช่วยให้โอกาสในการออมเพิ่มขึ้น สาเหตุที่การมีหนี้สินในระบบทำให้การออมเพิ่มขึ้น อาจมีสาเหตุจากการกู้ยืมเงินในระบบมีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าการกู้ยืมเงินนอกระบบ อีกทั้งคุณสมบัติของผู้กู้เงินในระบบจะต้องมีการกำหนดเกณฑ์ที่สามารถกู้ได้ ทำให้ผู้กู้มีศักยภาพที่จะชำระคืนเงินกู้และมีการวางแผนการออมเงิน ในขณะที่การกู้เงินนอกระบบซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่าและรายได้ที่ไม่เพียงพอสำหรับชำระคืนเงินกู้ส่งผลต่อวินัยในการออม (สมหญิง เปรมประเสริฐ, 2550) ข้อค้นพบในประเทศพบว่าหนี้สินของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการออมของครัวเรือนในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยหนี้สินส่วนใหญ่ของครัวเรือนมาจากการกู้เงินกับธนาคารหมู่บ้านและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเนื่องจากมีสาขาอยู่ใกล้และต้องการฝากเพื่อเป็นสมาชิกในการค้าประกันเงินกู้ (ธัญชนก ปะวะละ, 2551)

ในส่วนการมีหนี้สินนอกระบบ พบว่า ครัวเรือนที่มีหนี้สินนอกระบบจะทำให้โอกาสในการออมลดลง สอดคล้องกับการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรหลังการโอนหนี้นอกระบบเข้าสู่ในระบบ (วรุฒิ เมอะประโคน, 2548) ที่พบว่า เกษตรกรมีความประสงค์จะกู้เงินนอกระบบในอนาคตอีกครั้งสูงถึงร้อยละ 25 โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าเนื่องจากความจำเป็นเร่งด่วน และไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินกู้ในระบบได้ ซึ่งการกู้เงินนอกระบบจะมีอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าการกู้เงินในระบบ และอาจทำให้เกษตรกรกลับเข้าสู่วงจรหนี้อีกครั้ง ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการมีหนี้สินนอกระบบ จะทำให้โอกาสในการออมของเกษตรกรลดลงเนื่องจากรายได้ส่วนใหญ่ต้องนำไปชำระคืนเงินกู้นอกระบบ (ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, 2557)

อีกทั้งการกู้เงินนอกระบบมีอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่าการกู้เงินในระบบมากยิ่งขึ้นทำให้โอกาสในการออมของครัวเรือนเกษตรกรลดลงมากขึ้น (ศุภชัย เจริญสาริกิจ, 2556)

ในส่วนของระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน พบว่า เมื่อระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนสูงขึ้นจะทำให้โอกาสในการออมของครัวเรือนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการออมในรูปแบบที่เป็นการลงทุน กล่าวคือ ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน มีบทบาทต่อการตัดสินใจ ในการออมในรูปแบบสินทรัพย์ถาวรหรือเครื่องมือเครื่องจักรทางการเกษตร เช่น ซักรถไถ รถแทรกเตอร์ รถเกี่ยวหวด สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาซึ่งพบว่า ระดับการศึกษาที่สูงกว่ามัธยมศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการออมด้วยสินทรัพย์ถาวร กล่าวคือ เมื่อประชาชนมีระดับการศึกษาสูงมากขึ้นเท่าไร จะมีการออมในรูปแบบสินทรัพย์ถาวรหรือเพื่อการลงทุนมากขึ้น (บุษบง ศรีสันต์, 2542) หัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาสูง จะทำให้การออมโดยเฉลี่ยของครัวเรือนสูงขึ้น ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนจบการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะมีระดับการออมสูงสุด (ชัยวุฒิ อัครวิจิตร, 2541; ซาลินี จิตรไชยสิทธิกุล, 2543) ระดับการศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่เสริมสร้างทัศนคติและการวางแผนการออมของครัวเรือน

ในส่วนของปัจจัยด้านเศรษฐกิจครัวเรือน เมื่อพิจารณาความเพียงพอของรายได้ต่อรายจ่ายของครัวเรือน ซึ่งในการศึกษาคั้งนี้เป็นการประเมินโดยครัวเรือนเองว่าครัวเรือนมีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายในครัวเรือนหรือไม่ พบว่า ครัวเรือนที่ตอบว่ามีรายได้เพียงพอกับรายจ่าย จะมีโอกาสในการออมสูงกว่าครัวเรือนที่ตอบว่ามีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย การศึกษาที่ผ่านมาพบว่ารายได้มีความสัมพันธ์กับการออมของครัวเรือนในทิศทางเดียวกันและเป็นปัจจัยที่กำหนดการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ธัญชนก ปะวะละ, 2551; พนม กิตติวง, 2543; โสภณ โรจน์ธำรง, 2537)

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ครัวเรือนที่มีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายจะมีโอกาสออมในรูปแบบที่เป็นการลงทุนมากกว่าการออมในรูปแบบสินทรัพย์ทางการเงิน กล่าวคือ ครัวเรือนที่มีรายได้เพียงพอเลือกที่จะออมเพิ่มในสินทรัพย์ถาวร นอกเหนือจากการออมในรูปแบบเงินสดหรือเงินฝาก นั้นหมายความว่า ยิ่งครัวเรือนมีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายมากเท่าใด โอกาสที่จะเกิดการออมในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การออมเพื่อการลงทุน การออมในสินทรัพย์ถาวรหรือการซื้อเครื่องมือเครื่องจักรทางการเกษตรจะเพิ่มขึ้น (ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และ สุวิมล เสงพัฒนา, 2557) ครัวเรือนที่มีการประกอบอาชีพเสริมจะทำให้โอกาสในการออมเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะการออมในรูปแบบที่เป็นการลงทุน สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาซึ่งพบว่าการมีอาชีพเสริม เช่น การรับงานมาทำที่บ้าน เป็นการสร้างรายได้เพิ่มให้กับครัวเรือนและนำเงินที่ได้ไปออมเพิ่มเติมเพื่อนำไปลงทุนในอนาคต ซึ่งอาจอยู่ในรูปสินทรัพย์ถาวรหรือสินทรัพย์ทางการเงิน (สรายุทธ แก้วเกษตรกรรม, 2550) การมีอาชีพเสริมจึงเป็นการเพิ่มรายได้ ทั้งนี้เมื่อเกษตรกรมีอาชีพเสริมแล้วอาจก่อให้เกิดรายได้และสามารถเก็บออมได้มากขึ้น (อมราสุนทรธาดา และศิริพันธ์ กิตติสุขสถิต, 2547) ครัวเรือนภาคเกษตรกรรมที่ได้รับเงินส่งกลับจากผู้ย้ายถิ่น จะมีการออมในรูปแบบเงินสดหรือเงินฝากเพิ่มขึ้น การศึกษาเรื่องการย้ายถิ่นของสมาชิกในครัวเรือนที่ผ่านมาพบว่า จำนวนผู้ย้ายถิ่นในครัวเรือนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความอยู่ดีมีสุขของครัวเรือนผู้ย้ายถิ่น และครัวเรือนจะใช้จ่ายเงินส่งกลับเพื่อใช้จ่ายในการดำรงชีวิตและซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือน ตลอดจนการลงทุนในภาคการเกษตร (ดุขฎิ์ อายุวัฒน์ และพรเพ็ญ ปานคำ, 2551)

ในส่วนของปัจจัยด้านการผลิตทางการเกษตร พบว่า ที่ดินทำกินมีความสำคัญกับเกษตรกรอย่างมาก หากเกษตรกรไม่เป็นเจ้าของที่ดินทำกินจะมีรายได้หลักมาจากการรับจ้างทำงานเท่านั้น ซึ่งไม่เพียงพอสำหรับการออม (ปัญญา

ชูเลิศ, 2551) นอกจากการเป็นเจ้าของที่ดินทำการเกษตรแล้วเนื้อที่ทำการเกษตรยังเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการออม เนื่องจากเนื้อที่ทำการเกษตรเปรียบเสมือนแหล่งสร้างรายได้หลักของครัวเรือนภาคเกษตรกรรม (สุภาพร คล้ายเกตุ, 2550)

สรุปผลการวิจัย

ครัวเรือนภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่มีการออมคิดเป็นร้อยละ 84.8 ครัวเรือนที่มีโอกาสออมมากที่สุด คือ ครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนจบการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษา มีรายได้เพียงพอกับรายจ่าย มีหนี้สินในระบบแต่ไม่มีหนี้สินนอก ระบบ มีการประกอบอาชีพเสริม มีผู้ย้ายถิ่นในครัวเรือน ไม่ได้เช่าที่ดินทำการเกษตร และไม่ประสบปัญหาในการทำการเกษตร

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ระดับการศึกษามีผลต่อการออมของครัวเรือนภาคเกษตรกรรม ดังนั้นการส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก และสนับสนุนสมาชิกในครัวเรือนเกษตรให้ได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น เน้นการอบรมวิชาชีพตามความต้องการของเกษตรกรเพื่อพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพเกษตร สร้างรายได้และโอกาสในการศึกษาให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อให้เกิดความมั่นคงในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม นอกจากนี้ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการมีหนี้สินในระบบและนอก ระบบมีผลต่อการออมของครัวเรือน ดังนั้นควรมีการช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยในการเข้าถึงสินเชื่อในระบบ เนื่องจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมจำเป็นต้องอาศัยเงินทุนในการซื้อปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์ ปุ๋ย น้ำมันเชื้อเพลิง ค่าจ้างแรงงาน เป็นต้น หากเกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบได้ง่าย อีกทั้งดอกเบี้ยต่ำกว่าแหล่งเงินกู้นอกระบบโอกาสที่เกษตรกรจะกู้เงิน

นอกระบบก็จะลดลง โดยแหล่งเงินเชื่อในระบบที่มีบทบาทสำคัญต่อเกษตรกร เช่น ธ.ก.ส. สหกรณ์ การเกษตร กองทุนต่าง ๆ รวมทั้งการสนับสนุนการดำเนินงานของสถาบันเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร เช่น การรวมกลุ่มในระบบสหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเกษตรกรในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อขยายการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ ยกระดับความสามารถในการแข่งขัน และขยายช่องทางทางการตลาดแก่เกษตรกร

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นครัวเรือนที่มีการประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม โดยไม่ได้แยกศึกษาว่าเป็นครัวเรือนเกษตรกรราย

ย่อยหรือครัวเรือนเกษตรกรรายใหญ่ รวมทั้งไม่ได้แยกศึกษาระหว่างกลุ่มอาชีพในภาคเกษตรกรรม ซึ่งประกอบด้วย ผลิตพืช ปศุสัตว์ และประมง ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปเพื่อให้เห็นปัจจัยที่มีผลต่อการออมในแต่ละกลุ่มอาชีพของภาคเกษตรกรรม อาจมีการศึกษาเฉพาะกลุ่ม เนื่องจากอาจมีปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างในเรื่องการออมระหว่างกลุ่มอาชีพมากยิ่งขึ้น

2) การศึกษาครั้งต่อไปควรคำนึงบริบทการ

เข้าสู่สังคมสูงอายุ อาจมีตัวแปรด้านสุขภาพของเกษตรกรเข้ามาพิจารณาพร้อมกับตัวแปรอื่น ๆ ซึ่งปัญหาด้านสุขภาพอาจส่งผลกระทบต่อการออมของครัวเรือนภาคเกษตรกรรม

เอกสารอ้างอิง

- กรวิทย์ ดันศรี และสิริธร จารุญญลักษณ์. (2555). *ความไม่สมดุลของตลาดแรงงานไทย: นัยของการขาดแคลนแรงงาน*. ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- วานิชย์บัญชา. (2546). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาลินี ฉัตรไชยสิทธิกุล. (2543). *การวิเคราะห์การออมของครัวเรือนในจังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชัยวุฒิ อัครวิจิตรกุล. (2541). *การวิเคราะห์การออมโดยใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และสุวิมล เสงพัฒนา. (2557). *รายงานการวิจัยการออม ความมั่งคั่ง และบำนาญผู้สูงอายุสำหรับครัวเรือนไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ดุขฎิ อายุวัฒน์ และพรเพ็ญ ปานคำ. (2551). *การย้ายถิ่นและความอยู่ดีมีสุขของครัวเรือนในชนบทอีสาน : การประชุมประชากรศาสตร์แห่งชาติ ปี พ.ศ. 2551*. กรุงเทพฯ: สมาคมนักประชากรไทย.
- ธัญชนก ปะวะละ. (2551). *การออมของครัวเรือนในภาคชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุษบง ศรีสันต์. (2542). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาประชากรศึกษา. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปัญญา ชูเลิศ. (2551). *การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุของเกษตรกรในพื้นที่เฝ้าระวังทางประชากรกาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยประชากรและสังคม. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พนม กิตติวง. (2543). *พฤติกรรมการออมของครัวเรือนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่*. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- วรวุฒิ เมอะประโคน. (2548). *การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรหลังการโอนหนี้ในระบบเข้าสู่ในระบบ อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศุภชัย เจนสาริจ. (2556). *ครัวเรือนเกษตรกรไทยกับหนี้ในระบบ: กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยประชากรและสังคม. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมหญิง เปรมประเสริฐ. (2550). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการชำระเงินกู้คืนของสมาชิกโครงการธนาคารประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณีธนาคารออมสินสาขาระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สรายุทธ แก้วเกษตรกรรม. (2550). *การศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขหนี้ในระบบภาคประชาชนของตำบลสนามคลี อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- โสภณ โรจน์ธำรง. (2537). *พฤติกรรมการออมของครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2555). *การสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2555*. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2556). *รายงานผลเบื้องต้นสำมะโนการเกษตร พ.ศ. 2556*. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักนโยบายการออมและการลงทุน. (2558). *สถิติข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับดุลยภาพการเงิน การออม และการลงทุน*. สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2558, จาก <http://www.fpo.go.th/S-I/Data.php>
- สุภาพร คล้ายเกตุ. (2550). *ปัจจัยที่กำหนดการออมของครัวเรือนเกษตรกรในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- อมรา สุนทรธาดา และศิริพันธ์ กิตติสุขสถิต. (2547). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการ การส่งเสริมความเป็นผู้นำเชิงเศรษฐกิจของสตรีชนบท: กรณีการมีส่วนร่วมกิจกรรมอาชีพเสริมในจังหวัดกาญจนบุรี*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Burns, N. & Grove, S. K. (1993). *The Practice of Nursing Research: Conduct, Critique & Utilization*. (2nd ed.): W.B.Saunders: Philadelphia, Pennsylvania, USA.
- Field, A. P. (2000). *Discovering statistics using SPSS for Windows: Advanced Techniques for the Beginner*. London; Sage.
- Garrett, J. M. (1998). *ADJPROP: Stata module to calculate adjusted probabilities from logistic regression estimates*. Retrieved from <http://EconPapers.repec.org/RePEc:boc:bocode:s344804>

การส่งเสริมความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนของนักศึกษาสาขาวิชา
วิทยาศาสตร์ทั่วไปเพื่อการจัดการเรียนรู้บูรณาการบริบทชุมชนท้องถิ่นและ
สังคมเศรษฐกิจพอเพียง

Enhancing Pre-Service Science Teachers' Pedagogical Content Knowledge Integrating Local Context into Science Teaching for Promoting a Sufficiency Economy Society

ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญ¹

Siriwan Chatmaneerungcharoen¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการพัฒนาความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนของนักศึกษาครู
ทั่วไปซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญและมีอิทธิพลโดยตรงต่อการปฏิบัติการสอนของนักศึกษาโดยใช้รูปแบบ
การร่วมมือกันในการสอนของนักศึกษาครูกับครูผู้เชี่ยวชาญ โดยข้อมูลวิจัยนี้ประกอบด้วยข้อมูลจาก
แบบสอบถามปลายเปิด การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การสัมภาษณ์โดยใช้เหตุการณ์จำลอง การสังเกต
การเรียนการสอน การสะท้อนความคิดเห็นต่อการปฏิบัติการสอนของนักศึกษาครู และข้อมูลจากการศึกษา
เอกสาร งานวิจัยนี้ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีรากฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความ ผลการศึกษาพบ
ว่านักศึกษาครูมีการพัฒนาความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนสู่การปฏิบัติการสอนที่มีคุณภาพ สามารถใช้บริบท
ชุมชนท้องถิ่นเข้าร่วมในการจัดการเรียนรู้เพื่อสะท้อนถึงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านความรู้
คุณธรรม และเหตุผลที่แสดงถึงความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้ให้ข้อเสนอ
แนะต่อสถาบันผลิตครูและพัฒนาวิชาชีพครูที่ควรเน้นรูปแบบการติดตามผล กิจกรรมการแลกเปลี่ยนความ
รู้ การร่วมมือในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ การร่วมมือกันในการสอน เพื่อส่งเสริมความรู้ในเนื้อหาผนวก
วิธีสอนได้อย่างมีศักยภาพ

คำสำคัญ : ความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอน, นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป, ปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียง รูปแบบการร่วมมือกันในการสอน

¹ ภาควิชาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

¹ Department Head of General Science, Faculty of Education Phuket Rajabhat University

E-mail: drsiriwankief@pkru.ac.th

Abstract

The purpose of this study was to investigate the effect of student teachers' understanding of Pedagogical Content Knowledge (PCK). Fifty two volunteer student teachers participated in this study for 1 year. A CTM was used as a professional development [PD] program. Data sources throughout the research project came from classroom observations, individual interviews, questionnaires and document analysis. Inductive analysis was used to analyze the data into more general outcomes, which were presented in case studies and cross-case analysis. Findings indicate that after the student teachers participated in CTM, their performances in developing PCK, as assessed by the design of their lesson plans and as observed in their classroom practices, their understanding and practice about subject matter knowledge, pedagogical knowledge and knowledge of context gradually changed. The Sufficiency Economy Theory was used as the framework for teaching goals. The student teachers' practicum proposed on aspects of Moderation, Reasonableness, and Risk Management. The implications of this study are that institutions responsible for producing and developing science teachers should create a long-term PD program for enhancing the teacher's PCK by encouraging them to reflect, discuss, and share their knowledge. The present study did not focus on student achievement; therefore, further research is needed to understand how CTM can promote students' learning.

Keywords: Pedagogical Content Knowledge, Student Teachers, Philosophy of Sufficiency Economy, Co-teaching Model

บทนำ

ครูถือเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้เพราะครูเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ขาดไม่ได้ในกระบวนการเรียนการสอน ดังนั้นการสร้างและผลิตครูจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งดังปรากฏในมาตรา 52 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในระดับประถมศึกษาที่มีความสำคัญมากในฐานะที่เป็นรากฐานของการเรียนรู้ในระดับสูงขึ้นไป แต่จากงานวิจัยจำนวนมากแสดงให้เห็นว่าครูระดับประถมศึกษาจำนวนมากมีผลการประเมินอยู่ในระดับต่ำซึ่งส่งผลกระทบต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในภาพรวม จุดมุ่งหมายของการเตรียมครูก็คือ การส่งเสริมให้นักศึกษาครูเข้าใจเนื้อหาที่สอนอย่างถ่องแท้และรู้ว่าควรนำเสนอ

เนื้อหาเหล่านั้นอย่างไรจึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ (Tuan and Kaou, 1997; Tobin and McRobbie, 1999) ซึ่ง Shulman (1987: 8) เรียกความรู้ดังกล่าวว่า ความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอน (pedagogical content knowledge; PCK) อันแสดงถึง “การผสมผสานความรู้ในเนื้อหาและความรู้เกี่ยวกับวิธีสอนเข้าด้วยกันเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจว่า ควรจัดเรียงตัดแปลง และนำเสนอเนื้อหาอย่างไรให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความสนใจและความสามารถที่หลากหลายของผู้เรียน” อย่างไรก็ตามการเรียนการสอนในสถาบันการผลิตครูที่แยกการเรียนรู้ออกจากวิธีสอนและเน้นการบรรยายเป็นหลักทำให้นักศึกษาครูขาดความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอน (Murray, 1998) ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการเรียนการสอน (Abel and Roth, 1992) เพราะนักศึกษาครูที่ขาดความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอน

ย่อมพบความยากลำบากในการปรับเปลี่ยน (transform) ความรู้ในเนื้อหาให้เป็นหน่วยการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเข้าใจของผู้เรียน (Veal, 1998; Bell *et al.*, 1998; Zembal-Saul *et al.*, 1999) ซึ่งถือว่าความรู้นี้เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการส่งเสริมให้นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปสามารถจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และสามารถจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไทยเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ควบคู่กับปัญหาการละเลยความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงทำให้ประชาชนขาดความตระหนักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติในประเทศของตน ดังนั้นการพัฒนาความรู้ของครูด้านการนำบริบทชุมชนท้องถิ่นเข้าร่วมในบทเรียนวิทยาศาสตร์จึงเป็นการวางรากฐานที่ดีเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้และตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรต่างๆ ในท้องถิ่นของตนเองนำไปสู่การดำรงชีวิตตามแนวทางทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีความพอใจด้านจิตใจ เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร ประณีประนอม คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม ความพอดีด้านสังคม มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน รู้จักฝึกกำลัง และที่สำคัญมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานรากที่มั่นคงและแข็งแรง ความพอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศ เพื่อพัฒนาประเทศให้มั่นคงเป็นขั้นเป็นตอนไป ความพอดีด้านเทคโนโลยี รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับความต้องการและควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้าน และสอดคล้องเป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อม ความพอดีด้าน

เศรษฐกิจ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอสมควร พออยู่ พอกินตามอัตภาพ และฐานะของตนเอง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นแนวทางในการผลิตบัณฑิตในวิชาชีพครูที่สามารถขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่การจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้เมื่อเขาเหล่านั้นมีความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนที่เหมาะสมโดยสามารถใช้บริบทชุมชนท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ตามแนวคิดวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคม และสิ่งแวดล้อม (Science Technology Society and Environment, STSE) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสังคม ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (นฤมล ยุทธาคม, 2542) ผ่านโปรแกรมการพัฒนาวิชาชีพครูที่บูรณาการใช้รูปแบบการร่วมมือกันในการสอนระหว่างนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป (Co-Teaching Model) กับครูที่มีประสบการณ์ซึ่งเป็นแนวทางเลือกใหม่สำหรับการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ของครูแต่ละท่าน (Fattig and Taylor, 2008) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในการเตรียมความพร้อมของนักเรียนให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการพัฒนาความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปในความรู้แต่ละด้าน ได้แก่ ความรู้ด้านจุดมุ่งหมายการจัดการเรียนรู้ ด้านเนื้อหา ด้านหลักสูตร ด้านผู้เรียนและการเรียนรู้ ด้านวิธีการสอน และ ด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ สำหรับการจัดการเรียนรู้บูรณาการบริบทชุมชนท้องถิ่นโดยใช้รูปแบบการร่วมมือกันในการสอน (Co-Teaching Model)

คำถามการวิจัย

นักศึกษาศาชาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปมีการพัฒนาความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนในแต่ละด้าน ได้แก่ ความรู้เนื้อหา หลักสูตร ผู้เรียนและการเรียนรู้วิธีการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้และบริบทของโรงเรียนอย่างไรบ้างเมื่อเข้าร่วมในรูปแบบการร่วมมือกันในการสอน

นิยามศัพท์

1. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Philosophy of Sufficiency Economy)

จากแนวพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางที่ให้ประชาชนดำเนินตามวิถีแห่งการดำรงชีพที่สมบูรณ ศานติสุข โดยมีธรรมะเป็นเครื่องกำกับ และใจตนเป็นที่สำคัญ ซึ่งก็คือ วิถีชีวิตไทยที่ยึดเส้นทางสายกลางของความพอดี ในหลักของการพึ่งพาตนเอง 5 ประการ คือ

1.1 ความพอดีด้านจิตใจ : เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร ประณีประนอม คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม

1.2 ความพอดีด้านสังคม : มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน รู้จักผนึกกำลัง และที่สำคัญมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานรากที่มั่นคงและแข็งแรง

1.3 ความพอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศ เพื่อพัฒนาประเทศให้มั่นคงเป็นขั้นเป็นตอนไป

1.4 ความพอดีด้านเทคโนโลยี : รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับความต้องการและควร พัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านของเราเอง และสอดคล้องเป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมของเราเอง

1.5 ความพอดีด้านเศรษฐกิจ : เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอสมควร พออยู่พอกินตามอัตภาพ และฐานะของตนเอง

2. ความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอน (Pedagogical Content Knowledge)

หมายถึงความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาและวิธีการสอนในเนื้อหาที่ทำให้ผู้เรียนที่มีความแตกต่างเกิดการเรียนรู้และเข้าใจในเนื้อหา นั้น ความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อความรู้ของครู (Teacher Knowledge) ที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติการสอนของครูในห้องเรียน ความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครูวิทยาศาสตร์ นักการศึกษาผู้หนึ่งได้ให้คำนิยามความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอน (Shuman, 1987) หมายถึง องค์ประกอบของความรู้ด้านเนื้อหาและวิธีการสอนที่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหา นั้นต่อผู้เรียน สำหรับโครงการการพัฒนาวิชาชีพครูวิทยาศาสตร์นี้ คณะผู้วิจัยได้อ้างอิงรูปแบบความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนของ Magnusson (1999) นิยามองค์ประกอบของความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนนี้ครบประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการสอน วิทยาศาสตร์ ด้านเนื้อหา ด้านหลักสูตร ด้านผู้เรียน และการเรียนรู้ ด้านวิธีการสอน และ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

3. รูปแบบการร่วมมือกันในการสอนระหว่างครูวิทยาศาสตร์ (A Co-teaching Model)

ประกอบของขั้นตอน 3 ขั้นตอน ได้แก่ การร่วมกันวางแผน (Co-Planning) การร่วมกันสอน (Co-Teaching) และ การร่วมกันประเมิน (Co-Evaluating) รวมทั้งยังสนับสนุนให้ครูวิทยาศาสตร์ช่วยเหลือและให้คำแนะนำซึ่งกันและกัน ในทีมของการสอนแบบร่วมมือ ซึ่งเป็นกลไกเบื้องต้นที่อาจนำไปสู่การรวมกลุ่มความรู้ (Community of Knowledge)

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มที่ศึกษา (Research Participants)

กลุ่มที่ศึกษาในการวิจัยนี้ เป็นนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ชั้นปีที่ 4 รุ่น ว. 52 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต จำนวน 52 ท่าน ได้มาจากการเลือกอย่างเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีการเกณฑ์ที่ใช้กำหนดกลุ่มที่ศึกษาคือ เป็นนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ในปีการศึกษา 2554 และมีความประสงค์จะเข้าร่วมในโครงการพัฒนานาวิชาชีพ นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปด้านความรู้ ในเนื้อหาผนวกวิธีสอน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (Research Instruments)

2.1 แบบสำรวจความเข้าใจด้านความรู้ ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนและการปฏิบัติการสอนของ นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปซึ่งเป็น คำถามปลายเปิด

2.2 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับ ความเข้าใจของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ ทั่วไปเกี่ยวกับความรู้เนื้อหา ผนวกวิธีสอนและการ ปฏิบัติการสอน

2.3 แบบสัมภาษณ์โดยใช้เหตุการณ์ จำลองเกี่ยวกับความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนและ การปฏิบัติการสอนของนักศึกษาสาขาวิชา วิทยาศาสตร์ทั่วไป

2.4 แบบสังเกตการเรียนการสอน

2.5 แบบการสะท้อนความคิดและการ เรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ต่อการ ปฏิบัติการสอนของตนเอง

โดยผู้วิจัยมีบทบาทเป็นผู้สังเกตการณ์ แบบมีส่วนร่วม และเป็นผู้เชี่ยวชาญในการให้ความรู้ ข้อเสนอแนะแก่นักศึกษาในแต่ละท่านที่สร้างและ พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้

โดยเครื่องมือทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้รับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและ

ภาษาที่ใช้จากนักวิทยาศาสตร์ศึกษาจำนวน 3 ท่าน จากนั้นคณะผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ศึกษา ที่มีลักษณะเดียวกันกับกลุ่มที่ศึกษาจริง แล้วนำ เครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขก่อนที่นำไปใช้จริงต่อไป

3. ขั้นตอนการการสร้างและพัฒนา เครื่องมือใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (Developmental Process of Research Instruments)

3.1 เตรียมแผนของโครงการวิจัย โดย คณะผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวทาง แผนงานและวิธีการตามขอบเขตการวิจัยโดยคำนึงถึงคำถามวิจัย เป็นสำคัญ

3.2 รวบรวมเอกสารในส่วนข้อมูลและ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ในเนื้อหา ผนวกวิธีสอน ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การ จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคม และสิ่งแวดล้อม

3.3 สร้างแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตการปฏิบัติการสอน และแบบการ สะท้อนความคิดต่อการจัดการเรียนการสอน โดย กรอบแนวคิดของคำถามที่ใช้ในแบบสอบถามจาก การศึกษาเอกสารงานวิจัย ส่วนคำถามในแบบ สัมภาษณ์คณะผู้วิจัยสร้างกรอบแนวคิดโดยอาศัย การศึกษาจากเอกสารงานวิจัยและข้อมูลที่ได้จาก แบบสอบถาม เครื่องมือทั้งหมดได้ผ่านการตรวจสอบ ความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญทางด้าน วิทยาศาสตร์ศึกษาจำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นคณะ ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ศึกษาที่มี ลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่ศึกษาจริงของงานวิจัย คือเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับ การสอนวิทยาศาสตร์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการ วิเคราะห์ข้อมูล (Research Data Collection and Analysis)

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการในช่วง เดือนมีนาคม พ.ศ. 2555-มีนาคม พ.ศ. 2556 โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

มีเกณฑ์ดังต่อไปนี้ กลุ่มที่ศึกษาเป็นนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ชั้นปีที่ 4 ซึ่งมีกำหนดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในชั้นปีที่ 5 ที่ นอกจากนี้ นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปไม่มีความเต็มใจ และต้องการเข้าร่วมในโครงการพัฒนาวิชาชีพ นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปด้านความรู้ ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนโดยรูปแบบการร่วมมือกัน สอนระหว่างนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ภายหลังการเก็บรวบรวมข้อมูลคณะผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยจากการศึกษากรณีศึกษา และนำไปสู่การสร้างข้อสรุปโดยอ้างอิงทฤษฎีรากฐาน สำหรับอธิบายเกี่ยวกับความเข้าใจและการปฏิบัติ ด้านความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนของกรณีศึกษา สำหรับงานวิจัยนี้ โดยคณะผู้วิจัยได้อ่านคำตอบ อย่างละเอียดและเปรียบเทียบเพื่อจัดกลุ่มของ ข้อมูลโดยใช้กรอบแนวคิดจากการตีความ สร้างข้อสรุปอย่างเป็นระบบจากข้อมูลรูปธรรมหรือความเป็นจริงโดยตรงจากข้อมูลวิจัย คณะผู้วิจัยได้นำคำตอบของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปที่ จำแนกองค์ประกอบนั้นมารับการตรวจความถูกต้องอีกครั้งโดยผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ศึกษา จำนวน 3 ท่าน โดยคณะผู้วิจัยสร้างแบบลงความคิดเห็นต่อการวิเคราะห์คำตอบของครูของคณะผู้วิจัยว่าเห็นด้วยหรือไม่กับการตีความของคณะผู้วิจัยพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ หากมีประเด็นหรือการแบ่งกลุ่มคำตอบใดที่ผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยกับการตีความของคณะผู้วิจัย คณะผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญได้ประชุมเพื่อหาข้อสรุปในประเด็นนั้น หรือการแบ่งกลุ่มคำตอบให้สอดคล้อง

ผลการวิจัย

ความเข้าใจและการปฏิบัติของนักศึกษ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปเกี่ยวกับความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนสำหรับการจัดการเรียน

การสอนวิทยาศาสตร์

จากการใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับความเข้าใจและการปฏิบัติการสอนของ นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป จากการวิเคราะห์ผลการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง แผนการจัดการเรียนรู้ และสังเกต การปฏิบัติการสอนในด้านการกำหนดเป้าหมาย ของการสอนวิทยาศาสตร์ วิธีการสอนวิทยาศาสตร์ ที่สอดคล้องกับลักษณะเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์ การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของผู้เรียน หลักสูตร และ วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยการนำเสนอเป็นภาพรวมของการพัฒนาความรู้ในเนื้อหา ผนวกวิธีสอนของนักศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ความเข้าใจและการปฏิบัติต่อการ กำหนดเป้าหมายการสอนวิทยาศาสตร์

นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ร้อยละ 70 ของจำนวนนักศึกษาที่เข้าร่วม มีการพัฒนาความ เข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายหลักของการสอน วิทยาศาสตร์สอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปการเรียน รู้บางส่วนที่เน้นการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) โดยมีการกำหนดเป้าหมายของการสอน วิทยาศาสตร์ที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ การคิดและ การแก้ปัญหา เจตคติทางวิทยาศาสตร์ และการนำ ความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน โดยเฉพาะ การปลูกฝังให้นักเรียนปรัชญาของเศรษฐกิจพอ เพียง ในเรื่องของการใช้เหตุผล ดังตัวอย่างคำตอบ ของนักศึกษาต่อไปนี้

“ผู้เรียนสามารถทำงานอย่างเป็นระบบ รู้จัก คิด รู้จักแก้ปัญหา อธิบายสรุปในสิ่งที่เรียนได้ และ หลังจากที่ได้เรียนได้เรียนวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียน มีทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และมีเจตคติที่ดีต่อ วิทยาศาสตร์ สามารถวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหา เพื่อหาวิธีการหาคำตอบได้อย่างถูกต้อง” (นักศึกษา ท่านที่ 1)

โดยนักศึกษาร้อยละ 30 ของจำนวน นักศึกษาที่เข้าร่วม ไม่ได้กำหนดเป้าหมายการสอน

วิทยาศาสตร์ด้านเจตคติเป็นเป้าหมายหลักของการสอนวิทยาศาสตร์ในช่วงของการเริ่มเข้าสู่โครงการวิจัยและพัฒนา โดยจากข้อมูลวิจัยพบว่านักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์มุ่งเน้นในการสอนวิทยาศาสตร์เพื่อให้ผู้เรียนได้ความรู้ และเรียนรู้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นด้านที่สำคัญและเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ โดยไม่ได้กำหนดเป้าหมายด้านจิตพิสัยอยู่ในเป้าหมายหลักของการสอนวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยกำหนดเป้าหมายหลักของการสอนวิทยาศาสตร์ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ ความสามารถในการคิด การแก้ปัญหา เจตคติทางวิทยาศาสตร์ การนำความรู้ไปใช้ เมื่อนักศึกษาเข้าร่วมในโครงการวิจัยและพัฒนาพบว่านักศึกษาร้อยละ 95 ของจำนวนนักศึกษาที่เข้าร่วม มีการระบุเป้าหมายการสอนวิทยาศาสตร์ที่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้านและมีการบูรณาการการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมด้วยการใช้ความรู้วิทยาศาสตร์มาตัดสินใจในชีวิตประจำวันได้ ดังตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

“นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน โดยสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มจะมีหน้าที่แตกต่างกันไปเพื่อสืบค้นข้อมูลและนำเสนอข้อมูลในประเด็นที่ว่า “พืชที่ได้พัฒนาสายพันธุ์โดยกระบวนการตัดต่อยีนนั้นดีหรือไม่ เพราะเหตุใด” (นักศึกษาท่านที่ 5)

2. ความเข้าใจและการปฏิบัติต่อการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของผู้เรียน

นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปมีการพัฒนาความเข้าใจและการปฏิบัติเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ วิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน บทบาทของครูผู้สอน และเจตคติของครูต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

วิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน

หลังจากที่นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปเข้าร่วมในโครงการวิจัยและพัฒนา มีการร่วมมือในการสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้

ร่วมมือในการสอนและประเมิน ร้อยละ 80 ของจำนวนนักศึกษาที่เข้าร่วม มีการพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้แนวคิดทางวิทยาศาสตร์ผ่านการทดลอง และการฝึกปฏิบัติ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งจะนำไปสู่การได้องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมการเรียนรู้ทุกขั้นตอน กิจกรรมการเรียนรู้ การประเมิน โดยผู้เรียนมีการทำกิจกรรมที่หลากหลายทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มเพื่อเน้นให้ผู้เรียนคิดและลงมือปฏิบัติ จากความเข้าใจดังกล่าวเมื่อนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปได้จัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในห้องเรียน พบว่านักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ร้อยละ 80 ของจำนวนนักศึกษาที่เข้าร่วม เน้นการทำกิจกรรมกลุ่มโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการทดลอง แต่การทดลองในช่วงเริ่มต้นของโครงการวิจัยและพัฒนาพบว่านักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ร้อยละ 20 ของจำนวนนักศึกษาที่เข้าร่วม อธิบายขั้นตอนพร้อมทั้งสาธิต การทำการทดลองต่อผู้เรียนทุกครั้งเพื่อให้ผู้เรียนทำตาม โดยจากข้อมูลของการสังเกตการจัดการเรียนการสอนและการสัมภาษณ์นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป พบว่าจุดมุ่งหมายหลักของการเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติในกิจกรรมการทดลอง เพื่อให้ผู้เรียนตรวจสอบแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ กฎและทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์เช่นเดียวกับนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปที่มีความเข้าใจต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เมื่อผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งเมื่อนักศึกษาในกลุ่มนี้ได้เข้าร่วมและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ผ่านโครงการความร่วมมือกันในการสอนวิทยาศาสตร์พบว่า จากการเข้าร่วมกิจกรรมได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีการพัฒนาความเข้าใจและการปฏิบัติการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การสังเกต การทำการทดลองทางวิทยาศาสตร์ การถามคำถาม

การอ่าน การสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ การใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การเรียนรู้ด้วยตนเองและการคิด โดยผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้จากตัวอย่างจริง สถานการณ์จริงที่ผู้เรียนได้พบในชีวิตประจำวัน โดยผู้สอนต้องมีการผสมผสานทั้งสื่อที่อยู่ภายในและภายนอกห้องเรียนเพื่อให้เกิดความหลากหลายของการจัดกิจกรรม และสามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดขึ้น นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้ที่ใช้ประวัติของนักวิทยาศาสตร์เข้ามาร่วมในบทเรียนนั้น นักศึกษาสามารถอธิบายได้อย่างชัดเจนว่าจุดประสงค์ของการสอนรูปแบบนี้เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ถึงธรรมชาติวิทยาศาสตร์ การได้มาซึ่งความรู้ทางวิทยาศาสตร์

ด้านบทบาทของครูต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

นักศึกษสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ร้อยละ 80 ของจำนวนนักศึกษาที่เข้าร่วม มีความเข้าใจต่อบทบาทของครูที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องเป็นผู้ที่วางแผนการจัดการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์และการสังเกตการจัดการเรียนการสอนพบว่า นักศึกษสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ร้อยละ 20 ของจำนวนนักศึกษาที่เข้าร่วม มีความเข้าใจและปฏิบัติต่อบทบาทของครูผู้สอนที่ต้องเป็นผู้บรรยายมากกว่าผู้แนะนำเพราะนักศึกษาที่มีความเข้าใจว่าการเรียนเรียงเนื้อหาและถ่ายทอดโดยตรงต่อผู้เรียนย่อมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดีที่สุด ผู้เรียนสามารถเข้าใจขั้นตอนการทำการทดลองและสามารถทำการทดลองที่ได้ผลเช่นเดียวกับกฎ ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ และจากข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการนี้พบว่าบทบาทของนักศึกษสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปที่นักศึกษาใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้นเน้นที่การเป็นผู้แนะนำ และบทบาทของการเป็นผู้อำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น เมื่อเข้าร่วมในชั้นการร่วมมือกันในการสอนและชั้นการประเมินการสอน ดังตัวอย่างคำตอบของนักศึกษาต่อไปนี้

“ การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ออกแบบการทดลองก่อน โดยครูทำหน้าที่ช่วยเหลือและแนะนำ กระตุ้นให้นักเรียนแลกเปลี่ยนกันทำให้ห้องเรียนมีสีสันและนักเรียนได้มีโอกาสนำเสนอความรู้และประสบการณ์เดิมของนักเรียน” (นักศึกษาท่านที่ 31)

ด้านเจตคติต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

นักศึกษสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ร้อยละ 90 ของจำนวนนักศึกษาที่เข้าร่วม มีเจตคติทางบวกต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนและมีความสนใจอยากทำการทดลอง โดยผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้ได้นั้นต้องมีพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ ส่วนร้อยละ 10 มีเจตคติทางลบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเห็นว่าผู้เรียนชอบที่ผู้สอนบอกและให้จดตาม ผู้เรียนเน้นการเรียนตามหลักสูตรและเพื่อสอบเข้าศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัย ดังตัวอย่างคำตอบของนักศึกษาต่อไปนี้

“การจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนครูผู้สอนต้องเน้นกิจกรรมส่งเสริมการลงมือปฏิบัติของนักเรียน การทำงานกลุ่มที่สามารถช่วยเหลือให้นักเรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ แต่บางครั้งครูสมควรต้องมีการสรุปแนวคิดที่สำคัญให้กับนักเรียนเมื่อจบคาบเรียน” (นักศึกษาท่านที่ 5)

หลังจากที่นักศึกษาเข้าร่วมในโครงการวิจัย พบว่านักศึกษามีการพัฒนาเทคนิคการสอนและมีเจตคติที่ดีและเชื่อมั่นว่านักศึกษามีความสามารถที่จะเรียนและทำกิจกรรมที่ซับซ้อนได้เพียงพอ แต่นักศึกษสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปต้องเป็นผู้ที่ให้โอกาสแก่นักเรียน และมีการถามคำถามที่มีศักยภาพสามารถกระตุ้นการคิดของนักเรียนได้

3. ความเข้าใจและการปฏิบัติต่อวิธีการสอนวิทยาศาสตร์

นักศึกษสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ร้อยละ 85 ของจำนวนนักศึกษาที่เข้าร่วม มีความเข้าใจต่อวิธีการสอนวิทยาศาสตร์ ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ กล่าวคือ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่ขั้นการเลือกเรื่องที่

จะเรียน และการผลิตสื่อร่วมกัน นักเรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมดังกล่าว โดยผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ กิจกรรมด้วยตนเอง โดยนักศึกษาให้ความสำคัญ ด้านผู้เรียนมีโอกาสปฏิบัติจริง ใช้ประสบการณ์จริง โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ กระบวนการ แก้ปัญหา กิจกรรมคิดและปฏิบัติ และมีปฏิสัมพันธ์ กับผู้อื่นผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ นักศึกษาร้อยละ 80 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมดนั้นใช้วิธีการ สอน STS โดยนำปัญหา สถานการณ์ ชาวที่เกิดขึ้น ทั้งในจังหวัดภูเก็ตและที่อื่นๆ มากระตุ้นให้นักเรียน เกิดความสนใจและเข้าร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุของ ปัญหาเหล่านั้นเพื่อเตรียมพร้อมต่อปัญหาและ สถานการณ์เหล่านั้นโดยนักศึกษามีการใช้แหล่ง เรียนรู้ในท้องถิ่นภูเก็ตเป็นแหล่งเรียนรู้แก่นักเรียน เช่น พิพิธภัณฑ์เหมืองแร่ ตลาดสดเทศบาลเมือง ภูเก็ต พื้นที่ป่าโกงกาง เป็นต้น

โดยสรุปการเข้าร่วมในโครงการวิจัยและ พัฒนาความรู้ผนวกวิธีสอนของนักศึกษาสาขาวิชา วิทยาศาสตร์โดยใช้รูปแบบการร่วมมือกันในการ สอนนั้นสามารถส่งเสริมและพัฒนาความเข้าใจ เข้าใจและการปฏิบัติเกี่ยวกับการสอนวิทยาศาสตร์ ตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี โดย นักศึกษามีการพัฒนาความเข้าใจและการปฏิบัติ จากกระบวนการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งการสังเกตการจัดการเรียนการสอนของเพื่อ ต่างกลุ่ม จากชั้นของการร่วมมือกันในการวางแผน การจัดการเรียนรู้ ชั้นร่วมมือในการสอนและชั้นการ ประเมินหลังการสอน รวมทั้งการเข้าร่วมในการ อบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อม จำนวน 4 ครั้งต่อปีการศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียน การสอนเน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นผ่านกิจกรรม การเรียนแบบร่วมมือ เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นกิจกรรมที่คิดและปฏิบัติตอบสนองต่อ ความแตกต่างของผู้เรียน และการจัดการเรียน การสอนตามแนวสืบเสาะหาความรู้ โดยใช้กระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์ในการสืบเสาะหาความรู้ แก้ปัญหา เพื่อเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาศาสตร์

เทคโนโลยี สังคม และสิ่งแวดล้อม เน้นเนื้อหา สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน โดย แผนการจัดการเรียนรู้ส่วนมากมีการยกปัญหาหรือ ประเด็นทางสังคมเข้ามาเพื่อใช้เป็นคำถามกระตุ้น ความสนใจของนักเรียน

4. ความเข้าใจและการปฏิบัติต่อ หลักสูตรสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

โดยเริ่มแรกของการเข้าร่วมในโครงการวิจัย และพัฒนานักศึกษาร้อยละ 95 ของจำนวน นักศึกษาที่เข้าร่วม มีความเข้าใจต่อหลักสูตรการ เรียนรู้วิทยาศาสตร์ว่าหลักสูตรนั้นมีความสำคัญ เพื่อใช้ในการเขียนแผนการจัดการเรียนการสอน และเป็นแหล่งข้อมูลที่ทำให้ครูทราบถึงหัวข้อ วิทยาศาสตร์โดยนักศึกษามีความสามารถอธิบายถึง กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนนั้นได้ และส่วนมากกล่าวถึงการปรับเปลี่ยนจากหลักสูตร แกนกลางของ สสวท. โดยเพิ่มเติมด้านการจัดการ เรียนการสอนที่สอดคล้องต่อบริบทของชุมชน และ สังคม กระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรสถาน ศึกษา นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปมีการ ใช้แหล่งเรียนรู้ที่อยู่ภายในบริเวณโรงเรียน เช่น ห้องวิทยาศาสตร์ อินเทอร์เน็ต สวนพฤกษศาสตร์ ร่วมกับการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษสาขา วิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป รวมทั้งการใช้แหล่งเรียนรู้ ในชุมชนท้องถิ่น เช่น น้ำตก พิพิธภัณฑ์เหมืองแร่ พิพิธภัณฑ์ปลา สวนพฤกษศาสตร์ อื่นๆ

5. ความเข้าใจและการปฏิบัติต่อวิธีการ วัดและประเมินผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

โดยสรุปทั้งก่อนเริ่มเข้าร่วมโครงการวิจัย และพัฒนาและหลังจากการเข้าร่วม พบว่านักศึกษ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปให้ความสำคัญกับการ วัดและประเมินผลสภาพจริง มีกล่าวถึงการใช้วิธีวัด และประเมินผลที่หลากหลาย เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ ต่อผู้เรียนทำให้ผู้เรียนทราบเพียงว่าการสรุปและนำ เสนอของตนเองนั้นดีหรือไม่ดีแต่ไม่ทราบถึงสิ่งที่ ควรปรับปรุง โดยนักศึกษสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ ทั่วไปได้มีการพัฒนาและเพิ่มเติมประเด็นที่ให้ความ

สำคัญต่อการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จากการประเมินผลงานการค้นคว้า การทดลอง และการนำเสนอผลงาน มาเน้นในประเด็นของการวัดการปฏิบัติ การทำการทดลอง การนำแนวความคิดวิทยาศาสตร์ไปใช้ ความสามารถในการแก้ปัญหา และการแสดงความคิด ส่วนด้านวิธีการวัดและประเมินผลนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ได้พัฒนาและมีการใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้คำถาม การเขียนอนุทิน การเขียนรายงาน และการทำแฟ้มสะสมงาน ลักษณะการวัดและประเมินผลของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปให้ความสำคัญทั้งการประเมินก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปเน้นการประเมินก่อนเรียนและหลังเรียนเพื่อวัดและประเมินการพัฒนาการ ดังบทสัมภาษณ์นักศึกษา

ผู้สัมภาษณ์: ท่านทราบได้อย่างไรว่าบทเรียนของท่านนักเรียนเกิดการเรียนรู้

นักศึกษาท่านที่ 10: บทเรียนนี้ได้พัฒนาควบคู่กับการวางแผนการวัดและประเมินผลที่เน้นการประเมินระหว่างเรียนเพิ่มเติมเข้ามา โดยตรวจจากคำถามในใบกิจกรรมเพื่อดูการพัฒนาของนักเรียน

กระบวนการทำงาน กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยการพัฒนาความเข้าใจและการปฏิบัติการสอนในด้านวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักศึกษานั้นเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในช่วงที่นักศึกษาเข้าร่วมในโครงการวิจัยและพัฒนา ในชั้นของการร่วมมือกันในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ได้มีการนำเสนอในตัวอย่างของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ได้ตั้งไว้และสามารถวัดและประเมินการพัฒนาของนักเรียนได้จริงในห้องเรียน

วิจารณ์และอภิปรายผล

จากผลวิจัยแสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่สำคัญที่ส่งเสริมให้นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปสามารถจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 คือ ความรู้ในเนื้อหาแนวคิดของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป (Pedagogical Content Knowledge) และการส่งเสริมให้นักศึกษามีโอกาสทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนความรู้ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติการสอน การได้พูดคุยกับผู้เชี่ยวชาญในแต่ละศาสตร์ สามารถส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้ในเนื้อหาแนวคิดที่สมบูรณ์เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการสอนตามแนวสืบเสาะหาความรู้ เพราะการจัดการเรียนการสอนที่สามารถบูรณาการการสอนวิทยาศาสตร์ร่วมกับกระบวนการสืบเสาะที่แสดงในแผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการสอนและการปฏิบัติของครูนั้น ถือว่าเป็นสิ่งที่ทำทนายต่อครูในการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่สามารถตอบสนองความแตกต่างของนักเรียน รวมทั้งการใช้ประเด็นและปัญหาทางสังคมในปัจจุบัน เช่นการละเลยความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น การขาดความตระหนักและห่วงแหนทรัพยากรธรรมชาติ ในประเทศของตน ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ซึ่งประเด็นเหล่านี้ได้ถูกใช้เป็นกรอบการพัฒนา รูปแบบการร่วมมือกันในการสอนของนักศึกษา เพื่อพัฒนาวิชาชีพครูวิทยาศาสตร์ให้เหมาะสมและตอบสนองต่อความต้องการของสังคมประเทศไทยปัจจุบัน แผนการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาและการปฏิบัติการสอนในห้องเรียนนั้นมีการเน้นการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีความพอดีด้านจิตใจ เข้มแข็ง ฟังตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร ประณีประนอม คำนึงถึงผลประโยชน์

ส่วนรวม ความพอดีด้านสังคม มีการช่วยเหลือ
เกื้อกูลกัน สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน รู้จักฝึก
กำลัง และที่สำคัญมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจาก
ฐานรากที่มั่นคงและแข็งแรง ความพอดีด้าน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้และ
จัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ เพื่อให้เกิดความ
ยั่งยืนสูงสุด ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศ เพื่อ
พัฒนาประเทศให้มั่นคงเป็นขั้นเป็นตอนไป ความ
พอดีด้านเทคโนโลยี รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม
ให้สอดคล้องกับความต้องการและควรพัฒนา
เทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านของเราเอง และ
สอดคล้องเป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมของเรา
เอง ความพอดีด้านเศรษฐกิจ เพิ่มรายได้ ลดราย
จ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอสมควร พออยู่ พอกินตาม
อัตภาพ และฐานะของตนเอง โดยทั้งในการ
ออกแบบกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้และการ
ปฏิบัติการสอนพบว่านักศึกษาระบุประเด็นการ
พัฒนาคุณภาพของนักเรียนทั้งทางด้านจิตใจ
คุณธรรม จริยธรรม

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากสรุปผลวิจัยนี้ได้ค้นพบเกี่ยวกับแนวทาง
ที่สำคัญสำหรับการจัดโครงการพัฒนาวิชาชีพครูทั้ง
ครูวิทยาศาสตร์ประจำการและนักศึกษาครู
วิทยาศาสตร์ ดังนี้

1. การศึกษาความเข้าใจของครู
วิทยาศาสตร์เกี่ยวกับความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอน
ในแต่ละด้าน ทำให้ผู้วิจัยและผู้พัฒนาทราบถึง
ประเด็นที่ควรนำมาพัฒนาร่วมในการจัดโครงการ
พัฒนาวิชาชีพครู และเพื่อได้ข้อมูลว่าครู

วิทยาศาสตร์และนักศึกษาครูมีการพัฒนาความ
เข้าใจเกี่ยวกับความรู้เนื้อหาผนวกวิธีการสอนหรือ
ไม่ อย่างไร

2. การสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนา
วิชาชีพครูนั้นควรวางกรอบการพัฒนาที่เป็น
ประเด็นที่ครูวิทยาศาสตร์และนักศึกษาครูมีความ
ต้องการและพร้อมที่รับการพัฒนาเป็นการพัฒนา
อย่างยั่งยืนและตอบสนองต่อความต้องการโดยองค์
ประกอบของรูปแบบการร่วมมือกันในการสอนที่มี
ประสิทธิภาพของการศึกษาวิจัยนี้ประกอบด้วยกัน
4 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นการ
ร่วมมือกันในการวางแผน ขั้นการร่วมมือกันในการ
สอน และขั้นการสะท้อนการเรียนรู้จากการปฏิบัติ
การสอน ซึ่งจากข้อมูลการพัฒนาความรู้ในเนื้อหา
ผนวกวิธีสอนของนักศึกษาพบว่านักศึกษามีการ
พัฒนาความรู้มากขึ้นในขั้นการสะท้อนการเรียนรู้
และนักศึกษามีความมั่นใจในการปฏิบัติการสอน
มากขึ้นเมื่อมีโอกาสได้พูดคุยและแลกเปลี่ยนความ
รู้ ประสบการณ์กับเพื่อนนักศึกษาคณะอื่นๆ โดยมี
ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านความรู้คอยให้คำปรึกษา
เป็นผู้หนุนนำ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
ที่สนับสนุนงบประมาณในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ซึ่ง
สามารถช่วยทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- นฤมล ยุทธาคม. (2542). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์โดยใช้โมเดลการสอนวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสังคม (Science, Technology, and Society-STs Model). *ศึกษาศาสตร์ปริทัศน์* 14(3): 29-48.
- Abel, K. S. and M. Roth. (1992). "Constraints to Teaching Elementary Science: A Case Study of a Science Enthusiast Student Teacher". *Science Education* 76(6): 581-595
- Murray, F. B. (1998). "Reforming teacher education: Issues and the joint effort of education and liberal arts faculty". *The History Teacher* 31(4): 503-519.
- Shulman, L. S. (1987). "Knowledge and teaching: Foundations of the new reform". *Harvard Educational Review*. 57 (1): 1-22.
- Tobin, K. and C. J. McRobbie. (1996). "Cultural Myths as Constraints to the Enacted Science Curriculum." *Science Education* 80: 223 - 241.
- Tuan, H. L. and Kaou, R. C. (1997). "Development of a grade eight Taiwanese physical science teachers 'pedagogical content knowledge development". *Proceeding of the National Science Council Part D: Mathematics, Science and Technology education*. 7 (3): 135-154.
- Veal, W. R. (1998). "The evolution of pedagogical content knowledge in prospective secondary chemistry teachers". Paper presented at the annual meeting of the National Association for Research in Science Teaching, San Diego, CA. Veal, W. R., and MaKinster, J. G. "Pedagogical content knowledge taxonomies". *Electric Journal of Science Education*. (June 1999). Available: http://unr.edu/homepage/crowther/ejse_vealmak.html
- Zemba-Saul, C. A., Starr, M. L., and Krajcik, J. S. (1999). *Constructing a framework for elementary science teaching using pedagogical content knowledge*. In J. Gess-Newsome and N. G. Lederman (Eds.), "Examining pedagogical content knowledge" (pp. 237-256). Dordrecht, The Netherlands: Kluwer Academic Publisher.

ภูมินามหมู่บ้านเขมรสุรินทร์กับพันธุ์ไม้ท้องถิ่น ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

Khmer Surin Villages' Toponyms with Local Plants in Thasawang Sub – District, Muang Surin District, Surin Province

สมชญา ศรีธรรม¹, วสา วงศ์สุขแสง¹, จินตนา รุ่งเรือง¹

Somchaya Sritram¹, Vasa Wongsuksawang¹, Chintana Rungrueng¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและความสัมพันธ์ของพันธุ์ไม้ท้องถิ่นกับภูมินามหมู่บ้านเขมรสุรินทร์ การรับรู้ของชุมชนในหมู่บ้าน และการเหลืออยู่ของพันธุ์ไม้ท้องถิ่น โดยวิธีการสำรวจพื้นที่และสัมภาษณ์ชุมชนที่เกี่ยวข้อง พบว่าภูมินามหมู่บ้านตำบลท่าสว่างมีทั้งหมด 22 ภูมินาม มีภูมินามที่สัมพันธ์กับพันธุ์ไม้ท้องถิ่นทั้งภาษาไทยและเขมรสุรินทร์ 16 บ้าน ดังนี้ 1) ท่าสว่าง 2) เขวาน้อย 3) สำโรง 4) โคนเพชร 5) โคนยาง 6) อังกัญ 7) กาเกาะ 8) ระโยง 9) สัมป่อย 10) ระเภาว 11) ศาลา 12) จะแกแสง 13) โคนสวย 14) โคนมะกะ 15) หนองปรือ และ 16) หนองบัว ภูมินามหมู่บ้านที่สัมพันธ์กับไม้ท้องถิ่นคิดเป็นร้อยละ 72.73 แสดงถึงความสมบูรณ์และหลากหลายของพันธุ์ไม้ท้องถิ่นในตำบลแห่งนี้เมื่ออดีต การรับรู้ที่มาจากภูมินามหมู่บ้านของคนในชุมชนอยู่ในระดับดี 6 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 37.50 รองลงมาคือระดับน้อย 4 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 25 ระดับดีมากและระดับปานกลาง 3 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 18.75 ตามลำดับ ปัจจุบันพันธุ์ไม้ภูมินามมีจำนวนลดลงและไม่มีการอนุรักษ์ไว้ 8 ชนิด คือ สำโรง ใฝ่เพ็ก พักทอง หมาก มะกอกป่า ปรือ และบัวหลวง พันธุ์ไม้ที่ไม่มีในหมู่บ้านแล้วแต่พบในป่าใกล้เคียง 6 ชนิด คือ พันชาติ ขาวัว มะค่าแต้ ไทรย้อย สัมป่อย และ มะม่วงป่า และมีพันธุ์ไม้ 2 ชนิดที่ยังมีอยู่จำนวนมากและได้รับการอนุรักษ์ไว้ คือ ชี้เหล็ก และยางนา เนื่องจากการขยายตัวของชุมชนและการให้ความสำคัญของพันธุ์ไม้ท้องถิ่นลดลงและขาดการถ่ายทอดจากคนรุ่นก่อนสู่คนรุ่นหลัง ควรส่งเสริมให้ชุมชนรับรู้และเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์พันธุ์ไม้ภูมินามเพื่อให้คนรุ่นหลังได้ทราบและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเรื่องภูมินามหมู่บ้านต่อไป

คำสำคัญ : พันธุ์ไม้ท้องถิ่น, ภูมินามหมู่บ้าน, เขมรสุรินทร์, ตำบลท่าสว่าง

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีภูมิทัศน์, คณะเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ E-mail: somchaya777@gmail.com

¹ Department of Landscape Technology, Faculty of Agriculture and Technology, Rajamangala University of Technology Isan, Surin Campus E-mail: somchaya777@gmail.com

Abstract

The research objectives were to study the background and relationship of local plants with Khmer Surin village toponymies, and to recognize the village communities and the remaining local plants. Data for this study were collected by area based on surveying and Interviews with relevant people in community. The findings were that there were 22 toponymies in Thasawang Sub-district. There were 16 kinds of toponymies related to local plants both in the Thai language and Khmer language of Surin; 1) Thasawang 2) Kwaonoi 3) Sumrong 4) Kog Pet 5) Kog Yang 6) Aungkan 7) Kako 8) Rayong 9) Sompoi 10) Rapao 11) Sala 12) Jakaesaraeng 13) Kokswai 14) Kokmaka 15) Norngprue and 16) Norngbua. The villages' toponymies represented 72.73% of the local plants. The results demonstrate the integrity and diversity of local plants and their connection with sub-district's historical past. The people's recognition of toponymies varied by community. In a community of 6 villages, recognition was at a good level (37.50%), followed by a community of 4 villages at a lower level (25%), and a community of 3 villages at a medium level (18.75%),. At the present time, toponymies' have decreased, and 8 kinds are not preserved. These are Sumrong, Phaiphek, Fak Thong, Mak, Ma Kok Pa, Prue and Bualuang. Six kinds of toponymies' plants were found in a nearby forest but not in the villages. These consisted of Phan Chat, Khwao, Ma Kha Tae, Sai Yoi, Som Poi and Ma Muang Pa. Moreover, there are 2 kinds of plants which are prolific and have been preserved. They are Khilek and Yang Na. However, nowadays the communities are growing, and there is a lack of interest in studying the local plants advantages, as well as a lack of interest in transferring knowledge about the preservation of local plants from generation to generation.

Keywords: Local Plants; Villages'Toponymies, Khmer language of Surin, Thasawang Sub-District

บทนำ

จังหวัดสุรินทร์เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่อีสานตอนใต้ เป็นจังหวัดที่มีกลุ่มชนใช้ภาษาพูดหลายภาษา นอกจากใช้ภาษาไทยเป็นภาษาทางการแล้วยังมีภาษาเขมรสุรินทร์ ภาษาไทยอีสานหรือลาว ภาษาส่วยหรือกูย ซึ่งคณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ (2542) ได้กล่าวถึงพื้นที่ในจังหวัดสุรินทร์ที่มีการใช้ภาษาถิ่นคือภาษาถิ่นเขมรเป็นภาษาที่กระจายอยู่ทุกอำเภอในจังหวัดสุรินทร์ หนาแน่นที่สุดที่อำเภอเมืองสุรินทร์ อำเภอท่าตูม อำเภอลำดวน อำเภอปราสาท อำเภอ

กาบเชิง อำเภอสังขะ อำเภอพนมดงรัก อำเภอศีขรภูมิ อำเภอจอมพระ และอำเภอเขวาสินรินทร์ โดยตำบลท่าสว่าง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เป็นอีกหนึ่งตำบลที่ใช้ภาษาพูดเขมรสุรินทร์ การเรียกชื่อหมู่บ้านหรือภูมินามหมู่บ้านจึงเรียกชื่อเป็นภาษาเขมรสุรินทร์ซึ่งเป็นภาษาท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ สอดคล้องกับ สุพัตตรา และ อัญชลี (2547) ที่กล่าวไว้ว่า ภูมินาม หรือนามที่ใช้เรียกสถานที่ (toponym) ที่ปรากฏอยู่บนพื้นที่ทั่วไปนั้น เป็นการตั้งและกำหนดให้มีความแตกต่างกันเบื้องต้นทางพื้นที่อย่างหนึ่งของมนุษย์ เพื่อให้สามารถเรียกบ่งบอกสถานที่ต่างๆ ได้จำเพาะเจาะจง การ

ตั้งชื่อภูมินามส่วนใหญ่กำหนดโดยบุคคลท้องถิ่น มีความหมายมาจากระบบความนึกคิดที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ หรือวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ซึ่งภูมินามต่างๆ จะมีความแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ภาษา ท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่แตกต่างกันไปของแต่ละท้องถิ่น โดยพิรุณรัตน์ (2557) ได้ตั้งกรอบแนวคิดงานวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ด้านนิเวศวัฒนธรรมระหว่างการตั้งถิ่นฐานของชุมชนอีสานกับชื่อของหมู่บ้านในจังหวัดขอนแก่น โดยการใช้หลักการทางด้านภาษาเกี่ยวกับการตั้งชื่อหมู่บ้านในการคัดกรองชื่อหมู่บ้านที่มีลักษณะที่ตั้งตามลักษณะที่ตั้งที่เป็นนา เนิน และน้ำ การใช้แนวคิดระบบนิเวศวัฒนธรรม แนวคิดด้านชุมชนและที่อยู่อาศัยและทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ข้อมูล อนุวัฒน์และทรงยศ (2558) ได้กล่าวถึง บริบทสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมินามหมู่บ้าน หมายถึงลักษณะภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์ ในอาณาบริเวณใดบริเวณหนึ่งเช่น บริเวณป่า ท้องทุ่ง หนองบึง แม่น้ำหรือปากอ่าวทะเล อันสัมพันธ์กับการตั้งถิ่นฐานบ้านเมืองของผู้คนในท้องถิ่น จนเป็นที่รู้จัก ร่วมกัน มีการกำหนดนามชื่อเป็นสถานที่ต่างๆ ให้เป็นที่รู้จักร่วมกัน ในลักษณะที่เป็นแผนภูมิหรือแผนที่เพื่อสื่อสารถึงกัน อาจสร้างเป็นตำนาน (Myth) ขึ้นมาอธิบายถึงความเป็นมาและความหมายความสำคัญทางประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมของสถานที่ท้องถิ่นนั้นๆ

การเรียกชื่อหมู่บ้านในภาษาเขมรสุรินทร์จะใช้คำว่า “เซราะ” นำหน้า ซึ่งแปลว่า หมู่บ้าน ต่อมาเมื่อส่วนราชการให้ตั้งชื่อหมู่บ้านอย่างเป็นทางการ บางหมู่บ้านใช้คำทับศัพท์ชื่อเขมรสุรินทร์เป็นชื่อหมู่บ้าน บางหมู่บ้านใช้ชื่อไทยที่แปลจากภาษาเขมรสุรินทร์ บางหมู่บ้านตั้งชื่อขึ้นมาใหม่เพื่อให้ง่ายต่อการเรียกชื่อไทย จึงทำให้การเรียกชื่อใน

หลายหมู่บ้านที่เป็นภาษาทางการได้ผิดเพี้ยนไปจากภูมินามเดิม รวมถึงการขาดการสื่อสารและถ่ายทอดภูมินามที่แท้จริงจากคนรุ่นก่อนสู่ชนรุ่นหลังจึงทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนผิดไป ซึ่งภูมินามหมู่บ้านในตำบลท่าสว่างส่วนใหญ่มาจากชื่อพื้นที่ไม่มีพื้นถิ่น แสดงถึงการตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะภูมิประเทศที่มีพื้นที่ไม่มีพื้นถิ่น ขึ้นอยู่เป็นลักษณะเด่นบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น ซึ่งตรงกับ เต็ม (2556) ที่ได้ให้ความหมายของชื่อพื้นที่ในท้องถิ่น (local name) คือ ชื่อที่ใช้เฉพาะในประเทศใดประเทศหนึ่ง หรือถิ่นใดถิ่นหนึ่งเท่านั้น ชื่อพื้นเมืองอาจแตกต่างกันไปตามท้องถิ่น เช่น ในภาคต่างๆ ของไทยอาจเรียกชื่อพืชชนิดเดียวกันแต่แตกต่างกันหลายชื่อ ชื่อพื้นเมืองที่เรียกตามท้องถิ่นนี้เรียกอีกอย่างว่า ชื่อท้องถิ่น ดังเช่น นิลุต (2550) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรสุรินทร์ไทยกับลักษณะทางภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์ ได้ยกตัวอย่างภูมินามที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและพืชพรรณธรรมชาติ มีดังนี้ เขापนมสวย บ้านเกาะพะเนา บ้านขนาดปริง บ้านขนาดมอญ บ้านโคกกุดดูล บ้านโคกกระชาย บ้านโคกกระโดน บ้านโคกกล้วย บ้านโคกกะดวด บ้านโคกกะเตரிய บ้านโคกกะลัน บ้านโคกกุง บ้านโคกภู บ้านโคกขมิ้น เป็นต้น

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาประวัติความเป็นมาของภูมินามหมู่บ้านและความสัมพันธ์ของพื้นที่ท้องถิ่นกับภูมินามหมู่บ้าน ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
2. ศึกษาการรับรู้ของชุมชนและการคงอยู่ของพื้นที่ไม่มีภูมินาม
3. ศึกษาลักษณะของพื้นที่ไม่มีภูมินามและการกระจายตัวของพื้นที่ไม่มีภูมินาม

วิธีการศึกษา

1. ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิและศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

2. สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ผู้รู้ และเยาวชน เรื่องประวัติการตั้งชุมชนและความเป็นมาของภูมินามหมู่บ้าน การรับรู้ของชุมชน

3. สสำรวจสภาพปัจจุบันของหมู่บ้าน ตำแหน่งพื้นที่ไม่ภูมินามในอดีตและปัจจุบันและการเหลืออยู่ของพื้นที่ไม่ท้องถิ่น โดยการถ่ายภาพและจัดทำผังหมู่บ้าน

4. วิเคราะห์พื้นที่ไม่ภูมินามและความสัมพันธ์ของภูมินามกับพื้นที่ไม่ท้องถิ่น

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ มีหมู่บ้านในเขตปกครอง 21 หมู่บ้าน แต่มีภูมินามหมู่บ้าน 22 ภูมินาม พบภูมินามส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับชื่อพื้นที่ไม่ท้องถิ่น 16 ภูมินาม คิดเป็นร้อยละ 72.73 ส่วนภูมินามที่ไม่สัมพันธ์กับชื่อพื้นที่ไม่ท้องถิ่น 6 ภูมินาม คิดเป็นร้อยละ 37.5 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ภูมินามหมู่บ้านตำบลท่าสว่าง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

ที่	ภูมินามหมู่บ้านไทย	หมู่ที่	ภูมินามหมู่บ้านเขมรสุรินทร์	ความหมาย	สัมพันธ์กับพื้นที่ไม่	ไม่สัมพันธ์กับพื้นที่ไม่
1	บ้านท่าสว่าง	1, 14	ชเราะ เตรียะ	ต้นพันชาติ	✓	-
2	บ้านเขวาน้อย	2	ชเราะ คาว	ต้นขี้วัว	✓	-
3	บ้านสำโรง	3	ชเราะ ชันรอง	ต้นสำโรง	✓	-
4	บ้านโคกเพชร	4	ชเราะ กุก ปรีจ	ไฟเพ็ก หรือหญ้าเพ็ก	✓	-
5	บ้านจะแกโกน	5	ชเราะ จแก โคน	สุนัขมีลูก	-	✓
6	บ้านโคกยาง	5, 19	ชเราะ กุก เขียง	โคกยาง	✓	-
7	บ้านอังกัญ	6	ชเราะ อังกัญ	ต้นขี้เหล็ก	✓	-
8	บ้านละเอาะ	7	ชเราะ ละเอาะ	ขุ่น หรือ มั่ว	-	✓
9	บ้านกาเกาะ	8	ชเราะ กก็อก	ต้นมะค่าแต้	✓	-
10	บ้านตาแบน	9	ชเราะ ตาแบน	ชื่อคน ตาแบน	-	✓
11	บ้านระโยง	10	ชเราะ รโยง	มาจากลักษณะรากของต้นไทรย่อย	✓	-
12	บ้านสัมปอ	11	ชเราะ ชัมโบร	ต้นสัมปอ	✓	-
13	บ้านระเกา	12	ชเราะ รเปิว	ต้นฟักทอง	✓	-
14	บ้านอาม็อง	13	ชเราะ อาม็อง	ชื่อคน อาม็อง	-	✓
15	บ้านจะแกแสง	14	ชเราะ จแก แชรญ(ง)	ต้นสะแกแสง	✓	-
16	บ้านโคกจ๊ะ	15	ชเราะ กุก จะ	โคกเก่าแก่	-	✓
17	บ้านศาลา	16	ชเราะ ชลา	ต้นหมาก	✓	-
18	บ้านกระเพอ-สกวม	17	ชเราะ กะเปอ -สกวม	จะเข้ผอม	-	✓
19	บ้านโคกสวาย	18	ชเราะ กุก ซวาย	โคกมะม่วงป่า	✓	-
20	บ้านโคกมะกะ	19	ชเราะ กุก มกะ	โคกมะกอกป่า	✓	-
21	บ้านหนองปรี	20	ชเราะ หนองปรี	ต้นปรี	✓	-
22	บ้านหนองบัว	21	ชเราะ หนองบัว	บัวหลวง	✓	-
รวม					16	6
คิดเป็นร้อยละ					72.73 %	27.27%

2. ความเป็นมาของภูมินามหมู่บ้านกับพื้นที่ท้องถิ่น

ความเป็นมาของภูมินามหมู่บ้านกับพื้นที่ท้องถิ่น ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ทั้ง 16 หมู่บ้าน จากการสัมภาษณ์ชุมชนในหมู่บ้านดังกล่าว (1 – 30 มิถุนายน 2556) สามารถแบ่งที่มาของภูมินามหมู่บ้านได้ 4 กลุ่มดังนี้

2.1 กลุ่มที่ 1 ภูมินามหมู่บ้านที่มาจากบริเวณหมู่บ้านมีพื้นที่ไม่มีชนดินนั้นขึ้นอยู่กับจำนวนมาก มี 9 หมู่บ้าน ดังนี้

1) บ้านเขวาน้อย ในอดีตบริเวณหมู่บ้านมีต้นขว้าวหรือเขวา เรียกตามภาษาเขมรสุรินทร์ว่า “ควาว” ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมากเมื่อมีการตั้งชุมชนจึงเรียกชื่อหมู่บ้านเป็นภาษาเขมรสุรินทร์ว่า “เซราะควาว” (บ้านที่มีต้นขว้าว) และตั้งชื่อหมู่บ้านภาษาไทยว่าบ้านเขวา ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “บ้านเขวาน้อย” เนื่องจากในจังหวัดสุรินทร์มีชื่อซ้ำกันหลายหมู่บ้าน

2) บ้านโคกเพชร ในอดีตบริเวณหมู่บ้านเป็นป่ามีต้นไผ่เพ็กหรือเรียกตามภาษาเขมรสุรินทร์ว่า “ปริจ” ขึ้นอยู่ทั่วไปของพื้นที่ ชาวบ้านจึงเรียกว่า “ถูก ปริจ” (ถูก แปลว่า โคก หมายถึงโคกที่มีไผ่เพ็กขึ้นอยู่) เมื่อมีการตั้งชื่อหมู่บ้านอย่างเป็นทางการ “ถูก ปริจ” ซึ่งเป็นคำที่เรียกยากในภาษาไทย จึงเปลี่ยนจากคำว่า “ปริจ” เป็น “เพชร” และใช้ชื่อหมู่บ้านว่า “โคกเพชร” ทำให้เข้าใจว่าเป็นบ้านที่มีโคกเป็น “เพชร” (อัญมณีชนิดหนึ่ง) และคำว่าปริจในภาษาเขมรสุรินทร์ยังพ้องเสียงกับชื่อพื้นที่ป่าอีกชนิดหนึ่งคือ ผักหวานป่า ซึ่งทำให้เข้าใจผิดเพิ่มขึ้นไป

3) บ้านโคกยาง ในอดีตบริเวณหมู่บ้านมีต้นยางนา หรือเรียกตามภาษาเขมรสุรินทร์ว่า “เยียง” ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก เมื่อมีการตั้งชุมชนจึงเรียกชื่อหมู่บ้านว่า “เซราะถูก เยียง” (โคกที่มียางนาขึ้นอยู่) และตั้งชื่อเป็นภาษาไทยแปลตรงคำจากภาษาเขมรสุรินทร์ว่า “บ้านโคกยาง”

4) บ้านกาเกาะ ในอดีตบริเวณหมู่บ้านและพื้นที่โดยรอบมีต้นมะค่าแต่ หรือเรียกตามภาษาเขมรสุรินทร์ว่า “ก๊กอก” ขึ้นกระจายอยู่บริเวณหมู่บ้านทุ่งนา และใกล้หนองน้ำ เมื่อมีการตั้งชุมชนจึงเรียกชื่อหมู่บ้านว่า “เซราะก๊กอก” (บ้านที่มีต้นมะค่าแต่) ต่อมามีการตั้งชื่อเป็นภาษาไทยจึงใช้คำพ้องเสียงจากภาษาเขมรเป็น “บ้านกาเกาะ” ทำให้เข้าใจว่าเป็นบ้านที่มี “กา” (สัตว์ปีก) มาเกาะบนต้นไม้เป็นจำนวนมาก

5) บ้านสัมปอ ในอดีตบริเวณหมู่บ้านเป็นป่าที่มีต้นสัมปอหรือเรียกตามภาษาเขมรสุรินทร์ว่า “ซัมโบร” ขึ้นเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านจึงมักจะเรียกว่า “ถูก ซัมโบร” (โคกที่มีต้นสัมปอขึ้นอยู่) เมื่อมีการตั้งชุมชนจึงเรียกชื่อหมู่บ้านว่า “เซราะซัมโบร” และเมื่อมีการจัดตั้งหมู่บ้านจึงใช้ชื่อภาษาไทยของพื้นที่นั้นเป็นชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านสัมปอ”

6) บ้านจะแกแสง ในอดีตมีหนองน้ำขนาดใหญ่อยู่กลางหมู่บ้าน และโดยรอบหนองน้ำมีต้นสะแกแสงหรือเรียกตามภาษาเขมรสุรินทร์ว่า “ซแก แซง(ง)” ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก จึงเรียกชื่อหมู่บ้านว่า “เซราะซแก แซง(ง)” (บ้านที่มีต้นสะแกแสง) เรียกเพี้ยนมาเป็น “จแก แซง(ง)” ซึ่งเป็นการออกเสียงใกล้เคียงกันของภาษาเขมรสุรินทร์อีกคำหนึ่งที่มีความหมายในภาษาไทยว่า “สุนัขขี้เรื้อน” เมื่อมีการตั้งชื่อหมู่บ้านจึงตั้งชื่อตามคำพ้องเสียงภาษาเขมรสุรินทร์ว่า “บ้านจะแกแสง” จึงทำให้เข้าใจผิดไปว่าเป็นบ้านสุนัขขี้เรื้อน

7) บ้านศาลา เมื่อก่อนพื้นที่หมู่บ้านศาลาเป็นพื้นที่ป่าที่อุดมสมบูรณ์มากและมีหนองน้ำอยู่ใกล้กับหมู่บ้านมีต้นหมากขึ้นอยู่จำนวนมาก ซึ่งหมากในภาษาเขมรสุรินทร์เรียกว่า “ซลา” ชาวบ้านจึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า “เซราะซลา” (บ้านที่มีต้นหมาก) เมื่อมีการตั้งหมู่บ้านได้ตั้งชื่อเป็นคำพ้องเสียงจากภาษาเขมรสุรินทร์แต่คำว่า “ซลา” ไม่มีความหมายในภาษาไทยจึงใช้คำว่า “ศาลา” และตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านศาลา” มาจนถึงปัจจุบัน ทำให้

มีการเข้าใจว่าภูมินามมาจากคำว่าศาลา ที่แปลว่าที่พักริมทาง

8) บ้านหนองปรือ เป็นหมู่บ้านที่แยกตัวมาจากบ้านกาเกาะ เมื่อมีการตั้งชื่อหมู่บ้านขึ้นใหม่จึงตั้งชื่อตามต้นปรือหรือรูปฤๅษี หรือเรียกตามภาษาเขมรสุรินทร์ว่า “ปฺรเอย” ซึ่งขึ้นอยู่กับบริเวณหนองน้ำของหมู่บ้านเป็นจำนวนมาก เป็นการตั้งชื่อที่มีความหมายตรงตัวว่า “บ้านหนองปรือ” เนื่องจากเป็นหมู่บ้านใหม่การเรียกชื่อหมู่บ้านภาษาเขมรสุรินทร์จึงเรียกทับศัพท์ชื่อไทยว่า “เซราะ หนองปรือ”

9) บ้านหนองบัว เป็นหมู่บ้านที่แยกตัวมาจากบ้านเขวน้อย ที่มาของชื่อบ้านหนองบัวมาจากหมู่บ้านมีหนองน้ำขนาดใหญ่มีบัวหลวงหรือเรียกตามภาษาเขมรสุรินทร์ว่า “ไซก” ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านหนองบัว” ซึ่งเป็นการตั้งชื่อที่มีความหมายตรงตัวแปลจากภาษาเขมรสุรินทร์ เนื่องจากเป็นหมู่บ้านใหม่การเรียกชื่อหมู่บ้านภาษาเขมรสุรินทร์จึงเรียกทับศัพท์ชื่อไทยว่า “เซราะหนองบัว”

2.2 กลุ่มที่ 2 ภูมินามหมู่บ้านที่มาจากพันธุ์ไม้ชนิดนั้นขึ้นอยู่เป็นจำนวนมากและมีขนาดใหญ่เป็นลักษณะเด่น มี 4 หมู่บ้าน ดังนี้

1) บ้านท่าสว่าง ในอดีตบริเวณหมู่บ้านมีสภาพเป็นป่าที่มีต้นพันชาดหรือ “เตรียะ” ในภาษาเขมรสุรินทร์ ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมากและมีต้นพันชาดขนาดใหญ่เป็นเอกลักษณ์ขึ้นอยู่กลางหนองน้ำกลางหมู่บ้านชื่อว่า “ตะเปียง เตรียะ” (ตะเปียง แปลว่า หนองน้ำ หมายถึงหนองน้ำที่มีต้นพันชาดขึ้นอยู่) และเรียกหมู่บ้านนี้ว่า “เซราะ เตรียะ” ต่อมาเมื่อมีการจัดตั้งตำบลท่าสว่างขึ้นมาและตั้งหมู่บ้านเตรียะแห่งนี้เป็นตัวตำบล จึงต้องตั้งชื่อหมู่บ้านเป็นภาษาไทยว่า “บ้านท่าสว่าง” ตามชื่อตำบลดังกล่าว

2) บ้านลำโรง ในอดีตบริเวณหมู่บ้านมีต้นลำโรง หรือเรียกตามภาษาเขมรสุรินทร์ว่า “ชันรอง” ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมากและมีต้น

ลำโรงขนาดใหญ่ขนาดประมาณ 2-3 คนโอบ ขึ้นอยู่ใกล้หนองน้ำของหมู่บ้านซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงชื่อหมู่บ้านภาษาเขมรสุรินทร์ว่า “เซราะ ชันรอง” (บ้านที่มีต้นลำโรง) เมื่อมีการจัดตั้งหมู่บ้านขึ้นจึงใช้ชื่อไทยของพันธุ์ไม้เป็นชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านลำโรง”

3) บ้านอังกัญ ในอดีตบริเวณหมู่บ้านมีต้นขี้เหล็ก หรือในภาษาเขมรสุรินทร์เรียกว่า “อังกัญ” ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก บางต้นมีขนาดใหญ่ประมาณ 3-4 คนโอบ เมื่อมีการตั้งชุมชนจึงเรียกชุมชนนี้ว่า “เซราะ อังกัญ” (บ้านที่มีต้นขี้เหล็ก) และต่อมาเมื่อมีการจัดตั้งหมู่บ้านขึ้น จึงใช้ชื่อพันธุ์ไม้ในภาษาเขมรสุรินทร์เป็นชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านอังกัญ”

4) บ้านโคกสวาย บริเวณที่ตั้งของคุ้มโคกสวายในปัจจุบันเดิมที่เป็นศูนย์กลางของหมู่บ้านปัจจุบันมีต้นมะม่วงป่า ซึ่งในภาษาภาษาเขมรสุรินทร์เรียกว่า “สวาย ปฺรเอย” ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก และมีต้นมะม่วงป่าขนาดใหญ่ขนาด 3 คนโอบ ที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน จึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า “เซราะ กูก สวาย” (โคกที่มีต้นมะม่วงป่าขึ้นอยู่) และเมื่อมีการตั้งชื่อหมู่บ้านจึงใช้ชื่อพันธุ์ไม้ในภาษาเขมรสุรินทร์เป็นชื่อหมู่บ้านว่าบ้าน “โคกสวาย”

2.3 กลุ่มที่ 3 ภูมินามหมู่บ้านที่มาจากพันธุ์ไม้ชนิดนั้นมีน้อยแต่มีขนาดใหญ่เป็นลักษณะเด่น มี 2 หมู่บ้าน

1) บ้านระโยง ในอดีตทางทิศตะวันออกของหมู่บ้านมีต้นไทรย้อย หรือเรียกตามภาษาเขมรสุรินทร์ว่า “จรีย” ต้นไทรย้อยต้นนี้มีขนาดใหญ่ มีรากงอกออกตามกิ่งก้านย้อยลงมาสู่พื้นดิน และมีลักษณะยาวระโยงระยาง ซึ่งต้นไทรย้อยต้นนี้คาดว่าเมื่ออายุมาหลายชั่วอายุคน คนเฒ่าคนแก่สมัยก่อนจึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า “เซราะ จรีย รโยง” (บ้านไทรรากโยง) ต่อมาเมื่อมีการตั้งชื่อหมู่บ้านจึงตั้งชื่อทับศัพท์ภาษาเขมรสุรินทร์โดยตัดคำว่า “จรีย” ออกไปเนื่องจากเขียนในภาษาไทยยากและไม่มีความหมาย เหลือแค่คำว่า “ระโยง” ตามลักษณะของราก

ไทรย้อย จึงเรียกบ้านนี้ว่า “บ้านระโยง”

2) บ้านโคกมะกะ ในอดีตบริเวณหมู่บ้านแห่งนี้มีความอุดมสมบูรณ์มีแหล่งน้ำห้วยทับพลไหลผ่าน มีพืชพรรณมากมายและมีต้นมะกอกป่าขนาดใหญ่ที่ขึ้นอยู่กลางหมู่บ้านเป็นจุดเด่นของพื้นที่ มีขนาดใหญ่ประมาณ 2-3 คนโอบ ในภาษาเขมรสุรินทร์เรียกต้นมะกอกป่าว่า “มะกะ” เมื่อมีชุมชนเข้ามาตั้งถิ่นฐานจึงเรียกชื่อหมู่บ้านว่า “เซราะ กุก มะกะ” (โคกที่มีต้นมะกอกป่าขึ้นอยู่) และเมื่อมีการจัดตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้น จึงใช้ชื่อพันธุ์ไม้ในภาษาเขมรสุรินทร์เป็นชื่อหมู่บ้านเรียกว่า “บ้านโคกมะกะ”

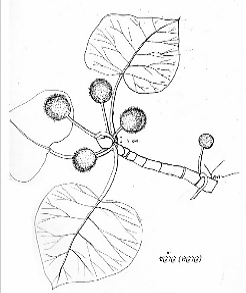

2.4 กลุ่มที่ 4 ภูมิานามหมู่บ้านที่มาจาก การปลูกพันธุ์ไม้ชนิดนั้นเป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน มี 1 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 6.25 คือ บ้านระเกาวัล ในอดีตชาวบ้านมีการยั้งชีพด้วยปลูกข้าวเมล็ดเล็ก และปลูกผัก ซึ่งผักที่ชาวบ้านสามารถปลูกได้ ผลผลิตที่ดีและมีขนาดใหญ่คือฟักทอง ซึ่งฟักทอง ในภาษาเขมรสุรินทร์เรียกว่า “รเปิว” จึงมีการเรียกชุมชนแห่งนี้ว่า “เซราะ รเปิว” (บ้านที่มีต้นฟักทอง)

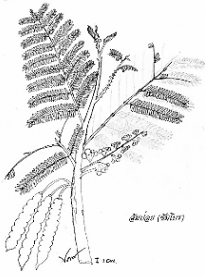
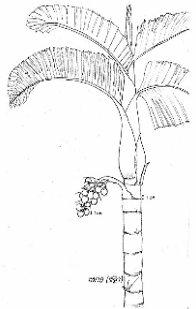
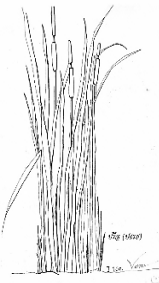
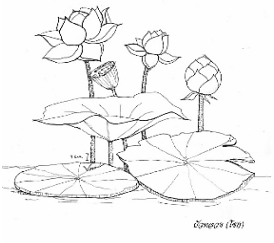
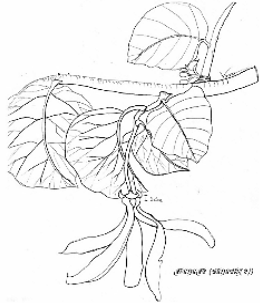
และเรียกเพี้ยนเป็นภาษาไทยว่า “ระเกาวัล” เมื่อมีการจัดตั้งหมู่บ้านจึงตั้งชื่อว่า “บ้านระเกาวัล” จนถึงปัจจุบัน

สรุปความเป็นมาของภูมิานามหมู่บ้านกับพันธุ์ไม้ท้องถิ่น พบว่าภูมิานามหมู่บ้านทั้ง 16 ภูมิานามเมื่ออดีตมีความสัมพันธ์กับชื่อพันธุ์ไม้ในภาษาเขมรสุรินทร์ คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนภูมิานามในปัจจุบันที่เป็นชื่อทางการในภาษาไทย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 ภูมิานามมาจากคำพ้องเสียงชื่อพันธุ์ไม้ภาษาเขมรท้องถิ่นสุรินทร์ 9 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 56.25 คือ 1) โคกเพชร 2) อังกัญ 3) กาเกาะ 4) ระโยง 5) ระเกาวัล 6) จะแกแสรง 7) ศาลา 8) โคกสวย และ 9) โคกมะกะ กลุ่มที่ 2 ภูมิานามมาจากชื่อพันธุ์ไม้ภาษาไทย 6 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 37.50 คือ 1) เขวาน้อย 2) สำโรง 3) โคกยาง 4) สัมปอ 5) หนองปรือ และ 6) หนองบัว และกลุ่มที่ 3 ภูมิานามที่ตั้งขึ้นใหม่ไม่เกี่ยวข้องกับชื่อพันธุ์ไม้เดิม 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.25 คือ ท่าสว่าง (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 พันธุ์ไม้ภูมิานาม

กลุ่มที่ 1 ภูมิานามหมู่บ้านที่มาจากบริเวณหมู่บ้านมีพันธุ์ไม้ชนิดนั้นขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก			
<p>1. บ้านเขวาน้อย ชื่อไทย ขว้าว ชื่อเขมรฯ ควาว ชื่อวิทย์ <i>Haldina cordifolia</i> (Roxb.) Ridsdale ชื่อวงศ์ RUBIACEAE</p>		<p>2. บ้านโคกเพชร ชื่อไทย ใผ่เพ็ก ชื่อเขมรฯ ปริง ชื่อวิทย์ <i>Vietnamosasa pusilla</i> ชื่อวงศ์ POACEAE</p>	

<p>3. บ้านโคกยาง ชื่อไทย ยางนา ชื่อเขมร ย็ยง ชื่อวิทย์ <i>Dipterocarpus alatus</i> Roxb.ex G. Don ชื่อวงศ์ DIPTEROCARPACEAE</p>		<p>4. บ้านกาเกาะ ชื่อไทย มะค่าแต้ ชื่อเขมร ก๊กอก ชื่อวิทย์ <i>Sindora siamensis</i> Teijsm. & Miq ชื่อวงศ์ FABACEAE</p>	
<p>5. บ้านส้มป่อย ชื่อไทย ส้มป่อย ชื่อเขมร ซัมโบร ชื่อวิทย์ <i>Acacia concinna</i> (Willd.) DC. ชื่อวงศ์ FABACEAE</p>		<p>6. บ้านศาลา ชื่อไทย หมาก ชื่อเขมร ซลา ชื่อวิทย์ <i>Areca catechu</i> L. ชื่อวงศ์ ARECACEAE</p>	
<p>7. บ้านหนองปรือ ชื่อไทย ปรือ; ฐปฤณี ชื่อเขมร แปรย ชื่อวิทย์ <i>Typha angustifolia</i> L. ชื่อวงศ์ TYPHACEAE</p>		<p>8. บ้านหนองบัว ชื่อไทย บัวหลวง ชื่อเขมร โชก ชื่อวิทย์ <i>Nelumbo nucifera</i> Gaertn ชื่อวงศ์ NELUMBNACEAE</p>	
<p>9. บ้านจะแกแสง ชื่อไทย สะแกแสง ชื่อเขมร ซแก แซญ (ง) ชื่อวิทย์ <i>Cananga brandisiana</i> (Pierre) I. M. Turner ชื่อวงศ์ ANNONACEAE</p>			

ตารางที่ 2 พันธุ์ไม้ภูมินาม (ต่อ)

กลุ่มที่ 2 ภูมินามหมู่บ้านที่มาจากพันธุ์ไม้ชนิดนั้นขึ้นอยู่เป็นจำนวนมากและมีขนาดใหญ่เป็นลักษณะเด่น

1.บ้านท่าสว่าง

ชื่อไทย พันชาติ

ชื่อเขมรย เตรียะ

ชื่อวิทย์ *Erythrophleum succirubrum* Gagnep.

ชื่อวงศ์ FABACEAE

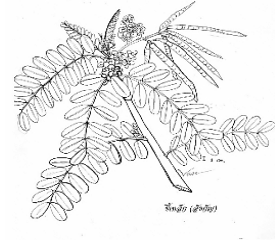
2.บ้านอังกัญ

ชื่อไทย ชีเหล็ก

ชื่อเขมรย อังกัญ

ชื่อวิทย์ *Senna siamea* (Lam.) H. S. Irwin & Barneby

ชื่อวงศ์ FABACEAE

3.บ้านสำโรง

ชื่อไทย สำโรง

ชื่อเขมรย ชันรอน

ชื่อวิทย์ *Sterculia foetida* L.

ชื่อวงศ์ STERCULIACEAE

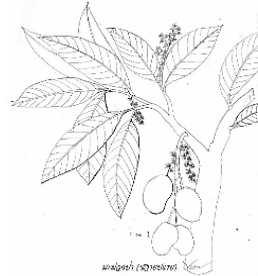
4.บ้านโคกสวาย

ชื่อไทย มะม่วงป่า

ชื่อเขมรย ซวาย แปรย

ชื่อวิทย์ *Mangifera caloneura* Kurz

ชื่อวงศ์ ANACARDIACEAE

กลุ่มที่ 3 ภูมินามหมู่บ้านที่มาจากพันธุ์ไม้ชนิดนั้นมีน้อยแต่มีขนาดใหญ่เป็นลักษณะเด่น

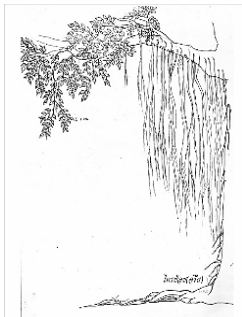
1.บ้านระยอง

ชื่อไทย ไทรย้อย

ชื่อเขมรย จรีย

ชื่อวิทย์ *Ficus benjamina* L.

ชื่อวงศ์ MORACEAE

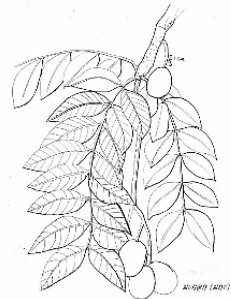
2. บ้านโคกมะกะ

ชื่อไทย มะกอกป่า

ชื่อเขมรย มกะ

ชื่อวิทย์ *Spondias pin-nata* (L.f.) Kurz

ชื่อวงศ์ ANACARDIACEAE

กลุ่มที่ 4 ภูมินามหมู่บ้านที่มาจากการปลูกพันธุ์ไม้ชนิดนั้นเป็นเอกลักษณ์หมู่บ้าน

1.บ้านระเการ์

ชื่อไทย ฟักทอง

ชื่อเขมรย รเปิว

ชื่อวิทย์ *Cucurbita mos-chata* Duchesne

ชื่อวงศ์ CUCURBITACEAE

ที่มา : ชื่อวิทยาศาสตร์ และชื่อวงศ์ เต็ม (2556) ; ภาพวาด สมชญา และคณะ (2557)

3. การรับรู้ของชุมชนและการคงอยู่ของ พันธุ์ไม้ภูมินาม

การรับรู้ของชุมชนเรื่องพันธุ์ไม้ภูมินาม จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ชุมชนและสำรวจตำแหน่ง พันธุ์ไม้ภูมินามในอดีตและปัจจุบันพบว่า การรับรู้ ของชุมชนแบ่งได้ 4 กลุ่มดังนี้

3.1 กลุ่มที่ 1 การรับรู้ดีมาก ชุมชนทราบ ที่มาของภูมินามหมู่บ้านเป็นอย่างดี โดยการ ถ่ายทอดจากผู้รู้ ผู้นำชุมชนนำไปบันทึกประวัติหมู่บ้าน 3 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 18.75 ได้แก่ บ้านระเภาว และบางหมู่บ้านครุฑาประวัติหมู่บ้านไปสอนเสริมใน โรงเรียนให้เยาวชนรุ่นหลังทราบความเป็นมาของชื่อ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านสำโรง และบ้านระโยง

3.2 กลุ่มที่ 2 การรับรู้ดี ชุมชนส่วนใหญ่ ทราบที่มาของภูมินามหมู่บ้านเป็นอย่างดี 6 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 37.50 เนื่องจาก 1) มีการ ถ่ายทอดจากผู้รู้ ผู้นำชุมชนนำไปบันทึกประวัติ หมู่บ้านและเผยแพร่ และชุมชนให้ความสำคัญกับ ประวัติหมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเขวาน้อย 2) ภูมินาม หมู่บ้านเป็นภาษาเขมรสุรินทร์หรือภาษาไทยที่ตรงกับชื่อพันธุ์ไม้ภูมินามทำให้เข้าใจได้ง่าย ได้แก่ บ้าน โดกยาง บ้านอังกัญ และบ้านกาเกาะ และ 3) เป็น หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นใหม่ ได้แก่ บ้านหนองปรือ และ บ้านหนองบัว

3.3 กลุ่มที่ 3 การรับรู้ปานกลาง ชุมชน บางส่วนทราบที่มาของภูมินามหมู่บ้านและบางส่วน ไม่สนใจประวัติหมู่บ้าน 3 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 18.75 เนื่องจาก 1) มีการบันทึกประวัติหมู่บ้านไว้ แต่คนในหมู่บ้านไม่ค่อยให้ความสำคัญและสนใจกับ เรื่องภูมินามหมู่บ้านมากนัก ได้แก่ บ้านสัมป่อย และบ้านโคกสวย และ 2) บางชุมชนมีผู้ย้ายมาจาก หมู่บ้านอื่นทำให้ไม่ค่อยทราบความเป็นมาของ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านโคกมะกะ

3.4 กลุ่มที่ 4 การรับรู้น้อย ชุมชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยทราบที่มาของภูมินามหมู่บ้าน และบาง ส่วนยังเข้าใจผิดเพิ่มขึ้นจากภูมินามเดิม 4 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 25 เนื่องจากเป็นชื่อที่ตั้งใหม่ ได้แก่

บ้านท่าสว่าง และเรียกใช้คำผิดเพิ่มขึ้นจากคำเดิม ได้แก่ บ้านโคกเพชร บ้านศาลา และบ้านจะแกแสง

4. การเหลืออยู่ของพันธุ์ไม้ภูมินาม

การเหลืออยู่ของพันธุ์ไม้ภูมินาม บ่งบอกถึง การรับรู้เรื่องภูมินามหมู่บ้านเป็นอย่างดีและมีการ อนุรักษ์พันธุ์ไม้ภูมินามไว้ให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษารวม ถึงระบบนิเวศวิทยาของหมู่บ้านที่เอื้อต่อการอยู่รอด ของพันธุ์ไม้ดังกล่าว ส่วนพันธุ์ไม้ที่ไม่มีอยู่ใน หมู่บ้าน พบว่ามีการขยายตัวของชุมชน การตัด ต้นไม้เพื่อสร้างที่อยู่อาศัยและทำการเกษตร ชุมชน ไม่ค่อยรับรู้และไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับพันธุ์ไม้ ภูมินามและไม่มีการอนุรักษ์ไว้ แบ่งได้ 3 กลุ่มดังนี้

4.1 กลุ่มที่ 1 พันธุ์ไม้ภูมินามยังคงอยู่ใน หมู่บ้านเป็นจำนวนมาก 2 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 12.50 คือ 1) ชีเหล็ก (บ้านอังกัญ) ระบบนิเวศวิทยาเอื้อต่อ การอยู่รอดของพันธุ์ไม้ เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่อยู่ ติดกับห้วยทับพล และ 2) ยางนา (บ้านโคกยาง) ยาง นาได้รับการอนุรักษ์ไว้และปลูกขึ้นใหม่

4.2 กลุ่มที่ 2 พันธุ์ไม้ภูมินามยังคงอยู่ใน หมู่บ้านแต่เหลือน้อยและไม่มีการอนุรักษ์ไว้ 8 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 50 คือ 1) สำโรง (บ้านสำโรง) 2) ไม้ เพ็ก (บ้านโคกเพชร) 3) พักทอง (บ้านระเภาว) 4) สะแกแสง (บ้านจะแกแสง) 5) หมาก (บ้านศาลา) 6) มะกอกป่า (บ้านโคกมะกะ) 7) ปรือ (บ้านหนอง ปรือ) และ 8) บัวหลวง (บ้านหนองบัว)

4.3 กลุ่มที่ 3 พันธุ์ไม้ภูมินามไม่มีอยู่ใน หมู่บ้าน แต่พบบริเวณทุ่งนา หมู่บ้านใกล้เคียง และ ป่าชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง 6 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 37.50 คือ 1) พันชาติ (บ้านท่าสว่าง) 2) ขว้าว (บ้านเขวา น้อย) 3) มะค่าแต้ (บ้านกาเกาะ) 4) ไทรย้อย (บ้าน ระโยง) 5) สัมป่อย (บ้านสัมป่อย) และ 6) มะม่วงป่า (บ้านโคกสวย)

สรุป

สรุปความเป็นมาของภูมินามหมู่บ้าน ตำบล ท่าสว่าง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ มี 22

ภูมิานาม มีความสัมพันธ์กับพันธุ์ไม้ท้องถิ่นเมื่ออดีต ซึ่งเรียกตามภาษาเขมรสุรินทร์ 16 ภูมิานาม คิดเป็น ร้อยละ 100 เมื่อมีการตั้งชื่อเป็นทางการในภาษาไทย พบลักษณะการตั้งชื่อ 4 ข้อดังนี้ 1) ตั้งตามชื่อพันธุ์ไม้ท้องถิ่นทับศัพท์หรือพ้องเสียงจากภาษาเขมรเดิมแต่ไม่มีความหมายในภาษาไทยข้อนี้ เฉพาะคนในชุมชนและผู้รู้ภาษาเขมรสุรินทร์เท่านั้น ที่เข้าใจความหมาย เช่น บ้านอังกัญ บ้านโคกสวาย บ้านโคกมะกะ บ้านระเกว บ้านจะแกแสรง เป็นต้น 2) ตั้งตามคำพ้องเสียงในภาษาเขมร และมีความหมายในภาษาไทยแต่ความหมายเปลี่ยนไป

จากเดิม ข้อนี้คนส่วนใหญ่จะเข้าใจความหมายตามภาษาไทยถ้าไม่ได้รับการบอกเล่าที่มาอย่างแท้จริงจากผู้รู้ เช่น บ้านศาลา บ้านโคกเพชร บ้านกาเกาะ เป็นต้น 3) ตั้งตามชื่อพันธุ์ไม้ท้องถิ่นในภาษาไทย ข้อนี้คนส่วนใหญ่ที่รู้ภาษาเขมรสุรินทร์และภาษาไทยเข้าใจความหมาย เช่น บ้านโคกสำโรง บ้านโคกยาง บ้านสัมป่อย บ้านเขว น้อย บ้านหนองปรือ บ้านหนองบัว เป็นต้น และ 4) ตั้งชื่อขึ้นมาใหม่โดยไม่มีความเกี่ยวข้องกับชื่อเดิม ข้อนี้ถ้าไม่มีการบอกเล่าและบันทึกประวัติไว้จะไม่ทราบที่มาที่แท้จริงของหมู่บ้าน เช่น บ้านท่าสว่าง ซึ่งการตั้งชื่อดังกล่าวยังส่งผลต่อการรับรู้ของชุมชนอีกด้วย รวมถึงการถ่ายทอดจากผู้รู้ การบันทึกเป็นหลักฐานเผยแพร่ในชุมชน ซึ่งร้อยละ 37.50 ของตำบลท่าสว่างรับรู้ที่มาชื่อของหมู่บ้านในระดับดี รองลงมาคือระดับน้อย ร้อยละ 25 ระดับดีมาก ร้อยละ 18.75 และระดับปานกลาง ร้อยละ 18.75 ตาม

ลำดับ จะเห็นว่าชุมชนที่รับรู้ในระดับดีมากและระดับดีได้มีการถ่ายทอดและบันทึกประวัติเผยแพร่ ผู้นำ คนในชุมชนมีความสนใจและให้ความสำคัญกับความเป็นมาของหมู่บ้าน ถึงแม้จะมีการบันทึกและให้ความสำคัญกับที่มาของหมู่บ้านดังกล่าว การเหลืออยู่ของพันธุ์ไม้ท้องถิ่นกลับลดลงและเหลืออยู่น้อยถึงร้อยละ 50 บางหมู่บ้านไม่มีอยู่ในหมู่บ้านแล้วถึงร้อยละ 37.50 มีเพียง 2 หมู่บ้านเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 12.50 ที่มีการอนุรักษ์และส่งเสริมให้ปลูกไม้ท้องถิ่นไว้ในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาเรื่องภูมิานามหมู่บ้านที่สัมพันธ์กับพันธุ์ไม้ท้องถิ่นหมู่บ้านอื่น ๆ ในจังหวัดสุรินทร์ เนื่องจากมีความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรม การเรียกชื่อในหลายหมู่บ้านที่เป็นภาษาทางราชการได้เปลี่ยนไปจากภูมิานามเดิมภาษาเดิมรวมทั้งขาดการสื่อสารถ่ายทอดภูมิานามที่แท้จริงจากคนรุ่นก่อนสู่คนรุ่นหลัง จึงทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนผิดเพี้ยนไปจากเดิม อีกทั้งพันธุ์ไม้ท้องถิ่นถูกตัดทำลายไปเป็นจำนวนมากจากการขยายตัวของชุมชน จึงควรมีการศึกษาเรื่องดังกล่าวเพื่อเป็นข้อมูลให้คนรุ่นหลังได้ทราบ และส่งเสริมให้ชุมชนเห็นความสำคัญ อนุรักษ์โดยการลดการตัดไม้ท้องถิ่นและปลูกไม้ท้องถิ่นเพิ่มหรือการปลูกเป็นไม้หมายถิ่นให้เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเรื่องพันธุ์ไม้ภูมิานามหมู่บ้านต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กันยา จันทรวรรษาต. (2541). *ภูมินามหมู่บ้านในจังหวัดนครสวรรค์ : กรณีอำเภอไพศาลี*. ภาควิชา มนุษยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542. (2542). *วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดสุรินทร์*. กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กรมศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- เต็ม สมิตินันท์. (2556). *ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 3 ธ.ค. 2556, จาก http://www.rspg.or.th/plants_data/pdata_03.htm
- นิรุต มุมทอง. (2550). *ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามที่มาจากภาษาเขมรถิ่นไทยกับลักษณะทาง ภูมิศาสตร์จังหวัดสุรินทร์*. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- พิรุณรัตน์ ธรรมสุจริต. (2557). ความสัมพันธ์ด้านนิเวศวัฒนธรรมระหว่างการตั้งถิ่นฐานของชุมชนอีสาน กับชื่อของหมู่บ้านในจังหวัดขอนแก่น. *วารสารความหลากหลายทางวัฒนธรรม*, 13(29), 33-47
- วิดา เทพหัตถ์. (2556). *ชื่อพรรณไม้*. สืบค้นเมื่อ 3 ธ.ค. 2556, แหล่งที่มา: http://www.rspg.or.th/htbotanical_school/instruction_2551/pdf/118_plant_names.pdf.
- ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร. (2555). *แผนพัฒนาการเกษตร 2555-2557*. ศูนย์บริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบลท่าสว่าง อำเภอเมืองสุรินทร์, สุรินทร์.
- สมชญา ศรีธรรม วสา วงศ์สุขแสง จินตนา รุ่งเรือง เกียรติภูมิ ดวงศรี และ เสาวลักษณ์ ศรีหงส์ทอง. (2556). *การสำรวจและเก็บรวบรวมพันธุกรรมของทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์*. รายงานผลการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์, สุรินทร์.
- สมชญา ศรีธรรม วสา วงศ์สุขแสง และ จินตนา รุ่งเรือง. (2557). *การศึกษาพันธุ์ไม้พื้นถิ่นที่สัมพันธ์ กับภูมินามหมู่บ้านอำเภอเมืองสุรินทร์กรณีศึกษา ตำบลท่าสว่าง และตำบลแกใหญ่*. การประชุม วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 และสัมมนาวิชาการราชชมงคลสุรินทร์วิชาการครั้งที่ 6, 28-29 สิงหาคม 2557 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์, สุรินทร์. น. 294-309.
- สุพัตรา จิรันทนาภรณ์ และ อัญชลี สิงห์น้อย. (2547). *ภูมินามของหมู่บ้านในเขตภาคเหนือตอนล่าง จังหวัดเพชรบูรณ์*. รายงานการวิจัย สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย นครสวรรค์, พิษณุโลก
- อนุวัฒน์ การถัก และ ทรงยศ วีระทวีมาศ. (2558). ภูมิทัศน์วัฒนธรรม : ความหมาย พัฒนาการทางแนวคิด และทิศทางการศึกษาวิจัย. *วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 14(2), 1-12

การศึกษารูปแบบการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

Study of an Undergraduate Registration Service Model in Government Universities under the Office of the Higher Education Commission, Ministry of Education

สวัสดิ์ วิชระโกชน¹

Sawat Wicharapote¹

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษารูปแบบการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนและปัญหาการลงทะเบียนเรียนของบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการลงทะเบียนเรียนที่มีตำแหน่งหน้าที่การทำงานและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการลงทะเบียนเรียนแตกต่างกัน และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้างาน และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน จำนวน 173 คน จากสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 28 แห่ง ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (PS) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 4 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ ชนิดมาตราส่วน 5 ระดับ จำนวน 69 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) ตั้งแต่ .27 ถึง .86 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .88 แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ ชนิดเขียนตอบ จำนวน 89 ข้อ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 87 ข้อ และแบบสังเคราะห์รูปแบบการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 9 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความแปรปรวนพหุคูณสองทาง (Two-way MANOVA)

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. มหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้กำหนดรูปแบบการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีเป็นไปตามข้อบังคับ ระเบียบ หรือประกาศของมหาวิทยาลัย โดยกำหนดให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียนด้วยตนเองผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถเลือกลงทะเบียนเรียนรายวิชาตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดและเลือกรายวิชาโดยอิสระตามความต้องการ ซึ่งมีระยะเวลาในการลงทะเบียนเรียน ประมาณ 7

¹ นักวิชาการศึกษานานาชาติ กองทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Educator, Professional Level, Division of Registration Mahasarakham University

- 14 วัน และกำหนดให้ชำระเงินค่าลงทะเบียนเรียนผ่านธนาคาร

2. บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการลงทะเบียนเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการลงทะเบียนเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางการพัฒนาการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียน มหาวิทยาลัยควรพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศการลงทะเบียนเรียนให้สามารถรองรับการเข้าใช้งานของผู้รับบริการที่มีจำนวนมากได้ ควรพัฒนาฐานข้อมูลด้านหลักสูตรหรือฐานข้อมูลรายวิชาเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการตรวจสอบเงื่อนไขรายวิชา ควรพัฒนาระบบการชำระเงินค่าลงทะเบียนเรียนที่หลากหลายช่องทางและสามารถตัดยอดหนี้ผ่านระบบทันที และควรมีการลดขั้นตอนและวิธีการในการติดต่อหรือการดำเนินการในด้านการลงทะเบียนเรียน

คำสำคัญ : รูปแบบการให้บริการ, การลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรี

Abstract

This research aimed to investigate course enrollment services at the undergraduate level of government universities. The study also compares opinions and problems of the service. Comparisons are made among the different positions and work experiences of the practitioners, who work in the registrar office. The study also examines guidelines and development of the course registrar. The samples in the study consisted of administrators, heads of division, and staff of 173 people from 28 Higher Education Institutions, which were retrieved by using the purposive sampling technique. Research instruments used for collecting data comprised a 69-item questionnaire regarding registration service style at the undergraduate level of the government universities having discriminating power ranging (r_{xy}) .27 to .86, and a reliability of .88. An 89-item open end questionnaire regarding registration service style at the undergraduate level, an 87-question interview form, and a 9-question synthesis form of registration service style at the undergraduate level of the government universities were also used. Statistics used in data analysis were percent, mean, standard deviation and MANOVA.

The results of the research were as follows;

1. Sample universities designed the model of registration services for undergraduate students. This was done in accordance with the rules, regulations. Students were tasked with self-registration on the internet. The students were advised to select courses prearranged by the university. They were free to choose selective courses. A period of 7-14 days was provided for registration and the tuition fee was paid through a banking transaction.

2. The staff working at the registration service with different work experiences agreed with the conditions of problems differently at the statistical significant level of .05.

3. A guideline to further develop the registration process was presented. It suggested the universities continue developing the registration technology system in order to support the increas-

ing demands of future students. A database of curriculum and courses should be developed in order to reduce course condition checking problems. The payment systems should be more in channels of payment and debt deducted autonomously to lessen the steps required for receiving services.

Keywords : Service Model, Undergraduate Registration

บทนำ

ความหลากหลายของสถาบันอุดมศึกษามีบริบทที่แตกต่างกันในหลายองค์ประกอบ เช่น รูปแบบการจัดการเรียนการสอน งบประมาณ ระบบการศึกษา ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และแนวปฏิบัติทางการจัดการศึกษา แต่มีวัตถุประสงค์หลักในการมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง โดยใช้เทคโนโลยีการเรียนการสอนและการบริหารจัดการที่ทันสมัยบนพื้นฐานการวิจัยที่สามารถประยุกต์ใช้แก้ปัญหา เพื่อให้บริการที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมรวมถึงการส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษามีเป้าหมายสำคัญในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพสูงมุ่งให้บัณฑิตเป็นผู้มีความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระบวนการคิดวิเคราะห์ มีความเป็นผู้นำ มีความรู้สึกในวิชาชีพและรอบรู้ สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ภาษามากกว่าหนึ่งภาษา และใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ มีความชำนาญเชิงคณิตศาสตร์ รู้เท่าทันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นผู้มุ่งศึกษาตลอดชีพมีสุนทรียภาพด้านดนตรีและวรรณกรรม เห็นคุณค่าในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยกระบวนการสร้างบัณฑิตนั้นจะต้องมุ่งสร้างสมคุณธรรมในตัวบัณฑิตให้เป็นผู้รับผิดชอบต่อสังคม (สวัสดิ์ วิชระโกชน์. 2549 : 1 ; อ้างอิงมาจาก มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2548 : 9)

สถาบันอุดมศึกษามีระบบการจัดการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายและแตกต่างกันแล้ว

ในแต่ละสถาบันยังมีรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนในการลงทะเบียนเรียนรายวิชาที่แตกต่างกันด้วย แต่ละสถาบันอุดมศึกษาได้เปิดสอนในระดับประกาศนียบัตร ระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาโท หรือระดับปริญญาเอก ทั้งยังมีนักศึกษาจำนวนมาก จึงได้พัฒนาระบบการลงทะเบียนเรียนที่สามารถรองรับการดำเนินการทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพ โดยสามารถปฏิบัติการผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ส่งผลให้นักศึกษา คณาจารย์ บุคลากร หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถเข้าสู่ระบบหรือใช้บริการได้ทุกที่ที่มีระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงทะเบียนรายวิชาเรียนในแต่ละภาคการศึกษาตามที่สถาบัน การศึกษากำหนด เพื่อให้นักศึกษาสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

ระบบการลงทะเบียนเรียนเป็นระบบงานที่ทำงานอยู่บนระบบฐานข้อมูลทะเบียนที่สัมพันธ์กับนักศึกษาเป็นหลัก เพื่อรองรับงานบริการการศึกษา ตั้งแต่เริ่มรับนักศึกษาเข้าศึกษาจนกระทั่งสำเร็จการศึกษาเป็นวงจรต่อเนื่องกัน โดยมีองค์ประกอบของฐานข้อมูลหลาย ๆ ระบบ ประกอบกันตามกระบวนการของการทำงาน ประกอบด้วย ระบบฐานข้อมูลหลัก ระบบงานตารางสอน ตารางสอบ ระบบงานลงทะเบียน ระบบงานการเงิน และระบบงานประมวลผล โดยสามารถลงทะเบียนผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ต่อเชื่อมโยงกับระบบอินเทอร์เน็ตได้ทั่วประเทศ โดยเข้ามาที่เว็บไซต์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด ซึ่งรายละเอียดขั้นตอนการลงทะเบียนวิชาเรียนหลัก ดังนี้ (อรอนงค์ เมฆพรรณโอภาส และคณะ. 2547 : 10 ; อ้างอิงมาจาก Advance Vision

System. 2542) ขั้นตอนที่ 1 นักศึกษาพบอาจารย์ที่ปรึกษา ขั้นตอนที่ 2 นักศึกษาค้นคว้าข้อมูลการลงทะเบียนเรียนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ที่มหาวิทยาลัยกำหนด และขั้นตอนที่ 3 นักศึกษาการชำระเงินค่าลงทะเบียนเรียน

การลงทะเบียนเรียนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ของมหาวิทยาลัยจะมีหน่วยงานหลักที่มีภารกิจที่จะต้องดำเนินการและดูแลระบบการลงทะเบียนเรียนของนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีหน้าที่สำคัญ ในการดูแลระบบฐานข้อมูลหลัก ระบบฐานข้อมูลการลงทะเบียนเรียน ระบบฐานข้อมูลรายวิชา ระบบฐานข้อมูลตารางเรียน ตารางสอน และตารางสอบ ปฏิทินการศึกษาฝั่งค่าใช้จ่าย การให้บริการตอบคำถาม และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การลงทะเบียนเรียน เพื่อให้การลงทะเบียนเรียนของนักศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพสูงสุด และเนื่องจากในแต่ละมหาวิทยาลัยมีจำนวนนักศึกษาเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ระบบลงทะเบียนเรียนไม่สามารถรองรับการทำรายการต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงทะเบียนเรียนในช่วงที่ปฏิทินการศึกษากำหนด จึงพบประเด็นปัญหาหรืออุปสรรคที่พบในแต่ละภาคการศึกษา อาทิ 1) นักศึกษาไม่สามารถเข้าสู่ระบบการลงทะเบียนเรียนได้เนื่องจากเครือข่ายขัดข้อง 2) นักศึกษาไม่สามารถเข้าสู่ระบบการลงทะเบียนเรียนได้เนื่องจากระบบปฏิบัติการขัดข้อง 3) นักศึกษาไม่สามารถชำระเงินได้เนื่องจากข้อมูลการชำระเงินผิดพลาด หรือไม่ถูกต้อง 4) นักศึกษาที่มีสถานะทุน (กยศ.) หรือได้รับทุนสนับสนุนค่าธรรมเนียมหรือค่าหน่วยกิตไม่สามารถลงทะเบียนเรียนได้ 5) ตารางเรียนหรือตารางสอบซ้ำซ้อน 6) ที่นั่งเรียนในแต่ละรายวิชาเต็ม หรือ 7) รายวิชาไม่เพียงพอต่อความต้องการในการลงทะเบียนเรียน เป็นต้น

ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการเกี่ยวกับการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองการให้บริการสำหรับผู้รับบริการได้อย่างมีมาตรฐาน ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงาน

หรือให้บริการได้อย่างมีคุณภาพ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษารูปแบบการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่มีประโยชน์ในด้านวิชาการงานทะเบียน สามารถค้นพบรูปแบบ ขั้นตอน กระบวนการ หรือวิธีการในการลงทะเบียนเรียนที่มีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการลงทะเบียนเรียน การพัฒนางาน การพัฒนาการให้บริการ หรือการพัฒนาการบริหารจัดการงานวิชาการของมหาวิทยาลัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนและปัญหาการลงทะเบียนเรียนของบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการลงทะเบียนเรียน แตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

วิธีการศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร หัวหน้างาน เจ้าหน้าที่ จำนวน 173 คน ที่ปฏิบัติงานด้านการลงทะเบียนเรียนในมหาวิทยาลัยของรัฐในปีการศึกษา 2558 และกฎระเบียบด้านการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (เดิมสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย) จำนวน 28 สถาบัน อุดมศึกษา และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วยผู้บริหาร หัวหน้างานและเจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติงานด้านการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (เดิมสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย) จำนวน 6 สถาบัน อุดมศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถามรูปแบบการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 1 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ใช้สอบถามผู้บริหาร หัวหน้างาน และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านการลงทะเบียนเรียนในมหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (เดิมสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย) จำนวน 28 สถาบันอุดมศึกษา

2. แบบสอบถามรูปแบบการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 2 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเขียนตอบ ใช้สอบถามผู้บริหาร หัวหน้างาน หรือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านการลงทะเบียนเรียนในมหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (เดิมสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย) จำนวน 28 สถาบันอุดมศึกษา

3. แบบสัมภาษณ์รูปแบบการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีใน

มหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 1 ฉบับ ใช้สัมภาษณ์ผู้บริหาร หัวหน้างาน และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านการลงทะเบียนเรียนในมหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (เดิมสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย) จำนวน 6 สถาบันอุดมศึกษา

4. แบบสังเกตระหัดเนื้อหารูปแบบการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 1 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ฉบับที่ 1 ดำเนินการตามระเบียบวิธีการทางสถิติ ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการให้บริการลงทะเบียนเรียนและปัญหาการลงทะเบียนเรียนในวิธีการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 การทดสอบสมมุติฐานของการวิจัย การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนและปัญหาการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ของบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่มีตำแหน่งและประสบการณ์ การปฏิบัติงานด้านงานลงทะเบียนเรียน แตกต่างกัน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณแบบสองทาง (Two-way MANOVA)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ฉบับที่ 2 แบบ

สัมภาระ และแบบสังเคราะห์ ใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

1. รูปแบบการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรี มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 มหาวิทยาลัยกำหนดให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียนด้วยตนเองผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยการเลือกลงทะเบียนเรียนรายวิชาตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดและเลือกรายวิชาโดยอิสระตามความต้องการ โดยมีระยะเวลาในการลงทะเบียนเรียน ประมาณ 7 - 14 วัน และกำหนดให้ชำระเงินค่าลงทะเบียนเรียนผ่านธนาคารและชำระผ่านฝ่ายการเงินของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ เมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับการลงทะเบียนเรียนส่วนใหญ่ นักศึกษาเลือกติดต่อด้วยตนเองและติดต่อผ่านทางโทรศัพท์

1.2 มหาวิทยาลัยพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการลงทะเบียนเรียนและกำหนดผู้รับผิดชอบในการพัฒนา ดูแล ปรับปรุง และการแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง ในส่วนของการพัฒนาช่องทางในการให้บริการ ฐานข้อมูล เครื่องแม่ข่ายที่ใช้ในการบริการ และการสำรองข้อมูลมีการบริหารจัดการให้เป็นไปตามบริบท งบประมาณ และทรัพยากรของมหาวิทยาลัย

1.3 กฎระเบียบเกี่ยวกับรูปแบบการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกำหนดขั้นตอน กระบวนการ หรือวิธีการเกี่ยวกับการลงทะเบียนเรียน กำหนดจำนวนหน่วยกิตที่นักศึกษาระดับปริญญาตรีสามารถลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคการศึกษา การลงทะเบียนเรียนซ้ำหรือเรียนแทน และการขอเพิ่ม ขอลด ขอเปลี่ยนแปลง และขอถอนรายวิชาเรียน เป็นไปตามข้อบังคับระเบียบและประกาศของมหาวิทยาลัย

2. ความคิดเห็นต่อการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนและปัญหาการลงทะเบียนเรียนระดับ

ปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

2.1 ข้อมูลการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียน พบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานในด้านการลงทะเบียนเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) และรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านการกำหนดแนวปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.27$) ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.12$) และด้านระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศ ($\bar{X} = 3.99$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ มีการกำหนดระยะเวลาสำหรับการลงทะเบียนเรียนไว้ในปฏิทินการศึกษา ($\bar{X} = 4.65$) นักศึกษาสามารถลงทะเบียนเรียนด้วยตนเองผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ($\bar{X} = 4.45$) และระยะเวลาสำหรับการลงทะเบียนเรียนมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.37$) ตามลำดับ (ดังแสดงในตารางที่ 1)

2.2 ข้อมูลปัญหาการลงทะเบียนเรียน พบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานในด้านการลงทะเบียนเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการลงทะเบียนเรียน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหาการลงทะเบียนเรียนมากที่สุด คือ ปัญหาด้านทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 2.25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ นักศึกษาไม่ชำระเงินค่าลงทะเบียนเรียนภายในระยะเวลาที่มหาวิทยาลัยกำหนด ($\bar{X} = 2.90$) นักศึกษาไม่ลงทะเบียนเรียนภายในระยะเวลาที่กำหนดในปฏิทินการศึกษา และจำนวนห้องเรียนไม่เพียงพอ ($\bar{X} = 2.86$) และการเปิดรายวิชาหรือแจ้งรายวิชาเรียนก่อนการลงทะเบียนเรียนมีความล่าช้าและปัญหาที่เกิดจากการลงทะเบียนเรียนในรายวิชาที่มีรายวิชาบังคับให้เรียนก่อน (Prerequisite) ($\bar{X} = 2.73$) ตามลำดับ (ดังแสดงในตารางที่ 2)

2.3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานกับประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการลงทะเบียนเรียนที่ส่งผลต่อการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนและปัญหาการลงทะเบียนเรียน พบว่า

2.3.1 ไม่มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างตำแหน่งหน้าที่การงานและประสบการณ์ในปฏิบัติงานด้านการลงทะเบียนเรียน

2.3.2 บุคลากรที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนและปัญหาการลงทะเบียนเรียนไม่แตกต่างกัน

2.3.3 บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการลงทะเบียนเรียนต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัญหาการลงทะเบียนเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการลงทะเบียนเรียน ไม่เกิน 5 ปี มีความคิดเห็นต่อปัญหาการลงทะเบียนเรียนสูงกว่าบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการลงทะเบียนเรียน 21 - 25 ปี (ดังแสดงในตารางที่ 3)

3. แนวทางการพัฒนาการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

3.1 จุดเด่นของการลงทะเบียนเรียนพบว่า มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีการพัฒนาระบบการลงทะเบียนเรียน ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศอื่น ๆ ที่สามารถรองรับการทำงานหรือเทคโนโลยีในอนาคต และการบริหารจัดการคุณภาพที่สามารถพัฒนาการให้

บริการด้านการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีให้สามารถรองรับการใช้งานของนักศึกษาและผู้เกี่ยวข้องในมหาวิทยาลัย และต่อยอดความรู้ในการเพิ่มช่องทางหรือกลไกการทำงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานหรือการให้บริการของหน่วยงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้ให้บริการในหน่วยงานและผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจ

3.2 จุดที่ควรพัฒนาของการลงทะเบียนเรียน พบว่า นอกจากการพัฒนาการปฏิบัติงานหรือการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีในส่วนของงานประจำ มหาวิทยาลัยมีการพัฒนาด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศการลงทะเบียนเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถรองรับการเข้าใช้งานของผู้รับบริการที่มีจำนวนมากได้ การพัฒนาฐานข้อมูลด้านหลักสูตรหรือฐานข้อมูลรายวิชา เพื่อแก้ไขปัญหาด้านการตรวจสอบเงื่อนไขรายวิชา และการพัฒนาระบบการชำระเงินค่าลงทะเบียนเรียนที่หลากหลายช่องทางและสามารถตัดยอดหนี้ทันที

3.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการลงทะเบียนเรียน พบว่า การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรี มีภารกิจที่หลากหลายและมีขั้นตอน และวิธีการที่ซับซ้อน ผู้เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนา หรือปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบการลงทะเบียนเรียนหรือระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การปฏิบัติงานหรือการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียน

ลำดับ	การให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียน	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	ด้านการกำหนดแนวปฏิบัติ	4.27	0.52	มาก
2	ด้านบุคลากร	3.96	0.56	มาก
3	ด้านการบริหารจัดการ	4.12	0.54	มาก
4	ด้านการติดต่อประสานงาน	3.82	0.70	มาก
5	ด้านระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศ	3.99	0.60	มาก
	โดยรวม	4.03	0.50	มาก

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการลงทะเบียนเรียน

ลำดับ	ปัญหาการลงทะเบียนเรียน	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	ปัญหาด้านวิธีการและขั้นตอน	2.50	0.66	น้อย
2	ปัญหาด้านทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวก	2.52	0.85	ปานกลาง
3	ปัญหาด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ	2.25	0.81	น้อย
	โดยรวม	2.43	0.67	น้อย

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนและปัญหาการลงทะเบียนเรียน ของบุคลากรที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานและประสบการณ์ในปฏิบัติงานด้านการลงทะเบียนเรียน แตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares (SS)	Mean of Squares (MS)	df	F	sig.
ตำแหน่ง					
การให้บริการ	.306	.153	2	.621	.539
ปัญหา	.329	.165	2	.409	.665
ประสบการณ์					
การให้บริการ	.713	.143	5	.578	.716
ปัญหา	5.293	1.059	5	2.628*	.026
ตำแหน่ง * ประสบการณ์					
การให้บริการ	1.976	.220	9	.891	.535
ปัญหา	5.371	.597	9	1.482	.159

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. มหาวิทยาลัยกำหนดขั้นตอน กระบวนการ หรือวิธีการเกี่ยวกับการลงทะเบียนเรียน จำนวน หน่วยกิตที่นักศึกษาในระดับปริญญาตรีสามารถลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคการศึกษา การลงทะเบียนเรียนซ้ำหรือเรียนแทน และการขอเพิ่ม ขอลด ขอเปลี่ยนแปลง และขอถอนรายวิชาเรียน เป็นไปตามข้อบังคับ ระเบียบ และประกาศของมหาวิทยาลัย เนื่องจากการดำเนินการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกำหนดขั้นตอน กระบวนการ หรือวิธีการตามข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องของกระทรวง ศึกษาธิการและของมหาวิทยาลัย เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและเป็นมาตรฐานตามที่กระทรวง ศึกษาธิการกำหนด นอกจากนี้มหาวิทยาลัยมีพระราชบัญญัติในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยซึ่งถือเป็นกฎหมายหลักแล้วมหาวิทยาลัยยังได้กำหนดข้อ บังคับหรือระเบียบว่าด้วยการจัดการศึกษาระดับ ปริญญาตรี และประกาศซึ่งจะมีรายละเอียดในการ ดำเนินการหรือแนวปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินการใน เรื่องการลงทะเบียนเรียนเป็นไปตามข้อบังคับหรือ ระเบียบว่าด้วยการจัดการศึกษาในระดับปริญญา ตรี ซึ่งสอดคล้องกับกองทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (2558 : 70 - 73) ได้ กำหนดให้วิธีและขั้นตอนการลงทะเบียนเรียนให้ เป็นไปตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด สอดคล้องกับ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง (2557 : 13 - 42) ได้ กำหนดวัน วิธีการลงทะเบียนเรียน และรายวิชาที่ เปิดให้ลงทะเบียนเรียน ให้เป็นไปตามประกาศของ มหาวิทยาลัย สอดคล้องกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2558 : เว็บไซต์) ได้กำหนด วัน เวลา สถานที่ และวิธีการลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาค การศึกษาให้เป็นไปตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด และสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2558 : เว็บไซต์) ได้กำหนดการลงทะเบียนเรียน วิธีการลงทะเบียนเรียน ให้เป็นไปตามที่

มหาวิทยาลัยกำหนดในแต่ละภาคการศึกษา

2. บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ด้านการลงทะเบียนเรียนต่างกัน มีความคิดเห็น ต่อปัญหาการลงทะเบียนเรียน แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคลากรที่มี ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการลงทะเบียน เรียน ไม่เกิน 5 ปี มีความคิดเห็นต่อปัญหาการลง ทะเบียนเรียนสูงกว่าบุคลากรที่มีประสบการณ์ใน การปฏิบัติงานด้านการลงทะเบียนเรียน 21 - 25 ปี เนื่องจากบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการลงทะเบียน เรียนส่วนใหญ่เป็นเจ้าของหน้าที่และมีอายุงานยังไม่ มาก การให้บริการส่วนใหญ่นักศึกษาจะติดต่อด้วย ตนเองผ่านเคาน์เตอร์บริการหรือผ่านโทรศัพท์หรือ ช่องทางที่หน่วยงานกำหนด เจ้าหน้าที่กลุ่มดังกล่าว จะเป็นผู้ให้บริการ ให้ข้อเสนอแนะ หรือตอบคำถาม ดังนั้น จึงมีโอกาสที่จะได้รับทราบปัญหาในการ ทำงานหรือการให้บริการมากกว่าบุคลากรที่มีอายุ งานมากกว่า เพราะโดยส่วนมากผู้ที่มีอายุงานมาก จะเป็นระดับหัวหน้างาน ซึ่งจะได้พบปัญหาเมื่อเจ้า หน้าที่ระดับต้นไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้และนำ เสนอหัวหน้าหรือผู้มีอำนาจพิจารณาต่อไป ส่งผล ให้บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้าน การลงทะเบียนเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการ ให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนและปัญหาการ ลงทะเบียนเรียนแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงาน วิจัยของสวัสดี วิชระโภชน และสังวาล ศิริ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาศักยภาพของระบบการลง ทะเบียนเรียน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่มี ประสบการณ์ในการใช้บริการระบบการลงทะเบียน เรียนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของ ระบบการลงทะเบียนเรียนแตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาการให้บริการด้าน การลงทะเบียนเรียนในแต่ละมหาวิทยาลัยมีการ พัฒนาระบบการลงทะเบียนเรียนผ่านเทคโนโลยี สารสนเทศอย่างต่อเนื่อง หรือพัฒนาระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศอื่น ๆ ที่สามารถรองรับการ

ทำงานหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในอนาคต และสามารถรองรับการใช้งานของผู้รับบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการลงทะเบียนเรียนของนักศึกษาดำเนินการด้วยตนเองผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเชื่อมโยงมายังฐานข้อมูลของมหาวิทยาลัย การพัฒนาระบบทั้งการพัฒนาโดยหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยหรือการพัฒนาโดยหน่วยงานภายนอกซึ่งส่วนใหญ่เป็นบริษัทเอกชนที่มีทักษะและประสบการณ์ในด้านระบบการลงทะเบียนเรียน มีการปรับปรุง หรือพัฒนาระบบให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือให้บริการได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสวัสดิ์ วิชระโกชน์ (2555 : 123 - 127) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาระบบการลงทะเบียนเรียน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า แนวทางการพัฒนาระบบการลงทะเบียนเรียน ได้แก่ ควรมีการกำกับ ติดตาม ควบคุมดูแล และเฝ้าระวังระบบการลงทะเบียนเรียนไม่ให้ล้มบ่อยครั้ง มีความทันสมัย และมีประสิทธิภาพ ควรแบ่งช่วงการลงทะเบียนให้เหมาะสม ควรพัฒนาเว็บไซต์รวมถึงระบบไม่ให้ขัดข้องและมีความรวดเร็ว ควรกำหนดให้มีการลงทะเบียนที่ละชั้นปี และควรเพิ่มความสามารถของ Server ให้สามารถรองรับผู้ใช้บริการจำนวนมากได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญจิรา วงศ์ปิ่นตา (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการปรับปรุงระบบการลงทะเบียนเรียนล่วงหน้าผ่านระบบอินเทอร์เน็ตของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง พบว่า 1) ขั้นตอนการลงทะเบียนเรียนมีความยุ่งยาก ซับซ้อน ทำให้เกิดความล่าช้าในการลงทะเบียนเรียน เนื่องจากนักศึกษาไม่เข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการลงทะเบียนเรียนในแต่ละช่วงว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร ดังนั้นควรมีระบบการสาธิตการลงทะเบียนเรียน หรือระบบทดลองใช้ หรือคู่มือการใช้งานอย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อให้ให้นักศึกษาสามารถศึกษาด้วยตนเอง 2) ความสามารถในการประมวลผลของระบบการลงทะเบียนเรียนล่วงหน้า

ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เนื่องจากปัจจุบันระบบการลงทะเบียนเรียนไม่สามารถรองรับการใช้งานพร้อมกันหลาย ๆ คน ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งทำให้เกิดความล่าช้าในการลงทะเบียนเรียน หรือลงทะเบียนเรียนไม่ได้ ดังนั้น มหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงควรมีการวางแผนการพัฒนาปรับปรุงระบบการลงทะเบียนเรียนล่วงหน้าผ่านอินเทอร์เน็ต ให้สามารถรองรับการใช้งานพร้อมกันหลาย ๆ คน ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสหเทพ คำสุริยา และคณะ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจปัญหา และสาเหตุในการใช้บริการระบบบริการการศึกษา และการลงทะเบียนวิชาเรียนผ่านระบบ Internet ของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์ พบว่า ปัญหาและสาเหตุในการใช้ระบบ ESS ส่วนใหญ่เป็นปัญหา เช่น ระบบมีความล่าช้าในการแสดงผล ความผิดพลาดในการแสดงผล เป็นต้น โดยมีแนวทางแก้ปัญหา เช่น พัฒนาระบบให้สามารถรองรับกับระบบปฏิบัติการอื่น ให้สามารถรองรับนักศึกษาจำนวนมากเมื่อใช้พร้อมกัน เป็นต้น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เช่น การเพิ่มความสามารถของระบบให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน รูปประจำตัวนักศึกษา ประสิทธิภาพบุคลากร และการสื่อสาร โดยงานวิจัยในอนาคตควรศึกษากับกลุ่มตัวอย่างอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบ เช่น อาจารย์ เจ้าหน้าที่ เป็นต้น เพื่อให้ได้ความพึงพอใจที่ครอบคลุมทุกส่วนต่อไป

สรุป

1. มหาวิทยาลัยกำหนดขั้นตอน กระบวนการ หรือวิธีการเกี่ยวกับการลงทะเบียนเรียน กำหนดจำนวนหน่วยกิตที่นักศึกษาระดับปริญญาตรีสามารถลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคการศึกษา การลงทะเบียนเรียนซ้ำหรือเรียนแทน และการขอเพิ่ม ขอลด ขอเปลี่ยนแปลง และขอถอนรายวิชาเรียน เป็นไปตามข้อบังคับ ระเบียบ และประกาศ

ของมหาวิทยาลัย โดยกำหนดให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียนด้วยตนเองผ่านระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ต สามารถเลือกลงทะเบียนเรียนรายวิชาตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดและเลือกรายวิชาโดยอิสระตามความต้องการ ซึ่งมีระยะเวลาในการลงทะเบียนเรียน ประมาณ 7 - 14 วัน และกำหนดให้ชำระเงินค่าลงทะเบียนเรียนผ่านธนาคาร

2. บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการลงทะเบียนเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนอยู่ในระดับมาก และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการลงทะเบียนเรียน อยู่ในระดับน้อย และบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการลงทะเบียนเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการลงทะเบียนเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางการพัฒนาการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียน มหาวิทยาลัยควรพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศการลงทะเบียนเรียนให้สามารถรองรับการเข้าใช้งานของผู้รับบริการที่มีจำนวนมากได้ ควรพัฒนาฐานข้อมูลด้านหลักสูตรหรือฐานข้อมูลรายวิชาเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการตรวจสอบเงื่อนไขรายวิชา ควรพัฒนาระบบการชำระเงินค่าลงทะเบียนเรียนที่หลากหลายช่องทาง และสามารถตัดยอดหนี้ผ่านระบบทันที และควรมีการลดขั้นตอนและวิธีการในการติดต่อหรือการดำเนินการในด้านการลงทะเบียนเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีการกำหนดรูปแบบการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนระดับปริญญาตรีเป็นไปตามข้อบังคับ ระเบียบ และประกาศของมหาวิทยาลัย ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลทุกด้าน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เกี่ยวข้อง และค้นรูปแบบการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนที่เหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัย

2. นอกจากศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการลงทะเบียนเรียนต่างกันต่อการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนแล้ว ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยต่อการให้บริการด้านการลงทะเบียนเรียนเพื่อเป็นการวางแผนและกำหนดทิศทางการบริหารจัดการต่อไป

3. ปัจจุบันการทำงานมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยส่งผลให้การทำงานมีความรวดเร็ว มีความถูกต้อง แม่นยำ และมีประสิทธิภาพ แต่เมื่อเกิดเหตุไฟฟ้าหยุดทำงาน หรือระบบมีปัญหา อาจส่งผลให้การทำงานมีปัญหาหรือไม่สามารถปฏิบัติงานได้ ดังนั้น ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ หรือผู้เกี่ยวข้องเตรียมการในการใช้ระบบ Manual ควบคู่กับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นดังกล่าว และยังเป็นการสร้างความมั่นใจในการมีระบบสำรองข้อมูล ส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานหรือให้บริการได้อย่างต่อเนื่องและผู้รับบริการมีความพึงพอใจ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยการส่งเสริมจากมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่สนับสนุนทุนวิจัย จากงบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ ผู้อำนวยการกองทะเบียนและประมวลผล และบุคลากรกองทะเบียนและประมวลผลทุกคนที่เป็นกำลังใจ ให้คำแนะนำ และให้ความช่วยเหลือในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กองทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2558). *คู่มืออิเล็กทรอนิกส์ระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2558*. มหาสารคาม : คลังนานาวิทยา.
- ชัยจิรา วงศ์ปิ่นตา. (2555). *การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการปรับปรุงระบบลงทะเบียนเรียนล่วงหน้าผ่านระบบอินเทอร์เน็ตของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง*. สารนิพนธ์ ศษ.ม. เชียงราย : มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2558). "ประกาศสภามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เรื่อง ขอบังคับว่าด้วยการศึกษาชั้นปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พุทธศักราช 2548," สืบค้นวันที่ 28 กันยายน 2558. <<http://www.regweb.registrar.ku.ac.th/>>.
- มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง. (2557). *คู่มือการจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2557*. เชียงราย : ม.ป.พ.
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2558). "ระเบียบมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ว่าด้วยการศึกษาชั้นปริญญาตรี พ.ศ. 2558," สืบค้นวันที่ 28 กันยายน 2558. <<http://reg.psu.ac.th/>>.
- สวัสดิ์ วิชระโกชน. (2549). *การวิเคราะห์จำแนกประเภทปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการเรียนของนิสิต มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่มีผลการเรียนสูงและต่ำ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สวัสดิ์ วิชระโกชน. (2555). *สภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาระบบการลงทะเบียนเรียน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. รายงานการวิจัย. มหาสารคาม : กองทะเบียนและประมวลผล สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สวัสดิ์ วิชระโกชน และสังวาล ศิริ. (2553). "ศักยภาพของระบบการลงทะเบียนเรียน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม," *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 4(4) : 23-33 ; ตุลาคม - ธันวาคม.
- สหเทพ คำสุริยา และคณะ. (2555). *ความพึงพอใจ ปัญหา และสาเหตุในการใช้บริการระบบบริการการศึกษา และการลงทะเบียนวิชาเรียนผ่านระบบ Internet ของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์*. รายงานการวิจัย. สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- อรอนงค์ เมฆพรรณโอภาส และคณะ. (2547). *ความพึงพอใจ ปัญหา และสาเหตุต่อการให้บริการ การศึกษา และการลงทะเบียนเรียนผ่านระบบ Internet ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. รายงานการวิจัย. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

การจัดการศูนย์การเรียนรู้เรือนเรือพระของชุมชนวัดแช่มอุทิศ

Management of Ruean Ruea Phra Learning Center of Wat Chaem Uthit Community

สารินี อินทร์ขำ, วรรณญา แซ่เหียน¹, สิริวิชญ์ ไชยบุบผา¹, อุทัย ปริณญาสุทินันท์²

Sarinee Inkham¹, Waranya Sae-yian¹, Sirawit Chaibubpha¹, Utai Parinyasutinun²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการศูนย์การเรียนรู้เรือนเรือพระของชุมชนวัดแช่มอุทิศ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 25 คน และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ร่วมกับการศึกษาเอกสารและปฏิบัติการตามหลัก P-D-C-A จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและเขียนรายงานผลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษา พบว่า การจัดการศูนย์การเรียนรู้เรือนเรือพระของชุมชนวัดแช่มอุทิศ ได้แก่ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การสำรวจตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข โดยอาศัยการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอน ที่สุดเกิดเป็นศูนย์การเรียนรู้ซึ่งชาวบ้านเป็นเจ้าของร่วมกันโดยแท้จริง

คำสำคัญ : การจัดการ, ศูนย์การเรียนรู้เรือนเรือพระ, ชุมชนวัดแช่มอุทิศ

Abstract

The objective of this participatory action research was to investigate the management of “Ruean Ruea Phra” Learning Center at Wat Chaem Uthit Community, Mueang District, Songkhla Province. Data were collected from in-depth interviews with twenty-five informants, and participant observations as field data collecting tools, and from related documents. The P-D-C-A principles were applied. Content analysis was conducted, and a report was written using analytical description. The study found that the management of the learning center began by planning the establishment. They then implemented the plan. After that, they checked the operational process before they acted to adjust it for improvement. The people participated until the project was completed, and they continue to look after the center with feelings of pride and ownership.

Keywords : Management, Ruean Ruea Phra Learning Center, Wat Chaem Uthit Community

¹ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาชุมชนศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา 90110

² อ.ดร.ม ภาควิชาสารพัดศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา 90110

* Corresponding author: e-mail: sarinee5511110346@gmail.com Tel. 090-9533371

บทนำ

อดีตสังคมมนุษย์เคยดำรงชีวิตอยู่บนพื้นฐานของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ผูกพันอยู่กับการเกษตรกรรมท่ามกลางความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติที่เน้นการผลิตเพื่อยังชีพ ใช้ความพอเพียงเป็นเครื่องมือชี้หนทางให้เกิดความพอดีโดยไม่ต้องพึ่งพาทภายนอก มีขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนา ทำหน้าที่หล่อหลอมเชื่อมโยงความเป็นหนึ่งซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นพวกพ้อง ปัจจุบันสิ่งเหล่านี้เลือนรางจางไปและแทนที่ด้วยสังคมภายใต้ทุนนิยม ซึ่งมีเพียงเป็นเรื่องของระบบเศรษฐกิจที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าของวัตถุดิบเงินตราเท่านั้น อีกทั้งยังเป็นอุดมการณ์ทรงพลังที่มีอิทธิพลต่อโลกทัศน์และมุมมองของชีวิต ทั้งนี้อิทธิพลดังกล่าวเคยเป็นบทบาทของศาสนามาช้านาน แต่กลับถูกท้าทายและทดแทนโดยทุนนิยมอย่างมีอาจมองข้ามไป (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2553)

“ประเทศไทย” ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์อยู่บนพื้นฐานความเชื่อมั่น ศรัทธาในทางพระพุทธศาสนา ทำหน้าที่ขัดเกลา อบรมจิตใจเหล่าพุทธศาสนิกชนให้รู้จักการเสียสละ มีเมตตา กรุณาและกตัญญูต่อกัน อย่างไรก็ตามการขยายตัวของระบบสังคมทุนนิยมในยุคโลกาภิวัตน์กับความพยายามแปรทุกอย่างเป็นสินค้าที่สามารถตีค่าเป็นตัวเลขได้นั้น ส่งผลให้ประเพณีต่างๆ อาทิ ประเพณีบุญบั้งไฟทางภาคอีสาน ประเพณีลอยกระทงและประเพณีงานสงกรานต์ กำลังกลายเป็นสินค้าที่มีการประโคมโฆษณาขายให้กับนักท่องเที่ยว และหากประเพณีใดไม่สามารถขายหรือก่อให้เกิดการกระตุ้นทางเศรษฐกิจได้ ย่อมถือว่าไร้ค่าสำหรับทุนนิยมและจักถูกกระทำเสมือนเป็นการปล่อยให้ตายไปเองจากท้องถิ่น ชุมชน หรือสังคมดังกล่าว (พระพิศาล วิสาโล, 2552) ดังนั้นโลกาภิวัตน์จึงก่อให้เกิดความฉาบฉวย ทำให้บางสิ่งบางอย่างเลือนหายไปจากจิตสำนึกของบุคคลนั้นคือ ความรู้สึกต่อเนื้อที่มั่นคง ความผูกพันที่ลึกซึ้งกับผู้อื่น

รวมทั้งความผูกพันที่เคยมีต่อสถานที่และช่วงเวลาหนึ่ง (อภิญา เพ็ญฟูสกุล, 2546) ผลที่เกิดขึ้นได้แก่ การเปลี่ยนแปลงวิถีคิด วิธีการมองความจริงแบบแผนในการใช้ชีวิต รวมถึงการเปลี่ยนแปลงแบบแผนประเพณีต่างๆ ที่เคยปฏิบัติสืบต่อกันมา (พัฒนา กิตติอาษา, 2546)

ลากพระ หรือชักพระ เป็นประเพณีพื้นถิ่นของชาวปักษ์ใต้ซึ่งยึดถือเป็นขนบธรรมเนียมแบบแผนปฏิบัติสืบต่อกันมาแต่ครั้งโบราณในสมัยพุทธกาล มีความเชื่อว่า เสมือนหนึ่งได้ร่วมรับเสด็จพระพุทธเจ้าจากสรวงสวรรค์ อีกทั้งการจัดงานประเพณีขึ้นทุกปีจะแสดงถึงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์บันดาลให้ฟ้าฝนตกต้องตามฤดูกาล ก่อเกิดบุญกุศลคอยหนุนเสริมให้ชีวิตได้พบพาลกับความสุขและสมหวังในทุกความปรารถนา โดยจักรกระทำหลังออกพรรษา 1 วัน ซึ่งตรงกับแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี (วิจิตร อุดมมณี และคณะ, 2555) มีเรือพระที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไว้บนบุษบกเป็นสัญลักษณ์หรือตัวแทนของพระพุทธองค์ ในวันงานจักมีพุทธศาสนิกชนจำนวนมากหลั่งไหลมาเข้าร่วมพิธี อันแสดงให้เห็นถึงความรัก ความสามัคคีและความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลซึ่งกันและกัน แต่ด้วยสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยี วิทยาการที่ก้าวล้ำท่ามกลางกระแสการพัฒนาเป็นเหตุให้วิถีชีวิตผู้คนทั้งในชุมชนเมืองและชนบทมีความเป็นปัจเจกสูง ความร่วมมือในวันหนึ่งจึงดูเบาบางลงจากวันวาน การทำเรือพระอาจกลายเป็นหน้าที่ของคนเพียงบางกลุ่มที่มีความสนใจส่วนตัว อีกทั้งความเชื่อในอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์อาจมิใช่คำตอบของปัญหาทั้งหมดของชีวิตเหมือนอย่างอดีต ดังนั้นประเพณีลากพระจึงคงสาระสำคัญไว้เพียง การพึ่ง ระลึก ถึง คุณงาม ความดี ของพระพุทธเจ้าอันเป็นบทบาทหน้าที่ของเหล่าพุทธศาสนิกชนที่ต้องยึดถือปฏิบัติ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นปัญหาการถูกลดบทบาทและความสำคัญของประเพณีลากพระในปัจจุบัน จนดูเหมือนว่าความหวังที่เคยฝากไว้กับอนุชนคนรุ่นหลังให้เป็น

กำลังสำคัญในการดูแลรักษา ทำนุบำรุง และสืบสาน ประเพณี จะริบหรือลงไปเรื่อยๆ (สาริณี อินทร์ข้า, วัณญา แซ่เหียน, เปี่ยมบุญ ล้ำจวน, และกัญตนา บุญยารุณ, 2558)

ชุมชนวัดแช่มอุทิศ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบทที่ผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมภูมิปัญญาพื้นถิ่นเข้ากับการดำเนินชีวิตอยู่ในโลกของเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร เป็นชุมชนหนึ่งที่มีบทบาทในการอนุรักษ์และสืบสานงานประเพณีลากพระให้คงอยู่ ทุกปีของช่วงเทศกาลงานประเพณีลากพระ วัดกับชุมชนจะร่วมกันจัดขบวนเรือพระที่ยิ่งใหญ่และงดงามออกแห่แห่น้ำร่วมประกวดแข่งขันกับวัดอื่นๆในจังหวัดและได้รับรางวัลมากมาย สร้างชื่อเสียงให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางซึ่งอดีตทุกครอบครัวเคยให้ความสำคัญกับประเพณีลากพระในฐานะพุทธประเพณีสานสัมพันธ์ที่หลอมรวมให้เกิดความรัก ความสมัครสมานสามัคคี กระทั่งปัจจุบันด้วยบริบทชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไปภายใต้กระแสความทันสมัย เป็นเหตุให้ความผูกพัน ศรัทธาอันยังคงอยู่ในขณะที่การรับรู้ถึงแก่นของสาระสำคัญเชิงคุณค่าเลือนหายไป โดยเฉพาะในกลุ่มลูกหลาน เยาวชนรุ่นหลัง ซึ่งนับดังกล่าวอาจนำพาสู่การเป็นประเพณีเสื่อมเสียต่อการเชื่อมสายใยในที่สุด จึงเกิดความพยายามหรือสร้างประเพณีโดยคนกลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นสมาชิกของชุมชนโดยกำเนิด เข้ามาทำหน้าที่ในการรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดประเพณีลากพระในแต่ละปี ซึ่งชาวบ้านให้การยอมรับนับถือและไว้วางใจภายใต้ชื่อ “ทีมช่างเรือพระวัดแช่ม” กว่า 20 ชีวิตที่ก้าวเข้ามาเป็นตัวแทนของชุมชนในการสานต่อประเพณีของบรรพบุรุษ มีชาวบ้านให้การสนับสนุนในทุกด้าน ทั้งกำลังแรง กำลังใจ และกำลังทรัพย์ ถึงแม้ภาพของความสุขในวันนี้ก็ไม่สมบูรณ์เหมือนครั้งอดีต แต่ความภาคภูมิใจที่เกิดขึ้นจากการกระทำเพื่อส่วนรวมก็ประเมินค่ามิได้ ทำให้ประเพณีลากพระของชุมชนดำเนินต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน จึงเกิดแนวคิดที่จะนำเอาคุณค่าและความหมายอันลึกซึ้งซึ่งอยู่

ภายใต้ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับแก่นแท้ของการลากพระมาสะท้อนนามธรรมสู่รูปธรรมที่สามารถจับต้องสัมผัสได้อย่างมีชีวิต ในรูปแบบของ “ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน” อันเป็นการเปิดพื้นที่ในการเสริมสร้างโอกาสเพื่อถ่ายทอด แลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิชาการ ตลอดจนภูมิปัญญาชุมชนควบคู่กับการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตชุมชนเป็นสำคัญ ภายใต้หลักการจัดการ P-D-C-A (พิชญ์ ัญญา งามมีศรี, 2552) หรือที่เรียกว่า “วงจรคุณภาพ” ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การตรวจสอบ/ประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือของชุมชน เพื่อสร้างบทบาทในการจัดการตนเองที่มากกว่ารอการพึ่งพาจากรัฐเหมือนก่อน นั้นหมายถึงศูนย์การเรียนรู้จักกลายเป็นคลังทางภูมิปัญญาที่สมาชิกในท้องถิ่นยอมรับสร้างสำนึกรักในบ้านเกิดเมืองนอนและรู้จักประยุกต์ภูมิปัญญาประเพณีอันเป็นรากเหง้าของสังคมไทยเพื่อสืบสานและดำเนินต่อไปให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดการศูนย์การเรียนรู้เรือนเรือพระชุมชนวัดแช่มอุทิศ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ด้วยเครื่องมือคุณภาพอย่างการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ภายใต้ความร่วมมือของชุมชนอันก่อให้เกิดศูนย์การเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์กับชุมชนอย่างแท้จริง และเพื่อสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ทางด้านภูมิปัญญาประเพณีให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมที่สามารถใช้เป็นตัวแบบในเรื่องของการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีจากอดีต รวมถึงส่งเสริม ทำนุบำรุง และรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามอย่างเหนียวแน่นให้อยู่คู่ชุมชนสืบไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการจัดการศูนย์การเรียนรู้เรือนเรือพระชุมชนวัดแช่มอุทิศ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ทีมช่างเรือพระ ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เภษุณยิกและกรรมการ จำนวน 20 คน ผู้ให้ข้อมูลรอง คือ พระสงฆ์ ผู้อาวุโส และเยาวชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จำนวน 5 คน ทั้งนี้ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สู่การปฏิบัติการตามหลักวงจรคุณภาพ P-D-C-A จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สังเคราะห์เชิงเนื้อหาและเขียนรายงานผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การศึกษาการจัดการศูนย์การเรียนรู้เรือพระชุมชนวัดแช่มมุทิต อำเภอมือเมือง จังหวัดสงขลา สามารถอธิบายถึงประเด็นที่น่าสนใจได้ดังนี้

ก่อนก่อรูปเรือพระ

ในปี พ.ศ. 2556-2557 ผู้วิจัยมีโอกาสนลงพื้นที่รวบรวมข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สืบสานงานประเพณีลากพระ โดยใช้ชุมชนวัดแช่มมุทิตเป็นกรณีศึกษา หลังจากการวิจัยเสร็จสิ้น มีการนำผลการวิจัยที่ได้กลับไปที่ชุมชนเพื่อนำเสนอและตรวจสอบความถูกต้องตามความต้องการของชาวบ้านผู้ให้สัมภาษณ์ จุดนี้ทำให้พบข้อบกพร่องของเนื้อหาบางตอนซึ่งผิดเพี้ยนไปจากข้อเท็จจริง กลายเป็นข้อถกเถียงขึ้นระหว่างชาวบ้านเพื่อหาข้อสรุปและนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อค้นพบให้เกิดความสมบูรณ์ อีกทั้งทำให้เกิดการจุดประกายแนวคิดสร้างสรรค์ที่จักนำเอาผลการศึกษาในครั้งนั้นมาสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน ดังคำกล่าวที่ว่า “จงวิจัยเพื่อพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม” ซึ่งสุดท้ายมีการเสนอความเห็นให้จัดทำเป็นศูนย์การเรียนรู้

หรือพิพิธภัณฑ์ชุมชนที่เน้นเนื้อหาสาระเกี่ยวกับประเพณีลากพระ โดยที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ให้การเห็นด้วย และจากการสังเกตปัญหาแรกที่พบ คือ ไม่มีใครเสนอตนเองเพื่อเข้ามารับผิดชอบเป็นแกนนำในการดำเนินงานเรื่องนี้ ผลสานกับปัญหาของผู้นำชุมชนซึ่งมิได้ให้ความสำคัญ ส่งผลให้ขาดซึ่งแรงสนับสนุนขับเคลื่อน รวมทั้งปัญหาการขัดแย้งทางความคิดระหว่างชาวบ้านในพื้นที่เอง เหล่านี้เป็นอุปสรรคที่ทำให้ภาพศูนย์การเรียนรู้หรือพิพิธภัณฑ์ชุมชนค่อยๆ เลือนรางไป กระทั่งท้ายที่สุดปัญหาเริ่มคลี่คลายด้วยการลงมือปฏิบัติของทีมช่างเรือพระกลุ่มคนที่รวมตัวกันขึ้นเพื่อรับหน้าที่ความรับผิดชอบการจัดงานประเพณีลากพระประจำปี มีนายไพโรจน์ ประสีทอง เป็นประธานและนายนิศ ไชยชาญยุทธ์ เป็นช่างใหญ่รวมถึงสมาชิกอีกกว่าสิบชีวิตที่มีความสามารถโดดเด่นแตกต่างกัน ช่วงแรกกับการพยายามดึงกลุ่มแกนนำชุมชนที่เป็นผู้ถืออำนาจ และสามารถให้การสนับสนุนทั้งกำลังคน กำลังงบประมาณได้เป็นอย่างดีประสบความสำเร็จพอสมควร ทำให้หลายคนแพ้ท่าให้กับความกังวลใจที่ว่า ศูนย์การเรียนรู้หรือพิพิธภัณฑ์ชุมชนที่จักเกิดขึ้นต้องมีรูปแบบอาคารสวยงามตามมาตรฐาน เมื่อเกิดขึ้นแล้วจักยังยืนอยู่ได้หากสามารถสร้างผลกำไรหรือทำให้เกี่ยวข้องกับเรื่องของเศรษฐกิจชุมชน ส่วนนี้ทำให้ทุกคนหวนนึกถึงงบประมาณและค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ซึ่งคำตอบที่เกิดขึ้นภายใต้จิตสำนึกบอกว่า “ไม่มีทางเป็นไปได้”

จากสภาพปัญหาข้างต้นเกิดการพูดคุยทำความเข้าใจและวิเคราะห์ปัญหาเพื่อมองทางออกร่วมกันใหม่อีกครั้ง จนได้แนวคิดใหม่ที่ว่า แท้จริงแล้ว “จะเป็นศูนย์การเรียนรู้หรือพิพิธภัณฑ์ชุมชนในรูปแบบใด คุณค่าและความหมายอยู่ที่การมองของชาวบ้านซึ่งลึกซึ้งกว่าสิ่งที่บัญญัติไว้ในตำราหลายเล่มเสียด้วยซ้ำไป และนี่กลายเป็นก้าวแรกที่สำคัญของความสำเร็จกับความพยายามเตือนตัวเองเสมอว่า “หากไม่เริ่มนับหนึ่งก้าวต่อไปก็ยากเกินที่จะหวัง” คือจุดเริ่มต้นของ “เรือพระ ศูนย์การเรียนรู้เพื่อชุมชน”

การจัดการเรือนเรือพระของชุมชน

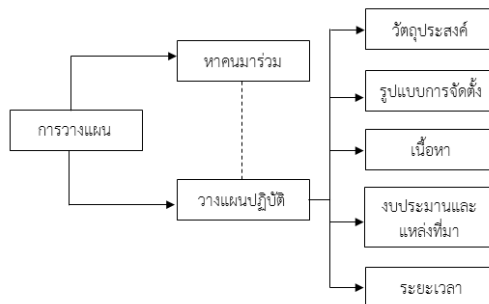
“เรือนเรือพระ” ศูนย์การเรียนรู้เพื่อชุมชน ก่อตั้งแล้วเสร็จอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2558 ซึ่งกำหนดไว้ตรงกับวันเริ่มต้นงานประเพณีลากพระของปี ถือเป็นปฐมฤกษ์อันเป็นมงคล จากความร่วมมือของชาวบ้านในชุมชน โดยการนำของ ทีมช่าง ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ เพื่อเปิดพื้นที่ใหม่สำหรับสมาชิกในชุมชน โดยเฉพาะเหล่าเยาวชนให้สามารถเข้ามาศึกษาเรื่องราวประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและตำนานความเชื่อของประเพณีลากพระในฐานะพุทธประเพณีที่ผูกพันเชื่อมโยงอยู่กับวิถีชุมชนมาแต่ครั้งอดีต สะท้อนให้เห็นถึงความสมัครสมานสามัคคีกลมเกลียวของคนในชุมชน ซึ่งควรค่าแก่การอนุรักษ์หวงแหนให้คงอยู่คู่ท้องถิ่นสืบไป

เรื่องราวเหล่านี้มีเคยมีปรากฏในรูปแบบข้อมูลชุมชนที่แสดงให้เห็นเป็นลายลักษณ์อักษร แต่มักชัดเจนในแบบของการบอกเล่าปากต่อปากผ่านมุขปาฐะ กระทั่งวันนี้กับการพยายามหยิบยกเรื่องราวสาระสำคัญทั้งหมดมาประดิษฐ์เป็นถ้อยคำซึ่งล้วนเกิดขึ้นจากการถ่ายทอดความรู้สึกผ่านความทรงจำของคนในชุมชนทั้งสิ้น และกว่าจะมาเป็นศูนย์การเรียนรู้เรือนเรือพระให้ทุกคนได้ภาคภูมิใจร่วมกัน นั้น ตั้งแต่กระบวนการวางแผน สู่การลงมือปฏิบัติ ควบคู่กับการตรวจสอบข้อบกพร่องอยู่อย่างเสมอ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น มีการดำเนินไปอย่างไรดังจักได้อธิบายต่อไป

เริ่มต้นจากคนมีแผน

“หากคนมาร่วม” เป็นสิ่งสำคัญอย่างแรกที่ต้องทำ เนื่องจากศูนย์การเรียนรู้เพื่อชุมชน จักต้องมาจากความต้องการของคนในชุมชนและชาวบ้านเป็นเจ้าของโดยแท้จริง กล่าวคือ ชาวบ้านต้องมีส่วนในการรับรู้และร่วมตัดสินใจ มิใช่การผูกขาดทางความคิดของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งส่วนนี้ชาวบ้านมอบให้ทีมเรือพระเป็นแกนหลักสำคัญในการดำเนินงานวางแผนการปฏิบัติเพื่อเข้าสู่กระบวนการพูดคุยปรึกษาหารือถึงความเป็นไปได้ในการเกิดขึ้นของ

ศูนย์การเรียนรู้ ร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ รูปแบบ การก่อตั้ง เนื้อหาและงบประมาณที่จำเป็นต้องใช้ รวมถึงที่มาของค่าใช้จ่ายเหล่านั้น ภายในระยะเวลาที่จำกัดนั้นคือ สามเดือนในระหว่างเข้าพรรษาเพื่อให้ ง่ายต่อการประชาสัมพันธ์และหากคนมาร่วมทีม (แผนภาพที่ 1)

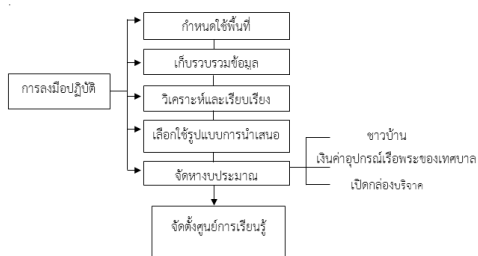

แผนภาพที่ 1 การวางแผนก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้เรือนเรือพระ

ร่วมปฏิบัติ

หลังจากกระบวนการวางแผนเสร็จสิ้น เข้าสู่ขั้นตอนของการลงมือปฏิบัติ เริ่มต้นจากการกำหนดใช้พื้นที่ก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งได้ข้อสรุปเป็นมติเอกฉันท์ว่า ควรให้ใช้พื้นที่บริเวณศาลานิมิตต์ เนื่องจากอยู่ติดชิดกับโรงจอดเรือพระ ส่งผลดีเมื่อมีนักเรียน นักศึกษาหรือผู้ที่สนใจเข้ามาจะสามารถเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ด้วยตนเองเป็นพื้นฐานก่อนลงลึกผ่านการบรรยายอธิบายของผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้านและสัมผัสของจริงกับลำเรือพระสุดยอดศิลปะที่ได้รับการยอมรับจาก สังคมว่ามีความละเอียด ประณีต งดงามและสื่อความหมายที่ดีออกมาได้อย่างเปี่ยมล้น จากนั้นเมื่อมีการกำหนดพื้นที่เรียบร้อยแล้ว ต่อมาเป็นเรื่องของการรวบรวมข้อมูล โดยชาวบ้านร่วมกันถ่ายทอดความทรงจำจากประสบการณ์ ซึ่งสามารถกระทำได้อย่างลึกซึ้งและน่าภาคภูมิใจ ไม่ว่าจะ เป็นเรื่องราวของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ความเป็นมาและความสำคัญ ของงานประเพณีลากพระต่อชุมชน รวมทั้งความ

เข้มแข็งที่สามารถทำให้ประเพณีนี้ดำเนินมาได้ อย่างมั่นคงท่ามกลางการเปลี่ยนผ่านของเวลาที่ ทำให้พบว่าในหลายพื้นที่ถูกกลืนและเลือนหายไป แล้ว เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ ต่อเนื่องด้วยการนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ เรียบเรียงและ กำหนดรูปแบบในการนำเสนอ ซึ่งตกลงที่จะใช้ การนำเสนอแบบเรียบง่ายได้ความหมาย แล้ว ดำเนินการจัดหางบประมาณสนับสนุนซึ่งแบ่งออกเป็นสามส่วน ได้แก่ เงินสมทบตามกำลังศรัทธาของ ชาวบ้าน งบประมาณของเทศบาลเพื่อการจัดซื้อ วัสดุอุปกรณ์เรือพระ และการเปิดหมวกรับบริจาค โดยผู้วิจัย ทั้งนี้รายได้โดยหลักมาจากกำลังศรัทธา ของชาวบ้านที่ช่วยกันก่อรูปเรือพระให้ค่อย ๆ ชัดเจน กระทั่งเป็นผลสำเร็จ นับเป็นเรื่องที่น่ายินดี (แผนภาพที่ 2)

แผนภาพที่ 2 การลงมือปฏิบัติจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เรือพระ

ที่สุดเกิดเป็นศูนย์การเรียนรู้เรือพระ สถานที่สุดอดทนให้เห็นน้ำใจไมตรี การเอื้อเพื่อ ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน อันชาวบ้านทุกคน ร่วมเป็นเจ้าของโดยแท้จริง ซึ่งนับจากผู้เยี่ยมชม เดินเข้าสู่ประตูศูนย์การเรียนรู้เรือพระจะพบกับป้ายตัวอักษรขนาดใหญ่สีเหลืองบนพื้นกระดาด สีน้ำเงินเด่นชัดอยู่ด้านบน บอกให้ทราบว่าจะเดินทาง มาถึงแล้ว ภายในมีการจัดแสดง นำเสนอเรื่องราว ความเป็นมาและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จุดเริ่มต้น การก่อเกิดประเพณีทรงคุณค่าบนพื้นฐานความเชื่อ เชิงพุทธตำนาน อีกทั้งการดำรงอยู่ในฐานะพุทธ

ประเพณีสานสัมพันธ์ที่มีค่าทางจิตวิญญาณ ภายใต ความรับผิดชอบของทีมนเรือพระกับการทำงานบน ความศรัทธาของชุมชนด้วยแผ่นเนื้อหาขนาดใหญ่ สะท้อนเรื่องราวสำคัญพร้อมรูปภาพประกอบที่ สอดคล้องและน่าสนใจเรียงรายอยู่ตรงหน้าเป็น ระเบียบสวยงาม นอกจากการถ่ายทอดความรู้สึก ผ่านตัวอักษรแล้ว พื้นที่ผนังด้านบนยังถูกใช้แสดง ให้เห็นรางวัลแห่งความตั้งใจเป็นกรอบรูปสีทอง เรียงลำดับรางวัลการแข่งขันประกวดเรือพระตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2549-ปัจจุบัน ทั้งยังสะดุดตาเมื่อมองไปทาง ด้านขวาเห็นรูปภาพขนาดเล็กนับร้อยแปะอยู่บนไม้ กระดานสีเหลี่ยมที่ปูทับด้วยกระดาษพัสดุสีน้ำตาลอ่อน พร้อมคำอธิบายสั้น ๆ แต่กินใจว่า “ร่วมสืบสาน ก่อนการเสื่อมสูญ” เหล่านี้คือภาพของชาวบ้าน เด็ก และเยาวชน ที่เข้ามามีส่วนร่วมกับการจัดตั้งศูนย์การ เรียนรู้เรือพระ เพื่อย้ำเตือนว่า ชาวบ้านชุมชน วัดแหม่มอุทิศให้ความสำคัญกับสิ่งเหล่านี้ แม้จักไม่ใช่ ทั้งหมดเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่คนกลุ่มนี้คือตัวแทน ที่ช่วยรังสรรค์ให้เกิดพื้นที่มีค่าตรงนี้ได้จริง

สิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม เหล่านี้ เปรียบเสมือนสิ่งสะท้อนให้เห็นพลังขับเคลื่อนทีมนเรือพระและชาวบ้านให้ยังมีกำลังยึดถือ ปฏิบัติ ธีารักษาประเพณีลากพระอันเป็น เอกลักษณ์ของชุมชนนี้ไว้อย่างมั่นคง ภายใต การช่วยเหลือเกื้อกูลและน้ำใจไมตรีที่ส่งถึงกัน ทำให้จาก ที่ชาวบ้านเคยร่วมเป็นเจ้าของประเพณีและเรือพระ ลำใหญ่จนก่อให้เกิดความรู้สึกผูกพัน หวงแหน วัน นี้มีสมบัติอีกชั้นที่ต้องร่วมรักษาดูแลพร้อมกับใส่ชีวิต จิตวิญญาณเข้าไป เพื่อสร้างความหมายเฉพาะที่มีแค่ คนในชุมชนเท่านั้นที่รู้สึกจนก่อกระตุ้นคนข้างนอก ให้อยากเข้ามาศึกษาเรียนรู้และเอาเป็นแบบอย่าง

สำรวจการทำงาน

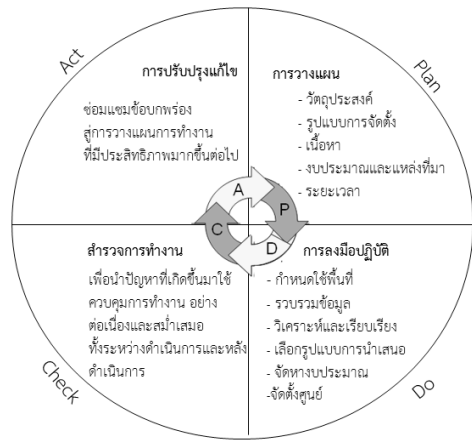
ก่อนก่อรูปสู่การก่อรูปศูนย์การเรียนรู้เรือพระ ทั้งในระหว่างการดำเนินการและหลัง ดำเนินงานนั้น ชาวบ้านจะร่วมกันตรวจสอบข้อผิดพลาดหรือความบกพร่องของงานอยู่อย่างสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะเป็นความสมบูรณ์และความถูกต้องของ

เนื้อหา ความเหมาะสมของการจัดแสดงลำดับเรื่องราว ความแข็งแรงทนทานของการติดตั้งเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการนำเสนอ โดยหลักเป็นหน้าที่ของทีมงานช่างกับการนำปัญหาที่เกิดขึ้นมาใช้ในการควบคุมการทำงาน โดยมีประธานเป็นที่ปรึกษาควบคุมดูแลและรับรู้ผลการตรวจสอบการทำงานทั้งหมด เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ควบคุมปัญหาไม่ให้เกิดซ้ำ อาทิ การติดตั้งป้ายเนื้อหาในอาคารโล่งแจ้งมีความเสี่ยงที่จะเสียหายหากเกิดพายุฝนตกหนักหรือมีลมแรง กรอบรูปกระจกซึ่งประดับไว้ในที่สูงมีความเป็นไปได้ที่จะตกลงมาเสียหายและป้ายศูนย์การเรียนรู้ซึ่งประดิษฐ์ขึ้นจากอาจทำให้ความสามารถในการคงสภาพอยู่ได้ในช่วงระยะเวลาสั้น เป็นต้น เหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่ต้องร่วมหาแนวทางป้องกันแก้ไข ทั้งนี้การดำเนินการติดตาม ตรวจสอบ ควบคุมมีการทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ แม้ความเป็นจริงในหลายส่วนงานที่ขึ้นตอนดังกล่าวเป็นขึ้นตอนที่ถูกปล่อยประละเลยมากที่สุด แต่ที่ชาวบ้านในชุมชนเห็นความสำคัญเนื่องจากทุกคนห่วงหาผูกพันใจและรู้สึกเป็นเจ้าของ ทำให้มีแรงกระตุ้นอยากทำทุกอย่างให้ดีแม้จะเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ไม่ได้ใหญ่โตสวยงามเพียงแต่ให้มีความหมาย มีคุณค่าในสายตาของคนชาวชุมชน ก็ถือเป็นการเริ่มต้นที่วางใจได้ว่าจักสามารถพัฒนาต่อยอดได้แน่นอน

ปรับปรุง/แก้ไข

ปัญหาที่พบจากการตรวจสอบ ติดตาม ควบคุม ผู้กระบวนกรแก้ไขปรับปรุงเพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นนั้นความเสี่ยงของการเสียหายของแผ่นป้ายเนื้อหา ช่างใช้วิธีการนำแผ่นพลาสติกหนาอัดทับเข้าที่ช่องว่างด้านหลังของแผ่นป้ายไว้นิลที่ถูกขึงตึงด้วยโครงไม้ หากมีพายุฝนลมแรงก็หมดกังวลได้ว่า จะฉีกขาดหรือส่มลง เพราะใช้ส่วานในการยึดแผ่นป้ายเข้ากับผนังตัวอาคารอย่างดี ในส่วนของกรอบรูปกระจกก็มีการยึดติดกับผนังแบบถาวร พร้อมอุปกรณ์รองรับป้องกันการตกหล่นที่สามารถทำให้มั่นใจได้ว่าจักไม่ทำให้เกิดการร่วงลงมาแตก ทั้งนี้

ป้ายโฟมก็ได้ทำการโยกย้ายไปวางไว้ภายในอาคารจุดที่ซึ่งสามารถมองเห็นได้ชัดเจน อย่างไรก็ตามแม้ศูนย์การเรียนรู้เรือนเรือพระจะเสร็จเรียบร้อยอย่างเป็นทางการแล้วนั้น ชาวบ้านก็ยังคงมองหารายละเอียดที่ผิดพลาดเพื่อแก้ไขพัฒนาต่อยอดศูนย์การเรียนรู้เรือนเรือพระให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น (แผนภาพที่ 3)

แผนภาพที่ 3 กระบวนการจัดการศูนย์การเรียนรู้เรือนเรือพระ

เช่นเดียวกับหลักการทํางานคุณภาพ P-D-C-A ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ 3 ด้าน นั่นคือ เพื่อการป้องกันกับความสามารถในการวางแผนปฏิบัติที่ดีก่อนลงมือ จักช่วยป้องกันปัญหาที่จะเกิดจากความเปลี่ยนแปลงที่ขึ้นอยู่กับความไม่แน่นอน ให้สามารถปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นแผนการทำงานได้อย่างมีคุณภาพและสอดคล้องกับสถานการณ์ อีกทั้งทำให้การตรวจสอบปัญหาดำเนินไปได้อย่างรวดเร็วและไม่ทำให้ข้อบกพร่องที่เคยเกิดก่อตัวซ้ำอีกต่อมาเพื่อการแก้ไขปัญหาคือเมื่อเกิดปัญหาขึ้นก็สามารถวางแผนจัดการกับปัญหาได้ทันทีและสุดท้ายประโยชน์เพื่อการปรับปรุงคือไม่ต้องรอที่จะให้เกิดปัญหาและสำคัญที่สุดนั้นสามารถหาวิธีการที่ดีกว่าเดิมมาพัฒนาได้อยู่เสมอ เพื่อยกระดับคุณภาพการทำงานอยู่ตลอดเวลา

จากทัศนคติการพัฒนาที่ยากเห็น

ศูนย์การเรียนรู้เรือนเรือพระชุมชนวัดแถม อุกิต จังหวัดสงขลา กับภาพอันเลือนรางที่ค่อย ๆ ชัดเจน จนในที่สุดสามารถทำให้เกิดขึ้นได้จริง จากความมุ่งมั่นตั้งใจของทีมช่างและชาวบ้านที่ให้ความสำคัญกับประเพณีลากพระของชุมชน แม้ไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้อำนาจในชุมชนและหน่วยงานส่วนใดเลยก็ตาม ทั้งยังต้องเผชิญแบบกับกับความรู้สึกที่คนบางส่วนมองว่า เป็นการทำให้สิ้นเปลือง แต่ดูเหมือนคำพูดเหล่านี้จะเป็นเพียงลมปากของคนที่มีได้ลงมือกระทำอันเป็นประโยชน์ใดเพื่อส่วนรวม นอกจากการแสวงหาหรือฝึกฝายอยู่กับเรื่องราวที่ส่งผลกระทบต่อตนเอง ซึ่งไร้ประโยชน์ที่จะ ดังนั้นภาพทั้งหมดจึงสมบูรณ์ขึ้นมาได้จากกำลังใจที่ทุกคนให้แก่กัน สะท้อนให้เห็นว่าแม้จักถูกปฏิเสธหรือมองข้ามจากบุคคลที่สมควรสนับสนุน ความอดทนและพยายามคืออาวุธสำคัญที่ใช้ในการต่อสู้ซึ่งจักทำให้สามารถก้าวข้ามปัญหาอุปสรรคเหล่านั้นไปได้

กาลานิมิตต์หลังเก่าที่ถูกแปลงเป็นเรือนเรือพระจักไม่เจียบเหงาและสร้างประโยชน์เพียงแต่เป็นสถานที่นั่งพักให้กับชาวบ้านที่เดินทางมาร่วมประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเท่านั้น เนื่องจากหลังการประชาสัมพันธ์ถึงการก่อกำเนิดขึ้นของศูนย์การเรียนรู้เรือนเรือพระ ทำให้เรือนเรือพระกลายเป็นพื้นที่ใหม่ที่ชาวบ้านทุกกลุ่มทุกวัย โดยเฉพาะเด็กเยาวชน เข้ามาร่วมสัมผัสกับอดีตที่ไม่เคยได้เห็นในฐานะเจ้าของสมบัติร่วม คนเฒ่าคนแก่ผู้อาวุโสในชุมชนได้ร่วมรำลึกถึงความทรงจำของความสุขสนุกสนาน ย้อนวันวานให้ได้หวนคิดถึงเรื่องราวที่ดีที่เกิดขึ้นในกิจกรรมประเพณีลากพระเมื่อครั้งก่อน กระทั่งได้ยินหลายคนเรียกขานพื้นที่แห่งใหม่นี้จนชินปากว่า “ศูนย์การเรียนรู้” ภายในระยะเวลาไม่นาน เป็นหนึ่งสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จและความสามารถในการพยายามสร้างเอกลักษณ์จนเป็นจุดสนใจให้กับผู้พบเห็น นับเป็นความภาคภูมิใจของพี่น้องชาวชุมชนวัดแถมอุกิตที่ได้มีโอกาส

เข้ามามีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการศูนย์การเรียนรู้เรือนเรือพระของชุมชนเป็นอย่างมาก

สำหรับบุคคลภายนอกที่สนใจ และมีโอกาสเข้ามาเยี่ยมชม จักไม่เพียงได้เห็นแค่ป้ายเนื้อหาบรรยาย แต่จะได้ยลโฉมของเรือพระลำใหญ่แบบใกล้ชิด ที่สอดแทรกไว้ด้วยคติความเชื่อ ความศรัทธา ความพยายาม มุ่งมั่นตั้งใจของทีมช่างซึ่งพยายามรังสรรค์ถ่ายทอดศิลปะออกมาอย่างสุดฝีมือ โดยมีความรัก ความกลมเกลียวช่วยเติมเต็มเนื้อหาสาระให้เรือพระลำนี้กลายเป็นเรือพระที่สมบูรณ์ไม่ซ้ำใคร

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาต่อยอดศูนย์การเรียนรู้เรือนเรือพระจักไม่หยุดอยู่เพียงเท่านั้น เนื่องจากช่างมีแนวคิดที่จักนำศิลปะบนลำเรือพระจากพื้นที่อื่นมารวบรวมและจัดแสดงไว้ในศูนย์การเรียนรู้ ๕ ซึ่งขณะนี้กำลังอยู่ในช่วงของการศึกษารวบรวมข้อมูลโดยอาจต้องขอขบประมาณสนับสนุนจากทางเทศบาลเมืองเขารูปช้างเพื่อนำมาใช้ในการจัดสร้าง ต่อเติมตัวอาคารยกระดับให้สมบูรณ์กว่าที่เป็น อีกทั้งชาวบ้านหลายคนเสนอความเห็นให้มีการรวบรวมของดีภูมิปัญญาชุมชนเข้ามาผนวกรวมอยู่ในเรือนเรือพระ เพื่อสร้างเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้านที่สำคัญ นับนี้สะท้อนให้เห็นว่าชาวบ้านได้เล็งเห็นคุณค่าของสมบัติทางปัญญาที่มีอยู่ในตัวเอง จนเกิดเป็นความภาคภูมิใจและต้องการสะท้อนให้สังคมภายนอกได้รับรู้ ถือเป็นนิมิตหมายอันดีที่หน่วยงานซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนส่งเสริมในอนาคต

สรุปและอภิปรายผล

การจัดการศูนย์การเรียนรู้เรือนเรือพระของชุมชนวัดแถมอุกิต จังหวัดสงขลา ภายใต้กระบวนการจัดการ 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การตรวจสอบข้อบกพร่องและการแก้ไขปรับปรุงเพื่อการพัฒนาที่ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับหลัก P-D-C-A หรือ วงจรการบริหารงาน

คุณภาพของ William Edwards Deming (อ้างถึงใน พิษณุณัฐฐา งามมีศรี, 2552) ซึ่งมีความเชื่อว่าคุณภาพสามารถปรับปรุงได้ เกิดเป็นที่มาของแนวคิดการพัฒนาคุณภาพงานขั้นพื้นฐาน ผู้กำหนดขั้นตอนหรือกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งสามารถปรับใช้ได้กับทุกสาขาวิชาซึ่งพร้อมทั้งการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ ดังที่วีรพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์ (2547) กล่าวว่า วงล้อ PDCA เป็นวิธีการที่เป็นขั้นตอนของการทำงานให้เสร็จอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การนำไปสู่การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (Check) และการปฏิบัติการแก้ไขปัญหอันทำให้งานไม่สามารถบรรลุเป้าหมายตามแผนที่วางไว้ (Act)

เมื่อเริ่มวางแผนก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้เรือนเรือพระชาวบ้านเริ่มต้นจากการหาคนมาร่วมทีมเพื่อเข้าสู่กระบวนการวางแผนการปฏิบัติผ่านการพูดคุยปรึกษาหารือ ร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายในการดำเนินงาน พื้นที่ดำเนินการ งบประมาณและการกำหนดขอบเขตของระยะเวลาอย่างชัดเจน เช่นเดียวกับ จุฬามาศ ลิมรัตนพันธ์ (2551) ที่อธิบายในหนังสือพิพิธภัณฑสถานามประสบการณ์จากคนลองทำไว้อย่างน่าสนใจว่า การทำงานพิพิธภัณฑสถานชุมชน ไม่ใช่งานของใครคนใดคนหนึ่งแต่ต้องเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ซึ่งถือเป็นกระบวนการแรกที่มีความสำคัญที่สุดจากนั้นนำเข้าสู่กระบวนการลงมือปฏิบัติ จนที่สุดเกิดเป็นศูนย์การเรียนรู้เรือนเรือพระที่ชาวบ้านในชุมชนต่างมีส่วนร่วมในการจัดการ อันก่อให้เกิดความรู้สึกหวงแหนและเป็นเจ้าร่วมร่วมกัน ถือเป็นความสำเร็จที่สะท้อนให้เห็นความพยายามในการสรรค์สร้างพื้นที่ใหม่เพื่อประโยชน์แก่ท้องถิ่น โดยอาศัยความเข้าใจและการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เช่นเดียวกับ ศรัญญา กิตติวัฒน์โชติ, ชุตติมา เกศดาญรัตน์, และปฐมภาพ เนตินันท์ (2556) ซึ่งอธิบายทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์ของ George Herbert Mead ที่เชื่อว่ากลุ่มสังคมไม่ได้เกิดขึ้นจาก

การรวมกันแต่เพียงร่างกายแต่เป็นความตั้งใจของบุคคลที่จะรวมกลุ่มกันกระทำเพื่อแสดงให้เห็นถึงพลังซ่อนเร้น ความภาคภูมิใจ การรับรู้ ความรู้สึกนึกคิดรวมทั้งเหตุผลและอารมณ์เป็นส่วนหนึ่งของการกระทำทั้งสิ้น ดังนั้นศูนย์การเรียนรู้เรือนเรือพระจึงเป็นเสมือนสื่อแสดงพลังซ่อนเร้นที่อยู่ภายใต้ความรู้สึกของชาวบ้าน สร้างให้เกิดความภาคภูมิใจร่วมกัน เหล่านี้เปรียบดังภูมิคุ้มกันที่ทำให้ศูนย์การเรียนรู้เรือนเรือพระแห่งนี้ยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง สอดรับกับผลการศึกษาของ บุริม โอทกานนท์ (2553) ที่กล่าวว่าภูมิคุ้มกันของพิพิธภัณฑที่มีชีวิตของจังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้นคือการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยที่ สุภารัตน์ นิมมวล (2555) สนับสนุนข้อมูลว่าการสืบสานและการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมในสังคม จักต้องส่งเสริมให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญและคุณค่าจนก่อให้เกิดจิตสำนึกรักและหวงแหน ทั้งนี้ ทศพล ศิริบูรณ์, ทิพปภา แซ่หลี่, และอรจิรา สงวนชาติ (2557) ซึ่งศึกษาการแกะสลักรูปตัวหนังตะลุงบนแผ่นไม้ของบ้านหนังสง ยังพบว่า การแกะสลักรูปหนังตะลุงบนแผ่นไม้จากการประยุกต์ภูมิปัญญาผ่านกระบวนการถ่ายทอดวิชาความรู้ ก่อให้เกิดศูนย์ศิลปวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติเพื่อการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นจากความมุ่งมั่นที่จะธำรงรักษาให้คงอยู่สืบไป อีกทั้ง กฤษฎา ตัสมา (2557) ได้อธิบายถึงการจัดการพิพิธภัณฑวัดศรีสุพรรณ ภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน ตั้งแต่การรวบรวมโบราณวัตถุสู่การจัดแสดงเนื้อหาเพื่อต้อนรับผู้เข้าชมพร้อมด้วยกิจกรรมที่น่าสนใจอันเกิดขึ้นจากสองมือของชาวบ้าน ส่งผลให้ชาวบ้านมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จและภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง

ภายในศูนย์การเรียนรู้เรือนเรือพระมีการจัดแสดงนำเสนอเรื่องราวความเป็นมาและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จุดเริ่มต้นการก่อเกิดประเพณีทรงคุณค่าบนพื้นฐานความเชื่อเชิงพุทธตำนาน อีกทั้งการดำรงอยู่ในฐานะพุทธประเพณีสานสัมพันธ์ที่มีค่าทางจิตวิญญาณ ภายใต้ความรับผิดชอบของทีมนเรือพระกับการทำงานบนความ

ศรัทธาของชุมชนผ่านการบรรยายด้วยตัวอักษร ภาพถ่ายและการอธิบายจากปราชญ์ชาวบ้านซึ่งถือเป็นครุภูมิปัญญาเฉพาะทางที่มีทั้งความรู้ ทักษะ ความชำนาญอันเกิดจากการถ่ายทอดสั่งสมมาจากรรพบุรุษ ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542) ที่อธิบายว่าการถ่ายทอดภูมิปัญญาพื้นบ้าน มักเกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้และประสบการณ์ที่ถูกสั่งสมมาแต่อดีต กระทั่งก่อให้เกิดเป็นทักษะ ความรู้ ความชำนาญเฉพาะบุคคล ซึ่งรวมถึงผลการศึกษาของ กรีขุฐา ทวีรัตน์, ตรีชฎา นิลสุวรรณ, และสุชกาญจน์ จริยะเลอพงษ์ (2558) เรื่องหมู่บ้านวัฒนธรรมกลางบ้านแขนง: การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการพิพิธภัณฑ์มีชีวิต ที่อธิบายว่านอกจากกิจกรรมการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมซึ่งปรากฏอยู่ในพิพิธภัณฑ์มีชีวิตแห่งนี้แล้ว ยังมีการนำเสนอสาระสำคัญผ่านการพูดบรรยายเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ชุมชนที่มีความเชื่อมโยงเกี่ยวกับวัฒนธรรม วิถีชีวิตและความ เป็นอยู่ของชุมชนบ้านแขนง ถือเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่ส่งผลให้เกิดความน่าสนใจ เช่นเดียวกับแนวคิดของ ประสิทธิ์ รัตนมณี (2553) ที่อธิบายเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นวัดมูจลินทวาปีวิหารกับการจัดการท่ามกลางสถานการณ์ปัจจุบันซึ่งเป็นสิ่งสะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนและศิลปวัตถุที่นำมาแสดงล้วนแต่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นซึ่งต่างชาติให้ความสนใจ โดยมีคนในชุมชนมีฐานะเป็นเจ้าของร่วมกัน สะท้อนให้เห็นคุณค่าบนความแตกต่างของวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่นที่สามารถบอกเล่าเรื่องราวความเป็นตัวเองออกมาได้อย่างชัดเจน

ภายหลังการปฏิบัติการณ์ นั่นคือ กระบวนการของการตรวจสอบข้อบกพร่อง ซึ่งต้องให้ความสำคัญเพื่อนำผลการตรวจสอบไปใช้ในการควบคุมปัญหาที่เคยเกิดขึ้นไม่ให้ผลิดซ้ำและป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ สุดท้ายที่กระบวนการแก้ไขปรับปรุงเพื่อการพัฒนาที่ดียิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การวางแผนซึ่งทำให้ศูนย์

การเรียนรู้เรือนเรือพระมีความสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นตั้งแต่กระบวนการวางแผนกระทั่งเข้าสู่การปรับปรุงแก้ไข ซึ่งชาวบ้านมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ดังที่ ปิยนุช สมสมัย (2553) ซึ่งอธิบายทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ โคเฮนและอ็ฟฮอป โดยจำแนกกระบวนการมีส่วนร่วมเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล โดยผลประโยชน์ที่ชาวบ้านได้รับคือความสำเร็จและความภาคภูมิใจที่ดีเป็นตัวเลขเงินตราไม่ได้ แต่เป็นผลต่อความรู้สึที่ยากแก่การอธิบาย เช่นนี้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจึงเป็นแหล่งกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ประชาชนสามารถใช้บริการค้นคว้าหาความรู้ เป็นสถานที่ที่ประชาชนมีโอกาสจัดกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนตามความต้องการ ซึ่งพจนีย์ สวัสดิ์รัตน์ (2550) ได้อธิบายถึงการพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตว่าควรมีการจัดกิจกรรมในกระบวนการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและสอดคล้องกับบริบทชุมชน เสริมสร้างฐานความคิดให้มีความมั่นคง อันจะทำให้ชีวิตมีความหมายในการศึกษาอย่างแท้จริง

กล่าวโดยสรุปว่า การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เรือนเรือพระจะยังคงดำเนินต่อไป เพราะได้พิสูจน์แล้วให้เห็นถึงพลังศักยภาพและความสามารถของชาวบ้านในการนำเอกลักษณ์ท้องถิ่นกลับมาสร้างคุณค่าที่เคยเลือนหายไปและหากภาครัฐเห็นความสำคัญแล้ว ชาวบ้านหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการสนับสนุน เนื่องจากช่างใหญ่มีแนวคิดที่จักนำศิลปะบนลำเรือพระจากพื้นที่อื่นมารวบรวมและจัดแสดงไว้ในศูนย์ที่นี้ การต่อเติมตัวอาคารให้สมบูรณ์ และการรวบรวมของดีภูมิปัญญาชุมชนเข้ามาผนวกรวมอยู่ในเรือนเรือพระ เพื่อสร้างให้กลายเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้านที่สำคัญ ซึ่งถือเป็นนิมิตหมายอันดีที่หน่วยงานทุกภาคส่วนควรให้การสนับสนุนส่งเสริมในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางในการยกระดับศูนย์การเรียนรู้เรือนเรือพระสู่ความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อาทิ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่าง

เทศบาลเมืองเขารูปช้าง สำนักงานพัฒนาชุมชน กระทรวงวัฒนธรรมและกรมศิลปากร ควรเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนในการส่งเสริมและยกระดับศูนย์การเรียนรู้เรือนเรือพระให้เกิดเป็นศูนย์กลางแหล่งรวมของดีภูมิปัญญาชุมชน เพื่อพัฒนาสู่การเป็นหมู่บ้านวัฒนธรรมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฐา ทวีรัตน์, ตริชฎา นิลสุวรรณ, และสุขกาญจน์จริยะเลอพงษ์. (2558). หมู่บ้านวัฒนธรรมกลางบ้าน
แขนง: การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการพิพิธภัณฑ์มีชีวิต. (โครงการปริญญาบัณฑิต)
 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- กฤษฎา ตัสมา. (2557). การจัดการพิพิธภัณฑ์วัดศรีสุพรรณ โดยการมีส่วนร่วมในชุมชน อำเภอแม่ใจ
 จังหวัดพะเยา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 2(1), 51-63.
- จุฑามาศ ลิ้มรัตนพันธ์. (2551). *พิพิธภัณฑ์ภาคสนาม ประสบการณ์จากคนลงทำ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์
 มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2553). *เศรษฐกิจหมู่บ้านไทยในอดีต*. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์.
- ทศพล ศิริบูรณ์, ทิพปภา แซ่หลี, และอรจิรา สงวนชาติ. (2557). บ้านหนังสือกับการแกะสลักรูปตัวหนังสือ
 ตะลุงบนแผ่นไม้. ใน อุทัย ปริญญาสุทธินันท์ (บรรณาธิการ), *สวัสดิ์ความเนียง: เศรษฐกิจ สังคม
 และวัฒนธรรม* (หน้า 101-112). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุริม โอทกานนท์. (2553). *พิพิธภัณฑ์มีชีวิตแม่ฮ่องสอน (Living Museum)*. สืบค้นจาก <http://inside.cm.mahidol.ac.th/mkt/attachments/398>
- ปิยนุช สมสมัย. (2553). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างพื้นที่สาธารณะ กรณีศึกษาชุมชนโพรมโสมด์
 เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)* มหาวิทยาลัยศิลปากร,
 กรุงเทพฯ.
- ประสิทธิ์ รัตนมณี. (2553). พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นวัดมุขลินทวาปีวิหาร การจัดการท่ามกลางสถานการณ์
 ปัจจุบัน. *วารสารวุฒิสมา*, 13(1), 50-55.
- พจนีย์ สวัสดิ์รัตน์. (2550). *การพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต*. สืบค้น
 จาก <https://panchalee.wordpress.com>
- พิชญ์ณัฐา งามมีศรี. (2552). *การประเมินโครงการพัฒนาความปลอดภัยทางด้านอาหารในโรงเรียนของ
 สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข. (ปริญญาโท)* มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- พัฒนา กิตติอาษา. (2546). *ท้องถิ่นนิยม: การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ
 การวิจัยแห่งชาติ.

- พระพิศาล วิสาโล. (2552). *วิพากษ์ทุนนิยม จากมุมมองของศาสนา*. สืบค้นจาก <http://www.visalo.org/article/budVipakTun.htm>
- วิจิตรา อุตมะมณี, ชุตติพร มณีโชติ, ณัฐวี ศรีสุวรรณ, พิมพ์มล พวงแก้ว, ภารวี ทวีตา, อรุมา สุวรรณ โณ, และจวีรัตน์ บัวแก้ว. (2555). กระบวนการมีส่วนร่วมในการสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้านแห่งเรือพระชุมชนบ้านเขาแก้ว จังหวัดสงขลา. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่*, 4(2), 50-64.
- วีรพงษ์ เณิมจิระรัตน์. (2547). *การควบคุมคุณภาพมาตรฐานไอเอสโอ 9001* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- ศรัญญา กิตติวัฒน์โชติ, ชุตติมา เกศดาบูรณ์, และปฐมพร เนตินันท์. (2556). ภาพสะท้อนอัตลักษณ์ด้านการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับบุคคล (ISR) กรณีศึกษา คุณนิกรม กรมดิษฐ์. *Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences)*, 6(2), 34-43.
- สุภารัตน์ นิ่มนวล. (2555). *การสืบสานพิธีกรรมไหว้ผีตายายคลองจิก ตำบลท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- สาริณี อินทร์ข้า, วรรษญา แซ่เหียน, เปี่ยมบุญ ลำจวน, และกัญญา บุญยารุณ. (2558). ลากพระ: การเปลี่ยนแปลงท่ามกลางกระแสทันสมัย. ใน อุทัย ปริญาสุทธิพันธ์ (บรรณาธิการ). *สวัสดิ์บางเหวี่ยง: เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม* (หน้า 97-123). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี.
- อภิญา เพ็ญฟูสกุล. (2546). *อัตลักษณ์ การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

การนำนโยบาย การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ : ศึกษากรณี กรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2556-2558

The Implementation of a Health Care Policy for Senior Citizens: A Case Study of the Bangkok Metropolitan Administration in 013-15

สุรินทร์ กปิตถา ณ ออยุธยา¹

Surinthon Kapitha Na Ayudhya¹

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการนำนโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติของกรุงเทพมหานครในช่วงปี พ.ศ. 2556-2558 2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติของกรุงเทพมหานครในช่วงปี พ.ศ. 2556-2558 และ 3) พัฒนารูปแบบความสำเร็จในการนำนโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติของกรุงเทพมหานครในช่วงปี พ.ศ. 2556-2558 โดยใช้การวิจัยสนาม (Field Research) ประกอบด้วย การวิจัยเอกสารและการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ จำนวน 3 กลุ่มรวม 20 คน และใช้การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group discussion) กับกลุ่มผู้ทำงานหรือมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับผู้สูงอายุ จำนวน 30 คน ซึ่งข้อค้นพบที่ได้จะเป็นแนวทางการนำนโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ โดยหน่วยงานที่จะนำไปประยุกต์ใช้ต้องมีการพิจารณาให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ เพื่อให้เกิดความมีประสิทธิภาพผลมากที่สุดกับผู้สูงอายุ สังคมและประเทศชาติ ต่อไป

คำสำคัญ : นโยบาย, การดูแลสุขภาพ, ผู้สูงอายุ

Abstract

This study focuses on 1) the problems with a senior citizen health care policy during the years 2013-2015. 2) factors that influence health care policy and how the Senior Citizens in Bangkok were treated in recent years. (2013-2015) and 3) Develop a model of success in health care for elders in Bangkok using the years 2013 to 2015 and Field Research, which consisted of research papers, qualitative research, and in-depth interviews with experts on the policy and health care of the elderly, as guides. Those in the third group included 20 men and a focus group discussion with a group of people who work or have responsibilities of about 30 Senior Citizens

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต, โทรศัพท์ 062-3149396, อี-เมลล์ UThai4823059
PhD student Department of Public Administration Rangsit University, Phone 062-3149396,
E-mail UThai4823059

and whose findings will guide policy on elderly health care practices. Their agency will apply to be considered for the purposes and goals they established and to be most effective for the senior citizens, society and the nation

Keywords: Policy, Take Care, Senior Citizens

บทนำ

จากพระบรมราชาบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันที่ตรัสไว้ว่า “การให้ความเคารพ ตลอดจนความกตัญญู และการเลี้ยงดูบุพการีเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุเป็นหนึ่งในวัฒนธรรมที่ดำรงและสำคัญยิ่งในสังคมไทย” และ “ความแก่นี้เป็นกำลัง ถ้าอายุมากขึ้นก็เป็นประโยชน์ได้เปรียบเรียกว่ามีประสบการณ์ คนที่อายุมากถ้ารักษาความดี รักษาคุณสมบัติคุณธรรมก็ได้เปรียบคนที่อายุน้อย และในประเทศชาติถ้ามีคนที่มียุมากและได้เปรียบ ชาติบ้านเมืองจะก้าวหน้าได้” (พระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคลในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา, 5 ธันวาคม 2554) จะเห็นได้ว่า พระราชดำรัสได้ให้เห็นถึงความสำคัญและความเชื่อมั่นในศักยภาพและบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อสังคมไทย ซึ่งในกรุงเทพมหานครจะพบแนวโน้มชัดเจนว่า โครงสร้างทางอายุประชากรจะมีสูงวัยที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 10 (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2557) และสัดส่วนดังกล่าวจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วซึ่งเป็นวัยที่ต้องพึ่งพาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสุขภาพ (กรมประชาสัมพันธ์ กองสวัสดิการ, 2558)

นอกจากนี้จากแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้เน้นการพัฒนาผู้สูงอายุให้มีคุณค่า สามารถปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลงและเป็นพลังในการพัฒนาสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) และมีข้อมูลที่

แสดงว่าจะเกิดผลกระทบจากการเป็นสังคมผู้สูงอายุทั้งในด้านความมั่นคง สังคมและโครงสร้างการใช้จ่ายงบประมาณจะเปลี่ยนแปลงไป เพราะสังคมผู้สูงอายุจะมีรายจ่ายด้านสุขภาพเพิ่มขึ้น ทำให้งบประมาณสำหรับการลงทุนพัฒนาในด้านอื่นๆ ลดลง (ศศิพัฒน์ ยอดเพชรและคณะ, 2555) รวมทั้งส่งผลให้เกิดการขยายบริการทางด้านสุขภาพเพื่อรองรับความต้องการดังกล่าว ทำให้หน่วยงานของกรุงเทพมหานคร ต้องให้ความสนใจในเรื่องนี้ ซึ่งผู้สูงอายุทุกคนควรได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด ถูกต้องและครบทุกด้าน นโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุนี้ ได้เริ่มเป็นรูปธรรมชัดเจน จากการประกาศปฏิญญา ในปี พ.ศ. 2550 (กุลธิดา เลิศพงศ์วัฒนา และ วรณา บุญเจือ, 2555) และกำหนดให้มีโครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรสูงอายุให้สอดคล้องกับนโยบายในระดับประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 และ การดำเนินงานของแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 เพื่อใช้เป็นแนวทางหรือแนวปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหลายฉบับ ได้แก่ นโยบายของคู่วาราชการกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2556-2559 และแผนกรุงเทพมหานครระยะยาว 20 ปี (พ.ศ. 2556-2575) สำหรับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานมัย สำนักงานแพทย์ และสำนักพัฒนาสังคมได้ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2557-2560) ขึ้น และใช้เป็นกรอบในการบูรณาการงานอย่างเป็นรูปธรรมที่จะนำไปสู่สัมฤทธิ์ผลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งที่พบในการบริหารงานภาครัฐคือ ความสามารถในการนำ

นโยบายไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายตามความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุได้หรือไม่ ซึ่งนโยบายที่กำหนดขึ้นเป็นนโยบายสาธารณะที่จะต้องแปลงให้เป็นกิจกรรมที่ภาครัฐจัดทำขึ้นเพื่อประชาชนและสังคมโดยรวม (สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ, 2546) ดังนั้น ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติคือ เจ้าหน้าที่รัฐ ให้ความมีประสิทธิภาพหรือไม่มีประสิทธิภาพของการนํานโยบายไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายนั้น ส่วนหนึ่งจึงขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่รัฐเช่นกัน ซึ่งต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ในการนํานโยบายสาธารณะมาแปลงเป็นแผนงานและมีโครงการรองรับ อีกทั้งการนํานโยบายไปสู่การปฏิบัติจะต้องเกี่ยวข้องกับหน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อแปลงเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของนโยบาย และการจัดสรรทรัพยากร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตอบสนองความต้องการของประชาชนและสังคม (คณะกรรมการโครงการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาสุขภาพคนเมือง, 2553) ในส่วนของปัญหาในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุตามนโยบาย ด้านที่ 5 สุขภาพดีจริง มีเป้าหมายส่งเสริมให้เป็นมหานครที่เข้มแข็งด้วยนโยบายสุขภาพที่จะทำให้ทุกคนแข็งแรง โดยการจัดตั้งศูนย์เวชศาสตร์และกองทุนเบี้ยยังชีพเลี้ยงดูผู้สูงอายุด้วยเงินดูแลแบบขั้นบันได ซึ่งในแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2557-2560) ได้มีการบูรณาการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ 5 ด้าน ที่มีการกำหนดตัวชี้วัดที่จะเป็นการสร้างมาตรการการเตรียมเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุในเรื่องการวางแผนดูแลสุขภาพและออมเงิน ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่อง “การนํานโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ : ศึกษากรณีกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2556-2558” เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่เป็นแนวทางในการนํานโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุให้เกิดความมั่นคงในการดำรงชีวิตในอนาคตและสอดคล้องกับนโยบายตามยุทธศาสตร์ของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการนํานโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติของกรุงเทพมหานครในช่วงปี พ.ศ. 2556-2558
2. ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนํานโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติของกรุงเทพมหานครในช่วงปี พ.ศ. 2556-2558 และ
3. พัฒนารูปแบบความสำเร็จในการนํานโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติของกรุงเทพมหานครในช่วงปี พ.ศ. 2556-2558

วิธีการวิจัย

การศึกษาในเรื่องนี้ใช้การวิจัยสนาม (Field Research) ประกอบด้วยการวิจัยเอกสารและการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ จำนวน 3 กลุ่ม โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องโดยตรง 2) กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกรุงเทพมหานคร และ 3) กลุ่มกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ นักวิชาการด้านสังคมสงเคราะห์และองค์กรนอกภาครัฐ เป็นต้น รวม 20 คน และใช้การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group discussion) ปรึกษากลุ่มผู้รับ ผิด ชอบ ดูแล ชุม มร ม ผู้ สูง อายู ใน เขต กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน

สำหรับ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง ที่กำหนดคำถามเป็นมาตรฐานเดียวกันในขอบเขตที่กำหนดไว้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำมาอธิบายได้อย่างชัดเจน และ 2) แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ ที่กำหนดคำถามไว้แบบเจาะประเด็นตรงตามกรอบแนวคิดของการวิจัยเพื่อแลกเปลี่ยนทัศนะระหว่างผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วม ในส่วนของเครื่องมือจะ

ประกอบด้วยเครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ และสมุดบันทึกภาคสนาม (Field Notes) ที่จะใช้จดบันทึกรายละเอียดจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม มาเป็นตัวช่วยในการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์และการวิเคราะห์เนื้อหา ใช้การตีความข้อมูลที่ได้มาแล้วนำมาเรียบเรียงเป็นถ้อยคำพรรณนาซึ่งข้อมูลนั้นได้มาจากเอกสารการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ซึ่งการวิเคราะห์ผลจะมาจากการสร้างข้อสรุปเชิงนโยบายในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุของกรุงเทพมหานคร มาจัดทำบทสรุปย่อโดยใช้การถอดข้อความทั้งหมดในภาพรวมแล้วนำมาวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นและแต่ละกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างถูกต้อง

ผลการศึกษา

สรุปผลการศึกษา พบว่า กรุงเทพมหานครมีนโยบายในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ โดยปรากฏอยู่ในรูปของยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2557-2560) และ แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556-2575) โดยหน่วยงานในสังกัดของกรุงเทพมหานครที่มีหน้าที่หลักในการดูแลผู้สูงอายุ จะนำนโยบายของแผนหลักดังกล่าวมากำหนดในแผนปฏิบัติราชการของแต่ละหน่วยงานอีกด้วย สำหรับปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ นั้น มีดังต่อไปนี้

1. ความเป็นมาของการนำนโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติของ กรุงเทพมหานครในช่วงปี พ.ศ.2556-2558 พบว่า ได้นำแนวคิดและหลักการของนโยบายในระดับประเทศอย่าง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 และแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2545-2564) มาเป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง โดย

กรุงเทพมหานครร่วมกับหน่วยงานในสังกัด รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ตลอดจนตัวแทนภาคประชาชน ได้ร่วมกันจัดทำแผนต่างๆ เพื่อเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ได้แก่ แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556-2575) แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2557-2560) และแผนปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ. 2558 ของแต่ละหน่วยงานที่มีหน้าที่หลักในการดูแลผู้สูงอายุ ได้แก่ สำนักอนามัย สำนักพัฒนาสังคม และสำนักการแพทย์ เป็นต้น อีกทั้งเมื่อพิจารณาข้อมูลจากเอกสารแผนปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ. 2559 ของแต่ละหน่วยงานดังกล่าวข้างต้น พบว่า ยังมีการกำหนดยุทธศาสตร์และตั้งเป้าหมายในการดูแลและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของกรุงเทพมหานครอย่างต่อเนื่องในทุกมิติ ซึ่งรวมถึงการดูแลในด้านสุขภาพของผู้สูงอายุด้วย

2. ผลการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการนำนโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติของ กรุงเทพมหานคร ในช่วงปี พ.ศ. 2556-2558 โดยภาพรวมแล้วกรุงเทพมหานคร ได้มีการติดตามประเมินผลในการดำเนินงานตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2556) แต่เมื่อพิจารณาแยกตามปัจจัยสำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกันและมีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของนโยบายหรือแผนที่กำหนดขึ้น จำนวนและการใช้งานได้ของทรัพยากรและบุคลากร ประสิทธิภาพของหน่วยงานและความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงาน รวมไปถึงสภาพแวดล้อมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมในช่วงเวลาของการดำเนินงานตามนโยบายหรือแผนนั้น มีทั้งจุดเด่น จุดด้อยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรือความสำเร็จในการนำนโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติทั้งสิ้น

3. ความสำเร็จในการนำนโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติของกรุงเทพมหานครใน

ช่วงปี พ.ศ. 2556-2558 นั้นพบว่า ปัจจัยที่มีความชัดเจนได้มาตรฐานจนเป็นจุดเด่นช่วยให้การดำเนินงานด้านการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุของกรุงเทพมหานครประสบความสำเร็จคือผู้กำหนดนโยบายได้ตั้งวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน มีหลักเกณฑ์ที่สามารถชี้วัดความสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรม จัดการอบรมชี้แจงที่มาและความสำคัญของนโยบาย สอดคล้องกับ ขงูามาตรา ๒๕๕๘ (2558) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุหน่วยงานบริการด้านผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครโดยพบว่า ควรมีการให้ความรู้และตอกย้ำความเข้าใจในเรื่อง การดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุให้กับผู้ปฏิบัติงานหรือ ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติและเมื่อมีการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ระยะจะเป็นปัจจัยที่ทำให้นโยบายประสบความสำเร็จ

4. ความชัดเจนในนโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุของกรุงเทพมหานครนี้ ส่งผลต่อการพัฒนาด้านการสื่อสารระหว่างหน่วยงาน ปัจจัยด้านคุณสมบัติของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมไปถึงคุณสมบัติของบุคลากรที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ด้วย สังเกตได้จากแผนปฏิบัติราชการประจำปีของแต่ละหน่วยงาน เช่น สำนักอนามัย สำนักการแพทย์ และ สำนักพัฒนาสังคม เป็นต้น สอดคล้องกับ มุลินธิสสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.). (2555) ที่มีข้อมูลแสดงว่า ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุแล้ว ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ และให้ความสำคัญกับการพัฒนาการให้บริการประชาชนโยนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆเข้ามาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาระบบให้บริการประชาชนด้วย มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนารูปแบบการทำงานของหน่วยงานให้สอดคล้องรองรับการปฏิบัติงานที่มีระบบ อีกทั้งมีโครงการพัฒนาคุณภาพและเพิ่มจำนวนบุคลากรทางการแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางในด้านการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ รวมไปถึงการ

พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศระหว่างหน่วยงานเพื่อสร้างมาตรฐานความร่วมมือ และแนวปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเป็นความพยายามของกรุงเทพมหานครที่ต้องการให้ทุกภาคส่วน ทุกหน่วยงานมีการบูรณาการการทำงานร่วมกัน เพื่อส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ต่อผู้สูงอายุอย่างแท้จริง สอดคล้องกับสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2556) ที่มีข้อมูลแสดงว่า งบประมาณเป็นเหมือนต้นทุน เป็นพลังในการขับเคลื่อนให้นโยบายถูกนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม งบประมาณยังเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดจำนวนและรูปแบบของโครงการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ งบประมาณที่จำกัดอาจทำให้ในปีหนึ่งๆ มีโครงการที่สามารถทำได้จริงตามที่ตั้งเป้าหมายไว้น้อย และรูปแบบของโครงการอาจมีการเปลี่ยนแปลงปรับให้เหมาะสมกับเงินงบประมาณที่ได้รับ และงบประมาณยังมีผลต่อการผลิตและพัฒนาบุคลากร รวมไปถึงการจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในกิจกรรมหรือโครงการการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุด้วย ดังนั้นทรัพยากรจึงถือว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อผลลัพธ์ของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

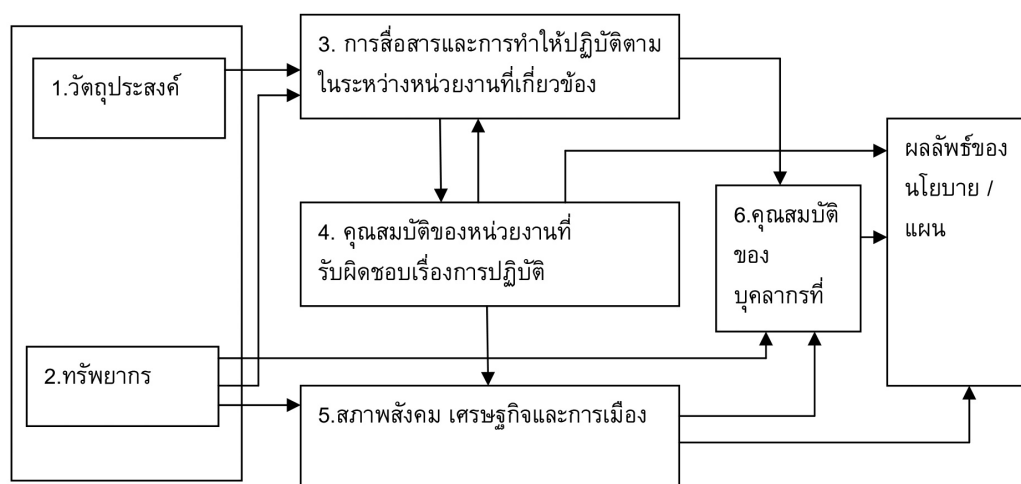
5. การนำนโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ จะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองในช่วงเวลานั้นหากผู้บริหารบ้านเมืองให้ความสนใจสถานการณ์ทางสังคม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรอย่างจริงจัง และตระหนักถึงความเร่งด่วนที่จะต้องพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่นับวันจะเริ่มกลายเป็นกลุ่มประชากรที่มีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ รวมทั้งต้องเร่งเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์เต็มรูปแบบแล้ว นโยบายในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุจะถูกกำหนดขึ้นในแผนหลักในการพัฒนาประเทศโดยรวม ทำให้แผนปฏิบัติงานในส่วนหนึ่งของหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบร่วมกันนั้นต้อง

กำหนดตามยุทธศาสตร์ พันธกิจ รูปแบบโครงการ ต่างๆ สอดคล้องกับ จุมพล หนีมพานิช (2554) ที่เสนอถึงการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ที่ต้องประกอบด้วยตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับนโยบายหรือแผนหลักของประเทศ แต่เนื่องจากแผนหรือนโยบายหลักเหล่านั้นมักครอบคลุมระยะเวลาในการดำเนินงานที่ค่อนข้างนาน เป็นเวลา 10-20 ปี จึงมักเกิดปัญหาความไม่ต่อเนื่องของการปฏิบัติงาน เพราะผู้ปฏิบัติงานมีการเปลี่ยนแปลงโยกย้าย ตำแหน่งงาน หรือหมดอายุราชการในระหว่างที่โครงการบางโครงการยังอยู่ในระหว่างการปฏิบัติ เพื่อให้เห็นผล ผู้ที่เข้ามารับช่วงดูแลต่อ ต้องใช้เวลาสักระยะในการศึกษางานที่ผู้รับผิดชอบคนเดิม ดำเนินการค้างไว้ ก่อนที่จะดำเนินงานต่อได้ ทำให้เกิดภาวะชะงักงันของโครงการ หรือบางคนผู้ที่เข้ามาใหม่ มีทัศนคติ ความเห็น ความเข้าใจที่แตกต่างออกไป อาจจะมีการปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานได้ ซึ่งจะนำไปสู่ผลสำเร็จที่ล่าช้าลง อีกทั้งอาจมีกรณีที่เศรษฐกิจไม่เอื้ออำนวยก็เป็นปัจจัยหนึ่ง

เป็นข้อจำกัดในการนำนโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติได้

8. ปัจจุบันกรุงเทพมหานคร มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุเกินครึ่งของจำนวนประชากรผู้สูงอายุทั้งหมดในประเทศ จึงมีภารกิจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วย โดยนโยบายการดูแลด้านสุขภาพก็เป็นหนึ่งในนโยบายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ สอดคล้องกับวรรณศิริ นิลเนตร (2557) ที่ศึกษาเรื่อง ความฉลาดทางสุขภาพของผู้สูงอายุไทยในชมรมผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครที่พบว่านโยบายสาธารณะที่มุ่งเน้นในเรื่องของเนื้อหาสาระ มีขั้นตอนในการปฏิบัติงานและเป็นนโยบายที่กระจายผลประโยชน์ให้กับกลุ่มคนโดยเน้นที่กลุ่มผู้สูงอายุ

โดยผู้วิจัยได้พัฒนา รูปแบบความสำเร็จในการนำนโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติของกรุงเทพมหานครในช่วงปี พ.ศ. 2556-2558 ดังแสดงด้วยภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 รูปแบบความสำเร็จในการนำนโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติของกรุงเทพมหานครในช่วงปี พ.ศ. 2556-2558

จากข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสารและการสัมภาษณ์ พบว่าโดยภาพรวมแล้วการนำนโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติของกรุงเทพมหานคร ในช่วงปี พ.ศ. 2556-2558 นั้นประสบความสำเร็จในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในระดับที่น่าพอใจ โดยปัจจัยที่มีผลเชิงบวกทำให้เกิดความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติของกรุงเทพมหานคร คือ วัตถุประสงค์ของนโยบายที่มีมาตรฐานและชัดเจนที่ส่งผลต่อการให้ความสำคัญในการสร้างความเข้าใจในนโยบายให้กับบุคลากรและประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ส่วนปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดในการนำนโยบายไปปฏิบัติได้แก่ ทรัพยากรที่ไม่เพียงพอ และ สภาพทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ที่อยู่นอกเหนือการควบคุม แนวทางในการแก้ไขคือ ความพยายามในการลดข้อจำกัดดังกล่าวและปรับปรุงการดำเนินการในสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม

สรุปและการอภิปรายผล

กรุงเทพมหานครได้ให้ความสนใจในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับนโยบายหลักของประเทศ เพราะสภาพการณ์ด้านประชากรในสังคมไทยได้เข้าสู่ยุคที่มีผู้สูงอายุมากขึ้น ด้วยความเจริญทางการแพทย์และเทคโนโลยี ทำให้คนมีอายุยืนยาว ทำให้สัดส่วนของผู้สูงอายุต่อประชากรในวัยอื่น ๆ เพิ่มขึ้น ที่สำคัญคือเป็นวัยที่ต้องได้รับการดูแลและใส่ใจเรื่องสุขภาพเป็นพิเศษ เพราะมีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคต่างๆ เนื่องด้วยความเสื่อมถอยของร่างกายที่เป็นไปตามธรรมชาติ ที่ผ่านมากกรุงเทพมหานครได้มีนโยบายเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุหลายฉบับและนำนโยบายไปสู่อำนาจปฏิบัติที่ได้เป็นอย่างดี ซึ่งส่วนใหญ่จะมาจากการสร้างจิตสำนึกและความเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ แต่อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ย่อมต้องมีข้อจำกัดทั้งในด้านกำลังคนและงบประมาณ รวมไปถึง

ปัจจัยแวดล้อมทั้งที่ควบคุมได้และไม่ได้ ซึ่งกรุงเทพมหานครได้มีการประเมินผลการทำงานอยู่เป็นระยะเพื่อปรับแผนการทำงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ นอกจากนั้นยังมีการนำนโยบายเกี่ยวกับผู้สูงอายุนี้ไปประยุกต์ใช้ในด้านอื่นๆ เพื่อเป็นการบูรณาการแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครให้เพิ่มขึ้น โดยเมื่อพิจารณาจากแนวคิดในการนำนโยบายไปปฏิบัติแล้ว ในเชิงของการกำหนดนโยบาย กรุงเทพมหานครได้ให้ความสำคัญกับสำรวจและวิเคราะห์สถานการณ์ของประชากรในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบก่อนที่จะกำหนดนโยบายในการทำงานในแต่ละปี และการกำหนดนโยบายก็พิจารณาตามลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนของการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรในแต่ละกลุ่ม โดยมีจุดมุ่งหมายในภาพรวมคือ การพัฒนากรุงเทพมหานครให้ประชากรทุกช่วงวัยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี ให้เป็นเมืองที่น่าอยู่ และพัฒนาทัดเทียมนานาชาติ อารยประเทศ กล่าวได้ว่า นโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่กำหนดขึ้นมานั้น มีการกระบวนกรและขั้นตอน รวมทั้งมีองค์กรหลายหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในด้านการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลด้วย ซึ่งนโยบายดังกล่าวมีการทำเป็นลายลักษณ์อักษรระบุตัวชี้วัด เกณฑ์ในการประเมิน รวมถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบชัดเจน สอดคล้องกับ สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร (2555) ที่มีข้อมูลแสดงว่า การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้น นอกจากหน่วยงานที่รับผิดชอบจะปฏิบัติตามนโยบายที่ได้รับมอบหมายมาแล้ว ยังให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนให้นโยบายนั้นสามารถแปลงเป็นแผนการดำเนินงาน ไปจนถึงสามารถจัดทำเป็นโครงการเพื่อการพัฒนาและดูแลสุขภาพผู้สูงอายุได้อย่างเป็นรูปธรรมและประสบผลสำเร็จ แม้ว่าบางครั้งจะประสบปัญหาในด้านการขาดแคลน

ทรัพยากร เช่นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ งบประมาณที่ไม่เพียงพอ แต่หน่วยงานต่างๆก็พยายามที่จะหาทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น รวมไปถึงความพยายามในการสร้างความร่วมมือร่วมกันในการทำงาน เพื่อบูรณาการดูแลผู้สูงอายุให้ครอบคลุมทุกมิติ

ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากรูปแบบการทำงานของกรุงเทพมหานครเปรียบเทียบกับทฤษฎี หรือกรอบแนวความคิดเกี่ยวกับปัจจัยหรือตัวแปรที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติของ Van Horn และ Van Meter (1975) แล้วพบว่าผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติของกรุงเทพมหานคร จะมาจากการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการที่ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ให้ความสนใจในการพัฒนาหน่วยงาน เครื่องมือเครื่องใช้ พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่ออำนวยความสะดวกและควมมีประสิทธิภาพในการสื่อสารระหว่างหน่วยงาน และพัฒนาบุคลากรในภาคของการปฏิบัติควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ส่วนปัจจัยที่ยังต้องพิจารณาในการลดข้อจำกัดของการนำนโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ได้แก่ ทรัพยากรที่เอื้ออำนวยความสะดวกและความคล่องตัวในการดำเนินงาน รวมถึงสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่าการเพิ่มความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่มีการกิจหลักในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุกับภาคเอกชนที่มีศักยภาพในด้านเทคโนโลยีทั้งในด้านการแพทย์ และการสื่อสารให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยภาคเอกชนนั้นควรพิจารณาทั้งองค์กรภายในประเทศและองค์กรต่างประเทศด้วย

2. จากผลการวิจัยพบว่าการวางแผนปฏิบัติการประจำปีของหน่วยงานต่างๆนั้น ในปีงบประมาณหนึ่ง ควรให้ความสำคัญกับโครงการสำคัญและเร่งด่วนเพียงสองถึงสามโครงการ ที่หน่วยงานตั้งเป้าหมายทำให้ประสบความสำเร็จเป็นรูปธรรมจริง ๆ มีการวางแผนงานที่ละเอียด กระชับ รัดกุม กำหนดงบประมาณ บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ให้ครอบคลุมแผนการทำงานไว้ รวมทั้งพิจารณาถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นไว้ล่วงหน้า เพื่อเตรียมแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขระหว่างที่กำลังดำเนินการไปสู่ความสำเร็จตามแผนงานที่วางไว้ ทำอย่างนี้เหมือนกับตั้งเป้าหมายให้ชัดเจน แต่วางแผนการเดินทางไปสู่เป้าหมายไว้หลวมๆ พอที่จะชับตัวรับกับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นได้ โดยมีการเตรียมการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ไว้ล่วงหน้า

3. จากผลการวิจัยพบว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุของกรุงเทพมหานคร ไม่ว่าจะเป็นระดับผู้กำหนดนโยบาย ระดับผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนผู้นำกลุ่มผู้สูงอายุ ควรจะมีการประชุมหรือหารือ โดยเพิ่มช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอย่างมีประสิทธิภาพในทุกขั้นตอน เพื่อทำความเข้าใจที่ตรงกันในภาพรวมทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ

4. จากผลการวิจัยพบว่าควรมีการพัฒนาโครงการสำคัญให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างมาตรฐานและแนวทางไว้ในอนาคตหรือในปีงบประมาณต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาภาคเอกชนเพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างเพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับ

2. ควรมีการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างเพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับ

3. ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในวงกว้างของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อนำมาเปรียบเทียบปัจจัยต่างๆที่ส่งผลต่อการนํานโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ

4. เนื่องจากในการศึกษาถึงการนํานโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุไปปฏิบัตินั้น นอกเหนือไปจากด้านสุขภาพแล้ว ยังพบว่าประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในด้านอื่น ๆอีกหลายด้านที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เช่น การเป็นอยู่ที่ดีในชุมชนและสังคม การได้รับการยอมรับและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคนวัยเดียวกันและกับลูกหลานต่างวัย รวมถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ไม่ลำบากในการใช้ชีวิต รู้สึกอบอุ่นปลอดภัยและมีคุณค่า เป็นต้น ดังนั้นในการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุในครั้งต่อไป ควรศึกษาให้ครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตทางสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุร่วมด้วย เพื่อจะได้มองเห็นภาพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ชัดเจนขึ้น

5. มิติทางด้านสังคมของผู้สูงอายุ มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ ให้อยู่ต่อไปอย่างมีความสุข และมีคุณภาพ ลำพังแต่การดูแลทางการแพทย์นั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่ง ที่ผู้สูงอายุจะมีโอกาสได้พบกับแพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งก็ต่อเมื่อมีปัญหาสุขภาพ ก็เป็นเพียงช่วงระยะเวลาสั้นๆ เท่านั้น แต่ผู้สูงอายุต้องอยู่ร่วมกับครอบครัวและสังคมตลอดเวลา การดูแลตนเองทางสุขภาพจึงจะต้องรวมถึงด้านจิตใจและความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดี ไม่ใช่เฉพาะแต่การกิน การนอน การใช้ยา เท่านั้น แต่ต้องดูแลตนเอง ครอบงำให้เป็นผู้สูงอายุที่มีศักดิ์ศรีอย่างมีคุณภาพ โดยสร้างความเชื่อถือจากสังคมภายนอก ซึ่งมีพลังเพิ่มภูมิคุ้มกันให้ผู้สูงอายุสามารถยืนหยัดต่อการมีชีวิตที่ดี ได้อย่างสง่างาม

เอกสารอ้างอิง

- กรมประชาสัมพันธ์ กองสวัสดิการ. (2558). *หลักการของสหประชาชาติสำหรับผู้สูงอายุ*. กรุงเทพมหานคร : กรมประชาสัมพันธ์.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2557). *โครงการการประเมินผลการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ*. กรุงเทพมหานคร : บางกอกบล็อกจำกัด.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. *พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546*. กรุงเทพมหานคร : เจ เอส การพิมพ์, 2547.
- กุลธิดา เลิศพงศ์วัฒนา และ วรธนา บุญเจือ. (2555). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2553*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ที คิว พี จำกัด.
- คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2553). *แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1 พ.ศ.2552*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เทพเพ็ญวานิสย์.
- คณะกรรมการโครงการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาสุขภาพคนเมือง. (2553). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาสุขภาพคนเมืองกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2553-2556*. กรุงเทพมหานคร : บริษัทวันไพบ์เดย์ จำกัด.
- จุมพล นิมพานิช. (2554). *การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชฎามาศ ขาวสะอาด. (2558). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุหน่วยงานบริการด้านผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร*. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต บริหารทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.). (2555). *รายงานประจำปีสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2553*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ที คิว พี จำกัด.
- วรรณศิริ นิลเนตร. (2557). *ความฉลาดทางสุขภาพของผู้สูงอายุไทยในชมรมผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชรและคณะ. (2555). *สวัสดิการและการจัดบริการผู้สูงอายุ*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท จรัสสินทวงศ์การพิมพ์ จำกัด.
- สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. (2546). *ผู้สูงอายุในประเทศไทย (ประมวลประเด็นการวิจัยที่สอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2545 – 2564)*. กรุงเทพมหานคร : บริษัทปิยะทิพย์พรินติ้ง จำกัด.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2556). *รายงานการสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2555*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้สูงอายุอย่างบูรณาการ*. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม พ.ศ.2559 จาก <http://www.nesdb.go.th/>
- สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร. (2555). *แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร 12 ปี ระยะที่ 2 (2556-2559)*. กรุงเทพมหานคร : กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย.
- Van Meter D.S. & Van Horn C.E. (1975). The Policy Implementation Process: A Conceptual Framework. *Administration and Society*. Vol6 (4), (February 1975).

สมรรถนะและการรับรู้การทำงานที่มีผลต่อความเครียดของบุคลากร สำนักงานสอบบัญชี

The accounting office personnel's competency and work perception toward stress.

เสาวรัตน์ บรรยงพัฒนะ¹, เสาวaney สมันต์ตรีพร¹, พงษ์เทพ ศรีโสภาคจิต¹

Saowarat Banyongpatthana¹, Saowanee Samantreeporn¹, Prongthep Srisopachit¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ศึกษาอิทธิพลของสมรรถนะการทำงานกับความเครียดใน
งานของบุคลากรสำนักงานสอบบัญชี 2) ศึกษาอิทธิพลการรับรู้การทำงานกับความเครียดในงานของ
บุคลากรสำนักงานสอบบัญชี 3) สร้างสมการพยากรณ์ความเครียดในงานของบุคลากร เป็นการวิจัยเชิง
ปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลากรในสำนักงานสอบ
บัญชีที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ ทั้งหมดจำนวน 25 บริษัท สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การวิเคราะห์
การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะการทำงานและ
การรับรู้การทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเครียดในงาน ได้แก่ ด้านความรู้ทางวิชาการ ด้านทักษะใน
การปฏิบัติงาน ด้านจรรยาบรรณที่ดีในการประกอบวิชาชีพ การรับรู้การทำงานในด้านความเร่งด่วน

คำสำคัญ : สมรรถนะ, การรับรู้การทำงาน, ความเครียด

Abstract

The objective of this research was to 1) study the influence of stress on the capability of
personnel working in the audit office, 2) study the influence of the perception of working with stress
on the personnel in the audit office, 3) create statistics of stress on personnel. The tool used in
collection of data was a questionnaire for quantitative research by collecting information from
personnel at 25 companies in the stock market. The statistic used for data analysis was multiple
regression analysis. The study found that capable working performance and perceived capable
working performance had a positive influence on job stress.

Keywords : capability, working perception, stress

¹ อาจารย์, สาขาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

¹ Lecturer, Faculty of Business Administration, Bangkokthonburi University

บทนำ

แนวคิดเกี่ยวกับความเครียดในการทำงาน มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของความเครียดในการทำงานจึงสามารถสรุปได้ว่า ความเครียดในการทำงานเกิดจากภาวะความจำเป็นที่มนุษย์ต้องดำรงเลี้ยงชีพ จึงต้องทำงานเพื่อเลี้ยงชีพให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ จึงทำให้ต้องมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและต้องมีการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้นั้น ทำให้เกิดภาวะกดดันและเกิดความเครียดได้ ซึ่งความเครียดเกิดขึ้น กับบุคคลทั่วไป ทุกเพศ ทุกวัย และทุกฐานะ แต่จะเกิดในลักษณะและระดับที่ แตกต่างกันไปบุคคลที่สามารถจัดการกับความเครียดได้อย่างเหมาะสมในเวลาอันรวดเร็ว โดยกระทบต่อภาวะสมดุลของตนเพียงเล็กน้อย บุคคลนั้นย่อมมีโอกาสประสบความสำเร็จในชีวิตได้ดีกว่าบุคคลที่จัดการความเครียดได้น้อยหรือในลักษณะไม่เหมาะสม ไม่สามารถลดความเครียดได้ ก็จะมีผลกระทบต่อภาวะสมดุลของตนเอง ประสิทธิภาพของงานที่ปฏิบัติและองค์การได้ (รพาทิมพ์ เมฆศรีอรุณ, 2536 ; จักรพันธ์ุ์ เจริญผล, 2546 ; Beehr & Newman, 1974, p. 605) ในงานวิจัยนี้ได้แบ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดในการปฏิบัติงาน ออกเป็น 3 ส่วน คือ 1. ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ อายุ ประสบการณ์ทำงาน บุคลิกภาพแบบ A ความเชื่ออำนาจภายนอกตน อัตราการเปลี่ยนแปลงในชีวิต ความสามารถและความต้องการ 2. ปัจจัยด้านองค์การได้แก่ ความแตกต่างของอาชีพ ความคลุมเครือในบทบาทความขัดแย้งในบทบาทบทบาทมากหรือน้อยเกินไป การรับผิดชอบต่อบุคคลอื่น และการขาดการมีส่วนร่วม 3. การสนับสนุนทางสังคม (Steers ,1984)

แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะการปฏิบัติงาน หมายถึง “คุณลักษณะที่ทุกคนมีและใช้ได้ อย่างเหมาะสม เพื่อผลักดันให้ผลการปฏิบัติงานบรรลุตาม เป้าหมาย ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ได้แก่ ความ

รู้ ทักษะ บุคลิกภาพ แรงจูงใจทางสังคมลักษณะนิสัยส่วนบุคคล ตลอดจนรูปแบบความคิดและวิธีการคิด ความรู้สึกและการกระทำ” (David D. Dubois, William J. Rothwell, 2004) ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าสมรรถนะ Competency คือ ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมที่จำเป็นต่อการทำงานของบุคคล ให้ประสบผลสำเร็จสูงกว่ามาตรฐานทั่วไป ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ประการดังนี้

- ความรู้ (Knowledge) คือสิ่งที่องค์กรต้องการให้ “รู้” เช่นความรู้ความเข้าใจในกฎหมายปกครอง
- ทักษะ (Skill) คือสิ่งที่องค์กรต้องการให้ “ทำ” เช่นทักษะด้าน ICT ทักษะด้านเทคโนโลยีการบริหารสมัยใหม่ เป็นสิ่งที่ต้องผ่าน การเรียนรู้ และฝึกฝนเป็นประจำจนเกิดเป็นความชำนาญในการใช้งาน
- พฤติณิสัยที่พึงปรารถนา (Attributes) คือสิ่งที่องค์กรต้องการให้ “เป็น” เช่น ความใฝ่รู้ ความซื่อสัตย์ ความรักในองค์กร และความมุ่งมั่นในความสำเร็จ สิ่งเหล่านี้จะอยู่ลึกลงไปในจิตใจ ต้องปลูกฝังสร้างยากกว่าความรู้และทักษะ แต่ถ้าหากมีอยู่แล้ว จะเป็นพลังผลักดันให้คนมีพฤติกรรมที่องค์กรต้องการ

แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้การทำงาน การรับรู้ เป็นกระบวนการของการเลือกเฟ้น จัดระบบและแปลความหมาย ความรู้สึก ความเข้าใจต่าง ๆ ที่บุคคลนั้นมีต่อสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง โดยจะเป็นไปตามสิ่งที่เขาเห็นได้ยิน ความเข้าใจต่าง ๆ ที่บุคคลนั้นมีต่อสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง โดยจะเป็นไปตามสิ่งที่เขาได้เห็นได้ยิน หรือตามความเชื่อ ซึ่งอาจจะไม่เป็นไปตามความเป็นจริงของสิ่งนั้น ๆ ก็ได้ (Robbins, 1996: 121) จากความหมายของนักวิชาการหลายท่านได้ท่าน สามารถสรุปได้ว่า การรับรู้ หมายถึง กระบวนการในทางความคิด การตีความ หรือการแปลความหมายในสิ่งที่ได้เห็นได้ยิน ได้สัมผัส ซึ่งการตีความหมายก็ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล โดยอาจตีความที่สภาพแวดล้อม ประสบการณ์

ความรู้ และคุณวุฒิ โดยผ่านกระบวนการรับรู้แล้ว แสดงออกมาเป็นพฤติกรรม การรับรู้การทำงาน หมายถึง กระบวนการทางความคิด การตีความหรือการแปลความหมายของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมในการทำงานด้านจิตใจและสังคมที่บุคคลเผชิญอยู่

ขณะทำงาน อันเป็นเหตุปัจจัยที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลในแง่ของสุขภาพอนามัย และประสิทธิภาพของการทำงานที่ทำ โดยแบ่งสภาพแวดล้อมในการทำงานด้านจิตใจและสังคมแยกเป็นด้านลักษณะงานออกเป็น 3 ด้าน คือความเร่งด่วนของงาน ความยากของงานและความซ้ำซากของงาน

ความเร่งด่วนของงาน หมายถึง ลักษณะงานที่มีระยะเวลาเป็นตัวบีบบังคับให้ดำเนินการ โดยเร็วหรือมีการควบคุมด้วยกฎ ระเบียบการทำงาน หรือผู้บังคับบัญชาให้ดำเนินการ ให้เสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด

2. ความยากของงาน หมายถึง ลักษณะงานที่ไม่สอดคล้องกับความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ วุฒิการศึกษาของบุคลากร หรืองานที่มีความซับซ้อน ต้องใช้ความละเอียดรอบคอบต้องมีการประสานงานกับบุคลากรหรือหน่วยงานภายในและภายนอก

ความซ้ำซากของงาน หมายถึงลักษณะงานที่ไม่แตกต่างไปจากงานเดิมที่เคยทำอยู่

ความเครียดที่เกิดจากงานนั้น เป็นสถานการณ์ที่เกิดจากปัจจัยในการทำงาน และเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความไม่สบายทางร่างกายหรือจิตใจจะเห็นได้ว่าปริมาณงานที่มากเกินไป หรือการทำงาน

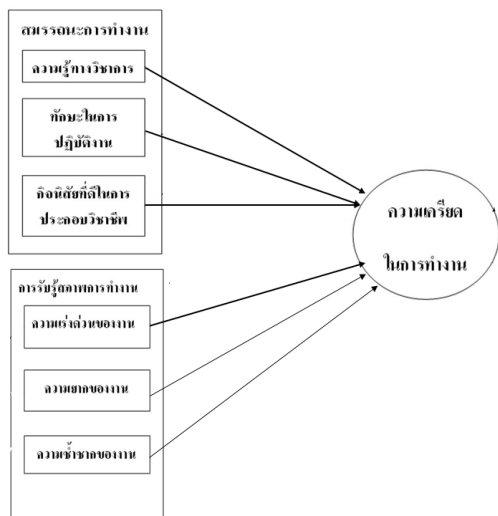
ภายใต้เวลาที่จำกัด งานหนักหรือซับซ้อน ลักษณะงานที่ยากเกินความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน งานซ้ำซาก จำเจ หรือเครื่องมืออุปกรณ์ไม่สมบูรณ์หรือเสียบ่อย เหล่านี้เป็นสาเหตุที่อาจทำให้เกิดความเครียดและโรคที่เกี่ยวข้องกับความเครียดได้ (กนกรัตน์, 2550) นอกจากนั้นสาเหตุของความเครียดในการทำงานของคนเรายังเกิดขึ้นจากการทำงานจากการทำงานไม่เหมาะสม งานซ้ำซาก จำเจ งานหนักเกินไป งานที่ต้องรับผิดชอบสูง ทำให้เกิดความเครียด

ดังนั้นผู้วิจัยตระหนักถึงปัญหาความเครียดของบุคลากรสำนักงานสอบบัญชี จึงได้ศึกษาเรื่องสมรรถนะและการรับรู้สภาพการทำงานที่มีผลต่อความเครียดในการทำงานของบุคลากรสำนักงานสอบบัญชี ซึ่งผลของการวิจัยครั้งนี้จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการกับความเครียดที่เกิดขึ้น เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของสมรรถนะการทำงานกับความเครียดในงานของบุคลากรสำนักงานสอบบัญชี
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลการรับรู้สภาพการทำงานกับความเครียดในงานของบุคลากรสำนักงานสอบบัญชี
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ความเครียดในงานของบุคลากรในสำนักงานสอบบัญชี

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. สมรรถนะการทำงานมีอิทธิพลต่อความเครียดในงานของบุคลากรสำนักงานสอบบัญชี
2. การรับรู้การทำงานมีอิทธิพลต่อความเครียดในงานของบุคลากรสำนักงานสอบบัญชี

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “สมรรถนะและการรับรู้สภาพการทำงานที่มีผลต่อความเครียดในการทำงานของบุคคลากรสำนักงานสอบบัญชี” พบว่าจำนวนสำนักงานสอบบัญชีที่ได้รับการรับจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ จำนวน 25 บริษัท

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเท่ากันหมด จำนวน 25 บริษัท ๆ ละ 16 ตัวอย่างรวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสอบถามโดยผู้วิจัยศึกษาเอกสาร หนังสือบทความรายงาน สิ่งตีพิมพ์ และ รายงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องนำข้อมูลที่ได้มาสรุปสร้างเครื่องมือกำหนดโครงสร้างของคำถามและแนวคำถามสำหรับการสร้างแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่ได้มาทดสอบกับประชาชนที่มีลักษณะเช่นเดียวกับประชากรที่มี แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยแล้ว ทดลองนำผลที่ได้มาวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถามโดยการทดสอบความเชื่อถือได้ของมาตรวัด ด้วยวิธีการทางสถิติ ซึ่งพิจารณาจากการวัดค่าความสอดคล้องภายใน และด้วยค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาค และทดสอบความตรงของเนื้อหาโดยใช้วิธีการ Item-Objective Congruency Index (IOC) ผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบเนื้อหาและความเข้าใจของแบบสอบถาม

วิธีดำเนินการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าความถี่ (Frequencies) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อทดสอบสมมติฐาน ด้วยสถิติการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Regression Analysis) และวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นบันได (Stepwise Regression) เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ และสร้างเป็นสมการพยากรณ์สำหรับงานวิจัยนี้

ผลการวิจัยพบว่า

Model	ผลการทดสอบ			ผลการทดสอบ
	Constant	t	Sig.	
H1: สมรรถนะการทำงานด้านความรู้ทางวิชาการ มีอิทธิพลต่อความเครียดในงานของบุคลากรสำนักงานสอบบัญชี	2.288	-4.1990	0.000	ยอมรับ
H2: สมรรถนะการทำงานด้านทักษะในการปฏิบัติงาน มีอิทธิพลต่อความเครียดในงานของบุคลากรสำนักงานสอบบัญชี		-2.6820	0.008	ยอมรับ
H3: สมรรถนะการทำงานด้านกิจนิสัยที่ดีในการประกอบวิชาชีพ มีอิทธิพลต่อความเครียดในงานของบุคลากรสำนักงานสอบบัญชี		3.5760	0.000	ยอมรับ
H4: การรับรู้สภาพการทำงานด้านความเร่งด่วนของงาน มีอิทธิพลต่อความเครียดในงานของบุคลากรสำนักงานสอบบัญชี		3.3400	0.001	ยอมรับ
H5: การรับรู้สภาพการทำงานด้านความยากของงาน มีอิทธิพลต่อความเครียดในงานของบุคลากรสำนักงานสอบบัญชี		0.9190	0.358	ไม่ยอมรับ
H6: การรับรู้สภาพการทำงานด้านความซ้ำซากของงาน มีอิทธิพลต่อความเครียดในงานของบุคลากรสำนักงานสอบบัญชี		-1.4600	0.145	ไม่ยอมรับ

ผลการวิจัยด้วยวิธี Enter Regression พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะการทำงาน ได้แก่ความรู้ทางวิชาการ ทักษะในการปฏิบัติงาน ด้านกิจนิสัยที่ดีในการประกอบวิชาชีพ และด้านการรับรู้การทำงาน ได้แก่ ความเร่งด่วนของงาน ความยากของงาน ความซ้ำซากของงาน และความเครียดในการทำงาน (Y_1) พบว่า

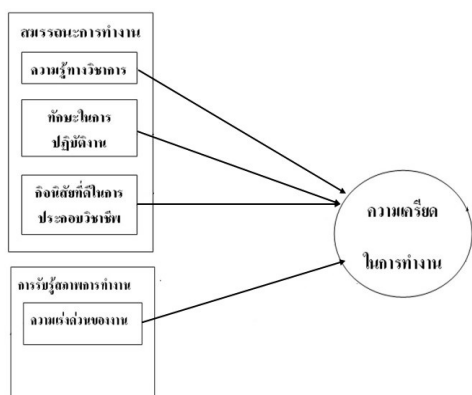
1. สมรรถนะการทำงานด้านความรู้ทางวิชาการ ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน และด้านกิจนิสัยที่ดีในการประกอบวิชาชีพ มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงในทิศทางตรงกันข้ามในระดับปานกลางกับความเครียดในงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (b) ด้านสมรรถนะการทำงานด้านความรู้ทางวิชาการ มีค่าเท่ากับ -4.199 ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน มีค่าเท่ากับ -2.682 ด้านกิจนิสัยที่ดีในการประกอบวิชาชีพ มีค่าเท่ากับ 3.576 หมายความว่าเมื่อผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับด้านความรู้ทางวิชาการด้านทักษะในการปฏิบัติงาน และด้านกิจนิสัยที่ดีในการประกอบวิชาชีพ มากขึ้น 1 หน่วยจะทำให้มีความเครียดในงานเพิ่มขึ้น 4.199 หน่วย 2.682 หน่วย และ 3.576 หน่วย

2. การรับรู้การทำงาน ด้านความเร่งด่วนของงานมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงในทิศทางตรงกันข้ามในระดับปานกลางกับความเครียดในงาน ด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (b) ด้านความเร่งด่วนของงานมีค่าเท่ากับ 3.34 หมายความว่าเมื่อผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับด้านการรับรู้การทำงาน ด้านความเร่งด่วนของงานมากขึ้น 1 หน่วยจะทำให้มีความเครียดในงานเพิ่มขึ้น 3.34 หน่วย

โดยงานวิจัยนี้การสร้างสมการพยากรณ์ผลการดำเนินงานขององค์กรโดยรวมด้วยวิธี Step-wise ได้สมการดังนี้

ความเครียดในงาน = $2.235 - 0.342 * (\text{ความรู้ทางวิชาการ}) + 0.259 * (\text{กิจนิสัยที่ดีในการประกอบวิชาชีพ}) + 0.381 * (\text{ความเร่งด่วนของงาน}) - 0.251 * (\text{ทักษะในการปฏิบัติงาน})$

โดยสมการพยากรณ์นี้มีค่า R Square = 0.794 ซึ่งสามารถอธิบายลักษณะความเครียดของบุคลากรขององค์กรได้ร้อยละ 79.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จากผลการวิจัยที่ได้ ผู้วิจัยสามารถพัฒนาแบบจำลอง (Model)

อภิปรายผล

สมรรถนะการทำงานมีอิทธิพลต่อความเครียดในงานของบุคลากรในสำนักงานสอบบัญชี

จากผลการวิเคราะห์ที่ได้จะแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า สมรรถนะการทำงานที่มีอิทธิพลต่อระดับความเครียดในงานของบุคลากรในองค์กร เนื่องจากเมื่อองค์กรมีการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการ ทักษะในการปฏิบัติงาน และจิตสำนึกที่ดีในการประกอบวิชาชีพนั้นก็ย่อมที่จะทำให้เกิดความผิดพลาดน้อยลงในการทำงาน เกิดความรวดเร็วในการทำงานอันเนื่องมาจากพื้นฐานของการเรียนรู้สิ่งใหม่ และลดความเครียดของบุคลากรลงได้ อย่างไรก็ตาม ผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นว่า องค์กรประกอบด้านความรู้ทางวิชาการและทักษะการปฏิบัติงานมีอิทธิพลเชิงลบกับระดับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนองค์กรประกอบด้านจิตสำนึกที่ดีในการประกอบวิชาชีพมีอิทธิพลเชิงบวกกับความเครียดในงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Maria, Klas and Gregory (2010) บ่งบอกให้ทราบว่า บุคลากรที่ทำงานในสำนักงานสอบบัญชีจะมีความเครียดในงานมากขึ้น เมื่อบุคลากรในสำนักงานสอบบัญชีมีความรู้ทางวิชาการและทักษะในการปฏิบัติงานที่น้อยลง และเมื่อบุคลากรมีจิตสำนึกในการประกอบอาชีพที่ดีเพิ่มขึ้นจะทำให้บุคลากรมีความเครียดในงานมากขึ้น

การรับรู้สภาพการทำงานมีอิทธิพลต่อความเครียดในงานของบุคลากรในสำนักงานสอบบัญชี

จากผลการวิเคราะห์ที่ได้จะแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า การรับรู้สภาพงานมีอิทธิพลต่อระดับความเครียดในงานของบุคลากรในสำนักงานสอบบัญชี เพียงองค์ประกอบเดียวคือด้านความเร่งด่วนของงาน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศรินทร์ ปัญญาดวง (2552) จากการทดสอบจะพบว่าบุคลากรที่ทำงานในสำนักงานสอบบัญชี จะมีความเครียดในงานเพิ่มขึ้น หากงานที่ได้รับมอบหมายมีความเร่งด่วนของงานมาก ส่วนในด้านความยากของงาน และความซับซ้อนของงาน ไม่มีอิทธิพลต่อความเครียดในงาน เนื่องจากบุคลากรเหล่านี้ จะได้รับการฝึกฝนจนเชี่ยวชาญ จึงจะสามารถได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานตรวจสอบบัญชีของบริษัทต่าง ๆ และยังมีผู้เชี่ยวชาญคอยตรวจสอบอีกครั้งก่อนนำเสนอให้กับผู้สอบบัญชีได้ลงความเห็นต่อรายงานและนำเสนอต่อบุคคลภายนอก ดังนั้นในด้านความยากของงาน และความซับซ้อนของงานจึงไม่มีผลต่อความเครียดในงานของบุคลากรในสำนักงานสอบบัญชี

ข้อเสนอแนะ

1. จากระดับอิทธิพลขององค์ประกอบต่างๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณผู้บริหารสามารถนำมาใช้ประกอบการพิจารณาการจัดสรรงบประมาณเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาองค์กร โดยอาจให้ความสำคัญในการพิจารณาจากองค์ประกอบที่มีอิทธิพลสูงกว่าเป็นลำดับแรก เพื่อลดระดับความเครียดในงานของบุคลากรภายในองค์กรของตน
2. ผู้บริหารควรมุ่งเน้นการปรับปรุงและพัฒนาองค์ประกอบด้านสมรรถนะการทำงานในด้านต่างๆ และกำหนดกรอบเวลาการทำงานไว้ล่วงหน้า ให้มากขึ้นเพื่อลดความเครียดของบุคลากร

เอกสารอ้างอิง

- เกศรินทร์ ปัญญาดวง. (2552). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดในการทำงานจากการรับรู้ของพนักงานให้บริการลูกค้าทางโทรศัพท์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จักรพันธ์ เจริญผล. (2546). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับความเครียดในการปฏิบัติงานของพนักงานสื่อสารแห่งประเทศไทย (สำนักงานใหญ่). วิทยานิพนธ์ (วท.ม.), มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รพาทิมพ์ เมฆศรีอรุณ. (2536). สาเหตุของความเครียดในการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมพงษ์ พรอุบลรัตน์ (2551). การสอบบัญชี. พิมพ์ครั้งที่ 5 ฉบับปรับปรุงใหม่, กรุงเทพฯ: ธรรมนิติ เพรส .
- สุพัฒน์ อุปกิตติ. (2540). กลยุทธ์การทำบัญชีให้มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ดีไลท์.
- Beehr. T.A., & Newman, J.E. (1974). Job Stress, employee health, and organizational effectiveness: A facet analysis model and literature review. *Journal of Personnel Psychology*, 31(3), 605-699.
- Dubois D. David, Rothwell J. William. (2004). *Competency – Based Human Resource Management*. Davies – Black Publishing, California.
- Maria, V., Klas, E.S. and Gregory, P.P. (2010). *Competency management in support of organizational change*. [cited 2010 Mar 22]. Available from : URL : <http://www.emeraldinsight.com/search.htm>.
- Robbins, S.D. *Organization Behavior : Concepts, Controversies and Applications*. 7th ed. New Jersey: Prentice-Hall International, Inc., 1996
- Steers, Richard M. (1984) . *Introduction to Organizational Behavior*. London : Scott, Foresman and Company

ผลกระทบของการบริหารหนี้สินที่มีต่อมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

The Effect of Liability Management and Its Affect on Value Performance at the Stock Exchange of Thailand.

อภิศักดิ์ เจียรสุคนธ์,¹ ธิบตี สกุลวิชยธาตา,² กัญยารัตน์ ดาชจันท์ก,³ เบญจวรรณ ศุภัทพร,⁴ พิชชานันท์ ภาโสภะ,⁵

Apisak Jaerlasukon,¹ Tibodee Sakulvichayatada,² Kanyarat Datchanthuk,³ Benjawan Supapattarapohn,⁴ Pitchanan Pasopa,⁵

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการบริหารหนี้สินที่มีต่อมูลค่ากิจการของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 379 บริษัท สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ซึ่งการบริหารหนี้สิน ได้ถูกกำหนดให้เป็นตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์และผลกระทบต่อมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารหนี้สิน ด้านหนี้สินอื่นๆ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อมูลค่ากิจการ 2) การบริหารหนี้สิน ด้านเงินสำรอง มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงลบต่อมูลค่ากิจการ

คำสำคัญ : การบริหารหนี้สิน, มูลค่ากิจการ, บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Abstract

The objective of this research was to determine if liability management affects value performance at the Stock Exchange of Thailand. Three hundred and seventy nine companies were involved in the study. Statistics used for data analysis were multiple correlation analysis and multiple regression analysis. The affects of Liabilities Management was regarded as an independent variable that has relationships and positive effects on the Value Performance of the Stock Exchange. The results revealed the following: 1) Liabilities Management Affecting other Liabilities had positive

^{1,2,3,4,5} อาจารย์ภาควิชาการเงินและการบัญชี, คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติจังหวัดสกลนคร

^{1,2,3,4,5} Lecturer, Financial and Accounting Department Faculty of Liberal Arts and Management Science, Kasetsart University Chalermphrakiat Sakhonnakhon Province Campus.

relationships on value performance 2) Liabilities Management Affecting, reserve funds had negative relationships on value performance

Keywords : Liabilities Management Affecting, Value Performance, Stock Exchange of Thailand

บทนำ

วิกฤตการณ์ทางการเงินเมื่อปี 2540 ส่งผลให้องค์กรเผชิญกับสภาพปัญหาสภาพคล่องทางการเงิน และขาดความสามารถในการชำระหนี้ บริษัทจดทะเบียนหลายแห่งชะลอการลงทุนไปมาก บางบริษัทมีการปิดกิจการ และล้มละลายในที่สุด ซึ่งประเด็นที่ก่อให้เกิดปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการบริหารงานที่ไม่มีประสิทธิภาพทั้งภายในและภายนอก อาทิ การบริหารระบบการให้สินเชื่อ การบริหารหนี้สินขององค์กร (ความล้มเหลวของกิจการ, 2559: ออนไลน์) ซึ่ง นายภควัต โกวีทวิพัฒน์ อุปนายกสมาคมฯ และประธานคณะกรรมการบริหาร สมาคมบริษัทจดทะเบียนไทย กล่าวในงานสัมมนา เพื่อการพัฒนาตลาดหุ้นไทย ประจำปี 2556 ในหัวข้อแนวทางการสร้างความสมดุลของโครงสร้างบริษัทจดทะเบียนไทย ว่า “วิกฤตที่ผ่านมา และปัญหาเศรษฐกิจชะลอตัวเมื่อช่วงปี 2549 ได้ทำให้หลายบริษัทชะลอการลงทุนไปมาก จนอัตราหนี้สินต่อทุน (D/E) ต่ำกว่า 1 เท่า แต่ในช่วงตั้งแต่ปี 2553-2555 เศรษฐกิจมีการขยายตัวสูง ทำให้ภาคเอกชนกลับมาลงทุนมากขึ้น และในปัจจุบันเชื่อว่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจจะยังขยายตัวต่อเนื่อง ซึ่งน่าจะเป็นปัจจัยผลักดันให้บรรดาบริษัทจดทะเบียนหันมาให้ความสำคัญต่อการระดมทุนในตลาดหุ้นผ่านการเพิ่มทุนมากขึ้น เพราะตัวเลข D/E ของบริษัทจดทะเบียนในปัจจุบันหลายแห่งเริ่มอยู่ในระดับที่สูงกว่า 1 เท่าตัว หลังจากที่ผ่านมา บริษัทส่วนใหญ่เลือกที่จะระดมทุนผ่านการขอสินเชื่อสถาบันการเงิน การออกหุ้นกู้ จนอัตรา D/E ขึ้นมาอยู่ในระดับที่สูงแล้ว” (D/E เริ่มสูงกตตัน, 2556) ดังนั้น เงินทุนเป็นปัจจัยเริ่มต้นที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจ โดยธุรกิจ

ต้องมีเงินทุนเพื่อนำมาใช้ในการหมุนเวียน และลงทุนในโครงการใหม่ ๆ ในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนเพื่อสร้างรายได้ และการเติบโตอย่างมั่นคงในระยะยาวของธุรกิจแหล่งเงินทุนจากหนี้สิน (Debt Financing) ธุรกิจมีภาระต้องชำระดอกเบี้ยพร้อมจ่ายเงินต้นคืนเมื่อครบกำหนด แหล่งเงินทุนระยะยาว เป็นแหล่งเงินทุนที่กิจการมีภาระผูกพันระยะยาวต่อเจ้าของเงินทุนแตกต่างกัน ถ้าไม่มีเงินทุนมาพัฒนาสิ่งที่มีอยู่ให้ดีขึ้น อาจทำให้การใช้ทรัพยากรไม่มีประสิทธิภาพ (เนาวรัตน์ ศรีพนากุล, 2556)

จากการศึกษางานวิจัยในอดีตได้มีการศึกษาไว้มากมาย อาทิ (ปิยะมล นันทวาทการ, 2550) ได้ศึกษา การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ พบว่า ภาพรวมบริษัทมีสภาพคล่อง มีความสามารถในการหากำไรและความสามารถในการชำระหนี้ในระยะยาวดีขึ้นได้อย่างชัดเจน (ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์, 2546) ได้ศึกษา การแก้ไขปัญหานี้สภาพประชาชนในมุมมองของเกษตรกร พบว่า เพิ่มช่องทางการเข้าถึงแหล่งทุน กรรมสิทธิ์ที่ดิน ตลอดจนองค์ความรู้ (วิไลพร ประชาฉาย, 2550) ได้ศึกษา การบริหารสินทรัพย์และหนี้สินของบริษัทประกันภัยจำกัด พบว่า การเพิ่มขึ้นของเงินสำรองประกันภัยต่อหนี้สินรวมและเงินจ่ายตามกรมธรรม์ประกันภัยค้างจ่ายต่อหนี้สินรวม ส่งผลทำให้การเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์และการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าเชิงเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น

ดังนั้น การบริหารหนี้สินของบริษัทจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมูลค่าของกิจการ ซึ่งจะเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงความมั่นคงทางด้านการเงินและสภาพคล่องของความสามารถในการชำระหนี้ของบริษัท

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบของการบริหารหนี้สินที่มีต่อมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านอัตราส่วนทางการเงินใดที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกหรือเชิงลบต่อมูลค่ากิจการ

คำถามในการวิจัย

ผู้วิจัยจึงกำหนดคำถามการวิจัยไว้ ดังนี้
ปัจจัยอัตราส่วนทางการเงินใดของการบริหารหนี้สินที่มีอิทธิพลต่อมูลค่าของกิจการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของอัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่อมูลค่ากิจการ
2. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของอัตราส่วนทางการเงินที่มีต่อมูลค่ากิจการ

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสมมุติฐานของการวิจัย

จากผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเอกสารได้มีผู้ศึกษาดังนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมที่นักวิจัยได้ทำการศึกษาไว้มากมาย อาทิ (ปิยะมล นันทาทนาการ, 2550) ได้ศึกษาวิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ พบว่า โดยภาพรวมบริษัทมีสภาพคล่อง มีความสามารถในการหากำไรและมีความสามารถในการชำระหนี้ในระยะยาวดีขึ้นได้อย่างชัดเจน (ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์, 2546) ได้ศึกษาการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคประชาชนในมุมมองของเกษตรกร พบว่า เพิ่มช่องทางการเข้าถึงแหล่งทุนกรรมสิทธิ์ที่ดิน ตลอดจนองค์ความรู้ (วิไลพร ประชาฉาย, 2550) ได้ศึกษา การบริหารสินทรัพย์และหนี้สินของบริษัทประกันภัย จำกัด พบว่า การเพิ่มขึ้นของเงินสำรองประกันภัยต่อหนี้สินรวมและ

เงินจ่ายตามกรมธรรม์ประกันภัยจ่ายต่อหนี้สินรวม ส่งผลทำให้การเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์และการเปลี่ยนแปลงอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ และการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าเชิงเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น (Phillip R. D. Anderson, 2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บริหารหนี้สาธารณะ ในตลาดเกิดใหม่ทางเศรษฐกิจ (Public Debt Management in Emerging Market Economies) พบว่า ในการปรับปรุงปัจจัยพื้นฐานเศรษฐกิจมหภาคและองค์ประกอบของการลงทุนของหนี้สาธารณะในประเทศเกิดใหม่ในตลาดก่อนที่จะเกิดวิกฤตเศรษฐกิจและสรุปว่านโยบายและกลยุทธ์การดำเนินการโดยรัฐบาลกับตลาดทุนระหว่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพสภาพคล่องในตลาดและเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยสามประเภทของการตอบสนองจะมีภาระบุ ดังนี้ (1) การระดมทุนจากแหล่งอื่น ๆ เพื่อลดความดันในการกู้ยืมเงินของตลาด (2) การปรับตัว โปรแกรมการระดมทุนเพื่อการเปลี่ยนแปลงในความต้องการในรูปแบบที่แตกต่างกันของหลักทรัพย์ และ (3) การดำเนินการดำเนินงานการจัดการความรับผิดชอบในการสนับสนุนการตลาด รัฐบาลส่วนใหญ่ยินดีที่จะรับความเสี่ยงมากขึ้นชั่วคราวในการลงทุน การกระทำเหล่านี้มีส่วนทำให้การดำเนินมาตรการของรัฐบาลในการรักษาเสถียรภาพตลาดและป้องกันไม่ให้เศรษฐกิจจากถ่วง มองไปในอนาคตผู้จัดการหนี้ภาครัฐจะต้องพิจารณาวิธีการที่พวกเขาสามารถเพิ่มความยืดหยุ่นของการลงทุนของหนี้สาธารณะสำหรับเวลาที่ไม่นานที่อยู่นิ่งข้างหน้า

สมมุติฐานการวิจัยที่ 1 : การบริหารหนี้สินที่มีอิทธิพลต่อมูลค่ากิจการ

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. กระบวนการและวิธีการเลือกประชากร
ในกระบวนการเลือกประชากรสำหรับการวิจัยนั้น ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวน 379 บริษัท (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2558) การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากแหล่งข้อมูลที่มีอยู่แล้ว ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยฐานข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยนี้จะได้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระบบเผยแพร่ข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์ (Setsmart) ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รวมทั้งแฟ้มข้อมูลประกอบการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ จากข้อมูลจากงบการเงิน ในปี 2557

2. ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ข้อมูลบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี พ.ศ. 2557 ทุกกลุ่มอุตสาหกรรมยกเว้นกลุ่มธุรกิจการเงิน ประกอบด้วยหมวดธนาคาร บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทประกันภัยและบริษัทประกันชีวิต เนื่องจากงบการเงินของกิจการในกลุ่มดังกล่าวมีการจัดประเภทรายการที่แตกต่างไป

3. การวัดคุณลักษณะของตัวแปร

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะดำเนินการจัดทำและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ศึกษาการบริหารหนี้สิน และมูลค่าของกิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลงบการเงินปี 2557 โดยใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณจากการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน (Ratio Analysis)

1. การบริหารหนี้สิน (Liabilities Management) หมายถึง การจัดการระบบของความสามารถในการก่อภาระผูกพันของกิจการทั้งระยะสั้นและระยะยาว และความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้น และระยะยาว โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการคำนวณอัตราส่วนทางการเงิน ดังนี้

1.1 เงินเบิกเกินบัญชี หมายถึง การเบิกเกินเงินที่มีอยู่จริงในบัญชี เพื่อนำไปหมุนเวียนใน

ธุรกิจ โดยคำนวณจากอัตราส่วนทางการเงิน ดังนี้

$$\frac{\text{เงินเบิกเกินบัญชี}}{\text{หนี้สินรวม}} \times 100$$

1.2 หนี้สินอื่นต่อหนี้สินรวม หมายถึง ภาระผูกพันที่กิจการกู้ยืมเงินทุนจากแหล่งภายนอก เพื่อนำมาลงทุนในกิจการ โดยคำนวณจากอัตราส่วนทางการเงิน ดังนี้

$$\frac{\text{หนี้สินอื่น}}{\text{หนี้สินรวม}} \times 100$$

1.3 เงินสำรอง หมายถึง จำนวนวงเงินจำนวนหนึ่งที่กิจการมีสำรองไว้เพื่อใช้บริหารกิจการหรือมีไว้เพื่อนำไปลงทุนโครงการใดโครงการหนึ่งเพื่อให้ได้ผลตอบแทนคืนมา โดยคำนวณจากอัตราส่วนทางการเงิน ดังนี้

$$\frac{\text{เงินสำรอง}}{\text{หนี้สินรวม}} \times 100$$

3. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณในการทดสอบผลกระทบของการบริหารหนี้สินที่มีต่อมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งเขียนเป็นสมการ ดังนี้

$$\text{สมการ Value Performance} = \beta_0 + \beta_1 \text{ EPG} + \beta_2 \text{ DPD} + \beta_3 \text{ MDE} + \varepsilon$$

เมื่อ Value Performance แทน มูลค่ากิจการ
EPG แทน เงินเบิกเกินบัญชี
DPD แทน หนี้สินอื่นต่อหนี้สินรวม
MDE แทน เงินสำรอง

ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

ตาราง 1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของการบริหารหนี้สินโดยรวมที่มีต่อมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Variable	Value Performance	EPG	DPD	MDE	Tolerance	VIF
\bar{X}	13.31	34.93	7.93	34.74		
S.D.	20.98	87.61	39.70	315.70		
Value Performance	-	0.165	0.172	0.005		
EPG		-	0.908	0.848	0.176	5.688
DPD			-	0.929	0.086	11.637
MDE				-	0.137	7.311

* significant at the 0.05 level

จากตาราง 1 พบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละด้าน มีความสัมพันธ์กันซึ่งอาจเกิดเป็นปัญหา Multicollinearity ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า VIF ปรากฏว่า ค่า VIF ของ

ตัวแปรอิสระ การบริหารหนี้สิน มีค่าตั้งแต่ 5.688 – 11.637 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระ มีความสัมพันธ์กันในระดับที่ไม่ทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity (Black, 2006 : 585)

ตาราง 2 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณโดยใช้ตัวแปรตามเป็นมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Liabilities Management Affecting	Unstandardized Coefficients		t	p-value
	(Value Performance)			
	B	Std. Error		
Constant (a)	10.420	1.797	5.799	0.000
EPG	0.019	0.042	0.458	0.648
DPD	0.611	0.133	4.600	0.000*
MDE	-0.076	0.013	-5.711	0.000*

F = 12.717 P = 0.000 Adj R² = 0.191

* significant at the 0.05 level

จากตาราง 2 พบว่า การบริหารหนี้สิน อัตราส่วนหนี้สินอื่นต่อหนี้สินรวมมีความสัมพันธ์ และผลกระทบเชิงบวกต่อมูลค่ากิจการ เนื่องจาก การเพิ่มมูลค่าให้กับกิจการปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่ง ต่อการบริหารจัดการขององค์กร คือ การบริหารหนี้สิน เมื่อกิจการมีระบบการบริหารจัดการหนี้สินที่มีประสิทธิภาพ จะแสดงให้เห็นถึงสภาพคล่องของการดำเนินงานกิจการที่สูง กิจการมีความสามารถในการชำระภาระผูกพันของกิจการ เกิดความไว้วางใจ ต่อนักลงทุน และสถาบันการเงินต่าง ๆ ซึ่งเป็นการ นำมาสู่มูลค่าเพิ่มของกิจการในที่สุด อีกทั้งกิจการ มีการกู้ยืมเงินทุนจากแหล่งเงินทุนภายนอก ซึ่งการ กู้ยืมแหล่งเงินทุนจากแหล่งภายนอกผลที่ตามมา คือดอกเบี้ยจากการกู้ยืม ซึ่งดอกเบี้ยจากการกู้ยืมนี้ กิจการสามารถรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายในการลดหย่อนทาง ภาษี นั้นแสดงให้เห็นว่ากิจการสามารถบริหารหนี้สินจากแหล่งเงินกู้ภายนอก ให้เกิดมูลค่ากิจการ ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Modigliani & Miller (1958) กล่าวว่า บริษัทจะมีสัดส่วนของหนี้สินในโครงสร้างเงินทุนที่ดีที่สุด ที่จะต้องหาจุดที่มีความเหมาะสมระหว่างประโยชน์จากการก่อหนี้ และต้นทุนจากความเสี่ยงที่จะล่อละลาย โครงสร้างเงินทุนที่ดีที่สุดสามารถทำให้บริษัทมีมูลค่าเพิ่ม จากการประหยัดภาษี และต้นทุนของตัวแทน (Agencies) งานวิจัยของ (สุกัลยา นัตรงามวิจิตร, 2540) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบภาวะการแข่งขัน และฐานะทางการเงินของบริษัทประกันชีวิตในประเทศไทย พบว่า บริษัทประกันชีวิตขนาดใหญ่มีความได้เปรียบการแข่งขันเมื่อเทียบกับกลุ่มบริษัทขนาดเล็ก ในด้านสภาพคล่อง ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และความสามารถในการบริหารหนี้สิน สอดคล้องงานวิจัยของ (วิไลพร ประชาฉาย, 2550) ได้ศึกษา การบริหารหนี้สินของบริษัท การบริหารหนี้สินที่ส่งผลต่อมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีต่อ อัตราผลตอบแทนของบริษัทที่จดทะเบียนในหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและเปรียบเทียบการบริหาร

หนี้สินแต่ละบริษัท ปิยะมล นันทวาทการ, 2550) ได้ทำการศึกษา การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีความสำคัญ ดำเนินงานในด้านเงินสำรองซึ่งจะส่งผลต่อมูลค่าทางการเงินและการดำเนินงานให้มีสภาพคล่องที่ดีขึ้น (สุทัศนาศ วุฒิพฤษ, 2544) ได้ศึกษา การวิเคราะห์ความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์ไทย เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นตัวชี้วัดระดับความมั่นคง พบว่า อัตราส่วนทางการเงินที่มีความสำคัญในการบ่งชี้ฐานะความมั่นคงทางการเงิน และมูลค่ากิจการใช้เป็นสัญญาณเตือนภัยมี 2 อัตราส่วน คือ อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม และอัตราส่วน ดอกเบี้ยค้างรับต่อเงินให้สินเชื่อ (ศิริวดี ประศาสตร์ อินทาระ, 2553) พบว่า กิจการส่วนใหญ่ที่มีความสามารถในการทำกำไรที่สูงจะมีสัดส่วนของหนี้สินที่ต่ำ ซึ่งขัดแย้งกับหลักการของทฤษฎีการพิจารณาดันทุนและผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการจัดหาเงินทุนจากส่วนของหนี้ (Trade-off Theory) โดยหากกิจการมีความสามารถในการทำกำไรที่สูงกิจการมีแนวโน้มที่จะก่อหนี้ในสัดส่วนที่สูง เพื่อจะได้รับผลประโยชน์การลดหย่อนทางภาษีที่เพิ่มขึ้น Ozkan (2001) และ Mallikarjunnappa & Carmelita (2007) แสดงให้เห็นว่ากิจการที่มีสภาพคล่องที่สูงที่ดำรงสินทรัพย์หมุนเวียนไว้ในปริมาณที่มาก เช่น สินค้าคงเหลือเงินสด ลูกหนี้ ตัวเงินรับ เป็นต้น เมื่อต้องการจัดหาเงินทุนเพื่อนำมาใช้ภายในกิจการ จะนำสินทรัพย์ดังกล่าวไปจัดหาเงินทุนแทนการกู้เงินจากแหล่งภายนอกกิจการ 2) การบริหารหนี้สินเงินสำรองมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงลบต่อมูลค่ากิจการ เนื่องจาก บริษัทจดทะเบียนมีการเก็บเงินสำรองเพื่อใช้ในการบริหารเชิงเศรษฐกิจในอนาคต แต่ในทางเดียวกันการที่บริษัทมีการเก็บเงินสำรองไว้ที่กิจการอาจไม่เป็นประโยชน์ต่อกิจการทำให้กิจการขาดประโยชน์จากการใช้ประโยชน์จากเงินสำรองไปใช้ในการลงทุนหลักทรัพย์ในระยะสั้น (บวรวิช สายชลพิทักษ์, 2554) กล่าวว่า บริษัทที่มีประสิทธิภาพในการทำกำไรสูง อัตราส่วนหนี้สินมีแนวโน้มต่ำลง บริษัทจะใช้เงินทุน

จากแหล่งภายในก่อน คือ กำไรสะสม พบว่า บริษัทจดทะเบียนในประเทศไทยที่มีความสามารถในการทำกำไรที่สูงจะมีแนวโน้มที่จะใช้แหล่งเงินทุนภายในกิจการมากกว่าแหล่งเงินทุนภายนอกกิจการ แสดงให้เห็นว่ากิจการที่มีความสามารถในการทำกำไรที่สูงจะมีการใช้แหล่งเงินทุนจากส่วนของผู้ถือหุ้นมากกว่าหนี้สิน อาจมีความเป็นไปได้ว่าผู้ถือหุ้นต้องการที่จะปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง หากมีการจัดหาเงินทุนจากแหล่งภายนอกของกิจการ ทำให้กิจการต้องนำกระแสเงินสดที่เหลือไปจ่ายชำระดอกเบี้ยให้กับเจ้าหนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต และประโยชน์ของการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

การวิจัยครั้งนี้หากผู้ที่สนใจสามารถเลือกอัตราส่วนทางการเงินอื่นๆที่นอกเหนือจากการใช้ในการศึกษาครั้งนี้หรือเลือกวิธีอื่นๆเข้ามาเช่น โภพิท สถิติโลจิสติกส์ หรือควาใช้จ่ายงบการเงินจากปีอื่นๆย้อนหลังประมาณ 5 ปี มาทำการวิจัยเพื่อได้ผลเชิงลึก และช่วยให้ได้ข้อมูลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร นักธุรกิจ หรือผู้ที่สนใจในผลต่อการบริหารหนี้สินต่อมูลค่ากิจการ อันจะเป็นการครอบคลุมมากยิ่งขึ้นของกิจการและบริษัทที่จดทะเบียน รวมถึงควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีการนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการทางด้านหนี้สิน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. ประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สามารถสร้างแหล่งเงินทุนระยะยาว การเข้าเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ทำให้บริษัทสามารถระดมทุนจากประชาชนได้โดยตรง และยังช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยจากการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน นอกจากนี้ ยังเป็นการช่วยลดความเสี่ยงทางการ

เงินของกิจการ เนื่องจาก มีโครงสร้างทางการเงินที่มีหนี้สินต่อทุนที่เหมาะสมการบริหารหนี้สินที่ส่งผลต่อมูลค่ากิจการเอื้ออำนวยให้ตลาดหลักทรัพย์มีความคล่องตัวในการบริหารต้นทุนทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจาก บริษัทจดทะเบียนที่ทางเลือกเพิ่มเติมในการระดมทุนเพื่อขยายธุรกิจ

สรุปผลการวิจัย

อัตราส่วนหนี้สินอื่นต่อหนี้สินรวมมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อมูลค่ากิจการ เนื่องจาก กิจการมีการวางแผนการบริหารหนี้สินที่เป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินธุรกิจ โดยเชื่อว่าหากองค์กรมีการจัดการด้านภาวะผูกพันของกิจการที่มีประสิทธิภาพจะแสดงให้เห็นถึงสภาพคล่องของกิจการในความสามารถในการชำระหนี้หรือภาวะผูกพันของกิจการ แสดงให้เห็นถึงความมั่นคงทางฐานะทางการเงินของกิจการที่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความน่าเชื่อถือของนักลงทุนในการให้ความสนใจในการระดมทุน และเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มต่อกิจการ นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า การบริหารหนี้สิน เงินสำรองมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงลบต่อมูลค่ากิจการ อาจเป็นผลมาจากกิจการเป็นเงินทุนสำรองไว้เพื่อการบริหารสภาพคล่องในประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคต โดยไม่นำเงินทุนสำรองไปลงทุนเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในระยะสั้นส่งผลให้กิจการขาดประโยชน์ที่จะก่อให้เกิดมูลค่าของกิจการ

เอกสารอ้างอิง

- คณิจ แก่นจันทร์. (2547). *สภาพการมีหนี้ในระบบของประชาชนในกิ่งอำเภอเหล่าเสือโก้ก*. ค้นเมื่อ มกราคม 2559, จาก : <http://tea.gspa-buu.net/library/is/mpa47/47930830.pdf>
- เนาวรัตน์ ศรีพนากุล. (2557). *ปัจจัยที่มีผลต่อโครงสร้างเงินทุนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษาบริษัทที่อยู่ในกลุ่มดัชนี SET 50*. การค้นคว้าอิสระ (บธ.ม.) มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- บวรวิช สายชลพิทักษ์. (2554). *ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดโครงสร้างเงินทุนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปิยมล นันทาทนาการ. (2550). *การปรับปรุงโครงสร้างหนี้*. ค้นเมื่อ ตุลาคม 2558, จาก : http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Man_Econ/Walaiporn_P.pdf.
- สุทัศน์า วุฒิพฤษ. (2544). *การวิเคราะห์ความมั่นคงของธนาคารพาณิชย์ไทย*. วิทยานิพนธ์ ศม.บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริวดี ประศาสตร์อินทาระ. (2553). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับโครงสร้างเงินทุน กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์. (2546). *การแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคประชาชนในมุมมองของเกษตรกร*. ค้นเมื่อ ตุลาคม 2558, จาก : <http://www.resjournal.kku.ac.th/abstract/16-3-271.pdf>
- วีไลพร ประชาฉาย. (2550). *การบริหารสินทรัพย์และหนี้สินของบริษัทประกันภัย จำกัด*. ค้นเมื่อ ตุลาคม 2558, จาก : http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Man_Econ/Walaiporn_P.pdf
- สุกัลยา ฉัตรงามวิจิตร. (2540). *การเปรียบเทียบภาวะการแข่งขันและฐานะทางการเงินของบริษัทประกันชีวิตในประเทศไทย*. ค้นเมื่อ 4 พฤศจิกายน 2558, จาก : <http://digi.library.tu.ac.th/thesis/ec/1245/07BIBLIOGRAPHY.pdf>
- D/E เริ่มสูงกดตัน บจ.หาแหล่งเงินผ่านแผนเพิ่มทุน. (2556, 15 มกราคม). ผู้จัดการออนไลน์. สืบค้นจาก <http://www.manager.co.th/iBizChannel/ViewNews.aspx?NewsID=9560000005623>.
- Mallikarjunappa, T. and Carmelita, G. 2007. ,Factors Determining the Capital Structure of Pharmaceutical Companies India. *The Icfai Journal of Applied Finance Vol.13: 56-63*.
- Ozkan, A. 2001. ,Determinants of Capital Structure and Adjustment to Long Run Target: Evidence from UK Company Panel Data. *Journal of Business and Accounting Vol.28: 175-198*.
- Phillip R. D. Anderson. (2556). *บริหารหนี้สาธารณะ ในตลาดเกิดใหม่ทางเศรษฐกิจ (Public Debt Management in Emerging Market Economies)*. ค้นเมื่อ ตุลาคม 2558, จาก : http://treasury.worldbank.org/bdm/pdf/PDMinEM_HasThisTimeBeenDifferent_Anderson.etal.pdf

ความพร้อมและแนวทางการพัฒนาระบบการศึกษาทางวิชาชีพบัญชีเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์

The State of Readiness and Educational System Development of the Accounting Profession for being the Asean Economic Community (AEC) of Higher Institution Education in Roi-Gaen-Sarasin Group

อมร โทท่า¹

Amorn Thotham¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความพร้อมและหาแนวทางการพัฒนาระบบการศึกษาทางวิชาชีพบัญชีเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการประจำหลักสูตรทางวิชาชีพบัญชีของสถาบันอุดมศึกษาที่ตั้งในเขตกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ จำนวน 46 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) กรรมการประจำหลักสูตรวิชาชีพบัญชี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความพร้อมของระบบการศึกษาทางวิชาชีพบัญชีเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยรวม ด้านความรู้ทางวิชาชีพบัญชี ด้านทักษะทางวิชาชีพบัญชี ด้านค่านิยม จรรยาบรรณและทัศนคติทางวิชาชีพ ด้านประสบการณ์ทำงานจริง และด้านการประเมินขีดความสามารถและสมรรถนะ อยู่ในระดับมาก และ 2) แนวทางการพัฒนาระบบการศึกษาทางวิชาชีพบัญชีเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ได้แก่ 2.1) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการทางด้านวิชาชีพบัญชีจากสำนักงานบัญชีหรือหน่วยงานภายนอกจัดให้มีการศึกษาหลักการบัญชีของประเทศในกลุ่มอาเซียน 2.2) ฝึกปฏิบัติจริงตามสถานประกอบการสายวิชาชีพบัญชี และจัดฝึกอบรมโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี อบรมทักษะทางภาษาอังกฤษ (English Camp) 2.3) จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมร่วมมือทุกภาคส่วนให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีให้มากขึ้น 2.4) กำหนดให้นักศึกษาสาขาบัญชี ฝึกงานในด้านสายวิชาชีพบัญชี หรือสายงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน และ 5) เพิ่มความสามารถด้านภาษากลุ่มอาเซียน สร้างความเป็นผู้นำ ความคิดสร้างสรรค์และสามารถบูรณาการความรู้และประสบการณ์ทางธุรกิจมาประยุกต์กับการดำรงชีพได้อย่างจริงจัง

คำสำคัญ : ระบบการศึกษาทางวิชาชีพบัญชี, ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

¹ อาจารย์, ประจำสาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹ Lecturer Accounting Department, Faculty of Management Sciences Rajabhat Maha Sarakham University

Abstract

This research aims to study student preparedness for working in the accounting profession and the creation of an accounting profession program within today's educational system. The study identifies certain steps that should be taken to assure the study recommendations can be included in the Asean Economic Community (AEC) of higher education. Data were collected from 46 members of the curriculum committees of the accounting profession of higher education institutions in the Roi-Gaen-Sarasin group, Thailand. Questionnaires were used as a research instrument. The statistics used for data were mean, standard deviation,

The results of the research are: 1) the curriculum committee of the accounting profession agreed with the concept of having student preparedness and the development of an educational system development process, as a whole and in every aspect, at a high level, Preparedness in the development process refers to students possessing, accounting professional knowledge, accounting professional skill, professional ethics and attitudes, real working experience and assessment of their capabilities and competencies. And 2) educational system development of accounting profession courses refers to: 2.1) conducting a workshop from either the accounting institute or an outside department, studying ASEAN accounting principles; 2.2) gaining real world practice at companies or institutes, having an accounting workshop and obtaining English language skills; 2.3) supporting cooperation between all units to understand the role and duty of the accounting profession trader; 2.4) getting students to be prepared before going to the job-market by having an accounting internship or related program; and 2.5) enhancing ASEAN languages, developing readership and creative thinking.

Keywords : System Development Process in Accounting Profession, Asean Economic Community

บทนำ

ในปัจจุบันมีการแข่งขันด้านเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ทำให้เศรษฐกิจอาเซียน (Asean Economic Community : AEC) ได้รวมตัวของประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน จำนวน 10 ประเทศ ได้แก่ กัมพูชา บรูไน พม่า ฟิลิปปินส์ ลาว มาเลเซีย ไทย เวียดนาม สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย โดยมีเป้าหมายหลักในการรวมประเทศให้เป็นตลาดและฐานผลิตเดียว เพื่อส่งเสริมการค้าการลงทุนภายในกลุ่มอาเซียน สร้างอำนาจต่อรองการค้าการลงทุนกับประเทศนอกกลุ่มอาเซียน และทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีของ

วัตถุดิบ สินค้า และแรงงาน ซึ่งจะจัดตั้งอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2558 ทำให้ประชากรทุกประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียนต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อการต่อการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ถึงแม้ว่าจะมีความร่วมมือของประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียนก็ตาม ในขณะเดียวกันแต่ละประเทศก็ต้องรักษาผลประโยชน์ของประเทศตนเอง (บรรจงจิตต์ อังศุสิงห์. 2558 : เว็บไซต์)

ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในภาพรวมของไทย ตลอดจนแรงงาน

ในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ที่จะต้องพัฒนาให้เท่าเทียม นานาประเทศ สาขาวิชาชีพเหล่านั้น ได้แก่ วิศวกร แพทย์ พยาบาล นักบัญชี นักสำรวจ ทันตแพทย์ และผู้ประกอบการวิชาชีพสถาปนิก เพราะสาขาวิชาชีพ เหล่านี้เป็นสาขาวิชาชีพของไทยที่มีความพร้อมสูง มีสมาคมและการรวมตัวที่มีประสิทธิภาพที่เป็น ประจักษ์ และเป็นสมาคมที่ประชาคมอาเซียนได้ยก มาเป็นกลุ่มแรกของไทยที่จะมีการวางกฎเกณฑ์ข้อ บังคับต่าง ๆ หากจะมีคนในประเทศสมาชิกเข้ามา ทำงานในกลุ่มวิชาชีพทั้ง 7 นี้ในประเทศไทย แต่ใน ทางกลับกันหากคนไทยที่ทำงานในกลุ่มวิชาชีพ เหล่านี้ยังไม่พร้อมในการปรับตัว ปัญหาที่จะตกสู่ กลุ่มวิชาชีพเหล่านี้เช่นกัน ดังนั้น การเสริมสร้าง ความรู้ความเข้าใจในแก่นิहित นักศึกษา ผู้ทำบัญชี อาจารย์ผู้สอนและบุคคลที่สนใจ ให้ทราบถึงผล ประโยชน์และผลกระทบในการเข้าสู่ประชาคม อาเซียนทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม การท่องเที่ยวและรวม ถึงวิชาชีพด้วย (ฝ่ายต่างประเทศ สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2558 : เว็บไซต์)

วิชาชีพบัญชี (Accounting Profession) เป็นหนึ่งในอาชีพที่มีผลกระทบต่อ การเข้าสู่ ประชาคมอาเซียน ที่สามารถเคลื่อนย้ายแรงงาน ฝีมืออย่างเสรีในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะ ต้องสร้างความพร้อมของกลุ่มผู้ที่จะประกอบ วิชาชีพบัญชีในเรื่องการบริการบัญชี (Accounting Service) และการสอบบัญชี (Auditing Service) โดยสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ลง นามในกรอบข้อตกลงร่วมกัน (ASEAN MRA Framework on Accountancy Service) ในปี พ.ศ. 2554 (ค.ศ. 2009) ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางในการ เจรจาในอนาคตเกี่ยวกับด้านการศึกษา ใบอนุญาต ในการประกอบวิชาชีพ ประสบการณ์ และ กระบวนการในการยอมรับต่อไป (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2558 : เว็บไซต์) สำหรับการ ศึกษาทางวิชาชีพบัญชี สภาวิชาชีพบัญชีใน พระบรมราชูปถัมภ์ ได้นำมาตรฐานการศึกษา

ระหว่างประเทศ (International Education Standards : IES) ของสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (IFAC) มาเป็นแนวทางในการกำหนดข้อบังคับสำหรับนัก บัญชีในประเทศไทย ทั้งในระหว่างที่กำลังศึกษา และหลังจากสำเร็จการศึกษาเพื่อก้าวสู่การประกอบ วิชาชีพบัญชี และให้สอดคล้องกับมาตรฐานการ ศึกษาระหว่างประเทศ จำนวน 8 ฉบับ ประกอบด้วย ข้อกำหนดเพื่อเข้าสู่โปรแกรมทางการศึกษา ทางวิชาชีพบัญชี เนื้อหาของโปรแกรมทางการ ศึกษาวิชาชีพบัญชี ทักษะทางวิชาชีพ ค่านิยม จรรยาบรรณ และทัศนคติทางวิชาชีพ ข้อกำหนด ด้านประสบการณ์การทำงานจริง การวัดผลขีด ความสามารถและสมรรถนะการพัฒนาทางวิชาชีพ อย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับโปรแกรมเพื่อการเรียนรู้ ตลอดชีวิต และข้อกำหนดด้านสมรรถนะสำหรับผู้ ประกอบวิชาชีพสอบบัญชี (สภาวิชาชีพบัญชีใน พระบรมราชูปถัมภ์, 2558 : เว็บไซต์)

ดังนั้น สถาบันการศึกษา ที่เปิดหลักสูตรการ เรียนการสอนทางด้านวิชาชีพบัญชีมีความจำเป็น ที่จะต้องสร้างความมั่นใจแก่สังคมว่าสามารถพัฒนา องค์ความรู้และผลิตบัณฑิตเพื่อตอบสนองต่อ ยุทธศาสตร์ของการพัฒนาประเทศให้มากขึ้น ไม่ว่าจะ เป็นการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ระดับสากล การพัฒนาภาคการผลิตจริงทั้งภาค อุตสาหกรรมและบริการ การพัฒนาอาชีพทาง วิชาชีพบัญชีให้บัณฑิต/นักศึกษาเป็นผู้มีความพร้อม ในวิชาชีพ ให้สามารถแข่งขันกับผู้ประกอบวิชาชีพ บัญชีในกลุ่มประชาคมอาเซียนได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งสถาบันการศึกษาจะต้องพิจารณา ทบทวน ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรทางวิชาชีพบัญชีให้ เป็นสากล โดยจะต้องจัดการเรียนการสอนให้ เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศต่อไป

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยมี ความสนใจศึกษาความพร้อมและแนวทางพัฒนา ระบบการศึกษาทางวิชาชีพบัญชีเพื่อเข้าสู่ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถาบัน อุดมศึกษา ในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

ต้องการทราบว่าคุณสถาบัน อุดมศึกษาในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์มีระดับความพร้อมของการพัฒนาระบบการศึกษาทางวิชาชีพบัญชีเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมากน้อยเพียงไร และเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรทางวิชาชีพบัญชีให้ก้าวทันสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่ง จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร ประธานหลักสูตร คณาจารย์สาขาวิชาการบัญชีของสถาบัน อุดมศึกษาในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถทราบถึงความพร้อมของสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ที่เป็นผู้พัฒนาบัณฑิตให้สามารถประกอบวิชาชีพเข้าสู่งานแข่งขัน และได้วิธีการหรือกระบวนการพัฒนาหลักสูตรทางวิชาชีพบัญชีให้สามารถผลิตบัณฑิต ก้าวทันต่อการแข่งขันในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพร้อมของการพัฒนาระบบการศึกษาทางวิชาชีพบัญชีเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาระบบการศึกษาทางวิชาชีพบัญชีเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์

เอกสารของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความพร้อมและแนวทางพัฒนาระบบการศึกษาทางวิชาชีพบัญชีเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้มีผู้ให้ความหมายและกำหนดทฤษฎีไว้ดังนี้

1. สถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์

สถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ หมายถึง สถานศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีขึ้นไป อยู่พื้นที่ตั้งใน 4 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดร้อยเอ็ด

2. คณะกรรมการประจำหลักสูตร

คณะกรรมการประจำหลักสูตร หมายถึง ได้แก่ ผู้ที่ได้แต่งตั้งเป็นคณะกรรมการประจำหลักสูตร หรือคณะกรรมการบริหารหลักสูตรตาม ที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้อนุมัติ ในหลักสูตรทางวิชาชีพบัญชี

3. วิชาชีพบัญชี (Accounting)

วิชาชีพบัญชี หมายถึง วิชาชีพในด้านการทำบัญชี ด้านการสอบบัญชี ด้านการบัญชีบริหาร ด้านการวางระบบบัญชี ด้านการบัญชีภาษีอากร ด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชี ทั้งนี้ ในภายหน้าหากเห็นว่า มีบริการเกี่ยวกับการบัญชีด้านใดที่มีความสำคัญ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์อาจ ออกกฎกระทรวงกำหนดบริการเกี่ยวกับการบัญชี ด้านนั้นเพิ่มเติมขึ้นในคำนิยามวิชาชีพบัญชีก็ได้ เช่น การตรวจสอบภายใน เป็นต้น

4. ระบบการศึกษาทางวิชาชีพบัญชี (Accounting Educational System)

ระบบการศึกษาทางวิชาชีพบัญชี หมายถึง หลักสูตรทางการศึกษาสำหรับบุคคลที่พร้อมจะเป็น ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีและมีคุณสมบัติเข้าเป็น สมาชิกของสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งจะต้องพัฒนาการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ทาง วิชาชีพบัญชีขั้นสูง มีทักษะทางวิชาชีพที่จำเป็น สามารถประยุกต์ตนตามค่านิยม จรรยาบรรณ และทัศนคติทางวิชาชีพ มุ่งเน้นประสบการณ์การทำงานจริง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและสมรรถนะ ในระดับสากล ประกอบด้วย

4.1 ความรู้ทางวิชาชีพบัญชี (Professional Knowledge) หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ภายในสมองของ

นิสิต/นักศึกษา ซึ่งการเกิดจากการศึกษาและฝึกอบรมที่ดีทำให้ผู้รับการฝึกเกิดการเรียนรู้มากที่สุด โดยความรู้หลักของการศึกษาทางวิชาชีพบัญชี ประกอบด้วย ความรู้ทางการบัญชี การเงิน และความรู้ที่เกี่ยวข้อง ความรู้ทางองค์กรและธุรกิจ และความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

4.2 ทักษะทางวิชาชีพ (Professional Skill) หมายถึง ความสามารถ ความชัดเจนและความชำนาญในวิชาชีพบัญชี ซึ่งนิสิต/นักศึกษาสามารถสร้างขึ้นได้จากการเรียนรู้ และแสดงออกถึงความมั่นใจและเกิดคุณค่าให้เกิดขึ้น ประกอบด้วย ทักษะทางปัญญา ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่งาน ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ทักษะทางปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและการสื่อสาร และทักษะทางองค์กรและการจัดการธุรกิจ

4.3 ค่านิยม จรรยาบรรณ และทัศนคติทางวิชาชีพ (Professional Value, Ethics, and Attitudes) หมายถึง การพัฒนาตนให้มีความประพฤติปฏิบัติเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีตามหลักจรรยาบรรณ โดยนำไปสู่ข้อผูกพันกับประโยชน์สาธารณะ และความอ่อนไหวที่มีต่อความรับผิดชอบต่อสังคม การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ความเชื่อถือได้ ความรับผิดชอบ ความตรงต่อเวลา ความมีมารยาทและความเคารพนับถือ และปฏิบัติตามกฎหมายและกฎเกณฑ์ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

4.4 ประสบการณ์การทำงานจริง (Real Work Experience) หมายถึง ระยะเวลาในการฝึกประสบการณ์ทางวิชาชีพบัญชีของนิสิต/นักศึกษาควรเป็นเวลาอย่างน้อย 3 ปี ระยะเวลาของการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่สูงกว่าระดับปริญญาตรี การศึกษาทางวิชาชีพที่มีส่วนประกอบสำคัญของการประยุกต์การบัญชีไปใช้งานอาจนับเป็นประสบการณ์การทำงานจริงได้ ไม่เกินกว่า 12 เดือน ซึ่งผู้รับการฝึกหัดจำเป็นจะต้องได้รับ

ประสบการณ์การทำงานจริงในระดับที่เหมาะสมพิจารณาโดยองค์วิชาชีพที่สมัครไว้ นอกจากนี้ประสบการณ์การทำงานจริงอาจได้มาหลังสำเร็จการศึกษาหรือได้มาระหว่างอยู่ในกระบวนการศึกษา เพื่อแสดงให้เห็นว่ามีความรู้ทางวิชาชีพทักษะทางวิชาชีพ ค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณ และทัศนคติที่จำเป็นสำหรับการทำงานด้วยสมรรถนะทางวิชาชีพ และเพื่อเติบโตอย่างต่อเนื่องตลอดอาชีพ

4.5 การประเมินขีดความสามารถและสมรรถนะ (The Assessment of the Capabilities and Competencies) หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้ขั้นสุดท้ายของการศึกษาโปรแกรมทางวิชาชีพบัญชี ได้แก่ ความรู้ทางวิชาการเชิงปฏิบัติอย่างลึกซึ้งในหัวข้อวิชาเฉพาะเรื่องที่อยู่ในหลักสูตร สามารถปรับใช้ความรู้ทางวิชาการเชิงปฏิบัติในการวิเคราะห์และการกระทำทางปฏิบัติได้ สามารถดึงเอาความรู้จากหัวข้อวิชาที่ศึกษามาอย่างหลากหลายไปใช้แก้ปัญหาที่มีหลายด้านและซับซ้อนได้ สามารถระบุปัญหาที่เจาะจง ได้โดยแยกแยะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจออกจากข้อมูลทั้งหมดที่มีอยู่ สามารถบูรณาการความรู้และทักษะที่หลากหลายไว้เพื่อใช้งานได้ สามารถสื่อสารกับผู้ใช้อย่างมีประสิทธิภาพโดยสื่อสารและให้คำแนะนำที่เป็นไปได้ในลักษณะที่กระชับและเป็นเหตุเป็นผลตามกระแสได้ และสามารถระบุข้อปฏิบัติที่อาจมีปัญหาด้านจรรยาบรรณได้

ดังนั้น ระบบการศึกษาในวิชาชีพบัญชีถือเป็นอาชีพหลักที่เกี่ยวข้องกับการเปิดระบบเสรีอาเซียนในปลายปี 2558 สถาบันอุดมศึกษาต้องเตรียมตัวและสร้างศักยภาพให้เกิดขึ้นกับบัณฑิตสาขาวิชาการบัญชีเพื่อให้ก้าวทันสู่การเปลี่ยนแปลงและแข่งขันกับแรงงานในประเทศอาเซียนต่อไป ซึ่งมีสมมุติฐานการวิจัยดังนี้

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. กระบวนการและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการประจำหลักสูตรทางวิชาชีพบัญชีของสถาบันอุดมศึกษาในเขตกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ จำนวน 50 คน จากจำนวนหลักสูตรทั้งสิ้น 10 หลักสูตร

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามจำนวน 50 ชุดไปยังกรรมการประจำหลักสูตรในแต่ละสถาบันอุดมศึกษา เมื่อครบกำหนดในการเก็บแบบสอบถาม ได้รับแบบสอบถามทั้งสิ้น 46 ชุด เป็นแบบสอบถามที่ต้องและครบถ้วน จำนวน 46 ชุด มีอัตราผลตอบแทนร้อยละ 92 ซึ่งสอดคล้องกับ Aaker, Kumar, and Day (2001) ได้นำเสนอว่าการส่งแบบสอบถาม ต้องมีอัตราผลตอบแทนอย่างน้อยร้อยละ 20 จึงจะถือว่ายอมรับได้

2. การวัดคุณลักษณะของตัวแปร

ความพร้อมและทางพัฒนาของการพัฒนาระบบการศึกษาทางวิชาชีพบัญชี จำแนกออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความรู้ทางวิชาชีพบัญชีประกอบด้วย 8 คำถาม โดยครอบคลุมเกี่ยวกับการติดตามมาตรฐานการบัญชีและมาตรฐานการสอบบัญชีให้ก้าวหน้า การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน เนื้อหา แนวคิด โครงสร้างและวิธีการจัดทำรายงานการดำเนินงานขององค์กรเพื่อใช้ทั้งภายในและภายนอกองค์กร และส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้การบัญชีบริหารเพื่อวางแผน จัดการต้นทุน ควบคุมคุณภาพ และวัดผลการดำเนินงานได้ 2) ด้านทักษะทางวิชาชีพ ประกอบด้วย 6 คำถาม โดยครอบคลุมเกี่ยวกับการผลักดันให้นักศึกษา ต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการเป็นมืออาชีพ โดยผ่านการฝึกปฏิบัติทางบัญชีอย่างต่อเนื่อง การมุ่งเน้นให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติการใช้ระบบสารสนเทศ เพื่อการประกอบวิชาชีพบัญชีให้เกิดประสิทธิภาพและส่งเสริมให้นักศึกษาได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติการใช้เครื่องใช้สำนักงานเพื่อให้เกิดความคล่องตัวและความเชี่ยวชาญ 3) ด้านค่านิยม จรรยาบรรณและทัศนคติทางวิชาชีพ ประกอบด้วย

ด้วย 7 คำถาม โดยครอบคลุมเกี่ยวกับการส่งเสริมให้นักศึกษา/นักศึกษามีการแยกแยะระหว่างคุณค่าแห่งวิชาชีพ จรรยาบรรณ และทัศนคติกับการพัฒนาพฤติกรรมที่ถูกต้องและยอมรับได้ และมุ่งเน้นให้นักศึกษา/นักศึกษามีการปฏิบัติตามหลักจรรยาบรรณเบื้องต้นเกี่ยวกับความมีศักดิ์ศรีในสายวิชาชีพบัญชี 4) ด้านประสบการณ์ทำงานจริง ประกอบด้วย 5 คำถาม โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมให้มีการจัดทำรายงานระหว่างการศึกษาเพื่อให้คำปรึกษาด้านวิชาชีพเป็นระยะ และผลักดันให้นักศึกษาได้ฝึกประสบการณ์จริงในสาขาวิชา ที่สนใจ เช่น การสอบบัญชี การตรวจสอบภายใน หรือการภาษีอากร เป็นต้น และ 5) ด้านการประเมินขีดความสามารถและสมรรถนะ ประกอบด้วย 6 คำถาม โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการมุ่งเน้นให้มีการประเมินด้านความรู้ทางเทคนิคในแต่ละเรื่องที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและให้ความสำคัญกับการประเมินด้านความรู้ทางเทคนิคไปใช้ในการวิเคราะห์และการปฏิบัติงานได้

3. ค่าอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่น

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรง โดยการวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Discriminant Power) ใช้เทคนิค Item-total Correlation ซึ่งความพร้อมและแนวทางการพัฒนาระบบการศึกษาทางวิชาชีพบัญชี มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.612 – 0.863 และการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability Test) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งความพร้อมและแนวทางการพัฒนาระบบการศึกษาทางวิชาชีพบัญชี อยู่ระหว่าง 0.735 – 0.869

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

4.1 ร้อยละ (Percentage)

4.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

4.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลลัพธ์การวิจัย

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกรรมการประจำหลักสูตรวิชาชีพบัญชีสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของกรรมการประจำหลักสูตรวิชาชีพบัญชีสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์

ข้อมูลทั่วไปของกรรมการประจำ หลักสูตรวิชาชีพบัญชี	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	8	17.39
1.2 หญิง	38	82.61
รวม	46	100.00
2. อายุ		
2.1 น้อยกว่า 30 ปี	1	2.17
2.2 30 – 35 ปี	15	32.61
2.3 36 – 40 ปี	16	34.78
2.4 มากกว่า 40 ปี	14	30.43
รวม	46	100.00
3. ระดับการศึกษา		
3.1ปริญญาโท	32	69.60
3.2ปริญญาเอก	14	30.40
รวม	46	100.00
4. ตำแหน่งทางวิชาการ		
4.1 อาจารย์	41	59.13
4.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์หรือสูงกว่า	5	10.87
รวม	46	100.00
5. ประสบการณ์ในการเป็นคณะกรรมการประจำหลักสูตร วิชาชีพทางบัญชี		
5.1 น้อยกว่า 3 ปี	10	21.74
5.2 3 – 5 ปี	18	39.13
5.3 6 – 8 ปี	5	10.87
5.4 มากกว่า 8 ปี	13	28.26
รวม	46	100.00

จากตาราง 1 พบว่า กรรมการประจำหลักสูตรวิชาชีพบัญชี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 82.61) อายุ 36 – 40 ปี (ร้อยละ 34.78) รองลงมา 30 – 35 ปี (ร้อยละ 32.61) ระดับการศึกษาปริญญาโท (ร้อยละ 69.60) ประสบการณ์ในการเป็นคณะกรรมการประจำหลักสูตรวิชาชีพทางบัญชี 3

– 5 ปี (ร้อยละ 39.13) รองลงมา มากกว่า 8 ปี (ร้อยละ 28.26) และไม่เคยมีประสบการณ์ในการเป็นกรรมการวิชาชีพหลักสูตรวิชาชีพทางบัญชี (ร้อยละ 56.52)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มร้อยละ

ตาราง 2 ข้อมูลทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มร้อยละ

ข้อมูลทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษา ในกลุ่มร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เขตพื้นที่ของสถาบัน		
1.1 ขอนแก่น	19	41.30
1.2 กาฬสินธุ์	10	21.74
1.3 มหาสารคาม	12	26.09
1.4 ร้อยเอ็ด	5	10.87
รวม	46	100.00
2. ประเภทของสถาบันอุดมศึกษา		
2.1 มหาวิทยาลัยของรัฐ	13	28.26
2.2 มหาวิทยาลัยราชภัฏ	14	30.43
2.3 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	10	21.74
2.4 มหาวิทยาลัยเอกชน/วิทยาลัยเอกชน	9	19.57
รวม	46	100.00
3. ระยะเวลาในการเปิดสอนหลักสูตรวิชาชีพทางบัญชี		
3.1 น้อยกว่า 10 ปี	18	39.13
3.2 10 – 15 ปี	13	28.26
3.3 16 – 20 ปี	6	13.04
3.4 มากกว่า 20 ปี	9	19.57
รวม	46	100.00
4. จำนวนคณาจารย์ประจำสาขาวิชาการบัญชี		
4.1 น้อยกว่า 10 คน	25	54.35
4.2 10 – 15 คน	13	28.26
4.3 มากกว่า 15 คน	8	17.39
รวม	46	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษา ในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. จำนวนนิสิต/นักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี		
5.1 น้อยกว่า 500 คน	34	73.91
5.2 500 – 1,000 คน	4	8.70
5.3 มากกว่า 1,000 คน	8	17.39
รวม	46	100.00
6. ระดับการศึกษาที่เปิดสอนสูงสุดในหลักสูตรวิชาชีพทางบัญชี		
6.1 ปริญญาตรี	38	82.61
6.2 สูงกว่าปริญญาตรี	8	17.39
รวม	46	100.00
7. หลักสูตรทางวิชาชีพบัญชีที่ทำการเปิดสอนในปัจจุบัน		
7.1 หลักสูตรภาษาไทย	38	82.61
7.2 หลักสูตรภาษาต่างประเทศหรือนานาชาติ	8	17.39
รวม	46	100.00
8. หลักสูตรกำหนดให้นิสิต/นักศึกษาต้องสอบผ่านการวัดความรู้ความเข้าใจในรายวิชาต่างๆ ของหลักสูตรที่จะสำเร็จการศึกษาหรือไม่		
8.1 มี	31	67.39
8.2 ไม่มี	15	32.61
รวม	46	100.00

จากตาราง 2 พบว่า สถาบัน อุดมศึกษาในเขตกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ ส่วนใหญ่เขตพื้นที่ของสถาบัน ขอนแก่น (ร้อยละ 41.30) รองลงมา มหาสารคาม (ร้อยละ 26.09) ประเภทของสถาบัน อุดมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ (ร้อยละ 30.43) รองลงมา มหาวิทยาลัยของรัฐ (ร้อยละ 28.26) ระยะเวลาในการเปิดสอนหลักสูตรวิชาชีพทางบัญชี น้อยกว่า 10 ปี (ร้อยละ 39.13) รองลงมา 10 – 15 ปี (ร้อยละ 28.26) จำนวนคณาจารย์ประจำสาขา วิชาการบัญชี น้อยกว่า 10 คน (ร้อยละ 54.35) รองลงมา 10 – 15 คน (ร้อยละ 28.26) จำนวนนิสิต/ นักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี น้อยกว่า 500 คน (ร้อยละ 73.91) รองลงมา มากกว่า 1,000 บาท

(ร้อยละ 17.39) ระดับการศึกษาที่เปิดสอนสูงสุดในหลักสูตรวิชาชีพทางบัญชี ปริญญาตรี (ร้อยละ 82.61) หลักสูตรทางวิชาชีพบัญชีที่ทำการเปิดสอนในปัจจุบัน หลักสูตรภาษาไทย (ร้อยละ 82.61) และหลักสูตรมีการกำหนดให้นิสิต/นักศึกษาต้องสอบผ่านการวัดความรู้ความเข้าใจในรายวิชาต่างๆ ของหลักสูตรที่จะสำเร็จการศึกษา (ร้อยละ 67.39)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของการพัฒนาระบบการศึกษาทางวิชาชีพบัญชีเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มร้อยแก่น สารสินธุ์

ตาราง 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของการพัฒนาระบบการศึกษาทางวิชาชีพบัญชีเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์โดยรวมและเป็นรายด้าน

ความพร้อมของการพัฒนาระบบการศึกษาทางวิชาชีพบัญชี	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านความรู้ทางวิชาชีพบัญชี	4.31	0.58	มาก
2. ด้านทักษะทางวิชาชีพ	4.23	0.59	มาก
3. ด้านค่านิยม จรรยาบรรณและทัศนคติทางวิชาชีพ	4.43	0.51	มาก
4. ด้านประสบการณ์ทำงานจริง	4.43	0.51	มาก
5. ด้านการประเมินขีดความสามารถและสมรรถนะ	4.22	0.53	มาก
รวม	4.32	0.51	มาก

จากตาราง 3 พบว่า กรรมการประจำหลักสูตรวิชาชีพบัญชี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการศึกษาทางวิชาชีพบัญชีเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ด้านค่านิยม จรรยาบรรณและทัศนคติทางวิชาชีพ ด้านประสบการณ์ทำงานจริง และด้านความรู้ทางวิชาชีพบัญชี

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบการศึกษาทางวิชาชีพบัญชีเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์

จากการสำรวจความคิดเห็นของคณะกรรมการประจำหลักสูตรวิชาชีพบัญชีสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาทางวิชาชีพบัญชี จำแนก 6 ประเด็น ดังนี้

1. ด้านความรู้ทางวิชาชีพบัญชี

1.1 อบรมเชิงปฏิบัติทางการทางด้านวิชาชีพบัญชีจากสำนักงานบัญชีหรือหน่วยงานภายนอก

1.2 จัดให้มีการศึกษาหลักการบัญชีของประเทศในกลุ่มอาเซียน

1.3 ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรหรือรายวิชาที่เป็นภาษาอังกฤษ

1.4 สภาวิชาชีพได้รับผลกระทบจาก IFRS ทำให้มาตรฐานหลายๆ อย่างต้องปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง แต่รอบระยะเวลาการปรับปรุงหลักสูตร 5 ปี/ครั้ง จึงทำให้ข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน

1.5 การเรียนรู้จากสถานประกอบการจริงหรือจากผู้เชี่ยวชาญภายนอก เช่น ผู้สอบบัญชี ผู้สอบบัญชีภาษีอากร เจ้าหน้าที่กรมสรรพากร นักตรวจสอบภายใน เป็นต้น

1.6 ควรสร้างเครือข่ายในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ ให้พัฒนาไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1.7 เพิ่มความรู้ทางวิชาชีพอย่างเข้มข้นในด้านมาตรฐานการบัญชี ด้านมาตรฐานรายงานทางการเงิน

1.8 แสวงหาความรู้ และทักษะทางวิชาชีพบัญชีตามที่กลุ่ม AEC ต้องการ เพื่อพัฒนาหลักสูตรทางวิชาชีพบัญชีให้ก้าวทันต่อการแข่งขันต่อไป

2. ด้านทักษะทางวิชาชีพบัญชี

2.1 ให้ฝึกปฏิบัติจริงตามสถานประกอบการ 1 ปีการศึกษา

2.2 ควรมีการเพิ่มวิเคราะห์และฝึกทักษะความเป็นจริงมากขึ้น

2.3 จัดฝึกอบรม เช่น โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี อบรมทักษะทางภาษาอังกฤษ (English Camp)

2.4 ควรมีการจัดแข่งขันในทักษะวิชาชีพบัญชีอยู่เป็นประจำ เช่น ทุกเดือน หรือทุกปีการศึกษา เป็นต้น

2.5 เพิ่มทักษะวิชาชีพในสาขาการตรวจสอบ เช่น ทักษะการตรวจสอบภายใน ทักษะการตรวจสอบรายงานทางการเงินหรืองบการเงิน เป็นต้น

2.6 ควรให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติงานจริงจากสถานประกอบการในสายวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวกับวิชาชีพบัญชี เช่น งานด้านการตรวจสอบภายใน การสอบบัญชี เป็นต้น

2.7 กำหนดให้มีการนำการเรียนรู้อาจารย์สอนวิชาชีพบัญชีแบบการเรียน English Program

2.8 ส่งเสริมให้มีการบันทึกรายการบัญชีในห้องเรียนแต่ละรายวิชาด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางด้านบัญชีแทนการบันทึกด้วยสมุดบัญชี

3. ด้านค่านิยม จรรยาบรรณและทัศนคติทางวิชาชีพบัญชี

3.1 จัดทำโครงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักศึกษา

3.2 จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมร่วมมือทุกภาคส่วนให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีให้มากขึ้น

4. ด้านประสบการณ์การทำงานจริง

4.1 ควรกำหนดให้นักศึกษาสาขาวิชาชีพฝึกงานในด้านสายวิชาชีพบัญชี หรือสายงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน

4.2 มุ่งเน้นการเรียนรู้อาจารย์เป็นผู้ประกอบการทางสายวิชาชีพบัญชีในหลักสูตรด้วย ไม่ใช่เน้นการเรียนเพื่อปฏิบัติงานบัญชีเท่านั้น

4.3 เพิ่มชั่วโมงฝึกประสบการณ์วิชาชีพมากขึ้นเพื่อมุ่งเน้นประสบการณ์ทำงานจริง

4.4 ส่งเสริมให้บริการทางวิชาชีพแก่ผู้ประกอบการให้มีความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาเพื่อสร้างความร่วมมือในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

4.5 พัฒนาฝึกประสบการณ์ทำงานจริงในประเทศต่างๆ ของกลุ่ม AEC

5. ด้านการประเมินขีดความสามารถและสมรรถนะ

5.1 เพิ่มความสามารถด้านภาษา

5.2 มีความเป็นผู้นำ ความคิดในทางสร้างสรรค์ และสามารถบูรณาการความรู้ และประสบการณ์ทางธุรกิจมาประยุกต์กับการดำรงชีพ

5.3 การจัดทำรายงานทางการเงิน ผู้ผู้ใช้งบการเงินประเภทต่างๆ

6. แนวทางพัฒนาระบบการศึกษาทางวิชาชีพบัญชีอื่นๆ

6.1 เน้นทักษะทางด้านภาษาอังกฤษอย่างเข้มข้นเพื่อก้าวทันประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

6.2 มุ่งเน้นระบบเทคโนโลยีที่ทำให้การพัฒนาหลักสูตรก้าวทันประชาคมอาเซียน

6.3 ควรสร้างเครือข่ายในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ ให้พัฒนาไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

6.4 หลักสูตรควรผลักดันให้มีการศึกษาเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีของประเทศต่างๆในอาเซียน

6.5 ควรจัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพนิสิต/นักศึกษา หาแนวทางในการกำหนดวิชาชีพและพัฒนาอย่างเป็นระบบ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ความพร้อมและแนวทางการพัฒนาระบบการศึกษาทางวิชาชีพบัญชีเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ สามารถอภิปรายผลการ

วิจัยดังนี้

1. กรรมการประจำหลักสูตรวิชาชีพบัญชีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความร่วมมือระบบการศึกษาทางวิชาชีพบัญชีเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์โดยรวม ด้านความรู้ทางวิชาชีพบัญชี ด้านทักษะทางวิชาชีพ ด้านค่านิยม จรรยาบรรณและทัศนคติทางวิชาชีพ ด้านประสบการณ์ทำงานจริง และด้านการประเมินขีดความสามารถและสมรรถนะ อยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ทุกสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่เปิดหลักสูตรทางวิชาชีพบัญชีนั้น จะต้องดำเนินการพัฒนาหลักสูตรหรือปรับปรุงให้สอดคล้องกับเกณฑ์การประกอบวิชาชีพบัญชีตามที่สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์กำหนดไว้ ซึ่งถือว่าเป็นหลักเกณฑ์การกำหนดหลักสูตรสอดคล้องกัน ทำให้ทุกสถาบันอุดมศึกษาพัฒนานักศึกษาให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้อยู่ในระดับเดียวกัน มีกิจกรรมการเรียนการสอนเหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฤติมา มุ่งหมาย (2556 : เว็บไซต์) พบว่า สถานประกอบการมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะบัณฑิตในปัจจุบันโดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก คือ ด้านทักษะทางวิชาชีพ ด้านจริยธรรมและทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามลำดับ

2. แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรทางวิชาชีพบัญชี ได้แก่ ปรับปรุงหลักสูตรหรือรายวิชาที่เป็นภาษาอังกฤษ ฝึกปฏิบัติจริงตามสถานประกอบการสายวิชาชีพบัญชี จัดฝึกอบรมโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักศึกษา ส่งเสริมให้บริการทางวิชาชีพแก่ผู้ประกอบการให้มีความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาเพื่อสร้างความร่วมมือในการฝึกประสบการณ์จริง และพัฒนาฝึกประสบการณ์ทำงานจริงในประเทศต่างๆ ของกลุ่ม AEC และที่สำคัญ เพิ่มความสามารถด้านภาษากลุ่มอาเซียน เนื่องจาก แนวทางพัฒนาดังกล่าวนี้ ถือเป็นปัจจัยแรกของนักบัญชีที่จะต้องมีความรู้ความสามารถทางวิชาชีพบัญชีให้ลึกซึ้งและ

นำไปสู่การปฏิบัติในสถานประกอบการได้จริง และการจะแข่งขันกับกลุ่มประเทศอาเซียนได้นั้นปัจจัยแรกคือการสื่อสารนั่นก็คือ ภาษาอังกฤษที่จะสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การที่จะแข่งขันในกลุ่มประเทศอาเซียนได้นั้นจะต้องศึกษากฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจของแต่ละประเทศเพื่อทำความเข้าใจและสามารถที่จัดทำรายงานทางการเงินได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรยุทธ สุขมาก (2555 : เว็บไซต์) พบว่า ความคิดเห็นของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มมูลค่าของผู้ประกอบวิชาชีพ ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้ความสามารถในมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ด้านภาษีอากร ด้านกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ด้านภาษาอังกฤษและภาษาอื่นในกลุ่มประเทศอาเซียน ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบัญชี และด้านความสามารถในการเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้เข้ากับสังคม และวัฒนธรรมของประเทศอาเซียน อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคตและประโยชน์ของงานวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยพบว่า หลักสูตรวิชาชีพบัญชีมีความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยได้มีข้อกำหนดจากสภาวิชาชีพบัญชีในการจัดทำบัญชีระหว่างประเทศ ซึ่งทุกหลักสูตรได้มีความพร้อมโดยรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมาก ดังนั้นหลักสูตรวิชาชีพบัญชีจากสถาบันต่างๆ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรให้เกิดความร่วมมือ นำแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการความคิดเห็นของคณะกรรมการประจำหลักสูตรที่เสนอแนะจากผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

1.1 คณะกรรมการประจำหลักสูตร ควรพัฒนาหลักสูตรด้านความรู้ทางวิชาชีพบัญชี ได้แก่

1.1.1 จัดรายวิชาที่มุ่งเน้นมาตรฐานการบัญชี การสอบบัญชีทั้งในประเทศและระดับสากลหรือกลุ่มประเทศอาเซียนเพื่อให้นิสิต/นักศึกษาได้ศึกษาอย่างละเอียดและทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้เพื่อนำไปสู่การจัดทำรายงานทางการเงินให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.1.2 จัดให้มีการศึกษาหลักการบัญชีของประเทศในกลุ่มอาเซียน โดยนำกรณีศึกษาหรือรายงานทางการเงินของแต่ละประเทศมาสู่การเรียนการสอนในชั้นเรียนเพื่อให้นิสิต/นักศึกษาได้เกิดความรู้ในรูปแบบรายงานทางการเงินของแต่ละประเทศในกลุ่มอาเซียนของแท้จริง

1.1.3 ปรับปรุงหลักสูตรหรือรายวิชาให้ที่เป็นภาษาอังกฤษ อย่างน้อยจะต้องกำหนดรายวิชาทางวิชาชีพบัญชีจะต้องเรียนเป็นฉบับภาษาอังกฤษ เพื่อเรียนรู้ภาษาอังกฤษทางวิชาชีพบัญชีควบคู่กัน

1.1.4 การเรียนรู้จากสถานประกอบการจริงหรือจากผู้เชี่ยวชาญภายนอกทางสายวิชาชีพบัญชีหรือสายงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มความรู้ทางวิชาชีพอย่างเข้มข้นในด้านมาตรฐานการบัญชีด้านมาตรฐานรายงานทางการเงิน และแสวงหาความรู้ และทักษะทางวิชาชีพบัญชีตามที่กลุ่ม AEC ต้องการ เพื่อพัฒนาหลักสูตรทางวิชาชีพบัญชีให้ก้าวทันต่อการแข่งขัน

1.2 คณะกรรมการประจำหลักสูตร ควรพัฒนาหลักสูตรด้านทักษะทางวิชาชีพบัญชี ได้แก่

1.2.1 ให้นิสิต/นักศึกษาฝึกปฏิบัติจริงตามสถานประกอบการ 1 ภาคการเรียนหรือ 1 ปีการศึกษา เพื่อฝึกทักษะที่แท้จริงนอกห้องเรียน

1.2.2 ฝึกอบรมโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีตลอดหลักสูตร หากเป็นไปได้ควรจัดการเรียนการสอนบนที่บัญชีด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปแทนการบันทึกด้วยสมุดบัญชี

1.2.3 จัดกิจกรรมฝึกทักษะทาง

ภาษาอังกฤษ (English Camp) ทางวิชาชีพบัญชี

1.2.4 ควรมีการแข่งขันในทักษะวิชาชีพบัญชีอยู่เป็นประจำ เพื่อให้ นิสิต/นักศึกษาเกิดความกระตือรือร้นที่จะศึกษา ค้นคว้า และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

1.3 คณะกรรมการประจำหลักสูตร ควรพัฒนาหลักสูตรด้านค่านิยม จรรยาบรรณและทัศนคติทางวิชาชีพบัญชี ได้แก่

1.3.1 จัดทำโครงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับนิสิต/นักศึกษา

1.3.2 จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมร่วมมือทุกภาคส่วนให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีให้มากขึ้น

1.4 คณะกรรมการประจำหลักสูตร ควรพัฒนาหลักสูตรด้านด้านประสบการณ์การทำงานจริง

1.4.1 ควรกำหนดให้นักศึกษาสาขาบัญชี ฝึกงานในด้านสายวิชาชีพบัญชี หรือสายงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน เพื่อจะได้เกิดความศรัทธาและเชื่อมั่นในสายวิชาชีพบัญชีจริงๆ และเห็นประโยชน์ต่อการศึกษาในสายงานบัญชีอย่างแท้จริง

1.4.2 ส่งเสริมให้บริการทางวิชาชีพแก่ผู้ประกอบการ โดยสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาเพื่อสร้างความร่วมมือในการฝึกประสบการณ์จริง และพัฒนาฝึกประสบการณ์ทำงานจริงในประเทศต่างๆ ของกลุ่ม AEC

1.5 คณะกรรมการประจำหลักสูตร ควรพัฒนาหลักสูตรด้านด้านการประเมินขีดความสามารถและสมรรถนะ ได้แก่ เพิ่มความสามารถด้านภาษา สร้างความเป็นผู้นำ ความคิดในทางสร้างสรรค์ และสามารถบูรณาการความรู้ และประสบการณ์ทางธุรกิจมาประยุกต์กับการดำรงชีพ

1.6 คณะกรรมการประจำหลักสูตรทางวิชาชีพบัญชีของสถาบันในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ ควรสร้างเครือข่ายในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ ให้

พัฒนาหลักสูตรไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อการแข่งขันในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์เท่านั้น และทราบถึงความพร้อมและแนวทางพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพบัญชีเท่านั้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนะเพื่อให้ผู้สนใจทำการวิจัยต่อไปดังนี้

2.1 ควรศึกษาความพร้อมและแนวทางพัฒนาระบบการศึกษาทางวิชาชีพบัญชีของสถาบันอุดมศึกษาทั่วไปประเทศไทย เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรทางวิชาชีพบัญชีของระดับประเทศต่อไป

2.2 ควรศึกษาความพร้อมและแนวทางพัฒนาระบบการศึกษาทางวิชาชีพบัญชีของสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาหลักสูตรของแต่ละประเทศว่าเป็นอย่างไร และจะเน้นพัฒนาบัณฑิตในทิศทางใดเพื่อจะได้นำมาสู่การพัฒนาหลักสูตรในประเทศไทยเช่นเดียวกัน

2.3 ควรศึกษาสถานประกอบการในแต่ละประเทศอาเซียน ถึงความต้องการบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในสายอาชีพบัญชีว่าผู้ประกอบการต้องการเน้นในเรื่องใด เพื่อที่จะนำมาสู่การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพบัญชีให้ตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการภายนอก

2.4 ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ได้แก่ ผู้สอบบัญชี ผู้ทำบัญชี ในปัจจุบัน ว่ามีปัญหาและอุปสรรคใดๆ ในการจัดทำรายงานทางการเงินหรือการสอบทานข้อมูลทางการเงินให้กับสถานประกอบการ เพื่อนำมาพัฒนาหลักสูตรและพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ปพฤกษ์บาร์มี อุตสาหะวานิชกิจ คณบดีคณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณ หวังเจริญเดช อาจารย์ประจำคณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และอาจารย์ ดร.สายทิพย์ จะโนภาส อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม ที่ได้ให้คำแนะนำและได้ให้ความช่วยเหลือในการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย ขอขอบพระคุณ คณะกรรมการประจำหลักสูตรทางวิชาชีพบัญชีของสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มร้อยแก่นสารสินธุ์ทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์และสละเวลาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ได้สนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ทำให้การดำเนินงานวิจัยประสบความสำเร็จในการครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- บรรจงจิตต์ อังศุสิงห์. (2558). *ความคืบหน้าของ AEC ด้านการบริการสาขาบริการวิชาชีพบัญชี*. จาก <http://acc.rc.ac.th/uploads/userfiles>. ค้นเมื่อ 26 กันยายน 2558.
- ฝ่ายต่างประเทศ สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2558). "การเตรียมรับปี 2015 ของนักบัญชี (ตอนที่ 3)," *บทความวิชาการ*. จาก http://www.fap.or.th/images/column_1390536375/pare%202015%203.pdf ค้นเมื่อ 17 มิถุนายน 2558.
- ฤติมา มุ่งหมาย. (2556). *แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะนักบัญชีที่เป็นปัจจุบันกับคุณลักษณะนักบัญชีที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี*. จาก www.old.nrru.ac.th/rdi/บทความคุณลักษณะบัณฑิตมอราชภัฏ.do. ค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2557.
- วีรยุทธ สุขมาก และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินิทธิ. (2555). *ความคิดเห็นของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มมูลค่าของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. จาก <http://www.spu.ac.th/account/files/2014/0198.pdf>. ค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2557.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2557). *นักบัญชีกับ AEC*. จาก <http://www.fap.or.th/subfapnew.php?id=185>. ค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2557.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2558). *การจัดทำร่าง MRA*. จาก <http://www.fap.or.th>. ค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2558.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2558). *มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี*. จาก <http://www.fap.or.th>. ค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2558.
- Aaker, David A., Kumer, V., and Day, G.S., (2001). *Marketing Research*. New York: John Wiley & Sons.

กลยุทธ์การเพิ่มคุณค่างาน เพื่อการพัฒนาพนักงานในที่ทำงาน

Job Enrichment Strategy for Developing Employees in The workplace

ยุวดี จันทะศิริ¹

Yuwadi Chunthasiri¹

บทคัดย่อ

บทความชิ้นนี้เป็นการมุ่งศึกษา กลยุทธ์การเพิ่มคุณค่างาน เพื่อการพัฒนาพนักงานในที่ทำงาน โดยหลักการเพิ่มคุณค่างาน เป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาศักยภาพของพนักงานที่มีพื้นฐานสำคัญมาจากแนวคิดทฤษฎีสองปัจจัยของ เฮอริชเบอร์กในปี 1968 (Frederick Herzberg) ต่อมาในปี 1976 แฮ็คแมน และ โอลด์แฮม (Hackman & Oldham) ได้นำมาศึกษาต่อมุ่งเน้นไปที่คุณลักษณะของงาน ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญของการเพิ่มคุณค่างาน มี 5 มิติคือ เน้นให้พนักงานมีหลากหลายทักษะ ความเป็นเอกลักษณ์ในงาน ลักษณะงานที่มีความสำคัญ มีอิสระสามารถบริหารจัดการงานนั้นด้วยตนเอง และการได้รับข้อมูลป้อน มิติต่าง ๆ เหล่านี้นำมาซึ่งแรงจูงใจภายในของพนักงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสภาวะทางจิตในการเพิ่มประสิทธิภาพผลในงาน สำหรับการวางแผนสู่การปฏิบัติมีกลยุทธ์หลักที่นำมาใช้ประกอบด้วย การรวมงาน การมอบหมายงานเป็นลักษณะโครงการ การสร้างความเป็นอิสระในการทำงานเป็นทีม การจัดสรรปันส่วนอำนาจและอำนาจในตำแหน่ง การสร้างพนักงาน และการให้ข้อมูลย้อนกลับทางตรง และการจัดการการมีส่วนร่วม ส่วนขั้นตอนการเพิ่มคุณค่ามี 3 ขั้นตอนหลักคือ สำรวจระดับความพึงพอใจและไม่พึงใจของพนักงาน พิจารณารูปแบบการเพิ่มคุณค่างานที่นำมาใช้ และออกแบบโปรแกรมและสื่อสารให้พนักงานทราบ

คำสำคัญ : กลยุทธ์, การเพิ่มคุณค่างาน

Abstract

This article aimed to reviewing job enrichment strategy for developing employees in the workplace, job enrichment is a tool to developing an employees' potential. Job enrichment has its roots in Frederick Herzberg's two-factor theory in 1968, then Hackman & Oldham in 1976 have taken the concept to study by focusing job characteristic model development to job enrichment, this model has five dimensions that is; skill variety, task Identity, task significance, autonomy and feedback which these dimensions toward employees' intrinsic motivation . In particular, the model specifies that enriching certain elements of job alters people's psychological states in a

¹ นิสิตปริญญาเอก สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
E-mail: poyuwadi@hotmail.com.

manner that enhances their work effective. For implementation, it has some key strategies to use for enriching job in the workplace including combine task, identify project, create autonomous work teams, redistribute power and authority, increase employee-directed feedback and implement participative management. There are three steps to developing a good job enrichment program that is; to find out the areas where employees are dissatisfied with their current work assignment, to consider which job enrichment options the work place can provide to each employee and to develop and communicate the program to each employee.

Keywords: Strategy, Job Enrichment.

บทนำ

แนวคิดการเพิ่มคุณค่างานกลายเป็นเครื่องมือขั้นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการจัดการในการปรับปรุงแรงจูงใจของพนักงาน และการเจริญเติบโตขององค์กรซึ่งเครื่องมือนี้นำมาใช้เมื่อองค์กรมีความประสงค์ในการพัฒนาศักยภาพของพนักงาน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้งานมีความน่าสนใจ มีความท้าทาย และท้าทายยิ่งขึ้น เกิดควบคู่ไปกับความอิสระ ความรับผิดชอบ และโอกาสความก้าวหน้าในงาน (Hackman, R & Oldman, G, 1980) การเพิ่มคุณค่างานนำไปสู่การสร้างแรงจูงใจให้กับพนักงานโดยการเพิ่มความรับผิดชอบกับเพิ่มทักษะในการทำงานให้หลากหลาย ปัจจุบันสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และระดับการแข่งขันเพิ่มขึ้น องค์กรเริ่มต้นปรับมุมมองในการบริหารจัดการ และการพัฒนาพนักงานจากเดิมที่มองว่าเงินเป็นปัจจัยแรงจูงใจสำคัญ กลายเป็นการเพิ่มคุณค่าในงาน การสร้างความยืดหยุ่นในตารางการทำงานเป็นสิ่งสำคัญยิ่งกว่า และชี้ชัดไปว่างานอย่างไรเป็นงานที่ดีที่สุดในการสร้างความภาคภูมิใจในการทำงานให้กับพนักงาน (Bratton, J., 2007 & Hower, J.J. 2008) ฉะนั้น อาจกล่าวได้ว่า การเพิ่มคุณค่างานทำให้พนักงานมีความรู้สึกชื่นชอบกับการได้ทำงาน และการบรรลุเป้าหมายของงานในตำแหน่งนั้น ๆ ประกอบกับการมีทักษะในงานอย่างหลากหลาย นอกจากนี้กระบวนการทำงานควรเป็น

บังเหียนที่สร้างระบบด้วยตัวของมันเอง กล่าวคือ องค์กรควรสร้างความยืดหยุ่นในการทำงาน การบริหารอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ และการเปิดโอกาสในการแสดงออกถึงความสามารถให้กับพนักงาน เป็นต้น

ปัจจุบันหลาย ๆ องค์กรพยายามมองหาเครื่องมือในการพัฒนาบุคลากรที่เหมาะสมกับการพัฒนาองค์กรแต่ละแห่ง ทั้งนี้เพื่อเพิ่มผลิตภาพ (Productivities) และผลการปฏิบัติงาน (Performances) ทั้งระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์กร ซึ่งทั้งสามระดับมีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ดังนั้น บทความชิ้นนี้ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับนักทรัพยากรมนุษย์ได้นำการเพิ่มคุณค่างานเป็นเครื่องมือในการพัฒนาบุคลากร เพื่อดึงดูดศักยภาพและสร้างความพึงพอใจในงานให้กับพนักงาน บทความชิ้นนี้จึงนำเสนอ 2 ส่วนหลักคือ ส่วนที่ 1 แนวคิดพื้นฐานของการเพิ่มคุณค่างาน และส่วนที่ 2 การแปลงหลักคิดสู่การปฏิบัติ และท้ายสุดเป็นการสรุปและข้อเสนอแนะ

ส่วนที่ 1 แนวคิดพื้นฐานของการเพิ่มคุณค่างาน

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการเพิ่มคุณค่างาน ส่วนนี้ ผู้เขียนนำเสนอ ประเด็นหลักคือ 1) ความหมายและความสำคัญของการเพิ่มคุณค่างาน ส่วนความสำคัญจะหยิบยกงานวิจัยมาแสดงให้เห็นเป็นสำคัญว่าการเพิ่มคุณภาพงานสัมพันธ์กับปัจจัยอื่น ๆ ในการบริหาร การจัดการ และการพัฒนา

บุคลากรอย่างไร และ 2) ทฤษฎีที่อยู่เบื้องหลังการเพิ่มคุณค่างาน

1. ความหมายและความสำคัญของการเพิ่มคุณค่างาน

การเพิ่มค่างานเป็นความพยายามในการสร้างแรงจูงใจให้กับพนักงาน โดยเปิดโอกาสให้พนักงานใช้ความสามารถและสร้างงานที่มีความหมาย ความคิดนี้ถูกพัฒนาโดยแฮ็คแมน และโอลด์แมน (Hackman & Oldman) การเพิ่มคุณค่างานควรประกอบด้วยหลักคิดต่อไปนี้ 1) ลำดับของงาน และความท้าทายของความยากของงาน 2) หน่วยของงานมีความสมบูรณ์ นั่นคือ งานที่คล้ายคลึงนำเข้ามารวมกัน เพื่อให้งานมีความหมาย และ 3) การให้ข้อมูลย้อนกลับ การสนับสนุน และการสื่อสาร (Rothwell, W.J., & Kazanas H.C., 2004) การเพิ่มคุณค่างาน (Job enrichment) คือ การออกแบบงานใหม่ (Redesigning jobs) ที่สร้างเส้นทางเปิดโอกาสให้กับพนักงานมีประสบการณ์ ความสำเร็จ (Responsibility) การประสบความสำเร็จ (Achievement) ความก้าวหน้าในหน้าที่งาน หรือความเติบโต (Growth) และการได้รับการยอมรับในความสำเร็จ (Recognition) ซึ่งการเพิ่มคุณค่างานเป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพที่เพิ่มความอิสระในงาน (Autonomy) การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และความสำคัญในงาน (Significance) (Hackman, R & Oldman, G, 1976) นอกจากนี้ การเพิ่มคุณค่างานเป็นการขยายงานในแนวดิ่งหรือเชิงลึก (a vertical expansion) ซึ่งแตกต่างกับการขยายขอบเขตงาน (Job enlargement) เป็นการเพิ่มหน้าที่ของพนักงานหรือปริมาณงานให้มากขึ้น เพื่อลดความเบื่อหน่ายและเพิ่มความสนใจในการทำงานของพนักงาน การขยายขอบเขตของงานนี้จะเพิ่มจำนวนหน้าที่และความรับผิดชอบในระดับเดียวกันของพนักงาน (Raza, M.A., & Navaz, M.M., 2011) ทั้งนี้หรืออาจกล่าวได้ว่า การเพิ่มคุณค่างาน เป็นการสนับสนุนการเรียนรู้ การพัฒนา และสร้างนวัตกรรมให้พนักงานถือเป็นการ

ช่วยส่งเสริมแรงจูงใจ และช่วยให้เพิ่มการควบคุมตนเอง (Self-control) การนับถือตนเอง (Self-respect) การตระหนักในตนเอง (Self – actualization) ทั้งหมดเหล่านี้ส่งผลสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติงานของพนักงาน (Vroom, V. 1985)

ผลการศึกษาการเพิ่มคุณค่างานทั้งในและต่างประเทศ เพื่อยืนยันให้เห็นถึงความสำคัญดังกล่าวที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ส่วนใหญ่ศึกษาให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเพิ่มค่างานและความพึงพอใจในงาน ดังเช่น Loher, B., Noe, R., Moeller, N and Fitzgerald, M. (1985). ศึกษาแบบการวิเคราะห์ห้อยภูมิกับ 28 ตัวอย่าง รายงานว่า คุณค่างานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในงาน นอกจากนี้งานวิจัยเชิงประจักษ์ของ Hackman, R. & Oldman, G. (1980) ยืนยันว่า การเพิ่มคุณค่างานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจ Yang, S.& Lee, K. (2009) ศึกษาเชื่อมโยงไปสู่การสร้างพลังร่วม (Empowerment) และการเพิ่มคุณค่างานกับความตั้งใจในการเข้าออกจากงาน (Turnover intention) พบ ความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างการเพิ่มคุณค่างานกับความพึงพอใจในงาน Raza, M.A. & Nawaz, M. M. (2011) ศึกษาผลกระทบการเพิ่มคุณค่างาน แรงจูงใจในงาน และความผูกพันในงาน โดยศึกษาในองค์กรภาครัฐของประเทศปากีสถาน พบว่า การเพิ่มคุณค่าในงานสามารถทำนายความพึงพอใจในงาน แรงจูงใจและความผูกพันในองค์กร นอกจากนี้ พบว่า ผู้จัดการคาดหวังว่า หากพนักงานมีระดับของความพึงพอใจในงานสูงส่งผลให้ระดับความผูกพันในองค์กรสูง และระดับความพึงพอใจในงานสูงส่งผลให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น และลดความตึงเครียด

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่า งานวิจัยที่เสนอไว้ข้างต้น พยายามเชื่อมโยงความสัมพันธ์พื้นฐานระหว่างการเพิ่มคุณค่างานกับแรงจูงใจในงาน โดยพยายามฉายภาพให้เห็นถึงความเชื่อมโยงสัมพันธ์ว่า แรงจูงใจที่เกิดขึ้นยังนำไปสู่ความผูกพันในงานของพนักงาน ตลอดจนเกิดการสร้างพลังร่วมใน

องค์กรและคุณภาพชีวิตในงานของพนักงาน อย่างไรก็ตาม สาเหตุของการเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างการเพิ่มคุณค่างาน และแรงจูงใจในงาน เป็นเช่นไร สามารถทำความเข้าใจในประเด็นที่กล่าวถัดไป

2. ทฤษฎีที่อยู่เบื้องหลังการเพิ่มคุณค่างาน

การเพิ่มคุณค่างานมีรากฐานมาจากทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอริชเบอร์ก (Frederick Herzberg's two-factor theory) ซึ่งเฮอริชเบอร์ก พยายามหาคำตอบกับคำถามว่า มนุษย์ต้องการอะไรจากการทำงาน จึงทำการศึกษแบบเจาะลึกเกี่ยวกับการทำงานของวิศวกรและนักบัญชี โดยสำรวจจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากชีวิตการทำงานของคนในสองอาชีพนี้ เพื่อหาว่าบุคคลเหล่านี้ให้ความสำคัญหรือคุณค่าต่อสิ่งใดมากที่สุด การศึกษานี้ได้รับการทดสอบซ้ำกับกลุ่มอื่น ๆ จนเกิดความมั่นใจและพบว่า เกิดความแตกต่างระหว่างปัจจัยที่เป็นสิ่งดีและไม่ดีในการทำงาน และยังพบว่า สิ่งที่ตรงข้ามกับความพอใจ (Satisfaction) ไม่ใช่ความไม่พึงพอใจ (Dissatisfaction) อย่างที่เคยเชื่อกัน แท้จริงแล้วเป็นภาวะที่ปราศจากความพึงพอใจมากกว่า (No Satisfaction) (Herzberg, F. 1968)

เฮอริชเบอร์กแบ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในงาน (Job satisfaction) หรือแรงจูงใจ และปัจจัยที่ทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในงาน แบ่งเป็น 2 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 ปัจจัยจูงใจหรือปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจภายใน (Motivator factor, Intrinsic) ซึ่งค่อนข้างมีความเป็นนามธรรม ประกอบด้วยการทำงานที่ท้าทายความรู้ความสามารถ (The challenge of the work itself) การได้รับการยอมรับในความสำเร็จ (Recognition) การประสบความสำเร็จ (Achievement) และความก้าวหน้าในหน้าที่การงานหรือความเจริญเติบโต (Advancement and Growth) โดยที่หาก

บุคคลใดมีระดับความพร้อมด้วยปัจจัย 5 ประการดังทั้งหมดนี้จะมีแรงจูงใจในการทำงานระดับสูงและนำไปสู่การปฏิบัติงานในระดับเยี่ยม

มิติที่ 2 ปัจจัยสุขอนามัยหรือปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจภายนอก หรือหลีกเลี่ยงความไม่พอใจ (Hygiene factor, Extrinsic) ซึ่งมีลักษณะเป็นรูปธรรม ได้แก่ สภาพการทำงาน (Working Condition) นโยบายองค์กร (Company Policies) การดูแลของหัวหน้างาน (Supervision) ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน (Co-workers) เงินเดือน (Salary) สถานภาพและความมั่นคงในงาน (Job Security)

กล่าวโดยสรุปทฤษฎีนี้ เฮอริชเบอร์กชี้ให้เห็นความแตกต่างของความพึงพอใจและความไม่พึงพอใจในงานว่า สิ่งที่ตรงข้ามกับความพึงพอใจคือ การปราศจากภาวะที่ทำให้เกิดความพึงพอใจหาใช่ความไม่พึงพอใจ ดังนั้น จึงทำให้สองปัจจัยนี้ไม่มีอิทธิพลต่อกัน โดยที่ปัจจัยจูงใจ (Motivator factor) เป็นที่มาของความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน (Job Satisfaction) ขณะที่ ปัจจัยสุขอนามัย (Hygiene factor) เป็นที่มาของความไม่พึงพอใจในงาน (Job Dissatisfaction) ด้วยสาเหตุเช่นนี้การที่องค์กรพยายามตอบสนองด้วยปัจจัยสุขอนามัยกับพนักงาน เป็นเพียงการลดภาวะความไม่พึงพอใจเท่านั้น ทำได้มาเพียงความสงบที่ปราศจากแรงจูงใจ และมีได้นำไปสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติงานหรือเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงาน ดังนั้น การจูงใจพนักงานจึงต้องให้ปัจจัยจูงใจ

จากปัจจัยจูงใจที่กล่าวไว้ข้างต้นของเฮอริชเบอร์กสามารถทำให้เกิดขึ้นได้ ด้วยการเพิ่มพูนประสิทธิภาพการทำงาน และด้วยการลดช่องว่างในแนวตั้ง (Vertical job loading) โดยในที่นี้ผู้เขียนจะนำเสนอรายละเอียดเป็นตารางสรุปหลักการพอสังเขปได้ดังนี้

หลักการ	แรงจูงใจ
1. ลดการควบคุมแต่สามารถตรวจสอบได้	-ความรับผิดชอบและการประสบความสำเร็จส่วนบุคคล
2. เพิ่มความรับผิดชอบในงานของแต่ละบุคคล	-ความรับผิดชอบและการได้รับการยกย่อง
3. มอบอำนาจเพิ่มขึ้นในงานที่ทำ	-ความรับผิดชอบ ความสำเร็จ และการได้รับการยอมรับ
4. การทำรายงานอย่างสม่ำเสมอสะท้อนการปฏิบัติงานเป็นรายบุคคล	-การเป็นที่ยอมรับภายในองค์กร
5. การทำงานใหม่ที่ไม่เคยทำมาก่อน	-การเติบโตและเรียนรู้สิ่งใหม่
6. มอบหมายงานเฉพาะด้านให้ทำเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ	-ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้า และเติบโตในสายงาน

จากข้างต้น จะเห็นว่า แนวคิดของเฮอริชเบอร์เกอร์สามารถนำมาประยุกต์กับการพัฒนางานให้มีความหมาย น่าสนใจ และมีความท้าทาย ยิ่งขึ้นควบคู่กับการเพิ่มความอิสระและความรับผิดชอบ และโอกาสเติบโตในหน้าที่งาน ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า การเพิ่มคุณค่างานได้พัฒนาจากทฤษฎีสองปัจจัยของ เฮอริชเบอร์เกอร์ โดยที่ แฮ็คแมน และ โอลด์แฮม (Hackman & Oldman) ได้ขยายแนวความคิดต่อโดยการพิจารณาถึงลักษณะงาน (Job Characteristics) ว่ามีส่วนต่อการสร้างแรงจูงใจ และพัฒนารูปแบบแนวคิดการเพิ่มคุณค่างาน (Job Enrichment Model) ซึ่งเห็นว่าผู้บริหารสามารถเปลี่ยนคุณลักษณะของงาน เพื่อสร้างแรงจูงใจในงานแก่พนักงานได้ ฉะนั้น ลำดับต่อไปผู้เขียน นำเสนอหลักคิดการเพิ่มคุณค่างานตามแนวคิดของ แฮ็คแมน และ โอลด์แฮมดังต่อไปนี้

Hackman, R. & Oldman, G. (1980) มีความเห็นว่า การสร้างแรงจูงใจภายในสามารถก่อให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งการเพิ่มคุณค่างานเป็นเครื่องในการพัฒนาศักยภาพของพนักงาน พื้นฐานสำคัญมาจากแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในงาน โดยมุ่งเน้นไปที่โมเดลคุณลักษณะของงาน (Job Characteristics Model) ถือเป็นกรอบแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญของการเพิ่มคุณค่างาน ดังนั้นแนวคิดเครื่องมือการพัฒนาบุคลากรด้วยการเพิ่มคุณค่างาน ถือเป็นกิจกรรมด้านการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยเน้นการออกแบบลักษณะงานที่แตกต่างจากหลักคิดเดิม ๆ ดังเคยปฏิบัติมา โดยแบบจำลองนี้มีพื้นฐานมาจากการพิจารณาสถานะทางจิตวิทยา (Psychological States) 3 ประการที่สำคัญ ซึ่งมีผลต่อแรงจูงใจในการทำงาน (ภาพที่ 1 โมเดลคุณลักษณะงานของแรงจูงใจในการทำงาน)

พนักงานรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของผลงาน หรือเป็นผู้สร้างสรรคความสำเร็จและรับผิดชอบต่องานที่มีคุณภาพ

3. การได้ทราบถึงคุณค่าของผลงานที่ทำ (Knowledge of Results) กล่าวคือ บุคคลสามารถตัดสินใจอยู่บนพื้นฐานว่าผลการปฏิบัติงานของตนเอง มีความยุติธรรมเพียงใด สิ่งนั้นเป็นสิ่งแสดงว่ามีความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ

ลักษณะเฉพาะของงาน (Core Job Dimensions) ประกอบด้วย 5 มิติ คือ

1. ความหลากหลายของทักษะ (Skill Variety) หมายความว่า เป็นระดับที่งานมีความประสงค์ให้พนักงานได้แสดงพฤติกรรมการทำงานให้มีความท้าทายกับทักษะและความสามารถ นั้นหมายความว่า หากพนักงานได้ทำงานที่มีทักษะมากเพียงใดจะทำให้งานนั้นมีคุณค่าและมีความหมายเพิ่มขึ้น ในที่นี้ผู้เขียนมองว่า การสับเปลี่ยนหมุนเวียนงาน (Job Rotation) เป็นเส้นทางหนึ่งในการพัฒนาบุคลากรที่ใช้กับองค์กรทางธุรกิจ เพื่อให้พนักงานมีทักษะหลากหลาย และช่วยป้องกันความเบื่อหน่ายในงานได้เช่นกัน โดยก่อนมีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนงาน พนักงานต้องเข้ารับการฝึกอบรมหลาย ๆ ทักษะงานที่จะไปรับผิดชอบงานใหม่ และต้นทุนในการพัฒนาควรมีความสมดุลโดยการเพิ่มขึ้นของผลิตภาพ (Productivities) นอกจากนี้ การสับเปลี่ยนหมุนเวียนงานนอกจากทำให้พนักงานมีทักษะหลากหลายแล้วยังเป็นการเปิด โอกาสให้พนักงานทราบว่างานแต่ละงานในองค์กรมีความแตกต่างกันอย่างไร และจะทำอย่างไรให้ทุก ๆ งานมีความสอดคล้องกันองค์กร องค์กรก็ตาม แม้ผู้เขียนมองว่า การสับเปลี่ยนหมุนเวียนงานเป็นเส้นทางหนึ่งในการเพิ่มคุณค่างาน แต่มีเช่นเดียวกันที่พนักงานส่วนหนึ่งไม่ต้องการเรียนรู้งานใหม่ และที่ไม่ต้องการเข้ารับการฝึกอบรม ดังนั้นหากว่า จะนำการสับเปลี่ยนหมุนเวียนเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาทักษะหลากหลายให้กับพนักงาน องค์กรควรเชื่อมโยงกับเส้นทางความ

ก้าวหน้าในอาชีพ (Career Path) เพื่อนำไปสู่การวางแผนการพัฒนาบุคลากรและแผนสืบทอดตำแหน่งร่วมด้วย (Succession Planning) เหล่านี้จะทำให้การวางแผนเชื่อมโยงกันทั้งระบบ

2. ความเป็นเอกลักษณ์ของงาน (Task Identity) กล่าวคือ เป็นระดับที่งานมีความประสงค์ให้พนักงานทำงานเสร็จสมบูรณ์ในภาพรวมของชิ้นงานนั้น ๆ หรืออาจจะพูดสั้น ๆ ว่า การได้ทำงานทั้งชิ้นอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย โดยทำตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดกระบวนการสุดท้ายจนออกมาเป็นผลลัพธ์ (Out Comes)

3. ความสำคัญของงาน (Task Significance) คือ เป็นระดับที่งานส่งผลกระทบต่ออย่างยิ่งและสามารถรับรู้ได้ ต่อวิถีชีวิตของพนักงานและองค์กร หรือสุขภาพแวดล้อมภายนอก เป็นการสะท้อนให้เห็นว่างานมีความสำคัญ และมีคุณค่าซึ่งตัวงานทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานมากขึ้น ช่วยให้พนักงานเห็นความสำคัญของตนเอง

กล่าวโดยสรุปทั้ง 3 มิติเหล่านี้เป็นการสร้างความตระหนักในคุณค่าหรือความสำคัญของงานที่ทำให้เห็นว่างานมีความหมาย ถ้าวางทั้ง 3 มิติที่สูงทั้งหมด จะทำให้พนักงานรู้สึกชอบงานที่ทำและเต็มใจไปด้วยความหมายอย่างมาก แต่ถ้าวางหนึ่งงานใดต่ำในบางมิติก็จะทำให้ความหมายของงานในมิติอื่น ๆ ลดลงด้วย แต่แม้ว่า 2 มิติต่ำพนักงานก็จะพยายามหาความหมายของงานถ้ามิติที่ 3 สูงอย่างเพียงพอ

4. ความเป็นอิสระของงาน (Autonomy) คือ เป็นระดับที่งานให้เสรีภาพกับพนักงาน (Freedom) ความเป็นอิสระ (Independence) การกำหนดทิศทางตารางการทำงาน (Scheduling Work) และให้อำนาจในการตัดสินใจที่มีต่องานนั้น ๆ ส่วนนี้หากพนักงานมีความเป็นอิสระ (Autonomy) ในงานสูงจะทำให้พนักงานรับผิดชอบต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลว และในการทำงานความรู้สึกของพนักงานจะพึงพิงอยู่กับความสามารถของตนเองมากกว่ากฎระเบียบหรือหัวหน้างาน

5. การให้ข้อมูลย้อนกลับผลการปฏิบัติงาน (Feedback) คือ เป็นระดับที่ทำให้พนักงานสามารถทำงานได้ ลุล่วง โดยการให้ ข้อมูลเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพของพนักงานคนนั้น ๆ ซึ่งการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่พนักงานเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เมื่อการให้ข้อมูลนั้นมาจากตัวงาน (Work itself)

ส่วนที่ 2 การแปลงหลักคิดสู่การปฏิบัติ

1. กลยุทธ์ การเพิ่มคุณค่างานในองค์การ (Campion, M.A. & Thayer, P.W. 1987; Parker, S.K., Wall, T.D. & Cordery, J.L. 2001)

1.1 การรวมงาน (Combine Tasks) กล่าวคือ รวมกิจกรรมของงานที่คล้ายคลึงกันเข้าด้วยกัน ซึ่งจะทำให้การมอบหมายงานมีความท้าทายและมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น ลักษณะเช่นนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเพิ่มความเป็นเอกลักษณ์ของงาน (Task Identity) เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานเห็นงานตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด พนักงานมีความจำเป็นต้องใช้ทักษะหลากหลาย ซึ่งทำให้งานนั้นมีความหมายและมีความสำคัญสำหรับพวกเขา ยกตัวอย่างเช่น การทำงานของแรงงานในกระบวนการผลิตส่วนใหญ่แรงงานแต่ละแผนกทำหน้าที่แยกจากกัน แต่มีโรงงานผลิตและประกอบรถยนต์บางแห่งเปลี่ยนวิธีการทำงานให้พนักงานทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อประกอบรถยนต์ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จทั้งคัน

1.2 การมอบหมายงานเป็นลักษณะโครงการ (Identify Project) คือเน้นไปที่การทำงานเป็นหน่วยงานหรือเป็นกลุ่ม (Work Units) โดยการจัดแยกประเภทของหน่วยงานหรือสายงานตามหน้าที่ (Functional Lines) และรูปแบบของโครงการแต่ละหน่วยงาน ยกตัวอย่างเช่น องค์กรมอบหมายโครงการให้กลุ่มงานใดกลุ่มงานหนึ่งรับผิดชอบโครงการร่วมกับหัวหน้าในโครงการ ซึ่งในการมอบโครงการสามารถให้ตามความเชี่ยวชาญของหน่วยงานนั้น ๆ และควรให้พนักงานเหล่านั้นได้เพิ่มความเป็นอิสระในงาน ความเป็นเอกลักษณ์ของงาน และการให้ข้อมูลย้อนกลับ

1.3 การสร้างความเป็นอิสระในการทำงานเป็นทีม (Create Autonomous Work Teams) กลยุทธ์นี้เป็นการเพิ่มคุณค่างานระดับกลุ่มเบื้องต้นกำหนดเป้าหมายระดับทีม ต้องทำให้ทีมมีอิสระต่อการตัดสินใจในงานที่รับมอบหมาย ตารางการทำงาน การพักผ่อน และเกณฑ์การประเมินผล และนอกจากนี้อาจให้ทีมมีสิทธิ์ในการเลือกสมาชิกของทีม ซึ่งวิธีการนี้มีความสำคัญในการสร้างภาวะความเป็นผู้นำและทักษะในการจัดการ

1.4 การจัดสรรปันส่วนอำนาจและอำนาจในตำแหน่ง (Redistribute Power and Authority) กล่าวคือ การลดอำนาจการควบคุมในการทำงานของพนักงานมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจ หัวหน้าควรมอบอำนาจ ความรับผิดชอบในหน้าที่ (Responsibility) ความเป็นอิสระในงานของสมาชิก หลักความรับผิดชอบ (Accountability) เหล่านี้จะทำให้ความเป็นเอกลักษณ์ในงานเพิ่มขึ้น

1.5 การสร้างพนักงาน (Increase Employee) และการให้ข้อมูลย้อนกลับทางตรง (Directed Feedback) นั้นหมายความว่า องค์กรควรแน่ใจว่าพนักงานรู้เกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานว่า ปฏิบัติงานดีมากน้อยเพียงใดและด้วยสาเหตุอะไร หรือสาเหตุอะไรที่ทำให้ผลการปฏิบัติไม่ได้มาตรฐาน หลักการหนึ่งคือให้ข้อมูลย้อนกลับในการประเมินผลการปฏิบัติงานของแต่ละรอบ หรืออาจจะใช้ระบบที่เลี้ยงสำหรับพนักงานใหม่ในการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน

1.6 การจัดการการมีส่วนร่วม (Implement Participative Management) กล่าวคือ เปิดโอกาสให้สมาชิกของทีมมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและเข้าไปเกี่ยวข้องในการวางแผนกลยุทธ์ ลักษณะเช่นนี้เป็นแนวทางที่ดีแนวทางหนึ่งในการสื่อสารไปยังสมาชิกของทีม เพื่อให้สมาชิกได้จัดลำดับความสำคัญในการปฏิบัติงานที่สอดคล้องไปกับทิศทางขององค์การ

2. ขั้นตอนของการเพิ่มคุณค่างาน (Smith, T. 2015)

ขั้นที่ 1 องค์กรควรค้นหาว่า พนักงานคนไหนบ้างที่มีความพึงพอใจลดลงหรือแทบจะไม่พึงพอใจกับงานที่ได้รับมอบหมาย และนี่เป็นจุดเล็ก ๆ ที่นำไปสู่การเพิ่มคุณค่างานและการเปลี่ยนสภาพแวดล้อมในงาน หลังจากนั้นสำรวจความแรงจูงใจในงาน และความต้องการ เพื่อพิจารณาว่า พนักงานเหล่านั้นมีความต้องการอะไรและอย่างไร โดยการใช้ข้อมูลที่ได้มาจากการสำรวจในสร้างรูปแบบของการเพิ่มคุณค่างานให้เหมาะสม (Enrichment Option)

ขั้นที่ 2 พิจารณารูปแบบการเพิ่มคุณค่างานที่จะนำไปใช้ องค์กรไม่มีความจำเป็นต้องออกแบบงานใหม่อย่างรวดเร็วเกี่ยวกับกระบวนการทำงานเส้นทางหนึ่งในการออกแบบการเพิ่มคุณค่างาน ต้องมีความเข้มงวดให้เกิดความสมดุลความต้องการที่ปฏิบัติได้ (Operational need) กับความพึงพอใจในงาน ถ้าการเปลี่ยนแปลงนี้มีนัยสำคัญเป็นความต้องการที่แท้จริงก็นำไปสู่โปรแกรมการสร้างการเพิ่มคุณค่าในงาน

ขั้นตอนที่ 3 ออกแบบและสื่อสารโปรแกรมไปยังให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ ถ้าองค์กรกำลังทำการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญควรต้องแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ว่าอะไรที่องค์กรกำลังทำและทำไมต้องทำ สิ่งหนึ่งที่สำคัญที่พึงระลึกคือ ควรมีการกำกับและการประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมที่เลือกและนำไปใช้ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องให้สอดคล้องต่อไป

สรุป และข้อเสนอแนะ

สรุป

การเพิ่มคุณค่างาน เป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาศักยภาพของพนักงานที่มีพื้นฐานสำคัญมาจากแนวคิดทฤษฎีสองปัจจัยของ Frederick Herzberg ต่อมา Hackman และ Oldham ได้นำมาศึกษาต่อ มุ่งเน้นไปที่คุณลักษณะของงาน (Job

Characteristics Model) ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญของการเพิ่มคุณค่างาน (Job Enrichment) ดังนั้นแนวคิดเรื่องมีเอกภาพการพัฒนาบุคลากรที่นำมาเสนอในบทความนี้ จึง เป็นกิจกรรมด้านการบริหารจัดการ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เน้นการออกแบบลักษณะงานที่แตกต่างจากเดิมที่เคยปฏิบัติกันมาก่อนหน้านี้ โดยเน้นให้พนักงานมีหลากหลายทักษะ (Skill Variety) เกิดความเป็นเอกลักษณ์ในงาน (Task Identity) เป็นลักษณะงานที่มีความสำคัญ (Task Significance) มีอิสระสามารถบริหารจัดการงานนั้นด้วยตนเอง (Autonomy) และการได้รับข้อมูลป้อน (Feedback) ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้นำมาซึ่งแรงจูงใจภายในที่เกิดจากเนื้องานเป็นสำคัญ สำหรับการวางแผนสู่การปฏิบัติ นั้น หากองค์กรใดมีความประสงค์ที่จะนำไปใช้ควรมีการค้นหาหรือสำรวจความพึงพอใจในงานของพนักงานว่าอยู่ในระดับไหนและเป็นอย่างไร หลังจากนั้นองค์การนำข้อมูลเหล่านี้มาพิจารณาให้สอดคล้องกับสภาพขององค์กร และความสามารถในการนำไปปฏิบัติได้ เพื่อนำไปสู่การออกแบบโปรแกรมการเพิ่มคุณค่าในงานให้มีความเหมาะสมในเชิงของเนื้อหา การกระบวนการ และวิธีการในการทำงานต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. การเพิ่มคุณค่างานอยู่ภายใต้สมมติฐานที่ว่า พนักงานมีความรู้ความสามารถที่นำไปสู่การตัดสินใจในงาน และมีเจตคติที่ถูกต้องต่องาน ซึ่งในความเป็นจริงแล้วอาจจะไม่เป็นเช่นนั้นก็ได้ ดังนั้นองค์กร จึงควรมีความเข้าใจความเป็นปัจเจกชนของพนักงานร่วมด้วย สหกว่า พนักงานคนไหนมีความพร้อมควรได้รับการพัฒนาโดยใช้หลักคิดการเพิ่มคุณค่างาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งใช้กับพนักงานที่เป็นคนเก่ง หรือกลุ่มคนที่มีศักยภาพ (Talent Person) ควรได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรก

2. ผู้จัดการอาจจะเกิดความรู้สึกว่า อำนาจถูกลดทอนโดยนำอำนาจที่มีอยู่ไปให้กับผู้ใต้บังคับ

ปัญหา ซึ่งลักษณะเช่นนี้อาจนำไปสู่ปัญหาที่อยู่ในลักษณะที่เรียกว่า Ego Problem นั่นคือ ยังคงยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง มีความเห็นด้วยต่อความคิดของผู้อื่นน้อยหรืออาจจะแทบไม่มีเลย หากเกิดเหตุการณ์เช่นนี้จะส่งผลให้พนักงานมีความอยาก

ร่วมคิดร่วมทำกับองค์กรน้อย และจะกลายเป็นไม่เปิดโอกาสให้พนักงานได้ปรับปรุงกระบวนการตัดสินใจได้อย่างเพียงพอและแท้จริง ทำயสุดแล้วการนำหลักคิดการเพิ่มคุณภาพงานไม่ประสบความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- Bratton, J. (2007). *“Work and Organizational Behavior”*. New York: Paul Grave Mac Millan.
- Campion, M.A. & Thayer, P.W. (1987). Job design: Approaches, outcomes, and trade-offs. *Organizational Dynamics*, 15(3), 66-80.
- Hackman, J. R., & Oldham, G. R., (1976). *Motivation through the design of work*. Test of a theory, organisational behaviour and human performance. 16,250-279.
- Hackman, J.R., & Oldham, G. R., (1980). *Work redesign*. Reading, M.A: AddisonWesley
- Herzberg, F. (1968). *One more time: how do you motivate employees*. Harvard Business Review, 46, 53-62.
- Hower .J.J (2008) *Developing Your Human Resources: An Operational Approach*.
- Loher, B; Noe, R; Moeller, N; and Fitzgerald, M. (1985). A meta-analysis of the relation of job characteristics to job satisfaction. *Journal of Applied Psychology*, 70.280-289
- Parker, S.K., Wall, T.D. & Cordery, J.L. (2001). Future work design research and practice: Towards an elaborated model of work design. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 74, 413-440.
- Raza, M.A., & Nawaz, M. M., (2011). Impact of Enrichment on employees job satisfaction. *European Journal of Social Sciences* 23(2) 220-226.
- Rothwell, W.J. & Kazanas H.C. (2004). *The Strategic Development of Talent*. Human Resource Development Press, Massachusetts.
- Smith, T.(2015). *Job enrichment done right*. Retrieved June 5, 2015, from <http://www.payscale.com/compensation-today/2015/03/job-enrichment-done-right>
- Vroom.V. (1985). *Work and Motivation*. Psychological Bulletin.
- Yang, S.& Lee, K. (2009). *Linking empowerment and job enrichment to turnover intention; the influence of Job Satisfaction*. International Review of Public Administration, 14(2):13-23.

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์ บทความ หรือ บทความวิจัย

(Instructions for the Authors)

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีนโยบายในการส่งเสริม เผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษาศิลปกรรม ดนตรี สถาปัตยกรรม ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน คือ เล่ม 1 มกราคม – กุมภาพันธ์ / เล่ม 2 มีนาคม – เมษายน/เล่ม 3 พฤษภาคม – มิถุนายน/เล่ม 4 กรกฎาคม – สิงหาคม /เล่ม 5 กันยายน – ตุลาคม และ เล่ม 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม โดยรูปแบบผลงานที่วารสารจะรับพิจารณา มี 3 ประเภท คือ บทความทั่วไป บทความวิจัย และบทวิจารณ์หนังสือ บทความวิชาการ และบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ซึ่งปกติจะมี Double Blind (ผู้พิจารณา 2 คน) หรือ Triple Blind (ผู้พิจารณา 3 คน) ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ จะต้องมีการ งานทบทวนความรู้เดิมและเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัยรวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารใดๆการเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำ ดังนี้

การเตรียมต้นฉบับสำหรับบทความและบทความวิจัย

1. **ภาษา** เป็นภาษาไทยหรืออังกฤษก็ได้ ถ้าเป็นภาษาไทย ให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์หรือการเขียนทับศัพท์ให้ยึดหลักของราชบัณฑิตยสถาน พยายามหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น ศัพท์ภาษาอังกฤษที่ปนไทย ให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมด ยกเว้นชื่อเฉพาะซึ่งต้องขึ้นต้นด้วยตัวอักษรใหญ่ ถ้าเป็นภาษาอังกฤษ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญในภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะส่งต้นฉบับ
2. **ขนาดของต้นฉบับ** พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสี ขนาด เอ 4 (216 x 279 มม.) ควรเว้นระยะห่างจากขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมืออย่างน้อย 40 มม. (1.5 นิ้ว) ด้านล่างและขวามืออย่างน้อย 25 มม. (1 นิ้ว) พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ด้วยรูปแบบอักษร browallia New
3. **จำนวนหน้า** บทความและบทความวิจัย **ไม่ควรเกิน 12 หน้า**
4. **การส่งผลงาน online** สามารถเข้าไปดูรายละเอียดที่ www.journal.msu.ac.th

การเรียงลำดับเนื้อหา

1. **บทความวิจัย**
 - 1.1 **ชื่อเรื่อง (title)** ควรสั้น กระชับ และสื่อเป้าหมายหลักของการศึกษาวิจัย ไม่ใช้คำย่อ ความยาวไม่ควร เกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

1.2 ชื่อผู้พิมพ์และที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบัน ที่อยู่ และ E-mail ของผู้พิมพ์ เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

1.3 บทคัดย่อ (abstract) ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เป็นเนื้อความย่อที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลงานและการวิจารณ์อย่างต่อเนื่องกัน ไม่ควรเกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด ไม่ควรมีคำย่อ ให้บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนภาษาอังกฤษ

1.4 คำสำคัญหรือคำหลัก (keywords) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา

1.5 บทนำ (introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าว ๆ และมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการวิจัยนั้นด้วย

1.6 วิธีการศึกษา ให้ระบุรายละเอียดวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งที่น่าสนใจ จำนวนลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา อธิบายวิธีการศึกษา หรือแผนการทดลองทางสถิติ การสุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1.7 ผลการศึกษา (results) แจ้งผลที่พบตามลำดับหัวข้อของการศึกษาวิจัยอย่างชัดเจน ได้ใจความ ถ้าผลไม่ซับซ้อนไม่มีตัวเลขมาก ควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขมาก ตัวแปรมาก ควรใช้ตาราง แผนภูมิแทน ไม่ควรมีเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิ ควรแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบ และสรุปเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.8 วิจารณ์และสรุปผล (discussion and conclusion) ชี้แจงว่าผลการศึกษาตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือแตกต่างไปจากผลงานที่มีผู้รายงานไว้ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุผลใดจึงเป็นเช่นนั้น และมีพื้นฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และให้จบด้วยข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ หรือทิ้งประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป

1.9 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็น และต้องมีคำอธิบายสั้นๆ แต่สื่อความหมาย ได้สาระครบถ้วน ในกรณีที่เป็นตาราง คำอธิบาย ต้องอยู่ด้านบน ในกรณีที่เป็นรูปภาพ หรือแผนภูมิ คำอธิบายอยู่ด้านล่าง

1.10 กิตติกรรมประกาศ ระบุสั้นๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย และความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือใครบ้าง

1.11 เอกสารอ้างอิง (references) สำหรับการพิมพ์เอกสารอ้างอิง ทั้งเอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษโดยมีหลักการทั่วไป คือ เอกสารอ้างอิงต้องเป็นที่ถูกตีพิมพ์และได้รับการยอมรับทางวิชาการ ไม่ควรเป็นบทคัดย่อ และไม่ใช้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ถ้ายังไม่ได้ถูกตีพิมพ์ต้องระบุว่า รอการตีพิมพ์ (in press)

2. บทความทั่วไป

2.1 ชื่อเรื่อง

2.2 ผู้แต่ง

2.3 บทคัดย่อ

- 2.4 คำสำคัญ
- 2.5 บทนำ
- 2.6 เนื้อหา
- 2.7 บทสรุป
- 2.8 เอกสารอ้างอิง
- 3. บทวิจารณ์หนังสือ
 - 3.1 ข้อมูลทางบรรณานุกรม
 - 3.2 ชื่อผู้วิจารณ์
 - 3.3 บทวิจารณ์

เอกสารอ้างอิง ใช้รูปแบบการอ้างอิง (APA Style)

การเขียนเอกสารอ้างอิง

ก. กรณีที่เป็นรายงานวิจัย มีรูปแบบและการเรียงลำดับดังนี้ : ชื่อผู้เขียน (ในกรณีภาษาไทย ใช้ชื่อและนามสกุล และในกรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุลและชื่อ). ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อย่อของวารสาร. เล่มที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์: เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง. ในกรณีที่มีผู้เขียนมากกว่า 6 คน ให้ใส่รายชื่อผู้เขียนทั้ง 6 คนแรก แล้วตามด้วยคำว่า “ และคณะ” หรือ “et al”

ตัวอย่าง

อมรรัตน์ จงสวัสดิ์ตั้งสกุล, ลัดดา เหมาะะสุวรรณ. (2002). Evidenced based maillard reeaction : focusing on parenteral nutrition. *วารสารโภชนบำบัด*. 13(1) : 3-11

Vega KJ, Pina I, Krevaky B. (1996). Heart transplantation is associated is with an increase risk for pancreatobiliary diseases. *Ann Intern Med*. 124(11) : 980-3

ข. กรณีที่เป็นหนังสือ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ เหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ ก.) ยกเว้น ใช้ ชื่อหนังสือ เมืองที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์ แทน ชื่อย่อวารสาร

ตัวอย่าง

วิญญู มิตรานันท์. (2538). *พยาธิกายวิภาค*. กรุงเทพฯ : โอเอสพริ้นดิงเฮาส์ . 629-78.

Ringsven MK, Bond D.(1996). *Gerontology and leadership skills for nureses*. 2nd ed. Albany (NY) : Delmar Publishers. 100-25.

ค. กรณีที่เป็นรายงานการประชุมและสัมมนา มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการประชุม. วัน เดือน ปีที่จัด : สถานที่จัด : สำนักพิมพ์ หรือผู้จัดพิมพ์. เลขหน้า.

ตัวอย่าง

ณัฐนันท์ สิ้นชัยพานิช, วราภรณ์ จรรยาประเสริฐ, ยุพิน รุ่งเวชวุฒิวทยา, มนต์ชูลี นิตินพ, สาธิต พุทธิพิพัฒน์ขจร. (2542). เกสัชกรพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเอง. รายงานการประชุมวิชาการเภสัชกรรมประจำปี 2542 ของเภสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทย ; 24-26 มีนาคม 2542. กรุงเทพมหานคร : เภสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทย. 89-105.

Kimmura J. Shibasaki H, editors. (1996). *Proceeding of 10yh International Congress of EMGand/ Clinical Neurophysiology* ; 15-16 Oct 1995; Kyoto Japan. Amsterdam: Elsevier. 80-90.

ง. กรณีเป็นวิทยานิพนธ์ มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อวิทยานิพนธ์. สถาบันที่พิมพ์ : ชื่อสถาบันการศึกษา

ตัวอย่าง

อัมพร ณรงค์สันติ.(2541). การใช้ยาเจนด้ามัยซินวันละครั้งเปรียบเทียบกับวันละสองครั้งในทารกแรกเกิดไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเภสัชศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Kaplan SJ. (1995).*Post-hospital home health care: the elderly's access and utilization* [dissertation]. St. Louis (MO):Washington Univ.

ตัวอย่าง

จ. กรณีที่เป็นบทความในหนังสือพิมพ์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับเหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ 11.1.1. ก)

ตัวอย่าง

Lee G. (1996). Hospitalization tied to ozone pollution: study estimates 50,000 admissions annually. *The Washington Post* Jun 21.5.

ฉ. กรณีที่เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์ ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร (ปี เดือน วันที่อ้างอิงถึง) เล่มที่ (ฉบับที่) : ได้มาจาก ชื่อ website

ตัวอย่าง

Morse SS. (1995). Factors in the emergence of infectious disease. *Emerg Infect Dis* [cited 1996 Jun 5] ; 1(1): Available from:URL// [www. Cdc.gov/ncidod/Eid.htm](http://www.Cdc.gov/ncidod/Eid.htm)

ใบสมัครสมาชิกวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

โปรดกรอรายละเอียดในใบสมัคร ดังต่อไปนี้

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ชื่อ – นามสกุล

ที่อยู่ บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนน,แขวง/ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์

โทรสาร E – mail

หน่วยงานสถานที่ทำงาน

ถนนแขวง/ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์โทรสาร

มีประสงค์ให้ออกใบเสร็จในนาม (โปรดระบุ).....

- สมัครเป็นสมาชิกรายปี 6 ฉบับ ค่าสมาชิก 240 บาท
- สมัครเป็นสมาชิกสองปี 12 ฉบับ ค่าสมาชิก 480 บาท

ท่านสามารถส่งจ่ายชานาณัติหรือตัวแลกเงิน ส่งจ่าย ปณ. ทำxonนยง 00033 ในนาม :

นางฉวีวรรณ อรรถเศรษฐัง งานวารสาร กองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150